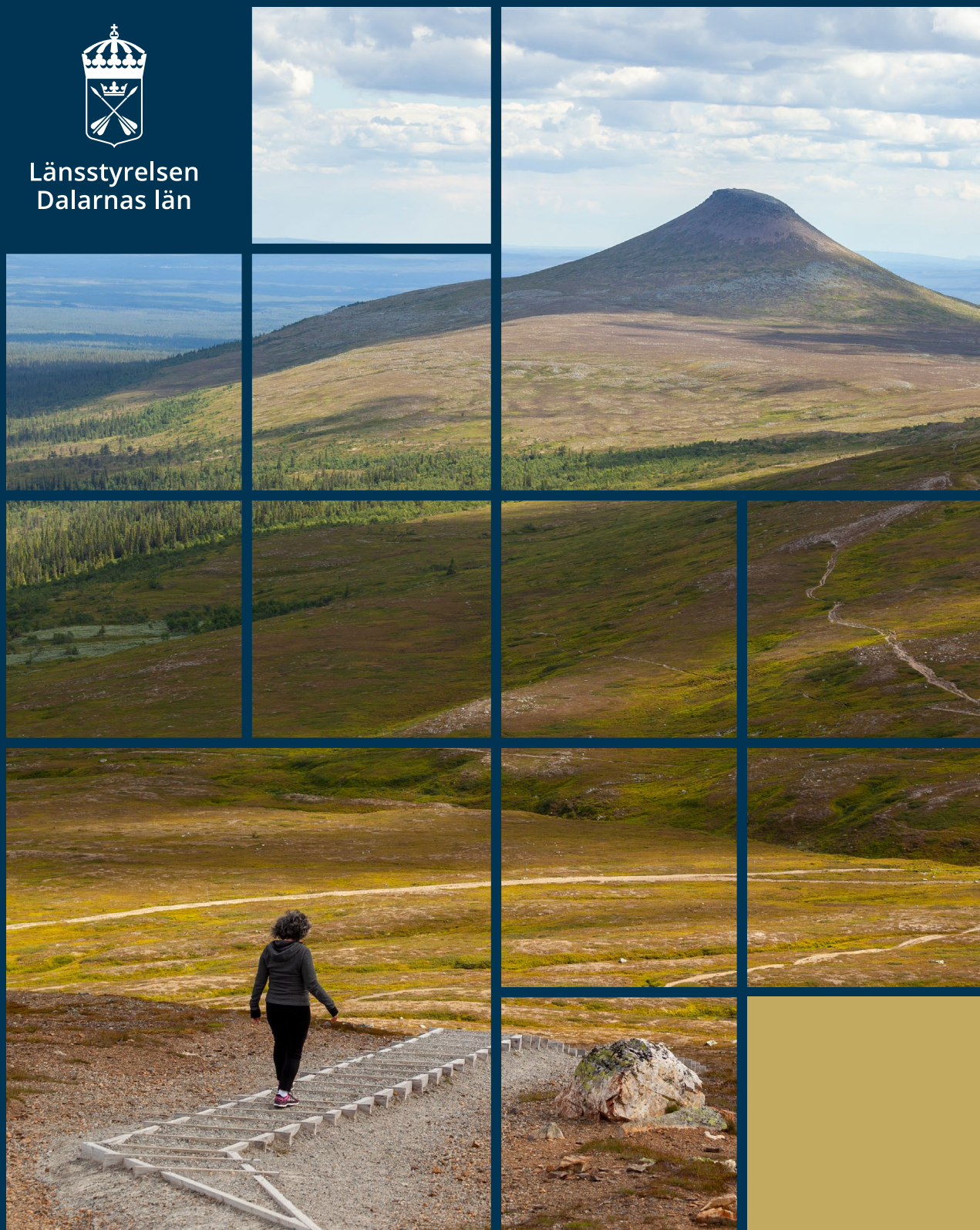

Länsstyrelsen
Dalarnas län

Årsredovisning 2023
Länsstyrelsen i Dalarnas län

Omslagsbild

Vy mot Städjan, Corina Glijnis-Moom, Mostphotos

Utgiven av

Länsstyrelsen i Dalarnas län
Februari 2024

Författare

Länsstyrelsen i Dalarnas län

Rapportnummer

2024:02

Diarienummer

908-2024

Ingår i serien rapporter från Länsstyrelsen i Dalarnas län, ISSN

1654-7691

Rapporten kan laddas ned från Länsstyrelsens webbplats
lansstyrelsen.se/dalarna/publikationer

Innehållsförteckning

Landshövdingen har ordet.....	5
Om årsredovisningen	7
Årsredovisningens kapitelindelning	7
Resultatredovisningen.....	7
Förklaring av begrepp.....	8
Bedömningsgrunder	8
Om Länsstyrelsen.....	10
Våra uppgifter, uppdrag och mål	11
Strategisk styrning och planering	12
Organisation	13
Länsstyrelsegemensamma stödverksamheter	14
Resultatredovisning	15
Myndighetsövergripande redovisning.....	15
Verksamhetsöversikt	15
Övergripande om nationella mål, samverkan, tillsyn, länets utveckling och Agenda 2030.....	17
Integrering av tvärsektoriella frågor	21
Arbetsmiljö och medarbetare.....	27
Länsstyrelsens arbete med nationella stödverksamheter och resurssamverkan	31
Redovisning av verksamhetsområden	32
Övrig förvaltning och trafikföreskrifter.....	33
Livsmedelskontroll, djurskydd, allmänna veterinära frågor	39
Regional tillväxt och infrastrukturplanering.....	48
Hållbar samhällsplanering och boende	56
Energi och klimat	65
Kulturmiljö	72
Samhällsskydd och beredskap	79
Naturvård och miljöskydd	87
Areella näringar.....	107
Folkhälsa, jämställdhet, integration m.m.	115
Övrig redovisning	130
Information av väsentlig betydelse	130
Sammanställning av väsentliga uppgifter	132
Avgiftsbelagd verksamhet.....	135
Året i siffror	136

Tabell A – Verksamhetskostnader 2021–2023.....	137
Tabell B1, B2 – Verksamhetskostnader och myndighetsgemensam verksamhet	139
Tabell C – Årsarbetskrafter (ÅA) 2021–2023	142
Tabell D – Representation	144
Tabell E – Lokaler	145
Tabell F – Redovisning av ärenden 2023	146
Tabell G – Överklagade beslut 2023	148
Tabell H – Överklagade beslut som ändrats i högre instans 2023	150
Tabell I – Handläggningstider	153
Finansiell redovisning	156
Resultaträkning	156
Balansräkning	157
Anslagsredovisning	160
Redovisning mot anslag	160
Redovisning mot inkomstitel	161
Redovisning av beställningsbemyndiganden	161
Tilläggsupplysningar och noter.....	162
Allmänt	162
Avvikelser från generella ekonomiadministrativa regler	162
Redovisnings- och värderingsprinciper	163
Stora genomslag i den finansiella redovisningen	164
Uppgifter om rådsledamöter enligt 7 kap. 2 § förordningen om årsredovisning och budgetunderlag	165
Noter till resultaträkning	166
Noter till balansräkning	176
Noter till anslagsredovisning	186
Landshövdingens underskrift av årsredovisningen	189
Bilagor	190

Landshövdingen har ordet

2023 blev ett år som för min del präglades av kontakter med många aktörer i länet. Som ny landshövding ville jag förstås besöka alla 15 kommuner – en resa som gick i mål i januari 2024. Under resan har jag också mött företag, kulturinstitutioner och många företrädare för civilsamhället.

Jag har mött framtidstro hos både kommunledningar och näringsliv, men den gröna omställningen och utvecklingen i Dalarna synliggör också länets utmaningar – tillgången på arbetskraft och bostäder, ett robust energisystem samt en utbyggd infrastruktur. Därför har vi som myndighet i olika sammanhang försökt hitta former för dialog med de aktörer som är del i de tillståndprocesser som involverar Länsstyrelsen. Målet har varit att öka kännedomen om vårt arbete och med det skapa effektivare processer samt fortsätta bygga förtroende för vår myndighet, staten och det allmänna.

2023 var det Dalarnas tur att arrangera de årliga miljömålsdagarna tillsammans med Naturvårdsverket. Årets tema var ”Landskap rustade för framtiden”. Det blev två intressanta dagar med stort deltagande.

Länsstyrelsens arbete med att, inom ramen för totalförsvaret, verka för ett robust civilt försvar fortsatte under året. Sedan tidigare har Dalarna, utöver vår ISF, ett näringslivsråd. Förra året bildade vi också ett råd för civilsamhällets aktörer. Det finns ett stort intresse och engagemang att delta, och arbetet med att utveckla civil samverkan fortsätter.

I början av sommaren smög sig en envis torka på. Under en lång period regnade det mycket lite eller inte alls. Detta vände en bit in i på sommaren och vi fick i stället uppleva ett ihållande regn med rejäla översvämningar och bortspolande vägar som följd trots ett intensivt arbete med att bygga skyddsvallar. I september konstaterades det första fallet av afrikansk svinpest i Sverige. Dalarna ingick till en början i den säkerhetszon som sattes upp. En nära och bra samverkan med Västmanlands län startade omgående där drabbade kommuner också var en del.

Som ett led i vårt värdegrundsarbete har vi under året tagit fram en medarbetarkultur genom ett brett deltagande av samtliga medarbetare. Med den statliga värdegrunden som utgångspunkt har vi nu också tydliggjort vilka normer och beteenden som vi uppskattar på vår arbetsplats. Det kommer bland annat att främja samarbete, öka engagemang och motivation, underlätta rekrytering och behålla kompetens.

Under året har vi haft nöjet att välkomna ett antal statsråd till vårt län. Civilminister Erik Slottner var först ut i mars och i samband med översvämningarna tog vi emot ministern för civilt försvar, Carl-Oskar Bohlin. Efter sommaren fick vi besök av såväl kulturminister Parisa Liljestränd som finansmarknadsminister Niklas Wykman och socialminister Jakob Forssmed.

Den 17 augusti var det så Dalarnas tur att välkomna kungaparet vid det kungliga jubileumsåret. Dalfolket hade gått man hur huse för att fira Kung Carl XVI Gustafs 50 år på tronen. Ett strålande väder, kunglig kortege genom staden

och bröderna Norén på scenen på Stora torget i Falun bidrog till en mycket lyckad dag.

Falun den 21 februari 2024

Helena Höij, Landshövding, Dalarnas län

Om årsredovisningen

Syftet med det här avsnittet är att informera om årsredovisningens upplägg och disposition samt att beskriva de huvudsakliga begrepp samt mät- och värderingsmetoder som vi använder. Redovisningsprinciper för finansiella delar, tabeller och ärendestatistik redovisas under rubriken *Tilläggsupplysningar och noter* i avsnittet *Finansiell redovisning*.

Årsredovisningens kapitelindelning

Länsstyrelsens årsredovisning är uppbyggd för att motsvara kraven i förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag (FÅB). Den består av följande delar:

- Landshövdingen har ordet
- Om årsredovisningen
- Om Länsstyrelsen
- Resultatredovisning
- Finansiell redovisning
- Landshövdingens underskrift av årsredovisningen
- Bilagor

Avsnittet **Om Länsstyrelsen** beskriver länsstyrelsens övergripande uppgift, hur vi arbetar med den strategiska styrningen, verksamhets- och organisationsutveckling samt de länsstyrelsegemensamma stödverksamheterna. **Resultatredovisningen** innehåller bland annat en myndighetsövergripande redovisning och en redovisning per verksamhetsområde, som utgår från den länsstyrelsegemensamma verksamhets- och ärendestrukturen (VÅS). Den **finansiella redovisningen** innehåller resultaträkning, balansräkning, anslagsredovisningen samt tilläggsupplysningar och noter.

Bilaga A-C beskriver vilka paragrafer i förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion, regleringsbrevsuppdrag och övriga uppdrag som ingår i resultatredovisningen samt var i årsredovisningen de redovisas. **Bilaga D** tydliggör vilka regleringsbrevsuppdrag som redovisas i särskild ordning. **Bilaga E** innehåller en länsstyrelsegemensam resultatredovisning av uppdrag som samordnas och av länsstyrelsegemensamma funktioner.

Resultatredovisningen

Redovisningen per verksamhetsområde inleds med en tabell med instruktionsuppgifter, regleringsbrevsuppdrag och andra återrapporteringsgrunder som redovisas i avsnittet. Efter det redogör vi för verksamhetsområdets uppgifter, uppdrag och mål samt beskriver hur vi

genomför verksamheten. Sedan kommer resultatredovisningen med en resultatbedömning.

Förklaring av begrepp

Här förklarar vi några av de begrepp som vi använder oss av i resultatredovisningen.

Uppgifter utgår i regel från förordningar, till största delen från det som står i förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion.

Uppdrag utgår till största delen från tidsatta uppdrag som regeringen angett i regleringsbrevet eller i något annat beslut.

Länsstyrelsens verksamhet styrs av att vi i utförandet av våra uppgifter och uppdrag ska bidra till att nationella och mer övergripande **mål** får genomslag i länet och där Länsstyrelsens insatser i olika grad påverkar måluppfyllelsen.

I enlighet med Ekonomistyrningsverkets föreskrifter till 3 kap. 1 § förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag (FÅB) använder Länsstyrelsen **resultatindikatorer** som stöd för bedömningar av måluppfyllelsen och resultaten.

Det finns flera områden i resultatredovisningen som Länsstyrelsen inte redovisar indikatorer för. Skälen till det är bland annat svårigheter inom vissa områden att definiera relevanta indikatorer som påvisar eller indikerar en resultatutveckling utifrån uppdraget.

Resultat vi redovisar kan bestå av både **prestationer** och **effekter**.

Resultatbedömningen är den samlade bedömningen av resultatet av Länsstyrelsens insatser inom verksamheten. Resultatet bedöms och motiveras i förhållande till de prioriteringar och planer som har tagits fram för att genomföra och bidra till verksamhetens uppgifter, uppdrag och mål.

Bedömningsgrunder

I årsredovisningen används bedömningsgrunder i form av nyckeltal, indikatorer, statistik (exempelvis året i siffror) och övriga resultatbeskrivningar.

För varje verksamhetsområde bedöms resultatet i förhållande till de prioriteringar och planer som har tagits fram för att genomföra och bidra till verksamhetens uppgifter, uppdrag och mål.

Resultatet bedöms också i förhållande till redovisade förändringar, skillnader och tillstånd.

En sammanvägd bedömning av resultatet görs av de verksamheter som ingår i respektive avsnitt i årsredovisningen, och motiveras samlat samt vid behov per delverksamhet.

De nivåer och omdömen som vi använder för resultatbedömningen är:

- **Otillfredsställande:** Resultaten når inte upp till målen eller når endast i begränsad omfattning de uppsatta målen.

- **Utvecklingsbehov:** Resultaten når delvis upp till de uppsatta målen, men inte i tillräcklig omfattning.
- **Gott:** Resultaten når i all väsentlighet de uppsatta målen.
- **Utmärkt:** Resultaten når i alla delar de uppsatta målen med god marginal.

Om Länsstyrelsen

I förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion (länsstyrelseinstruktionen) anges att i varje län finns en länsstyrelse som ansvarar för den statliga förvaltningen i länet, om det inte finns någon annan myndighet som ansvarar för särskilda förvaltningsuppgifter.

Länsstyrelsen är regeringens ombud i länet och ska både förverkliga den nationella politiken och samtidigt ta hänsyn till regionala förhållanden och förutsättningar. Vi ska rapportera situationen i länet och lämna lägesbilder. Länsstyrelsen är alltså en viktig länk mellan länets kommuner och dess invånare å ena sidan och regeringen, riksdagen och de centrala myndigheterna å den andra sidan.

Uppdrag/Uppgift	Källa till uppgift/uppdrag
1§ Länsstyrelsens ansvar för statlig förvaltning i länet	Länsstyrelseinstruktion

Våra uppgifter, uppdrag och mål

Länsstyrelseinstruktionen anger övergripande inom vilka områden Länsstyrelsen har uppgifter och hur länsstyrelsen ska styras och organiseras. Länsstyrelsernas uppdrag ges via lag av riksdagen och via förordningar eller beslut av regeringen, främst i vårt regleringsbrev. Även EU:s direktiv och förordningar styr länsstyrelsernas verksamhet.

Länsstyrelsen arbetar för det hållbara samhället. Utifrån de tre dimensionerna social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet arbetar vi för en hållbar utveckling i länet. Länsstyrelsen ansvarar för att beslut från riksdagen och regeringen får regionalt genomslag och vi samordnar den statliga verksamheten. Vi ska ta tillvara både individens och samhällets intressen i utvecklingen av länet. Vi bedriver verksamhet inom flera olika samhällsområden och vi ska vara en kunskapsorganisation som har förmågan att arbeta sektorsövergripande i många frågor.

Det saknas ett övergripande riksdagsbundet mål för länsstyrelserna som helhet. Övergripande ska dock länsstyrelserna verka för att nationella mål ska få genomslag i länen, samtidigt som hänsyn tas till regionala förhållanden och förutsättningar. Detta omfattar samtliga län, oavsett ansvars- och uppgiftsfördelning mellan staten, kommunerna och regionerna. I redovisningen av respektive verksamhetsområde knyter vi an till relevanta nationella och regionala mål som uppgifterna och uppdragen ska bidra till att uppnå.

Länsstyrelsen finansieras från flera olika källor. Finansieringen sker till största delen av anslag på statens budget. Till stor del består dessa anslag av det så kallade förvaltningsanslaget. Förvaltningsanslaget utgör i genomsnitt ungefär 50 procent av länsstyrelsernas totala intäkter. Utöver förvaltningsanslaget har länsstyrelsen riktade medel i form av så kallade sakanslag. En annan finansieringskälla är bidragsfinansiering som kommer från andra myndigheter och organisationer. Utöver det bedriver länsstyrelsen avgiftsfinansierad verksamhet och tar in avgifter från organisationer och individer.

Strategisk styrning och planering

Länsstyrelsen i Dalarnas läns arbete med styrning utgår ifrån en styrmodell som vi införde 2020. Vår styrmodell omfattar såväl egna strategiska som verksamhetsmässiga mål samt de uppgifter, mål och uppdrag som finns i länsstyrelseinstruktionen (2017:868) och framgår av regleringsbrevet.

I korthet innebär myndighetens styrmodell att vi utgår från den vision för Dalarnas län som vi tog fram inför verksamhetsåret 2020. Visionen lyder ”Tillsammans för Dalarnas framtid”. Till visionen har vi kopplat våra strategiska och verksamhetsmässiga mål. De strategiska målen är långsiktiga och har en horisont på minst tre år medan verksamhetsmålen har en kortare horisont på ett till tre år.

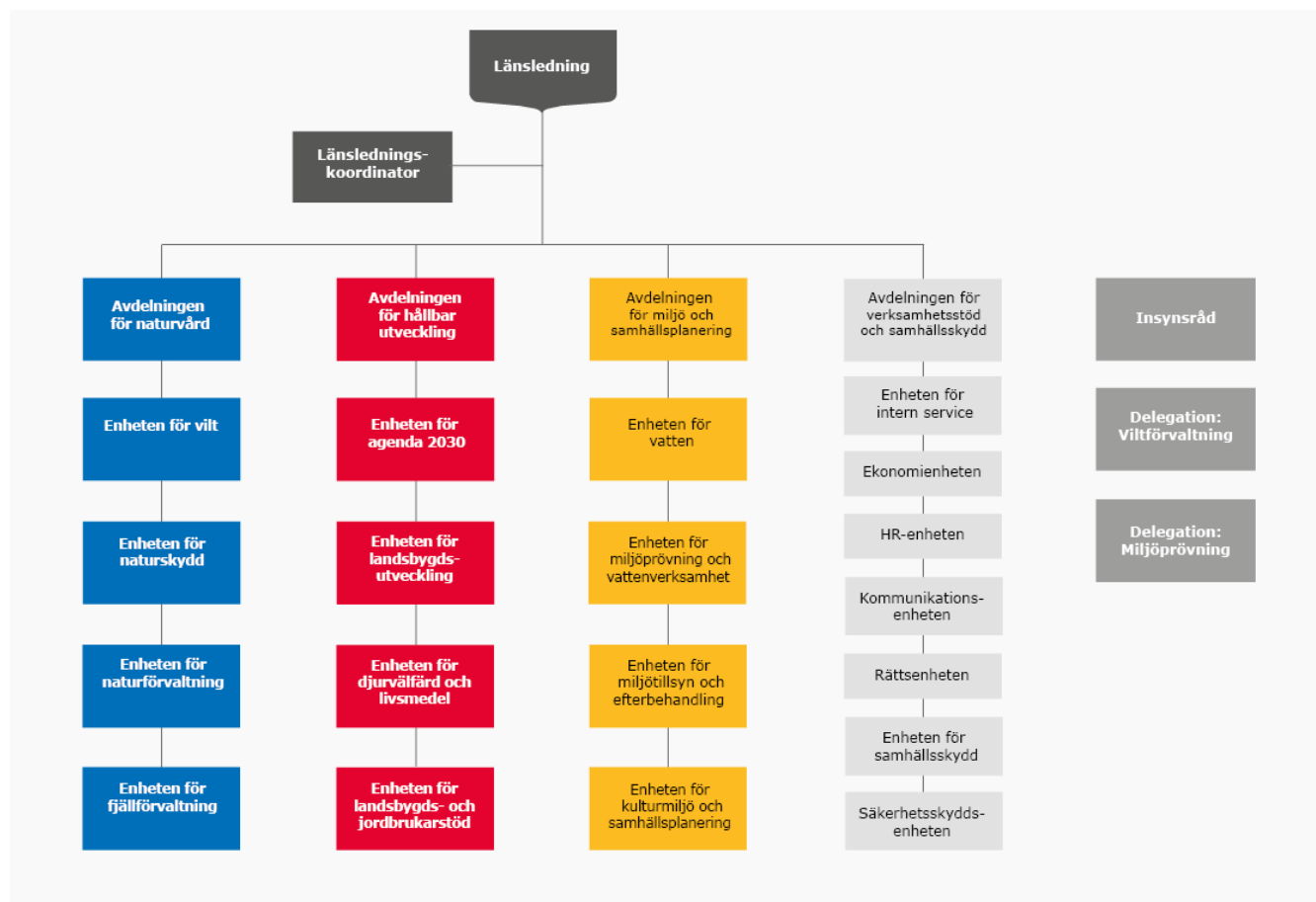
Målen sorteras in i fyra olika perspektiv. Dessa är medarbetare, ekonomi, processer och utveckling. Det tre förstnämnda perspektiven är av intern karaktär medan det fjärde, utveckling, omfattar det arbete och verksamhet som myndigheten genomför på samhällsarenan. Våra strategiska mål för de interna perspektiven lyder; en attraktiv arbetsplats (perspektiv medarbetare), en ekonomi i balans (perspektiv ekonomi) och effektiva arbetssätt (perspektiv processer). Inom perspektivet utveckling har Länsstyrelsen identifierat och beslutat om fyra strategiska mål; ett klimatsmart och energijointelligent Dalarna, funktionella ekosystem, ett tryggt och försvarsförberett Dalarna och en hållbar samhällsutveckling i hela Dalarna.

Länsstyrelsen har även kopplat de mål, uppdrag och uppgifter som följer av regleringsbrevet, länsstyrelseinstruktionen, regeringsuppdrag eller uppdrag från andra myndigheter till de strategiska målen. Det resulterar i en helhetsbild att förhålla oss till när vi planerar, budgeterar och följer upp vår verksamhet.

Styrmodellen ger ett långsiktigt fokus för verksamheten och en tydlig hierarkisk målstruktur. Där framgår också hur Agenda 2030 är integrerad i verksamheten. Länsstyrelsen genomför det interna tvärsektoriella arbetet med Agenda 2030 dels genom metoden ”Trappan”, dels genom att i planerings- och uppföljningssystemet, LISA, koppla samman de aktiviteter och mål som bidrar till att uppfylla delmålen i Agenda 2030.

Vi granskar kontinuerligt vår styrmodell under året och använder våra erfarenheter för att förbättra nästa års planering och budget. Detta hjälper till att utveckla hur vi styr vår verksamhet. Inför 2023 gick vi igenom både våra långsiktiga strategiska mål och våra verksamhetsmål. Det resulterade mestadels i några små justeringar och tydliggöranden. Detta syftar till att förbättra vår egen kapacitet och samverkan, samt att öka medvetenheten om Länsstyrelsens arbete och därigenom bygga upp ett högt förtroende i samhället.

Organisation

Figur 1: Organisationsschema för Länstyrelsen i Dalarnas län.

Under våren 2023 genomförde Länstyrelsen i Dalarnas län en översyn av organisationen inom myndigheten. En ny organisation gäller från den 1 september 2023. Omorganisationen innebär att Avdelningen för verksamhetsstöd och samhällsskydd har fyra nya enheter; Ekonomienheten, HR-enheten, Kommunikationsenheten samt Säkerhetsskydds-enheten. I och med omorganisationen upphör Funktionen för ledningsstöd. I stora drag innebär det också att arbetsuppgifter och medarbetare vid Funktionen för ledningsstöd flyttat till Avdelningen för verksamhetsstöd och samhällsskydd. Länstyrelsen har inrättat en tjänst som länsledningskoordinator med länsrådet som närmaste chef.

Länsstyrelsegemensamma stödverksamheter

Ett antal av länsstyrelsens stödverksamheter har inordnats i nationella funktioner med hemvist vid en länsstyrelse. Redovisning av länsstyrelsegemensamma stödverksamheter finns samlat i bilaga E.

Dessa är:

- IT-avdelningen (värmland Västra Götaland)
- Telefonistorganisation (värmland Kronoberg)
- Samordnad löneservice (värmland Kronoberg)
- Ekonomiadministration LstEA (värmland Örebro)
- Dataskydd och informationssäkerhet (värmland Stockholm)
- Gemensamma kansliet (värmland Västmanland)

Resultatredovisning

Länsstyrelsens resultatredovisning är indelad i fyra avsnitt: myndighetsövergripande redovisning, redovisning per verksamhetsområde, övrig redovisning och året i siffror.

Myndighetsövergripande redovisning

I det här avsnittet redovisar vi resultat av verksamhet som berör flera verksamhetsområden eller som inte kan placeras i ett enskilt verksamhetsområde.

Verksamhetsöversikt

Nyckeltal: Verksamhetsöversikt	År 2023	År 2022	År 2021
Antal årsarbetskrafter totalt	250,4	272,6	273,2
Antal årsarbetskrafter kvinnor	142,6	157,4	164,8
Antal årsarbetskrafter män	107,9	115,2	108,4
Antal ärenden, inkomna och upprättade	23 626	24 070	28 534
Antal beslutade ärenden	20 904	28 243	28 266
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	564	653	3 299
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr)	353 638	335 260	331 382
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	260 989	217 175	178 034

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP, ärendehandläggningssystemet Platina och Jordbruksverket.

Kommentar till tabellen

Antalet årsarbetskrafter har från år 2022 till 2023 minskat med 22,2 st och var vid årets slut 250,4 st. Mesta delen av minskningen är kopplad till verksamhet inom naturvård och miljöskydd (9,6 st) samt avvecklad pandemirelaterad verksamhet (5,5 st).

Verksamhetens kostnader uppgick till 353,6 miljoner kronor vilket, jämfört med utfallet 2022, är en ökning med 18,4 miljoner kronor eller 5,5 procent. Personalkostnaderna minskade med 6 miljoner kronor (-2,9 procent) vilket främst förklaras av minskat antal årsarbetskrafter.

Kostnader för lokaler och övriga driftkostnader samt kapitalkostnader ökade sammantaget med 24,1 miljoner kronor (19,3 procent). Avvikelsen beror främst på ökade kostnader för fastighetsbildning och lagerförändring av fastigheter (38,9 mnkr), avskrivningar (1,4 mnkr) medan kostnader för bland annat konsulttjänster och övriga tjänster minskat (-15,2 mnkr).

Lämnade bidrag uppgick till 261 miljoner kronor och har i jämförelse med 2022 ökat med 43,8 miljoner kronor (20,2 procent). Avvikelsen utgörs främst av utbetalning av lönegarantier vilket ökat med 40,1 miljoner kronor.

Övergripande om nationella mål, samverkan, tillsyn, länets utveckling och Agenda 2030

Avsnittet innehåller redovisningar och återrapporteringar enligt:

Uppdrag/Uppgift	Källa till uppgift/uppdrag
2§ p1 Verka för att nationella mål får genomslag	Länsstyrelseinstruktion
2§ p2 Arbeta sektorsövergripande och samordna olika samhällsintressen och statliga insatser	Länsstyrelseinstruktion
2§ p3 Främja länets utveckling och följa tillståndet	Länsstyrelseinstruktion
2§ p4 Främja samverkan	Länsstyrelseinstruktion
2§ p5 Ansvara för ålagda tillsynsuppgifter	Länsstyrelseinstruktion
2§ p6 Vid behov bistå regeringen och Regeringskansliet inom länet	Länsstyrelseinstruktion
6§ Generationsmål för miljöarbetet och riksdagens miljö kvalitetsmål (övergripande)	Länsstyrelseinstruktion
1A1 Främja arbetet med Agenda 2030	Regleringsbrev
1D6 Tillsyn och prövning effektivitet, enhetlighet och handläggningstider	Regleringsbrev

Länsstyrelsegemensamt arbete redovisas samlat i bilaga E.

Regleringsbrevsuppdrag som ska redovisas i särskild ordning finns listade i bilaga D.

Nationella mål

Länsstyrelsen använder de nationella målen som del av underlaget till långsiktig strategisk planering och årsvis verksamhetsprioritering. Där det är möjligt försöker vi nå synergier genom sektorsövergripande samarbeten och Länsstyrelsen strävar ständigt efter samordningsmöjligheter och effektiviseringsvinster, även i förhållande till externa aktörer.

Utifrån prioriteringarna för 2023 vill vi särskilt lyfta:

- vindkraftsprojektet där mål kring energiproduktion från vindkraft, kulturmiljö, naturmiljö och totalförsvaret bearbetas samtidigt, läs mer i kapitlet Energi och klimat, Hållbar samhällsplanering och Natur och miljöskydd,
- arbetet med den Nationella planen för Vattenkraft där stabiliteten i energiinfrastrukturen, biologisk mångfald och kulturmiljö hanteras, läs mer i kapitlet Natur och miljö och Kulturmiljö,
- dammsäkerhetstillsynen som är delvis integrerad i länsstyrelsens klimatanpassningsarbete och arbetet med höga flöden, läs mer i kapitlet Natur och miljöskydd och Samhällsskydd och beredskap,

- bostadsmarknadsanalysen där bedömningen av bostadsbyggandet kopplats bland annat till sociala frågor, läs mer i kapitel Hållbar samhällsplanering och boende, och lokal livsmedelsproduktion som en del av länets arbete med krisberedskap inom ramen för Livsmedelsstrategin, läs mer i kapitel Areella näringar.

Samordna samhällsintressen och främja samverkan

Länsstyrelsen har under 2023 använt sin styrka i att skapa mötesarenor för att verka för dialog kring intressekonflikter. Länsstyrelsen som kallande till samverkansträffar har för en del aktörer uppfattas som neutral, vilket lett till ökad möjlighet till dialog kring frågor där aktörer stått långt från varandra. Exempel på detta är i jakt- och rovdjursfrågor, vindkraftsutbyggnad och exploatering av mark i fjällnära områden, läs mer i kapitlet Energi och klimat.

I samverkan kring utmaningar, har länsstyrelsen både utvecklat befintliga och utvecklat nya samverkansformer. Exempel på detta är dialoger kring nyindustriella etableringar, världlandsstöd för NATO och att tillsammans med civilsamhällets aktörer, ta tillvara på de möjligheter som utsatta medborgare kan erbjuda, men även de särskilda skyddsbehov samma grupper kan behöva vid kris eller krigssituationer, läs mer i kapitlet Samhällsskydd och beredskap.

Effekterna av samverkan och dialoger har varit en uttalad förståelse för myndigheters intressekonflikter och roller. Det har även stärkt kvaliteten i beslutsunderlag för de inblandade aktörerna och Länsstyrelsen.

Främja länets utveckling och följa tillståndet i länet

I vår verksamhetsplan för 2023–2025 är två av myndighetens strategiska mål ”Ett tryggt och försvarsförberett Dalarna” samt ”Hållbar samhällsutveckling i hela Dalarna”. Inom dessa två mål ryms skrivningar om att Dalarna ska vara tryggt och inkluderande, främja social hållbarhet och verka för mångfald och samspel inom och mellan samhällets olika delar. En effekt av dessa strategiska mål är att vi har utvecklat samverkan inom social hållbarhet under 2023, läs mer i kapitlet Folkhälsa, jämställdhet, integration m.m.

Länsstyrelsen i Dalarnas län har prioriterat att stödja genomförandet av Dalarnas regionala utvecklingsstrategi inom områden där Länsstyrelsen har lång erfarenhet och kunskap, Läs mer om innovation, företagande och internationalisering, läs mer i kapitlet Regional tillväxt och infrastrukturplanering.

Länsstyrelsen ansvarar tillsammans med Region Dalarna för Energiintelligent Dalarna där det regionala energi- och klimatarbetet leds och samordnas. En effekt av samverkan är att organisationen utvecklats och att genomförandet av Dalarnas innovationsstrategi har samordnats med genomförandet av Dalarnas

energi- och klimatstrategi i ett Partnerskap för innovation och grön omställning, läs mer i kapitel 17, Energi och klimat.

Under året har Länsstyrelsen i Dalarnas län arbetat med att samordna länets arbete för att stärka de förmågor som krävs för att skydda civilbefolkningen och stödja Försvarsmaktens olika behov i händelse av höjd beredskap. Detta har vi gjort tillsammans med länets civilförvarsaktörer.

Länsstyrelsen har påbörjat arbetet med att ta fram en flerårig strategi för uppbyggnad av det civila försvaret. Vi har också genomfört ett internt arbete med att utveckla vår förmåga att utföra de uppgifter som tillkommer vid höjd beredskap. I detta arbete har vi involverat samtliga avdelningar och genomfört flertalet utbildningstillfällen vilket inneburit en avsevärd resurstillsättning på bred front.

Vi har också vidareutvecklat vår krisledningsorganisation genom övnings- och utbildningsinsatser.

Tillsyn

Länsstyrelsen bedriver tillsyn inom många olika områden. Inom exempelvis miljöbalkens tillsynsområden föregås den årliga tillsynsplaneringen av en behovsutredning och styrs dessutom av en flerårig Nationell tillsynsplan (Läs mer i kapitel Naturvård och miljöskydd), medan det inom andra tillsynsområden finns fleråriga regionala kontrollplaner. Läs mer i kapitlet Livsmedelskontroll, djurskydd etc. Där det är möjligt försöker vi nå synergier genom sektorsövergripande samarbeten och Länsstyrelsen strävar ständigt efter samordningsmöjligheter och effektiviseringsvinster.

Utifrån tillsynsarbetet för 2023 vill vi särskilt lyfta:

- Mitt miljösamverkan, ett samarbete mellan länsstyrelser och kommuner i Dalarnas, Uppsala och Västmanlands län, läs mer i kapitel Naturvård och miljöskydd.
- förordnandebeslut enligt PBL gällande två riksintressanta kulturmiljöer, läs mer i kapitel Hållbar samhällsplanering och boende.
- dammsäkerhetstillsynen som är delvis integrerad i länsstyrelsens arbete med höga flöden, läs mer i kapitel Naturvård och miljöskydd.
- tillsyn förorenade områden i samverkan med Mälarlänen i syfte att underlätta för kommunernas fortsatta arbete, läs mer i kapitel Naturvård och miljöskydd.
- sevesotillsyn i samverkan med Arbetsmiljöverket och Räddningstjänsten, läs mer i kapitel Samhällsskydd och beredskap.
- tillsyn efter större sportevenemang i skyddad natur, läs mer i kapitel Naturvård och miljöskydd.

Läs även bilaga E för en redovisning av det länsstyrelsegemensamma arbetet med att utveckla effektivitet och enhetlighet i tillsyns- respektive prövningsverksamheten.

Generationsmålet, miljö kvalitets- mål och Agenda 2030

Länsstyrelsen har tagit fram en intern metodprocess för att integrera de globala målen och de tre hållbarhetsdimensionerna i verksamheten. Metoden heter "Trappan för Agenda 2030" och är ett verktyg för att öka kunskap och skapa samverkan. Med hjälp av olika kommunikationsaktiviteter har kunskap och goda exempel från arbetet spridits kring exempelvis rättssäkerhet, komplexitet och hållbar konsumtion och produktion. Processen och metoden har resulterat i tvärsektoriella samverkansgrupper som arbetar med komplexa frågeställningar över enhets- och avdelningsgränserna. Vidare har Trappan stöttat utveckling av myndighetens tillämpning av barnets rättigheter i två verksamheter. Läs mer i kapitel Integrering av övergripande frågor, Barnrätt.

I det externa arbetet med Agenda 2030 har Länsstyrelsen och Region Dalarna planerat och genomfört gemensamma insatser. En prioriterad aktivitet har varit DalaLab; ett forum för ett hållbart Dalarna där deltagarna tillsammans lär och kraftsamlar kring komplexa utmaningar. DalaLab vänder sig i första hand till kommunala och regionala tjänstepersoner som arbetar med hållbar regional utveckling. Syftet är att genom kunskap och samsyn stärka möjligheterna för samverkan och gemensamma initiativ. Läs mer i kapitlen Folkhälsa, jämställdhet, integration mm och Hållbar samhällsplanering och boende.

Länsstyrelsen och Region Dalarna följer tillsammans utvecklingen i länet genom indikatorer för den regionala utvecklingsstrategin, de nationella miljömålen, folkhälsomålen och de globala målen. Analysarbetet har under året resulterat i ett underlag inför Rådet för främjande av kommunala analysers (RKA) översyn av Agenda 2030-indikatorer i databasen Kolada. Det har också väglett teman för årets lärprojekt inom DalaLab, liksom levererat gemensamma slutsatser kring prioriterade samhällsutmaningar som presenterats vid den gemensamma hållbarhetskonferensen Dalating.

Integrering av tvärsektoriella frågor

Förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion (länsstyrelseinstruktionen) 5 § tar upp ett antal tvärsektoriella frågor som ska hanteras i vårt myndighetsarbete. Bland annat ingår jämställdhet, könsuppdelad statistik, barnperspektiv, tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning, mänskliga rättigheter, folkhälsa samt att förenkla för företag.]

Avsnittet innehåller redovisningar och återrapporteringar enligt:

Uppdrag/Uppgift	Källa till uppgift/uppdrag
5§ p1 Integrering av jämställdhetsperspektiv	Länsstyrelseinstruktion
5§ p2 Individbaserad statistik med kön som fördelningsgrund	Länsstyrelseinstruktion
5§ p3 Vid beslut och andra åtgärder som kan röra barn, analysera konsekvenserna och ta särskild hänsyn till barns bästa	Länsstyrelseinstruktion
5§ p4 Verka för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning	Länsstyrelseinstruktion
5§ p5 Integrera mänskliga rättigheter genom att belysa, analysera och beakta dem, särskilt skyddet mot diskriminering	Länsstyrelseinstruktion
5§ p6 Beakta folkhälsomålet i arbetet med bl. a regional tillväxt, samhällsplanering, krishantering samt alkohol och tobak	Länsstyrelseinstruktion
5§ p7 Verka för att förenkla för företag	Länsstyrelseinstruktion
1C1 Förenkla för företag, åtgärder	Regleringsbrev

Länsstyrelsegemensamt arbete redovisas samlat i bilaga E.

Regleringsbrevsuppdrag som ska redovisas i särskild ordning finns listade i bilaga D.

Jämställdhet och könsuppdelad statistik

Integrering av jämställdhetsperspektiv

Länsstyrelsen har till uppgift att integrera ett jämställdhetsperspektiv i hela verksamheten. Under året har Länsstyrelsen påbörjat ett arbete med jämställdhetsintegrering av vår arbetsplats med målet att skapa en arbetsplatsmiljö som främjar jämställdhet genom att ta hänsyn till behoven hos alla anställda och besökare, oavsett kön eller könsidentitet. Beslut om att menssäkra myndighetens toaletter togs under året och handlar konkret om att samtliga myndighetens toaletter ska utrustas med sanitetsprodukter i form av bindor och tamponger.

Under 2022 initierades en nationell samverkan mellan statsbidragshanteringen, jämställdhet, barnets rättigheter och mänskliga rättigheter. Syftet var att stärka integreringen av jämställdhet, barnets rättigheter och mänskliga rättigheter utifrån § 5 i förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion. Arbetet gick ut på att ta fram en ny projektlogik som bättre passar syftet. Detta utan att komplicera ansökningsförfarande och hantering för projektägare. Arbetet har lett till att Länsstyrelsen skapat nya ansöknings- och rapportformulär för alla statsbidrag (§ 37, § 37 a och TIA). De nya formulären är baserade på de rättigheter som inte har tillgodosetts. Formulären har redan hjälpt till att tydligare definiera jämställdhets- och rättighetsaspekterna och höja kvaliteten på ansökningarna. Vi ser även att de nya frågorna i formulären gör det enklare att koppla samman rättighetsperspektivet med den faktiska insatsen.

Individbaserad statistik med kön som fördelningsgrund

Läs bilaga E för en redovisning av länsstyrelsernas gemensamma arbete med könsuppdelad statistik.

Barnrätt

Ta särskild hänsyn till barns bästa

Länsstyrelsen ska vid beslut och andra åtgärder som kan röra barn, analysera konsekvenserna och ta särskild hänsyn till barns bästa. Under året har Länsstyrelsen bedrivit ett utvecklingsarbete med tillämpningen av barnets rättigheter. Arbetet sker inom ramen för det myndighetsövergripande arbetet med Trappan för Agenda 2030. Handläggare som arbetar med ärendeberedning kopplat till samhällsplanering har ökat sin kunskap om det rättighetsbaserade arbetssättet och praktisk tillämpning av barnrättsperspektivet. Effekter av arbetet är att verksamheten har lyckats identifiera utvecklingsområden. Områden där vi behöver fördjupa arbetet är hur vi använder metoden för prövning av barnets bästa samt behovet av barnrättsliga standardformuleringar i yttranden. Plangruppens ökade kunskapsnivå ger tydligare handläggningsrutiner för detaljplaner utifrån ett barnrättsperspektiv samt att de hänvisar till det länsstyrelsegemensamma ”Kunskaps- och metodstödet för prövning av barnets bästa”.

Ett annat utvecklingsarbete som genomförts under året för att säkerställa tillämpningen av barnets rättigheter i Länsstyrelsens verksamhet, är att vi tagit fram en barnrättsanpassad informationsbilaga till ärenden gällande medborgarskap. Med hjälp av metoden Trappan identifierades att ärenden som gäller förvärv av svenskt medborgarskap är en ärendegrupp där det ofta förekommer barn under 18 år och där barnrättsanpassad information saknades. Vi prioriterade därför att ta fram ett språkligt anpassat informationsblad som via vårdnashavaren riktar sig till de barn som får ett beslut från Länsstyrelsen gällande förvärv av svenskt medborgarskap. Länsstyrelsen bifogar, från och med mars i år, informationsbladet i alla beslut om svenskt medborgarskap där

barn berörs. Detta gör att myndigheten säkerställer barns rätt till delaktighet och information i återkoppling av beslut om svenskt medborgarskap, i enlighet med barnkonventionen.

Mänskliga rättigheter och folkhälsa

Tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning

Länsstyrelsen har till uppgift att verka för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning. Inom ramen för denna uppgift har myndigheten en tillgänglighetsgrupp som består av tolv personer. De fungerar som stöd till myndighetens handläggare vid digital tillgänglighetsanpassning av dokument som ska publiceras på webbplatsen lansstyrelsen.se/dalarna.

Tillgänglighetsgruppen ökar kompetens, förmedlar skärpta lagkrav, utbyter erfarenheter om praktisk tillämpning, samt skapar ett likartat arbetssätt gällande digital tillgänglighet. Gruppen har träffats två gånger under året där de diskuterat gemensamma arbetssätt och tagit del av nytt utbildningsmaterial.

Med målet att leva upp till DOS-lagen har myndigheten under året centraliserat sin webborganisation. Resultatet av förändringen är att webbplatsen lansstyrelsen.se/dalarna ökat sin tillgänglighet, från en Quality Assurance (QA) på 86,9 till 97,4. Jämförelsetal för myndigheter i allmänhet är QA 85,2.

Under året har Länsstyrelsen även gjort flera fysiska anpassningar av sina lokaler i syfte att verka för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning. I samband med renovering av receptionen har flera anpassningar gjorts, som installation av hörselslinga, höjdanpassad receptionsdisk och en ny besökstolett som kan nyttjas av personer som använder rullstol. Vid residensets entréplan har vi installerat ramper in- och utvändigt för att tillgängliggöra byggnaden.

Även inom upphandling har Länsstyrelsen ställt krav på och följt upp kravet om tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Upphandling är ett område där Länsstyrelsen har stor påverkanspotential när det kommer till frågor om tillgänglighet.

Integrera mänskliga rättigheter

Länsstyrelsen ska integrera mänskliga rättigheter genom att belysa, analysera och beakta dem, särskilt skyddet mot diskriminering.

Arbetet med att integrera rättighetsperspektiven inom civil beredskap har resulterat i en plan för hur metodmaterialet "Rätt att försvara" ska implementeras i Länsstyrelsens stabsarbete. Under början av 2024 kommer handläggare inom mänskliga rättigheter och jämställdhet att fortbilda stabsorganisationen gällande de olika rättighetsperspektiven.

Beakta folkhälsomålet

Länsstyrelsen har till uppgift att beakta folkhälsomålet i arbetet med bland annat regional tillväxt, samhällsplanering, krishantering samt alkohol och tobak. Vi verkar för genomslag av folkhälsopolitiska mål och sektorsövergripande perspektiv i den löpande verksamheten inom flera samhällssektorer. Länsstyrelsens arbete med integrering av folkhälsa- och rättighetsfrågor i våra olika verksamhetsområden sker bland annat genom regelbunden samverkan mellan handläggare som arbetar med exempelvis samhällsplanering, integration, folkhälsa, jämställdhet, mänskliga rättigheter, barnrätt och friluftsliv.

Under året har det skett en utökad samverkan för att stärka upp att folkhälsa, jämställdhet och rättighetsperspektiven genomsyrar arbetet med bland annat samhällsplanering och samhällsskydd- och beredskap. Genom tidig planeringsdialog med kommunerna i länet verkar Länsstyrelsen för att större hänsyn tas till hälso- och säkerhetsaspekter i utformning och gestaltning av bland annat bostäder, skolor och förskolor. Därtill verkar Länsstyrelsen för att större hänsyn till barns möjligheter till lek, rörelse och samspel främjas i kommunernas detaljplaner och att barnkonsekvensanalyser genomförs.

Länsstyrelsen sitter även med i styrelsen för Dalarnas luftvårdsförbund där vi har en samordnande roll. Förbundet kontrollerar och rapporterar luftmiljön i länet och samordnar kommunernas mätningar av luftkvalitet enligt Luftkvalitetsförordningen. I Hedemora kommun har mätningar visat att nivån av partiklar (PM10) överskridits under året. Länsstyrelsen stödjer kommunen i det pågående arbetet med att utveckla ett åtgärdsprogram. Arbetet befinner sig i sin inledande fas och kommer att omfatta framtida åtgärder inom samhällsplaneringssektorn i Hedemora stad, läs mer i kapitlet Natur och miljöskydd.

Förenkla för företag

Regler ska utgå från proportionalitet, och främja tillväxt, konkurrenskraft och innovation

För att effektivisera och underlätta tillsynen för stora komplexa verksamheter samordnar länsstyrelsen och aktuell kommun tillsynsansvaret ex. gällande olika miljöfarliga delverksamheter och förorenade områden. Detta innebär att företagen får en tillsynsmyndighet för frågorna istället för två. Vi arbetar även med tidig dialog vilket innebär att vi erbjuder företag och kommuner i ett tidigt skede föredra sitt ärende och med en efterföljande dialog. Digitalisering och e-tjänster pågår kontinuerligt

Utifrån prioriteringarna för 2023 vill vi särskilt lyfta:

- Vindkraftsprojektet där mål kring energiproduktion från vindkraft, kulturmiljö, naturmiljö och totalförsvaret bearbetas samtidigt, läs mer i kapitlen Energi och klimat, Hållbar samhällsplanering och Natur och miljöskydd.
- Miljöprövningsdelegationen bedriver utvecklingsarbete i syfte att effektivisera prövningen, korta handläggningstider och säkerställa likvärdiga bedömningar. Information, dialog och stöd och råd till företag sker kontinuerligt i kombination med tillsynsbesök på plats bidrar till att anmälningar och ansökningar är mer kompletta när de kommer till myndigheten. Det underlättar effektiv handläggning och kortare handläggningstiderna, läs mer i kapitel Naturvård och miljöskydd.

För att främja tillväxt samverkar Länsstyrelsen med näringslivet i Dalarna genom att inkludera dem i vårt strategiska arbete.

Exempel på detta är:

- I arbetet med Dalarnas regional livsmedelsstrategi. Läs mer i kapitel Areella näringar.
- I arbetet med Energi- och klimatstrategi. Läs mer i kapitel Energi och klimat.

Kostnaderna som följer av regler ska minska

Inom upphandlingsverksamheten har kunskaper från processkartläggning tagits med in i verksamhetsutvecklingen under året och ökat kompetensen inom avtalsuppföljning och reklamationer. Detta stärker inte ensidigt Länsstyrelsen som upphandlande part. Det är även till nytta för leverantörer och företag.

Andelen tjänster och ärenden som hanteras digitalt ska öka

Länsstyrelsen är mitt i införandet av en digital samhällsbyggnadsprocess med målet att skapa effektivitet och likartad struktur på arbetet för alla länsstyrelser. Läs mer i kapitel Hållbar samhällsplanering och boende.

Länsstyrelserna tar via Förvaltningsobjekt Miljöskydd successivt fram allt fler e-tjänster, under året kan nämnas bland annat möjlighet för verksamheter att enligt miljöbalken:

- ansöka om dispens från begränsningsvärden/BAT-slutsatser,
- lämna in provotidsredovisning,
- meddela att tillstånd tas i anspråk.

Handläggningen ska bli kortare och mer transparent

För att underlätta för företag i tillståndsprocesser och för kommunerna i detaljplaneprocesser erbjuder Länsstyrelsen möjlighet till tidig dialog. Detta innebär att företag eller kommuner i ett mycket tidigt skede kan presentera sina idéer och planer för Länsstyrelsen och få återkoppling kring utredningsbehov och potentiella målkonflikter. Detta leder till att fler relevanta underlag finns framtagna redan vid samrådsskedet och processer kan förkortas. Läs mer i kapitlen Hållbar samhällsplanering och boende och Naturskydd och miljöskydd.

Arbetsmiljö och medarbetare

Avsnittet innehåller redovisningar och återrapporteringar enligt:

Uppdrag/Uppgift	Källa till uppgift/uppdrag
3 kap. 3§ förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag	Övriga uppdrag
7 kap. 3 § förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag	Övriga uppdrag

Systematiskt arbetsmiljöarbete

Länsstyrelsen i Dalarnas län har under 2023 fortsatt arbetat med vårt långsiktiga mål att vara en attraktiv arbetsplats. Som en del i att bli en attraktiv arbetsplats arbetar vi aktivt med att skapa förutsättningar för en god arbetsmiljö samt en sjukfrånvaro på mindre än 4 procent på årsbasis.

Myndigheten arbetar kontinuerligt tillsammans med våra medarbetare för att förbättra arbetsmiljön. Det gör vi genom regelbunden dialog mellan chef och medarbetare, i medarbetarsamtal och lönesamtal, i våra lokala och centrala samverkansforum med arbetsgivare, skyddsombud och förtroendevalda, samt i vår medarbetarundersökning.

I den centrala skyddskommittén behandlas arbetsmiljöfrågor på en övergripande myndighetsnivå. I den lokala skyddskommittén på avdelningarna behandlas avdelnings- och enhetsövergripande arbetsmiljöfrågor. Utöver det genomför vi årliga fysiska skyddsronder samt risk- och konsekvensanalyser inför förändringar i verksamheten.

Under året har avdelningarnas sjukfrånvaro varit en stående punkt på respektive ledningsgrupp. Vi har tecknat ett nytt avtal med företagshälsovården som myndighetens chefer kan nyttja både för proaktiva och reaktiva insatser. Vi uppmuntrar länsstyrelsens chefer att använda företagshälsovården i framför allt förebyggande, proaktiva, åtgärder för att förbättra arbetsmiljön hos våra medarbetare. Ett nytt avtal om krisstöd har tecknats med företagshälsovården som kan användas dygnet runt vid en eventuell kris. Samtliga chefer och medarbetare har blivit informerade om, och utbildade i IA-systemet; ett webbaserat incidentrapporteringssystem som ger stöd i det systematiska arbetsmiljö- och förbättringsarbetet.

Under våren genomförde vi en medarbetarundersökning där vi ställde frågor om ledarskap, balans i arbete, medarbetarskap och arbetssituation. 89 procent av medarbetarna svarade på enkäten. Svaren är marginellt bättre än tidigare undersökningar och visar att myndighetens medarbetare uppskattar sin arbetssituation. De tycker att de har meningsfulla arbetsuppgifter och ett gott och respektfullt samarbetsklimat med sina kollegor. Undersökningen visar

också att medarbetarna ser behov av mer återhämtning efter perioder av hög arbetsbelastning.

I årets medarbetarundersökning ställde vi även specifika frågor kring distansarbetet, bland annat om hur samarbete, ledarskap, möjligheter att utföra arbetsuppgifter samt om det går att behålla en god förvaltningskultur på distans. Undersökningen visar att medarbetarna upplever att det fungerar bra med distansarbete. Myndigheten har hållit en uppskattad utbildning för samtliga chefer om hur man leder på distans.

Länsstyrelsen har fortsatt erbjudit alla medarbetare en kurs i personlig effektivitet; kursen utbildar bland annat i stresshantering med fokus på mötesstruktur och e-posteffektivisering. Många av myndighetens medarbetare och chefer har gått den under de tre år den har funnits tillgänglig.

Enheten för vilt har tillsammans med djurskydd gått en utbildning i hur man bemöter människor i kris och hur de ska agera för att undvika att hamna i konflikt när de utför sitt arbete vid till exempel tillsynsärenden. På avdelningen för miljö och samhällsplanering har man haft en riktad utbildning om arbetsrelaterad stress. Cheferna på avdelningen upplever att stressnivån hos medarbetarna har blivit lägre och att medarbetarna är bra på att påminna varandra om de verktyg som finns för att motverka negativ stress.

Myndigheten har fortsatt det omfattande arbetet med att skapa en ny gemensam medarbetarkultur som vi påbörjade 2022. Under året har alla medarbetare bidragit till den nya kulturen genom flertalet gemensamma workshops. Länsstyrelsens nya medarbetarkultur presenterades innan jul. Arbetet med att implementera kulturen kommer att fortgå under 2024.

Kompetensförsörjning

Personalomsättning	2023	2022	2021	2020
Personalomsättning nyanställda tillsvidare (%)	7,1	17,8	13,5	8,5
Personalomsättning avgångna tillsvidare (%)	9,4	10,1	9,8	8,5

Myndighetens personalomsättning gällande avgångna är marginellt lägre 2023 än 2022 och 2021, dock något högre än pandemiåret 2020. Under 2023 har vi tillsvidareanställt färre medarbetare än under åren 2020-2022. Totalt har vi anställt 55 personer under 2023, antalet nyanställda tillsvidare uppgår till 19 personer, resterande 36 personer är uppdelat på vikariat och särskild visstidsanställning (SÄVA) samt säsongsanställning.

Många av de kompetenser vi söker är svåra att hitta eftersom det både krävs lång utbildning och omfattande erfarenhet för att matcha kraven för våra tjänster. Dessutom står vi inför konkurrens från privata företag. Både på avdelningen för miljö och samhällsplanering och avdelningen för naturvård har vi fått avbryta rekryteringar på grund av för få kvalificerade sökanden.

Våra valda rekryteringskanaler är; LinkedIn, Facebook, Arbetsförmedlingen (Platsbanken), Länsstyrelsens webbsida. Om vi använder oss av Rekryteringslots Dalarna eller om budget tillåter kan vi rikta in annonsen för specifika sidor för större bredd av ansökningar.

Av de valda rekryteringskanaler vi har fungerar Arbetsförmedlingen (Platsbanken) bäst, då flest ansökningar har kommit in via den kanalen.

I de chefsrekryteringar vi har gjort har vi haft en god tillgång till kandidater och vi har tillsatt alla vakanser.

Myndigheten fortsätter sitt samarbete med andra arbetsgivare i regionen genom Rekryteringslots Dalarna. Syftet är att bidra till en ökad kompetensförsörjning och en ökad attraktionskraft i länet, samt om möjligt underlätta medflyttarärenden. Då den ena partnern får arbete i regionen kan medlemmarna inom Rekryteringslots Dalarna gemensamt se över vilka lediga tjänster som finns för den andra partnern. Detta för att förenkla, och ibland möjliggöra, en flytt till Dalarna.

Under 2023 hade vi inga medflyttarärenden. Vi kommer ändå att fortsätta vara en del av Rekryteringslots Dalarna då vi anser att det ger oss en bra möjlighet att visa upp vårt arbetsgivarvarumärke i deras kanaler.

Distansarbetsöverenskommelsen gör det möjligt för myndigheten att söka efter rätt kompetens över ett större geografiskt område.

Sjukfrånvaro

Kön och ålder	År 2023: Antal anställda*	År 2023: Total sjukfrånvaro i förhållande till sammanlagd ordinarie arbetstid (%)	År 2023: Sjukfrånvaro 60 dagar och längre i förhållande till total sjukfrånvaro (%)	År 2022: Antal anställda*	År 2022: Total sjukfrånvaro i förhållande till sammanlagd ordinarie arbetstid (%)	År 2022: Sjukfrånvaro 60 dagar och längre i förhållande till total sjukfrånvaro (%)	År 2021: Antal anställda*	År 2021: Total sjukfrånvaro i förhållande till sammanlagd ordinarie arbetstid (%)	År 2021: Sjukfrånvaro 60 dagar och längre i förhållande till total sjukfrånvaro (%)
Män ≤ 29 år	3,6	2,3%	0,0%	4,8	1,8%	0,0%	5,8	0,8%	0,0%
Män 30–49 år	56,5	2,3%	45,6%	61,4	1,8%	0,0%	58,3	1,9%	26,7%
Män ≥50 år	54,3	1,7%	23,6%	54,5	1,4%	0,0%	50,4	2,1%	51,0%
Män totalt	114,4	2,1%	36,2%	120,7	1,6%	0,0%	114,4	1,9%	39,9%
Kvinnor ≤ 29 år	6,2	4,2%	0,0%	8,9	7,6%	47,6%	12,7	3,4%	0,0%
Kvinnor 30–49 år	89,8	5,1%	61,4%	89,4	5,3%	56,8%	93,6	4,9%	64,7%
Kvinnor ≥ 50 år	69,6	8,2%	80,8%	80,7	5,4%	57,1%	77,3	2,7%	69,4%
Kvinnor totalt	165,6	6,4%	71,7%	179,0	5,5%	56,2%	183,6	3,9%	63,3%
Samtliga ≤ 29 år	9,9	3,6%	0,0%	13,7	5,6%	43,7%	18,4	2,6%	0,0%
Samtliga 30–49 år	146,3	4,0%	58,3%	150,8	3,9%	48,9%	151,9	3,7%	59,2%

Kön och ålder	År 2023: Antal anställda ^a *	År 2023: Total sjukfrånvaro i förhållande till sammanlagd ordinarie arbetstid (%)	År 2023: Sjukfrånvaro 60 dagar och längre i förhållande till total sjukfrånvaro (%)	År 2022: Antal anställda*	År 2022: Total sjukfrånvaro i förhållande till sammanlagd ordinarie arbetstid (%)	År 2022: Sjukfrånvaro 60 dagar och längre i förhållande till total sjukfrånvaro (%)	År 2021: Antal anställda*	År 2021: Total sjukfrånvaro i förhållande till sammanlagd ordinarie arbetstid (%)	År 2021: Sjukfrånvaro 60 dagar och längre i förhållande till total sjukfrånvaro (%)
Samtliga ≥ 50 år	123,8	5,3%	75,2%	135,2	3,8%	50,8%	127,6	2,5%	63,8%
Samtliga totalt	280,0	4,6%	66,6%	299,7	3,9%	49,4%	298,0	3,1%	58,7%

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP

^a) Antal anställda beräknas som samtliga månadsanställda reducerat med anställningsperiod samt tjänstledighet om 100%. Därutöver räknas timanställdas anställningsomfattning utifrån antalet genomförda arbetstimmar under anställningsperioden.

Kommentar till tabellen

Sjukfrånvaron har ökat under 2023 jämför med åren 2021 och 2022. Den totala sjukfrånvaron har ökat till 4,6 procent, vilket är högre än vårt mål på att hålla den under 4 procent, vilket skulle kunna tyda på att det proaktiva arbete vi gör inte ger tillräckligt bra resultat.

Kvinnor har cirka 3 gånger högre sjukfrånvaro än män i. I gruppen kvinnor över 50 år är andelen långtidssjukskrivna högst, det är även den ålderskategorin som har ökat mest från föregående år. I de flesta fall beror på sjukfrånvaron på omständigheter som rör personerna privat, de är alltså inte arbetsrelaterad ohälsa.

I de fall vi har långtidssjukskrivna bedrivs ett aktivt arbete mellan chef och medarbetare för att få tillbaka medarbetaren i arbete. Detta görs genom planer för återgång i arbete, där chefen vid behov tar stöd av HR och företagshälsovården.

Länsstyrelsens arbete med nationella stödverksamheter och resurssamverkan

Länsstyrelsen prioriterar att delta i länsstyrelsegemensamma samarbeten och är representerade i ett flertal olika strategiska nätverk, chefsgrupper, styrgrupper och utvecklingsprojekt. Genom att samarbeta lär vi oss av och hämtar inspiration från andra länsstyrelser. Samtidigt håller vi oss uppdaterade och kan bidra med våra egna idéer till förändringar inom olika förvaltningsområden och stödverksamheter.

Under året har vi bland annat haft medarbetare som deltagit i:

- Strategiska chefsgrupper under Länsrådsgrupp 6, såsom naturvård och miljöskydd och under Länsrådsgrupp 2, såsom juridik och styrning.
- Förvaltningsobjekt miljöskydd, samhällsplanering och generellt kartstöd. Där har vi haft representanter i styrgrupp samt arbetat med bostadsfrågor och GIS-stöd.
- Miljösamverkan Sverige, såväl styrgrupp som i utvecklingsprojekt.
- Arbetsgrupp inom beredskapssektor "livsmedelsförsörjning".
- Arbete inom LEKS (länsstyrelsernas energi- och klimatsamordning). Bland annat genom processtöd till länsstyrelser och nationella myndigheter i genomförandet av en grön omställning, finansierat av de regionala utvecklingsfonderna.
- Skogsstyrelsens sektorsråd region mitt (Länsstyrelsen i Dalarnas län representerar, tillsammans med Länsstyrelsen i Gävleborg, övriga sju länsstyrelser).

Utöver ovanstående punkter kan det nämnas att vi under året innehaft ordförandeskapet i kommunikationschefsnätverket.

Länsstyrelsen deltar också i flera nationella utvecklingsprojekt, främst med Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten som huvudmän. Förutom att arbetet är utvecklande för Länsstyrelsen och våra medarbetare så ser vi att de nationella myndigheterna får en större insikt i länsstyrelsernas arbete och de frågor som är viktiga för oss. Genom ökad förståelse för våra olika roller och kompetens kan det myndighetsövergripande samarbetet inom övriga och kommande uppdrag förhoppningsvis blir mer effektivt.

Redovisning av verksamhetsområden

Länsstyrelsen i Dalarnas län bedriver följande verksamheter.

Verksamhet (VÄS)	Benämning	Resultatbedömning
20–21, 25	Övrig förvaltning och trafikföreskrifter	Gott
28	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	Gott
30, 34	Regional tillväxt och infrastrukturplanering	Gott
40–41	Hållbar samhällsplanering och boende	Gott
42	Energi och klimat	Utmärkt
43	Kulturmiljö	Gott
45–46	Samhällsskydd och beredskap	Gott
50–58	Naturvård och miljöskydd	Gott
60–62	Areella näringar	Utmärkt
70, 80–85	Folkhälsa, jämställdhet, integration m.m.	Utmärkt

Övrig förvaltning och trafikföreskrifter

Avsnittet innehåller redovisningar och återrapporteringar enligt:

Uppgift/Uppdrag	Källa till uppgift/uppdrag
3§ p1 De allmänna valen	Länsstyrelseinstruktion
17§ Kampsportsdelegation	Länsstyrelseinstruktion
18§ Viltförvaltningsdelegation	Länsstyrelseinstruktion
1C8 Regional förvaltningsplan skarv	Regleringsbrev

Regleringsbrevsuppdrag som ska redovisas i särskild ordning finns listade i bilaga D.

Verksamhetens uppgifter, uppdrag och mål

Verksamhetsområdet omfattar många olika uppgifter och uppdrag. Som regionala valmyndigheter ansvarar länsstyrelserna för att planera och genomföra allmänna val, val till Europaparlamentet och nationella folkomröstningar. Mellan valen utses efterträdare för ledamöter och ersättare i region- och kommunfullmäktige som avgår under mandatperioden. Vidare fattar länsstyrelserna beslut om diverse förordnanden som borgerliga vigsselförrättare. Inom trafikområdet har länsstyrelserna bland annat ansvar för att besluta om lokala vägtrafikföreskrifter i vissa fall. Även tillstånd till tävling på vägar, skyltar och andra anordningar längs vägar samt beslut om sjötrafikföreskrifter ingår i länsstyrelsernas uppgifter och uppdrag.

När det gäller jakt- och viltvård beslutar länsstyrelserna om licensjakt och skyddsjakt på stora rovdjur, klövdjur och vildsvin, bedriver tillsyn, bildar och upplöser viltvårdsområden, arbetar för att öka den frivilliga jaktsamverkan inom älgförvaltningen, granskar förvaltningsplaner och skötselplaner, beslutar om bidrag ur älgvårdsfonden, informerar om skadeförebyggande åtgärder och beslutar om ersättning för viltskador. Detta sker i samverkan med regionala intressen genom länets viltförvaltningsdelegation, som också fastställer övergripande riktlinjer för verksamhetsområdet.

Det övergripande nationella målet för *viltförvaltningen* är att alla djur som naturligt lever i Sverige ska finnas kvar på lång sikt i livskraftiga bestånd. Samtidigt ska tamdjurshållningen inte påtagligt försvåras och socioekonomisk hänsyn ska tas. Det nationella målet kompletteras i vissa fall med nationella och regionala mål för specifika arter.

Regionala prioriteringar och uppdrag

Länsstyrelsen ansvarar för tillsyn över kommunernas överförmyndarverksamhet, vissa begravningsfrågor så som tillstånd att strö ut aska, registerhållning och tillsyn av stiftelser, uppdrag gentemot näringslivet i form

av tillstånd till och tillsyn över bevaknings- och delgivningsföretag. Vi prövar anmälan för den som är nordisk medborgare och vill bli svensk medborgare samt hanterar lönegarantiärenden. De regionala uppdragen är koncentrerade för Dalarna, Gävleborg, Värmland och Örebro län.

Det finns en lagstadgad handläggningstid om 14 dagar för ansökan om godkännande för personal i bevakningsföretag samt bestämmelser om att bevakningsföretagen ska inspekteras en gång vartannat år. Verksamhetens resultat

Bedömningsgrunder

Nyckeltal: Övrig förvaltning och trafikföreskrifter (20–21, 25)	År 2023	År 2022	År 2021
Antal årsarbetskrafter totalt	18,6	27,1	30,1
Antal årsarbetskrafter kvinnor	10,3	17,4	20,9
Antal årsarbetskrafter män	8,3	9,7	9,2
Antal ärenden, inkomna och upprättade	7 410	7 138	7 859
Antal beslutade ärenden	7 100	7 282	7 741
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	79	74	70
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr)	23 628	29 877	31 651
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	189 641	149 932	105 606

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP och ärendehandläggningssystemet Platina.

Verksamhetskostnader har minskat med 6,2 miljoner kronor vilket förklaras lägre kostnader för allmänna val och övrig förvaltning såsom avvecklad pandemirelaterad verksamhet samt lägre kostnader för inventering inom jakt och viltvård. De minskade kostnader förklarar även minskningen av antalet årsarbeten.

Lämnade bidrag har ökat med 39,7 miljoner kronor vilket utgörs av ökat antal lönegarantiutbetalningar.

Resultatindikator	Mål	Uppgift eller uppdrag	Källa	Målvärde	År 2023	År 2022	År 2021
Andel av länets totala jaktareal som ingår i något älgskötselområde (%)	Ökad samverkan i älgförvaltningen	Jakt och viltvård (218)	JaktAdm ¹⁾	-	95%	94%	96%

1) Administrationssystem, Länsstyrelsen

Den största delen av all jaktareal ingick i ett älgskötselområde (ÄSO) i Dalarnas län, 95 procent. Det är frivilligt att gå med i ett ÄSO och därmed inget som Länsstyrelsen påverkar. Länsstyrelsen har inte formulerat något målvärde för andelen av länets totala jaktareal som ingår i ett ÄSO.

Resultatredovisning

Regional valmyndighet

Länsstyrelsen har under året tillsatt ledamöter genom efterträdarval till kommunfullmäktige och påbörjat planering inför Europaparlamentsvalet 2024.

Arbetet med valet 2022 har utvärderats och inför kommande val genomförs vissa förändringar inom räkningsprocessen och hur vi utnyttjar personalresurser och lokaler. Förändringarna är inriktade på att upprätthålla kvaliteten i länsstyrelsens uppdrag och att ytterligare stärka vår valorganisation inför framtida val. Länsstyrelsen aktualiserar löpande rutiner för säkerhet och information gällande valet.

Förordnaden

På begäran av Polismyndigheten har vi genomfört en särskild översyn och nya förordnanden av värderingsmän enligt 10 kap. 1 § vapenförordningen (1996:70). Vår bedömning är att åtgärden leder till bättre förutsättningar för Polismyndigheten att skyndsamt hantera inlösning av vapen och ammunition enligt 7 kap. vapenlagen (1996:67).

I övrigt har förordnanden som Länsstyrelsen ska hantera, exempelvis vigelförrättare och notarius publicus, hanterats löpande under verksamhetsåret.

Trafikföreskrifter

Länets vägar ses kontinuerligt över, dels genom översyn som säkerställer att föreskrifter finns för befintliga skyltar och vägmärken, dels genom förslag på nya föreskrifter som inkommer till Länsstyrelsen. För inkomna förslag upprättas konsekvensutredning, bedömer vi utifrån det att behov anses föreligga upprättar vi nya, eller förändrar gällande trafikföreskrifter.

För att göra länets vatten säkrare för alla, förhindra olyckor och minska störningar i samband med bad- och båtliv så genomför vi ett kontinuerligt översynsarbete av sjötrafikföreskrifter. Närmast beräknas uppdaterade föreskrifter för Siljan vara klara våren 2024.

I dessa uppdrag har Länsstyrelsen en omfattande samverkan med Polismyndigheten, kommuner och Trafikverket, samt för en dialog med allmänheten i respektive ärende.

Jakt och viltvård

Viltförvaltningsdelegationen

Viltförvaltningsdelegationen har haft fyra möten under året. Tillsammans med övriga länsstyrelser i mellersta förvaltningsområdet genomfördes en utbildning av ledamöter och ersättare under en heldag i Västerås. En tidig höstdag gjorde delegationen en exkursion till Bjursås. Länsstyrelsen beslutade i samråd med delegationens ledamöter om en ny arbetsordning för delegationen som syftar till att tydliggöra delegationens mandat.

Jakt, viltvård och rovdjursförvaltning

Naturvårdsverket initierade i början av året en översyn av miniminivåer och Samverkansrådet i mellersta förvaltningsområdet fattade beslut om nivåer för varg, järv, björn och lodjur för det egna förvaltningsområdet. Diskussion med

södra förvaltningsområdet om nationella nivåer har inletts och ska avslutas i början av 2024.

Länsstyrelsen har under året deltagit i ett antal möten med Idre sameby, bland annat inom ramen för det så kallade björnprojektet i Idre. Projektets syfte är att kartlägga björnens predation på ren i renskötselområdet vilket väntas ge värdefull kunskap till förvaltningen. Tillsammans med övriga län som har renskötsel har länsstyrelsen initierat ett arbete om förvaltningsverktyget. Gruppens arbete är ännu i sin linda.

Länsstyrelsen beslutade om två skyddsjakter efter stora rovdjur varav en med förlängning. Sex ansökningar om skydds jakt har avslagits och ett av Länsstyrelsens beslut om skydds jakt har överklagats. Domstolen ändrade inte Länsstyrelsens beslut.

Under året har länsstyrelsen intensifierat arbetet med att få ut information om möjligheterna till bidrag och ersättning för skada på gröda och skada på tamdjur efter rovdjursangrepp. Det har lett till fler ansökningar om bidrag för rovdjursanvisande stängsel, stängsel runt bikupor och skyddsvästar för hund. Våra informationsinsatser har genomförts på sociala medier, vid mässor och fäbodträff. På sikt bör det leda till mindre förluster för tamdjursägarna och en ökad acceptans för rovdjur. Under året har vi arbetat med stöd till lantbrukare för att skrämma stora fåglar som skadar deras grödor. Skrämseln är inte alltid framgångsrik och behöver ofta kompletteras med skydds jakt på främst tranor.

Inför älgjaktstarten genomförde länsstyrelsen en utbildning av älgförvaltningsgrupperna i samarbete med Skogsstyrelsen och Jägarförbundet. En väsentlig del av utbildning har varit att introducera Naturvårdsverkets nya beräkningssystem för älgstammens storlek, Lst Moose. Det har rått både oenighet och oklarhet om hur systemet ska användas vilket bland annat lett till ett ovanligt stort antal överklaganden av länsstyrelsens beslut om tilldelning. Samtliga älgförvaltnings- och älgskötselplaner inkom efter sista dag för inlämning som Viltförvaltningsdelegationen beslutat om. Detta ledde till sena beslut från länsstyrelsen.

Dalarna har liksom flera andra delar av landet haft en nedgång i älgstammen. Det har lett till en minskning av de intäkter som ska finansiera Länsstyrelsens arbete med administration av älgförvaltningen. Med minskad budget är det lika många områden som ska ha planer och gränser som ska registreras. För kostnadstäckning behöver fällavgifterna öka.

Överförmyndarverksamhet

Länsstyrelsen har genomfört tillsyn vid behov samt årlig tillsyn hos samtliga nämnder inom koncentrationsområdet enligt tillsynsplan.

Länsstyrelsen bedömer att resultatet av tillsynen har resulterat i att vi kunnat upptäcka, påtala och se till att överförmyndare åtgärdar de brister som funnits i verksamheterna och inte drabbar de enskilda personerna, som samhället har åtagit sig att skydda.

Begravningsverksamhet

Länsstyrelsen har enligt begravningslagen utövat tillsyn över begravningsverksamheten och förordnat begravningsombud inom verksamhetsområdena. Vi har genomfört grundutbildning och fördjupning inom särskilda gravplatser för begravningsombud under 2023 och hanterat begravningsärenden som gravrätt, gravsättningstvister och tillstånd att strö ut aska.

Stiftelser

Länsstyrelsen har bedrivit tillsyn genom att bevaka att stiftelserna lämnar in årsredovisning och betalar avgifter till tillsyns- och registreringsmyndighet. Vi genomför löpande granskning av inkomna årsredovisningar och vid behov startas efterföljande tillsynsärende upp.

Länsstyrelsen i Dalarna ordnade i maj en nationell stiftelsekonferens för koncentrationslänsstyrelserna med syfte kompetensutveckling och samverkan.

I enlighet med Länsstyrelsernas gemensamma nationella tillsynsriktning har vi under året också genomfört en särskild granskning för tio stycken insamlingsstiftelser som registrerats 1 januari 2013 till 31 december 2018.

Bevaknings- och delgivningsföretag

Länsstyrelsen ska säkerställa att bevakningsföretagens verksamhet bedrivs under betryggande former. Vi har genomfört tillsyn enligt den nationella tillsynsplanen där särskilt fokus har lagts på kontroll av icke godkänd personal, kontroll om verksamheten bedrivs inom verksamhetsslag som företaget saknar auktorisation för, samt kontroll om personal utför bevakning de saknar kompetens för.

Vi har också under året hanterat ansökningar om auktorisation samt godkännande av personal i företagen.

Medborgarskap

Vi har hanterat 331 ansökningar om svenskt medborgarskap från medborgare i Danmark, Finland, Norge och Island och 96% av besluten har fattas inom utsatt mål på 45 dagar. Länsstyrelsen har tagit fram och infört en barnrättsbilaga vid beslut om medborgarskap för personer som inte fyllt 18 år. Bilagan är en del av kontinuerligt arbete med att se över och stärka barns rättigheter utifrån barnkonventionen.

Lönegaranti

Antalet personer som fått bidrag ökade inom verksamhetsområdet lönegaranti. Totalt har 2 183 personer fått lönegarantiersättning under 2023, vilket är en ökning jämfört med 2022 med 582 personer (1 601 personer). Antalet företag som gått i konkurs ökade från 176 till 246 medan antalet rekonstruktionerna har minskade från 14 till 6 st. Länsstyrelsen i Dalarnas län har vid samtliga konkurser och rekonstruktioner handlagt inkomna ärenden och betalat ut ersättning inom fastställda tidsramar.

Resultatbedömning

Vår resultatbedömning för verksamhetsområdet övrig förvaltning och trafikföreskrifter är: gott.

Motivering

Vi ser att förberedelse inför valet EU-valet 2024 har genomförts med gott resultat och att vi står rustade inför uppgiften. Arbetet med trafikföreskrifter sker enligt plan, där nya behov, översyn av befintliga föreskrifter och förslag på förändringar hanteras löpande. Koncentrerade verksamheter inom medborgarskap, begravning, bevakning, överförmyndare och stiftelser har också hanterats enligt plan. Inom området lönegarantier har vi handlagt samtliga ärenden och betalt ersättningar inom fastställda tidsramar, vilket vi ser som ett utmärkt resultat.

Inom verksamhetsområdet jakt och viltvård gör vi bedömningen att vi i allt väsentligt når upp till våra uppsatta mål.

Utveckling inom området

Vi kan se en positiv utveckling med organisatoriska framsteg, en effektiv ärendehantering och en hög måluppfyllelse. Samtidigt innebär begränsade resurser och osäker finansiering en negativ utveckling för verksamheten.

Livsmedelskontroll, djurskydd, allmänna veterinära frågor

Avsnittet innehåller redovisningar och återrapporteringar enligt:

Uppgift/Uppdrag	Källa till uppgift/uppdrag
3§ p2 Livsmedelskontroll, djurskydd, allmänna veterinära frågor samt ledning och samordning av åtgärder mot djursjukdomar	Länsstyrelseinstruktion
4 a§ Utföra de uppgifter som en medlemsstat ska utföra vid Europeiska kommissionens samordning av revisioner enligt artikel 124 m.m.	Länsstyrelseinstruktion
1D1 Kontrollplan för livsmedelskedjan	Regleringsbrev

Regleringsbrevsuppdrag som ska redovisas i särskild ordning finns listade i bilaga D.

Verksamhetens uppgifter, uppdrag och mål

Verksamhetsområdet kan delas in i områdena livsmedelskontroll, djurskydd, smittskydd, allmänna veterinära frågor, foder och animaliska biprodukter samt tillsyn av hund och katt. Tillstånd och prövning, tillsyn och kontroll, samverkan och samordning samt information är de arbetsmetoder som används för att genomföra uppdragen.

Inom livsmedelskontroll genomförs bland annat kontroll av verksamhetsutövare med primärproduktion av livsmedel.

Djurskyddsverksamheten omfattar planerade kontroller som anmälningskontroller, riktade både till verksamheter där djur ingår och till privatpersoner som håller djur. Även förprovning av djurstallar samt handläggning av tillståndsärenden ingår.

Smittskydd innehåller samverkans- och samordningsuppdrag kopplade till bland annat epizooti- och smittskyddslagens sjukdomar, hälsoövervakning samt kontroll av seminverksamhet.

Inom allmänna veterinära frågor bedrivs bland annat tillsyn av djurhälsopersonal, kontroll av läkemedel på gård samt kontroll av hästpass och avelsorganisationer.

Inom foder och animaliska biprodukter genomförs bland annat kontroll riktad till verksamhetsutövare med primärproduktion av foder samt till verksamheter där animaliska biprodukter hanteras.

Ärenden inom ramen för lagen om tillsyn av hund och katt är händelsestyrda och omfattar i allt väsentligt ärenden där hundar orsakat, eller riskerar att orsaka, skada.

Många av de nationella målen inom området framgår av den nationella kontrollplanen för livsmedelskedjan (NKP). I NKP finns mål för olika områden. För djurskydd finns bland andra mål beträffande riskbaserad kontroll, resurseffektivitet och effekt av kontroll, och service. För foder och livsmedel inom primärproduktionen finns bland andra mål beträffande kontroll av primärproduktion.

Regionala prioriteringar och uppdrag

Utöver de nationella och regionala uppdragen har vi ansvaret över bitillsynen i Dalarna, Gävleborg, Örebro och Värmlands län.

Verksamhetens resultat

Bedömningsgrunder

Nyckeltal: Livsmedelskontroll, djurskydd, allmänna veterinära frågor (28)	År 2023	År 2022	År 2021
Antal årsarbetskrafter totalt	12,4	12,0	11,4
Antal årsarbetskrafter kvinnor	11,0	10,5	9,8
Antal årsarbetskrafter män	1,4	1,5	1,6
Antal ärenden, inkomna och upprättade	1 662	1724	1641
Antal beslutade ärenden	1 633	1813	1640
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	6	6	6
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr)	14 980	13 293	12 232
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	140	0

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP och ärendehandläggningssystemet Platina.

Verksamhetskostnader ökar med 1,7 miljoner kronor vilket beror på att vi rekryterat mer personal för att klara av handläggningen och nå en bättre måluppfyllelse.

Resultatindikator	Mål	Uppgift eller uppdrag	Källa	Målvärde	År 2023	År 2022	År 2021
Andel genomförda normalkontroller (i förväg planerade och riskbaserade kontroller) i förhållande till anmälningskontroller (kvot)	Nationella kontrollplanen för livsmedelskedjan (NKP)	Djurskydd	DUS ¹⁾	≥1	1,73	1,23	1,51
Andel kontrollobjekt med livsmedelsproducerande djur som ingått i planerad normalkontroll (%)	Nationella kontrollplanen för livsmedelskedjan (NKP)	Djurskydd	DUS ¹⁾	10 %	4,4	4,3	4,7

Resultatindikator	Mål	Uppgift eller uppdrag	Källa	Målvärde	År 2023	År 2022	År 2021
Andel utförda av tilldelade primärproduktionskontroller (%)	Nationella kontrollplanen för livsmedelskedjan (NKP)	Livsmedelskontroll	PRIMÖR ²⁾	100 %	100%	100%	100%

1) Register, Jordbruksverket

2) Register, Länsstyrelsen

Resultatredovisning

Livsmedels- och foderkontroll

Länsstyrelsen är behörig regional kontrollmyndighet för flera områden inom livsmedelskedjan. Ett av Länsstyrelsens mål är att främja samverkan inom livsmedelskontrollen. Det gör vi bland annat genom att anordna gemensamma länsträffar för länets livsmedelsinspektörer. Länsstyrelsen har under året genomfört två länsträffar för kommunala livsmedelsinspektörer – en digital tillsammans med tre närliggande län och en fysisk med studiebesök inom det egna länet, där Falu kommuns modell för nödvattenförsörjning vid höjd beredskap och kris presenterades som ett inspirerande exempel. Länsträffarna har bidragit till kunskapshöjning och samsyn inom frågor som relaterade till livsmedel och nöddricksvatten.

Länsstyrelsens tvärsektoriella dricksvattengrupp har under året arbetat med kompetenshöjande utbildning för länets kommuner, med fokus på kontinuitetsplanering för dricksvattenförsörjning vid allvarlig kris och höjd beredskap. Arbetet har genomförts inom ramen för vårt regleringsbrevsuppdraget och utbildningen har bidragit till ökad kunskap hos kommunernas ansvariga och beslutfattare inom området. Syftet med utbildningen var att stödja myndigheterna och ge dem verktyg för att arbeta vidare med frågan. (Läs mer i kapitel Samhällsskydd och beredskap)

Riskbaserade kontroller

Länsstyrelsen har under 2023 genomfört riskbaserade kontroller enligt den nationella kontrollplaneringen för livsmedel och foder i primärproduktionen. Livsmedelsverket fördelar branscher och antal gårdar som ska kontrolleras i länet, och Länsstyrelsen gör därefter ett urval vilka gårdar som ska kontrolleras. Vi blev tilldelade att genomföra kontroller på 34 kontrollobjekt inom flera olika produktionsinriktningar, och samtliga har kontrollerats.

Det operativa arbetet med kontroller i primärproduktionen bidrar till att säkerställa en hygienisk produktion, säkra livsmedel och fodermedel och spårbarhet genom hela foder- och livsmedelskedjan. Det har även bidragit med att höja kunskapen och nivån på primärproduktionen, så att fler verksamheter når upp till kraven i lagstiftningen.

Inom kontrollarbetet i primärproduktionen har vi emellertid stött på frågor där tydlig lagstiftning eller stöd från centrala verk saknas. Länsstyrelsen blir det första ledet för att sätta nivåerna vid bedömningar. Ett exempel på det är den

mikrobiella kvaliteten för bevattningsvatten inom grönsaksproduktionen, som under året har varit ett av våra kontrollfokuser. På Länsstyrelsen har vi satt nivåer för mikrobiella kriterier för vattenkvalitet, med effekten att vi hittills landat i ett beslut med krav på åtgärder.

Länsstyrelsen i Dalarnas län har utifrån regleringsbrevet 1D6 haft regelbundna samverkansmöten under året med fem närliggande län vilket har resulterat i mer samsyn och ökad kunskap inom våra verksamhetsområden. Länen har tillsammans genomfört en samsynövning i fält, på en mjölkgård, med syfte att likrikta oss och utbyta kunskaper inom foder- och livsmedel i primärproduktionen.

Under 2023 har Livsmedelsverket genomfört en revision hos Länsstyrelsen i Dalarnas län inom området livsmedel. I revisionen ingick en skuggkontroll i fält, där fokus var ekologisk nötköttproduktion. Utfallet av revisionen visar i det stora hela ett mycket gott resultat i vårt arbete inom området. Arbetsgruppen är samstämmig och genomför kontroller på ett lugnt och pedagogiskt sätt och kontrollverksamheten inom primärproduktionen uppnår syftet med att upptäcka brister ute på gårdar och vidta de åtgärder som behövs för att komma till rätta med dem.

Revisionen visar också att det finns arbete kvar att göra. Bland annat behöver vi uppdatera några av våra befintliga rutiner och vårt beslut om taxa för ej planerad livsmedelskontroll. Vi behöver följa upp samtliga brister vid kontroller och i väntan på att en särskild myndighet eventuellt ska inrättas för att jobba med livsmedelsfusk, behöver vi som enskild länsstyrelse även göra en årlig planering för kontrollarbete som syftar till att upptäcka fusk inom primärproduktionen.

Under 2023 har vi omfördelat personella resurser inom arbetsgruppen så att två personer nu även jobbar med förprövningsärenden av djurstall, efter att förprövningshandläggaren slutat sin anställning. Några av handläggarna har under perioder haft helt andra arbetsuppgifter än primärproduktion och övrig planerad kontroll.

Grundvillkor

Länsstyrelsen utför årligen grundvillkorskontroller (tidigare kallat tvärvillkor) kopplade till EU-stöden för lantbrukare. Under 2023 blev tilldelningen av grundvillkorskontroller från Jordbruksverket ungefär 18 lantbruk, vilket motsvarar 1 procent av stödsökarna i Dalarna. Det är att betrakta som ett normalår, utan förhöjda frekvenser. Enheten för djurvälstånd och livsmedel har genomfört dessa kontroller inom områdena djurskydd, foder- och livsmedel samt användning av hormoner. Kontrollerna prioriteras före annan planerad kontroll, så att handläggning och utbetalning av EU-stöden ska kunna hanteras i rätt tid.

Djurskydd

Länsstyrelsen har under 2023 fortsatt arbetet som påbörjades 2022 med deltagande i det nationella slakteriprojektet där samtliga slakterier i länet, och omkring 80 procent av Sveriges slakterier kontrolleras. Vi har valt att fokusera på slakterikontroller eftersom arbetet där har legat efter under lång tid, och vi

har saknat en översiktlig bild av hur djurskyddet ser ut på slakterierna. Projektet har bidragit till att ge oss den översiktliga bilden. I år har vi arbetat med uppföljningar och åtgärder riktade mot slakterier där brister upptäckts. En effekt av arbetet är att kunskapen om regelverk höjs ute på slakterierna såväl som på vår länsstyrelse, brister åtgärdas och vi uppnår ett bättre djurskydd i samband med slakt. Det skapar också likritning och samsyn i landet, och projektet i stort ligger till grund för ny nationell lagstiftning kring djurskydd vid slakt. Djurskyddskontroller på slakterier ingår också som en del i länsstyrelsens nationella mål om att kontrollera 10 procent av anläggningarna med livsmedelsproducerande djur (10-procentsmålet).

Planerad, riskbaserad kontroll

I den planerade, riskbaserade kontrollen inom djurskydd är 10-procentsmålet ett av de främsta nationella målen. I Dalarna innebär det att ungefär 140 gårdar med livsmedelsproducerande djur ska kontrolleras årligen. Vår riskbaserade kontroll når inte upp till det nationella målet, resultatet hamnar på 4,4 procent 2023, vilket innebär kontroll på 61 gårdar. Nötkreatur och får är de djurslag inom livsmedelsproduktionen där vi upptäckt flest brister. På nötkreatur var de vanligaste bristerna att hålla djur och stallutrymmen rena (10 procent vardera av andelen brister på nötkreatur). För får var det vanligast med brister att hålla stallutrymmen rena (13 procent av andelen brister på får, samt skaderisker inredning 10 procent).

Inom den riskbaserade kontrollen har vi ändrat arbetssätt något i försök att uppnå fler kontroller, bland annat genom indelning efter djurslag och verksamhet och tätare interna uppföljningar. Mjölkgårdar har prioriterats, med resultatet att de mjölkgårdar som varit uttagna för kontroll har kontrollerats. Vi har fortsatt att prioritera gårdar som inte haft kontroll på lång tid, och där vi bedömt att vi kan göra stor djurskyddsnytta. Trots att 10-procentsmålet inte uppnåtts ser vi effekten av den planerade djurskyddskontrollen genom att ett stort antal gårdar med brister inom djurhållningen har upptäckts och hanterats, med ökad djurvälstånd som följd. Den riskbaserade kontrollen bidrar till att verifiera det goda djurskyddet på gårdar utan brister.

En anledning till att vi inte uppnår 10-procentsmålet är för att samtliga handläggare som arbetar med planerad djurskyddskontroll även har andra arbetsområden inte minst inom primärproduktion, grundvillkorskontroller, förprovning av djurstall och uppföljningar som uppstår till följd av de kontroller vi gör. Handläggarna arbetar även med händelsestyrt arbete, till exempel ärenden med information från Livsmedelsverkets officiella veterinärer på slakterierna, om brister hos djurhållare eller brister i samband med slakt och transport.

Länsstyrelsen har en god dialog och samverkan med omsorgsgruppen inom Lantbrukarnas riksförbund vilket underlättar för djurhållare, och förebygger allvarliga djurskyddsproblem inom lantbruket. Under 2023 har vi i flera ärenden sett resultatet av samverkan, då djurskyddsproblem har fångats upp och hanterats. Omsorgsgruppen har också en viktig roll i ärenden där djurhållare behöver stöd efter ingripandebeslut från Länsstyrelsen, och ibland där en avveckling av djurhållningen blir nödvändig.

Klagomålsärenden

Länsstyrelsen har under 2023 tagit emot 498 klagomål om bristande skötsel av djur. Klagomålen har avsett såväl lantbrukets djur som sällskapsdjur och häst. Ärenden har prioriterats enligt länsstyrelsernas nationella rutin och hanteras därefter. Av det totala antalet inkomna klagomål har 369 klagomålsärenden hanterats, varvid 40 klagomålsärenden kontrollerats fysiskt på plats hos djurhållaren. Andelen obefogade kontroller har uppnått till 17,5 procent, vilket uppfyller det nationella 25-procentsmålet samt indikerar en god prioritering av klagomålsärenden för ett ökat djurskydd i länet.

Även klagomålsärenden följs upp fortlöpande för att säkerställa att tidigare kontroller haft önskad effekt. Fortsatta informationsinsatser har genomförts under årets gång, med utskick av aktuellt informationsmaterial i samband med informationsbrev och kontrollrapporter.

Vi ser att en ökad hotbild mot djurskyddet påverkar verksamheten, och som ett resultat av detta har vi därför gått igenom arbetsmiljön, uppdaterat rutiner och genomfört utbildningar för all berörd personal.

Tillsyn av hund och katt

Ett inflöde på 174 anmälningar inkom till Länsstyrelsen under 2023 och länsstyrelsen har fattat beslut i 90 procent av dessa.

Smittskydd

Länsstyrelsen i Dalarnas län agerade skyndsamt efter att afrikansk svinpest brutit ut i grannlän (Västmanland). Agerandet skedde enligt vår beredskapsplan för epizootiska sjukdomar. Två kommuner från Dalarna ingick i den smittade zonen som Jordbruksverket upprättade; Smedjebackens och Avesta kommun. Länsstyrelsen beslutade om en epizootigrupp och ett epizootikansli i syfte att hantera frågorna kring smittan. Länsveterinärerna tillsammans med andra medlemmar i grupperna har arbetat med samordning internt och externt. Epizootikanslit har samverkat på nationell och regional nivå för att få en lägesbild om utbrottet och förmedla relevant information till berörda parter. Det har krävt omfattande informationsinsatser till allmänheten med fokus på framför allt grishållare och djurhälsoperpersonal.

Länsstyrelsens arbete har bidragit till ökad medvetenhet om sjukdomen och smittförebyggande åtgärder som har varit en viktig del för att förhindra smittspridning i landet.

Länsstyrelsen har ett regionalt ansvar för smittskyddet och djurhälsan i länet. Enligt beredskapsplanen för epizootiska sjukdomar ska vi ha fungerande rutiner och lokaler. I samband med en vattenskada som drabbade våra lokaler och utbrottet av afrikansk svinpest såg vi ett akut behov av att prioritera och utveckla våra egna hygienrutiner och epizootilokaler. Under året har vi arbetat med att förbättra vårt smittskydd på Länsstyrelsen genom att delta i ombyggnationen av våra epizootilokaler. Samtidigt har vi noggrant förbättrat myndighetens hygienrutiner för personal som besöker verksamheter med produktionsdjur.

Genom kontinuerlig förbättring av egna lokaler och hygienrutiner i fält blir myndighetens smittskydd säkrare när arbetet genomförs.

Bitillsyn

Under 2023 konstaterades ett utbrott av amerikansk yngelröta i Gävleborgs län vilket har inneburit att Jordbruksverket upprättade zoner runt smittan. Smittutredningar från utbrott av amerikansk yngelröta från tidigare säsonger har genomförts av Länsstyrelsen och bitillsynsman och zoner har hävts i Värmland och Gävleborg av Jordbruksverket.

Planeringen för en ny nationell organisation för bitillsynen har pågått sedan Djurhälsolagsutredningen presenterades 2020. En flytt av Länsstyrelsernas uppgifter inom bitillsynen till Jordbruksverket har skjutits upp vid flera tillfällen. Oklarheterna kring organisationen har lett till att flera bitillsynsmän har avsagt sig sitt uppdrag och det har varit svårt att hitta och utbilda nya tillsynsmän.

Allmänna veterinära frågor

Under året har vi fortsatt beredskapsarbetet gällande krigsveterinärförordningen (1981:648) och vi har färdigställt en organisationsplan för krigsveterinärområdet. Som en del av detta arbete har resurser lagts på att uppdatera befintligt register med djurhälsopersonal. Vi har genomfört informationsinsatser för att få länets veterinärer att registrera sina aktuella arbetsplatser i enlighet med Jordbruksverkets föreskrifter.

Länsstyrelsen har utfört 15 kontroller av djurhälsopersonal. Kontrollerna har prioriterats till veterinärer som är ansvariga för gårdar med villkorad läkemedelsanvändning och veterinärer som främst arbetar med produktionsdjur och häst. Prioritering har gjorts enligt Jordbruksverkets vägledning för riskklassning av djurhälsopersonal. Kontrollerna har bidragit till en ökad medvetenhet och kunskap om ansvarsfull användning av läkemedel, i synnerhet vad det gäller antibiotika. Avvikelser har noterats i merparten av kontrollerna och området kommer fortsatt att prioriteras.

Under året har vi skrivit tre nyhetsbrev till länets djurhälsopersonal där vi har informerat om vårt arbete inom det veterinära området, ny lagstiftning och andra aktuella frågor som rör verksamheten inom djurens hälso- och sjukvård i syfte att förekomma avvikelser.

Vi har utfört 10 kontroller av djurhållarnas läkemedelsanvändning på gård. I merparten av kontrollerna har brister uppmärksammats.

Under året har Länsstyrelsen gjort 24 hästpasskontroller och därmed uppnått målet. Kontrollen är viktig för att säkerställa att läkemedelsrester inte hamnar i livsmedelskedjan och Länsstyrelsen har uppmärksammat att det finns brister i hästhållarnas kunskap avseende detta.

Länsstyrelsen har utfört 11 kontroller av allmänna hygienregler på anläggning med djur och två kontroller av särskilda hygienregler på anläggning med besöksverksamhet.

Animaliska biprodukter

På grund utav resursbrist och utbrottet av den afrikanske svinpesten har kontrollarbetet inte varit prioriterat under året. Däremot har vi prioriterat att kartlägga och uppdatera Länsstyrelsens register för transportörer av animaliska biprodukter inom länet. Detta kommer att möjliggöra en riskbaserad tillsyn under kommande år enligt planen.

Resultatbedömning

Vår resultatbedömning för verksamhetsområdet livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor är: gott.

Motivering

Utifrån verksamhetens mål med att bland annat utföra:

- alla riskbaserade kontroller,
- alla grundvillkorskontroller,
- handlägga klagomålsärenden inom 90 dagar,
- att andelen obefogade kontroller inte ska vara mer än 25 procent,
- handlägga ärenden utifrån tillsynslagen för hund och katt,
- hantera tillståndsprövningar, förprovning och uppföljningar inom en viss tid,

kan vi konstatera att vi lyckats inom bland annat primärproduktionen, som har nått de nationella målen med kontrollarbetet. Livsmedelsverkets revision av vår verksamhet har också visat på ett gott resultat. Den händelsestyrda verksamheten i form av klagomålsärenden har under året haft ett fortsatt högt ärendeinflöde. Interna åtgärder har fortsatt, såsom omprioriteringar från fysisk till administrativ kontroll för att klara ärendebalansen och handläggningstiden. Vi uppnår målet att inte ha mer än 25 procent obefogade kontroller i anmälningsärenden, och målet vad det gäller kontroll av hästpass.

Det finns områden där vi har sämre måluppfyllelse, bland annat riskuttaget för djurskydd, handläggningstiden för tillstånd, kontroll av besöksverksamhet och läkemedel på gård.

En av orsakerna till att vi inte helt har uppnått våra mål är det administrativa arbetet som handläggarna utför. Det inkluderar hantering av offentliga handlingar, svar på förfrågningar, inköphantering, upphandling och andra övergripande administrativa uppgifter, vilket tar upp betydande resurser. Arbetet med hantering av utbrottet av afrikansk svinpest har också varit resurskrävande. Även pulverbrevsincidenten har påverkat verksamheten då säkerhetsrutinerna skärptes och färre kontroller blivit genomförda.

Utveckling inom området

I relation till tidigare år ser vi att vi har både en positiv och negativ utveckling inom verksamhetsområdet. Det positiva förklaras med att vi har handlagt fler ärenden inom bland annat normalkontroller och hästpass än tidigare år, samt

att det har inkommit färre anmälningsärenden och färre ärenden gällande tillsyn av hund och katt. Vi ligger lite bättre till om man utgår ifrån 10-procentmålet när det gäller kontrollobjekten med livsmedelsproducerande djur.

Det negativa förklaras med att vi handlagt en lägre andel ärenden jämfört med förra året inom anmälningsärenden och tillsyn av hund och katt, samt att vi behövt bortprioritera kontroller för länsveterinärer under hösten 2023 på grund av administrativa uppgifter och arbete med den afrikanska svinpesten.

Regional tillväxt och infrastrukturplanering

Avsnittet innehåller redovisningar och återrapporteringar enligt:

Uppgift/Uppdrag	Källa till uppgift/uppdrag
3§ p3 Regional tillväxt	Länsstyrelseinstruktion
3§ p4 Infrastrukturplanering	Länsstyrelseinstruktion
4§ p2 Barentssamarbetet i Västerbottens och Norrbottens län	Länsstyrelseinstruktion
4§ p4 Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, uppgifter enligt förordningen (2022:1379)	Länsstyrelseinstruktion
4§ p5 Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, behörig myndighet enligt lagen (2017:244) m.m.	Länsstyrelseinstruktion
4 § p6 Dalarnas, Värmlands och Västra Götalands län, uppgifter som följer av jordförvärvslagen (1979:230) m.m.	Länsstyrelseinstruktion
1C2 Regional utvecklingspolitik och den sammanhållna landsbygdspolitiken	Regleringsbrev
1C3 Mål i regionala utvecklingsstrategin m.m.	Regleringsbrev
1C4 Bredband tillgång, utbyggnad och samverkan m.m.	Regleringsbrev
Rapportering inom regional utvecklings- och landsbygdspolitik	Tillväxtverket

Regleringsbrevsuppdrag som ska redovisas i särskild ordning finns listade i bilaga D.

Verksamhetens uppgifter, uppdrag och mål

Följande punkter sammanfattar uppgifterna och uppdragen inom verksamhetsområdet. Länsstyrelserna ska:

- Samordna och skapa förutsättningar för samverkan mellan viktiga aktörer i länet, för att skapa tillväxt i länet.
- Fördela bidrag och stöd för strategiska utvecklingsåtgärder i länet.
- Bidra till planering av vägar och järnvägar genom att tillhandahålla statliga planeringsunderlag, godkänna miljökonsekvensbeskrivningar, samverka med sökanden i processen, besluta om tillstånd enligt miljöbalken och ha tillsyn över kommunala detaljplaner.
- Ingå i strukturfondspartnerskap för de regionala programmen för Europeiska regionala utvecklingsfonden och för de regionala handlingsplanerna för Europeiska socialfonden+.

Målet för den *regionala utvecklingspolitiken* är utvecklingskraft med stärkt lokal och regional konkurrenskraft för en hållbar utveckling i alla delar av landet, vilket inkluderar statliga myndigheters medverkan i det regionala tillväxtarbetet.

Den regionala utvecklingspolitiken ska även bidra till att nå andra mål:

- Den regionala utvecklingspolitiken ska bidra till att nå det långsiktiga klimatmålet och de nya etappmålen för minskad klimatpåverkan samt bidra till att nå övriga relevanta miljömål.
- Den regionala utvecklingspolitiken har en geografisk utgångspunkt där landsbygder ingår och därför ska den bidra till att uppnå landsbygdspolitikens mål.

Transportpolitikens övergripande mål är att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet. Utöver det övergripande målet finns ett funktionsmål om tillgänglighet och ett hänsynsmål om säkerhet, miljö och hälsa.

Regionala prioriteringar och uppdrag

Länsstyrelsen i Dalarnas län har prioriterat att stödja genomförandet av Dalarnas regionala utvecklingsstrategi inom områden där Länsstyrelsen har lång erfarenhet och kunskap. De prioriteringar ur strategin som valts är minskade utsläpp av växthusgaser, ökad produktion av förnybar el och mer effektiv användning av energi, främja cirkulär ekonomi och resurseffektivitet samt att främja innovation, företagande och internationalisering. Länsstyrelsen har också genomfört dialoger internt och med Trafikverket och Region Dalarna inför arbetet med nationell och regional transportplan. Detta för att tydliggöra och göra prioriteringar av Länsstyrelsens roll och insatser i det kommande arbetet med transportplanerna. Utöver detta har Länsstyrelsen fått ett nytt uppdrag i länsstyrelseinstruktionen att verka för en förbättrad fastighetsstruktur i Dalarnas län.

Länsstyrelsen redovisar också hur myndigheten bidragit till genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitikerna.

Den nationella strategin för regional utveckling har fyra prioriteringar:

- Likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd i hela landet
- Kompetensförsörjning och kompetensutveckling i hela landet
- Innovation och förnyelse samt entreprenörskap och företagande i hela landet
- Tillgänglighet i hela landet genom digital kommunikation och transportsystem

Det övergripande målet för landsbygdspolitikerna är livskraftiga landsbygder med likvärdiga möjligheter till företagande, arbete, boende och välfärd som leder till en långsiktigt hållbar utveckling i hela landet. Till detta finns tre delmål:

- Hållbar tillväxt
- Cirkulär, biobaserad och fossilfri ekonomi och hållbart nyttjande av naturresurser.
- Attraktiva livsmiljöer i Sveriges landsbygder

Verksamhetens resultat

Bedömningsgrunder

Nyckeltal: Regional tillväxt och infrastrukturplanering (30, 34)	År 2023	År 2022	År 2021
Antal årsarbetskrafter totalt	8,6	13,4	22,4
Antal årsarbetskrafter kvinnor	4,6	8,7	16,1
Antal årsarbetskrafter män	4,1	4,7	6,3
Antal ärenden, inkomna och upprättade	40	558	2516
Antal beslutade ärenden	63	574	2569
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	15	28	28
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr)	15 360	21 051	27 267
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	50	1 435	6 299

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP och ärendehandläggningssystemet Platina.

Verksamhetskostnader minskar med 5,7 miljoner kronor och det beror på färre extern finansierade projekt och avvecklad pandemirelaterad verksamhet (handläggning av pandemistöd).

Resultatredovisning

Regional tillväxt

Samordning och samverkan

Regional utvecklingspolitik och den sammanhållna landsbygdspolitiken

Länsstyrelsen i Dalarnas län har ett nära samarbete med Region Dalarna inom flera områden för regional utveckling. Inom ramen för Agenda 2030 genomförs tillsammans årligen DalaLab – ett forum för gemensamt lärande och kraftsamling om komplexa utmaningar. Under året har DalaLab genomfört lärprocesserna ”Dalarna har inte råd med fattigdom – att styra och leda för jämlika livsvillkor” (Läs mer i kapitlet Folkhälsa, jämställdhet integration mm och ”Planering för hållbarhet och utvecklingskraft” i detta kapitel).

Länsstyrelsen ansvarar tillsammans med Region Dalarna för det strategiska samverkansorganet Energiintelligent Dalarna där det regionala energi- och klimatarbetet leds och samordnas. Arbetet inom Energiintelligen Dalarna har under året utvecklats så att det numer är en gemensam process att genomföra Dalarnas energi- och klimatstrategi samt Dalarnas innovationsstrategi.

Länsstyrelsen och Region Dalarna följer tillsammans utvecklingen i länet utifrån indikatorer för den regionala utvecklingsstrategin, de nationella miljömålen, folkhälsomålen och de globala målen. Länsstyrelsen ingår i ett

nätverk för strategisk samhällsplanering tillsammans med Region Dalarna samt fler myndigheter.

När Länsstyrelsen och Region Dalarna har gemensamma frågor som kräver utvecklingsarbete är motivationen hög till samverkan och samarbete. Utmaningar handlar oftast om resursfrågor, tillgång på projektmedel och medfinansieringsmedel samt avsaknaden av andra regionala möjliga projektägare.

Ur ett territoriellt perspektiv formar Länsstyrelsen tillsammans med Region Dalarna, Innlandet Fylkeskommune och Statsförvaltaren Innlandet, Gränskommittéen Innlandet-Dalarna, läs mer i detta kapitel under rubriken Gränsregional samverkan. Utöver det är arbetet med livsmedelsstrategin och arbetet med Sveriges strategiska plan för EU:s gemensamma jordbrukspolitik, läs mer under kapitlet Areella näringar, områden där det territoriella perspektivet kommer in. Även Länsstyrelsens uppdrag att förbättra fastighetsstrukturen i Dalarna, läs mer i detta kapitel under rubriken Förbättrad fastighetsstruktur, är ett arbete där hänsyn till olika regionala förutsättningar är en grund för hur arbetet ska bedrivas.

Främja innovation och företagande

Länsstyrelsen har tillsammans med Region Dalarna genomfört en förstudie om hur Dalarnas energi- och klimatstrategi kan förenas med Dalarnas innovationsstrategi. Processen har resulterat i ett nytt angreppssätt för att uppnå smart hållbar specialisering där strategierna samordnas både strategiskt och organisatoriskt. En bland flera effekter är att Dalarnas energi- och klimatråd omvandlats till ett energi-, klimat- och innovationsråd och det operativa arbetet under det gemensamma samverkansforumet Partnerskap för innovation och grön omställning. Partnerskapet identifierar nu styrkeområden för innovationer som kan bidra till grön omställning.

Länsstyrelsen och Region Dalarna har tillsammans kartlagt hållbarhetsarbetet för Dalarnas hotell och banker samt tillverkningsindustrier i en kommun. Resultaten har presenterats för medverkande företag för att inspirera till stärkt arbete. En effekt är ökad kunskap om möjligheter och hinder i dessa branscher. Länsstyrelsen och Region Dalarna har utnämnt de främsta förebilderna inom respektive bransch till Dalapiloter för grön utveckling.

Upphandlingsdialog Dalarna

Projektet Upphandlingsdialog Dalarna (UDD) har avslutats under 2023. En slutrapport är sammanställd av Länsstyrelsen och godkänd av finansörerna Trafikverket och Region Dalarna. Länsstyrelsen har under året varit med i genomförandet av anbudsskolor där små och medelstora företag får bättre kunskap om vad det innebär att lämna anbud vid offentliga upphandlingar. Det finns ett nätverk för upphandlingsansvariga där Länsstyrelsen har varit en aktiv aktör i arrangerandet av anbudsskolor.

Länsstyrelsen har deltagit vid ett arrangemang, "rådslag", för alla som har intresse av offentlig upphandling. Det kan vara offentliga upphandlare, företag samt branschföreträdare som Svenskt Näringsliv och Företagarna. Syftet med rådslandet var att diskutera hur fortsatt organisering ska se ut kring

upphandlingsfrågor. Länsstyrelsen har också administrerat projektets hemsida i väntan på att en ny huvudansvarig organisation är på plats.

Vi ser en ökning av regionala företagare som deltar vid upphandlingar. Det goda resultatet av vårt arbete har motiverat Dalarnas Kommunförbund och Region Dalarna att fortsätta finansiera insatser på en mindre skala, med målet att upprätthålla UDD:s verksamhet permanent. Länsstyrelsen har fortsatt att bidra med nedlagd tid för att stödja utvecklingen av det långsiktiga arbetet.

Gränsregional samverkan

Det nordiska samarbetet sker på flera olika sätt, bland annat med gränskommittéer. Länsstyrelsen i Dalarnas län formar tillsammans med Region Dalarna, Innlandet Fylkeskommune och Statsförvaltaren Innlandet Gränskommittén Innlandet-Dalarna. Grunden för arbetet ligger i Nordiska ministerrådets vision om världens mest integrerade och hållbara region.

För att bidra till ministerrådets mål genomförde Gränskommittén bland annat workshops med utbildningsanordnare, kommuner och destinationsbolag. Detta för att genom samarbete över gränsen, bättre kunna matcha utbildning med kompetensbehov samt skapa förutsättningar för att attrahera fler personer till gränsregionen.

Gränskommittén har initierat förstudier om naturbaserade lösningar för klimatanpassning och energigemenskaper, och genomfört kunskapskonferenser. Arbetet har skapat nya och stärkta relationer, och resulterat i gemensamma projekt. Till exempel mellan naturbruksgymnasierna Stiernhöök och Storsteigen, som i projektform samarbetar kring utveckling av framtidsbaserat jordbruk. Ett annat exempel är mellan Läns museerna i Dalarna, Värmland och Innlandet som genom Gränskommitténs aktiviteter har etablerat ett nätverk som gör det möjligt att identifiera och synliggöra det gemensamma och gränsöverskridande kulturarvet.

Transnationell samverkan

Länsstyrelsen har valt att prioritera transnationell samverkan inom energi- och klimatområdet där vi kommit långt i internationell jämförelse. Ett befintligt kontaktnät i Östersjöregionen använts för fortsatt samverkan, vilket lett till det större transnationella samverkansprojektet RenoWave med partners från Finland, Estland, Lettland, Litauen, Polen och Tyskland. Länsstyrelsen leder projektet och fokus är energieffektivisering i fastigheter. Samverkan har resulterat i en satsning på stöd till bostadsrättsföreningar i Dalarna.

Dalarnas regionala skogsprogram

Det regionala skogsprogrammet i Dalarna har pågått i drygt 3 år sedan omstarten hösten 2020. Med tiden har det formats till ett aktivt forum för länets skogliga frågor i vid bemärkelse med ett 20-tal företag och organisationer i referensgruppen. Den konkreta effekt som deltagarna själva framhåller är programmets roll som neutral samtalsplattform.

Inom detta forum kan ett brett spektrum av skogliga frågor diskuteras i en samtalsform som fungerar, även mellan organisationer som har vitt skilda

åsikter i olika sakfrågor. Detta har nyttjats inom skoglig forskning, där ett långsiktigt försök inom forskningsprogrammet ”Adaptivt skogsbruk – Hyggesfritt”, med Stora Enso och SkogForsk som ansvariga, haft Dalarnas skogsprogram som plattform för intressentdialog och försöksupplägg. Vidare har programmets deltagare aktivt medverkat inom de nationella Miljömålsdagarna i Borlänge, vilket spridit kunskaperna vidare på nationell nivå.

Älvdalens Utbildningscentrum och Teknikcollege Dalarna har i sitt arbete med kompetensförsörjning till länets skogliga sektor använt Dalarnas skogsprogramns nätverk för dialog. Tillgång på kompetent personal är avgörande för skogsbrukets utveckling i länet och ett av Dalarnas skogsprogramns fokusområden.

Dialog med länets lantbrukare

Vår bild är att Länsstyrelsen har ett stort förtroende hos lantbrukarna och har en god dialog med såväl lantbrukare som företrädare för deras intresseorganisationer. Den goda dialogen har varit extra viktig under 2023 då Sverige haft extremväder med först torka och sedan väldigt höga nederbördsmängder. Utöver det påverkas branschen starkt av den ekonomiska situationen i landet samtidigt som världen drabbats av energikris, konflikter och ekonomisk oro. Länsstyrelsen har regelbundna avstämningar med exempelvis Lantbrukarnas Riksförbund för att på regional nivå balansera och dämpa effekterna av detta. All nederbörd som kom under sommaren resulterade i foderbrist och skapade oro. För att minska effekterna av foderbristen genomförde vi fyra digitala kvällsutbildningar om foder för olika djurslag. Något som ökade kunskapen hos lantbrukarna om vilka alternativ till foder som finns på kort och lång sikt.

Bidrag och stöd

Projekt- och investeringsstöd inom Sveriges strategiska plan för EU:s gemensamma jordbrukspolitik

Under året har Länsstyrelsen i hög grad ägnat sig åt att slutföra ansökningar inom landsbygdsprogrammet, och detta arbete var till största delen avslutat vid årsskiftet. Vi har också påbörjat arbetet med Sveriges strategiska plan för EU:s gemensamma jordbrukspolitik. Det har varit ett försiktigt söktryck under året vilket bedöms bero på en rädsla att investera kopplad till det generella ekonomiska läget med höjda räntor och hög inflation. Kvarstående medel för 2023 skjuts över till kommande år 2024–2027.

Miljöersättningar och direktstöd

Under 2022 lyckades Länsstyrelsen ta itu med en stor mängd sent hanterade ansökningar och avslutade programperioden med en handläggning i balans. Detta gjorde det möjligt för oss att under 2023 också hjälpa andra län att komma ikapp med sina ärendehögar.

Resultatet av kontroll- och utbetalningsarbetet visar att Länsstyrelsen ligger i fas med uppdrag i planen (Styr- och uppföljningssystem i samverkan) förutom när det gäller utbetalningarna i de ekologiska stöden. För innevarande år

betalas de ut under kvartal ett 2024, enligt direktiv från Jordbruksverket. För övrigt har Länsstyrelsen en god resultatuppfyllnad under året.

Omsättningsstöd till följd av covid-19-pandemin

Arbetet med omsättningsstöd till företagare som drabbades ekonomiskt under covid-19-pandemin avslutades under 2022.

Infrastrukturplanering

Länsstyrelsen har handlagt inkomna väg- och järnvägsärenden inom utsatt tid. Vi har delgett synpunkter med stöd från länsstyrelsegemensamma mallar. Dessa har tydliggjort och ensat länsstyrelsernas yttranden och beslut.

Under året har vi fört dialog internt och med Trafikverket och Region Dalarna inför arbetet med revidering av både den nationella och den regionala transportplanen. Syftet med dialogerna har varit att klargöra och prioritera Länsstyrelsens roll och insatser i det kommande arbetet med planerna.

Det har genomförts två myndighetsforum mellan Trafikverket Region Mitt och länsstyrelserna i regionen under året. Dessa har fokuserat på gestaltning, klimatanpassning och vattenförsörjning. Effekten av samverkan är ökad förståelse och kunskap kring myndigheternas roller och behov, vilket på lång sikt kan förbättra effektiviteten i ärendehandläggningen.

Förbättrad fastighetsstruktur

Länsstyrelsen har fortsatt arbetet med att träffa markägare i syfte att förbereda för omarrondering. Under året har de tre förarbetena som startade under hösten 2022 fortlöpt och det har hållits ett 20-tal markägarmöten samt ett 60-tal enskilda möten med fastighetsägare. Markägarna har bland annat tagit del av fastighetsekonomi riktat till skogsägare, juridisk information, arbetat med geografiska avgränsningar och diskuterat hantering av vägar. Arbetet har skett i löpande samverkan med Lantmäteriet och Skogsstyrelsen. Under året har även kulturmiljö- och naturvärdesinventeringar genomförts i de tre aktuella områdena. Samtidigt som förarbetena pågått har vi arbetat med successiva fastighetsbyten. Detta görs i förebyggande syfte för att fastighetsägare ska få möjlighet att justera sitt markinnehav innan en eventuell omarronderingsförrättning sker. Vid behov ger det också Länsstyrelsen möjlighet att underlätta bildandet av naturreservat med hjälp av markinnehavet.

Två effekter som vi ser av årets arbete är ökad kunskap och ett ökat intresse hos markägare avseende omarrondering, vilket gör att beslut kan fattas på sakliga grunder. En ytterligare effekt är att fastighetsgränser har blivit kontrollerade och uppmätta så att de är korrekta, vilket spar tid vid en förrättning. Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen har gjort inventeringar av kulturmiljölämningar och naturvärden, vilket även har minskat tiden för förrättningen. Jämfört med 2021 och 2022 så har arbetet inte påverkats av covid-19-pandemin. I år har arbetet genomförts enligt fastställd tidplan.

Bredband

Länsstyrelsen verkar för att främja bredbandsutbyggnaden i Dalarna, och vi gör det genom att samverka med Post- och telestyrelsen, Region Dalarna och de lokala energibolagen som ansvarar för bredbandsutbyggnaden i länet. Exempel på insatser som vi har gjort under året är att delta på möten som Post- och telestyrelsen bjuder in till. Vi håller också löpande kontakt med Region Dalarna för att följa utvecklingen av bredbandsnätet i länet. Vi har även en dialog om det finns upplevda hinder som påverkar utbyggnaden i länet. Till exempel har vi följt upp hur vår myndighetsutövning uppfattas, och vi ser att de hinder som upplevdes i början nu sällan förekommer.

Resultatbedömning

Vår resultatbedömning för verksamhetsområdet regional tillväxt är: gott.

Motivering

Bedömningen motiveras med att vi lyckats arbeta parallellt med att både avsluta landsbygdsprogrammet och att starta upp arbetet med den strategiska planen. De projekt och uppdrag som har genomförts har alla visat goda resultat. Arbetet med förbättrad fastighetsstruktur har följt uppsatta mål och tidplaner och vi har lyckats höja kunskapen om och intresset för omarrondering av fastigheter i en nära och återkommande dialog med markägare. Däremot har det inte startats upp några nya omarronderingsförrättningar då förarbete pågått under hela året. Dalarnas regionala skogsprogram har framförallt drivits framåt genom samverkan och synergier med andra uppdrag. Infrastrukturarbetet har bedrivits enligt plan och i samverkan med övriga statliga myndigheter. Ansvar för bredbandsutbyggnaden i länet ligger hos Post- och telestyrelsen, Region Dalarna och de lokala energibolagen. Länsstyrelsen samverkar med dessa men har inget huvuduppdrag.

Utveckling inom området

Vår bedömning är att vi har en positiv utvecklingen inom området.

Hållbar samhällsplanering och boende

Avsnittet innehåller redovisningar och återrapporteringar enligt:

Uppgift/Uppdrag	Källa till uppgift/uppdrag
3§ p5 Hållbar samhällsplanering och boende	Länsstyrelseinstruktion
5§ p9 Verka för att behovet av bostäder tillgodoses	Länsstyrelseinstruktion
1A3 Tillsyn hyresbostäder, studentbostäder m.m.	Regleringsbrev
1C5 Ökat bostadsbyggande, samverkan kommuner m.m.	Regleringsbrev
1C6 Norrbotten och Västerbotten, planeringsstöd större industrietableringar	Regleringsbrev

Regleringsbrevsuppdrag som ska redovisas i särskild ordning finns listade i bilaga D. Länsstyrelsegemensamt arbete redovisas samlat i bilaga E.

Verksamhetens uppgifter, uppdrag och mål

Följande punkter sammanfattar uppgifterna och uppdragen inom verksamhetsområdet. Länsstyrelserna ska:

- Samordna de planeringsunderlag som olika myndigheter tar fram som stöd till kommunens planläggning (natur- och kulturvärden, infrastruktur, militära intressen, vattenfrågor).
- Samordna sina uppdrag om rådgivning och vägledning till kommunerna inom ramen för tidig dialog för ökat bostadsbyggande.
- Utveckla sitt arbete med digital samhällsbyggnadsprocess.
- Samordna och ta tillvara statens intressen i den kommunala översiktsplaneringen och vid detaljplaner och områdesbestämmelser inom ett flertal områden.
- Pröva översikts- och regionplaner, detaljplaner, områdesbestämmelser, överklagande av kommuners beslut, tillsyn, vägledning och uppföljning enligt plan- och bygglagen.
- Ansvara för att analysera och rapportera hur bostadsmarknaden ser ut i länet, t ex tar vi varje år en regional bostadsmarknadsanalys.
- Ge stöd till hyresbostäder och bostäder för studenter och till bostäder för äldre, samt stöd till energiåtgärder.
- Samordna arbetet med klimatanpassning, strandskyddsdispenser och havsplanering.

Det övergripande målet för området *samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet* är att ge alla människor i alla delar av landet en från social synpunkt god livsmiljö. För området *bostadsmarknad* är målet långsiktigt väl fungerande bostadsmarknader där konsumenternas efterfrågan möter ett utbud av bostäder som svarar mot behoven.

Länsstyrelserna ska även verka för genomslag av andra nationella mål, som gestaltad livsmiljö och miljömålet god bebyggd miljö.

Verksamhetens resultat

Bedömningsgrunder

Nyckeltal: Hållbar samhällsplanering och boende (40–41)	År 2023	År 2022	År 2021
Antal årsarbetskrafter totalt	12,1	12,6	18,3
Antal årsarbetskrafter kvinnor	6,7	6,7	12,4
Antal årsarbetskrafter män	5,4	5,9	5,8
Antal ärenden, inkomna och upprättade	1 764	1 162	2 816
Antal beslutade ärenden	1 636	1 328	3 112
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	-	7	2
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr)	16 417	13 578	16 877
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	-	-	40

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP och ärendehandläggningssystemet Platina.

Ökningen av verksamhetskostnaderna beror främst på ökade konsultinsatser kopplat till pilotprojekt för vindkraft.

Resultatindikator	Mål	Uppgift eller uppdrag	Källa	Målvärde	År 2023	År 2022	År 2021
Antal påbörjade bostäder (st)	Ge alla människor i alla delar av landet en från social synpunkt god livsmiljö, där en långsiktigt god hushållning med naturresurser och energi främjas samt där bostadsbyggande och ekonomisk utveckling underlättas. Långsiktigt väl fungerande bostadsmarknader, där konsumenternas efterfrågan möter ett utbud av bostäder som svarar mot behoven.	Årlig analys och rapport om läget i länet på bostadsmarknaden	SCB ¹⁾	Saknas	Saknas ¹⁾	1482	911
Antal färdigställda bostäder (st)	Se mål ovan.	Årlig analys och rapport om läget i länet på bostadsmarknaden	SCB ¹⁾	Saknas	Saknas ¹⁾	650	436

Resultatindikator	Mål	Uppgift eller uppdrag	Källa	Målvärde	År 2023	År 2022	År 2021
Länsstyrelsens handläggningstid för överklagade bygglov för bostäder, dock inte fritidshus; andel avgjorda inom 80 dagar (%)	Se mål ovan.	Prövning enligt plan- och bygglagen	Platina ²⁾	75%	87%	71%	82%
Länsstyrelsens handläggningstid för överklagade bygglov för bostäder, dock inte fritidshus; andel ärenden avgjorda inom 120 dagar (%)	Se mål ovan.	Prövning enligt plan- och bygglagen	Platina ²⁾	90%	100%	100%	96%

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP och ärendehandläggningssystemet Platina.

- 1) Statistiska centralbyråns statistik: Nybyggnad av bostäder. Siffror för 2023 publiceras senare under året.
- 2) Ärendehanteringssystem, Länsstyrelsen.

Resultatredovisning

Effektivisering genom samverkan och tidig dialog

I syfte att öka bostadsbyggandet erbjuder Länsstyrelsen tidiga- och underhandsdialoger för att effektivisera planprocesserna. Arbetet sker i nära samarbete med kommunerna och leder till en mer effektiv hantering av plan- och koncessionsärenden, bland annat kan vi lyfta och lösa frågor i tidigare skeden av planprocesserna. I dialogerna används planeringsunderlag från Länsstyrelsen som görs tillgängligt för kommunerna via den digitala plattformen Planeringskatalogen.

För att effektivisera planprocesserna i den delen som innefattar samordning och tillvaratagande av statliga intressen samverkar Länsstyrelsen med andra statliga myndigheter, exempelvis genomförs regelbundna avstämningar med Trafikverket, Försvarsmakten och Lantmäteriet. I fjällnära planärenden sker samverkan även med Sametinget. Genom dessa avstämningar blir vi bättre informerade om varandras ansvarsområden, vilket gör det lättare att samarbeta.

I länet samlas aktörer inom hållbar strategisk samhällsplanering i ett nätverk, Hållsam, som drivs av Region Dalarna, Länsstyrelsen och Trafikverket med deltagande från kommunerna, Högskolan Dalarna och Byggdialog Dalarna. I nätverket sker samverkan där aktörerna delar information om aktuella frågeställningar tillsammans med kommunerna. Under 2023 har två kunskapsseminarier genomförts utifrån önskemål från deltagarna, om solceller och energiplanering. Hållsam är ett uppskattat forum för dialog som medför att

förståelsen ökar för varandras processer och leder till ett gemensamt arbete i aktuella frågor.

Utifrån Försvarsbeslut 2020 om återetablering och uppbyggnad av ett regemente i Falun har Länsstyrelsen prioriterat en tidig delaktighet i processen, bland annat har flera dialoger genomförts med Försvarsmakten och Falu kommun redan innan planprocessen med framtagande av ett planprogram inletts. För att få en samstämmighet i statens synpunkter har Länsstyrelsen också haft avstämningar med andra beröda länsstyrelser i län där Försvarsmakten återetablerar sig.

Samhällsplanering för att nå hållbarhetsmålen

För att bättre kunna svara mot de förändrade förväntningar som finns på länsstyrelserna behöver en del av våra arbetssätt förändras och hinder i det tvärsektoriella arbetet identifieras. I detta syfte har projektet *Hållbar strategisk samhällsplanering som bidrar till miljö-, klimat- och energimålen* genomförts 2021-2023, ett nationellt tvärsektoriellt samverkansprojekt mellan Länsstyrelsernas energi- och klimatsamordning (LEKS), Regional Utveckling och Samverkan i miljömålssystemet (RUS) och Samhällsbyggnadsnätverket.

Projektet har genomfört workshoppar med länsstyrelserepresentanter, ett flertal digitala seminarier och en bred remissrunda. Utifrån detta har projektet identifierat ett antal utvecklingsområden för att möjliggöra ett effektivare tvärbete:

- identifiering av vilken typ av stöd kommunerna behöver
- omvärldsbevakning i syfte att vara ett bättre stöd för länets aktörer
- metod för analys av komplexa frågor där det inte går att samtala sig fram till lösningar
- verktyg som stöd för avvägningar mellan olika mål
- breddning av kompetensen kring varandras kunskaper och uppdrag
- tydliga ställningstaganden i vissa regionala frågor så att länsstyrelsen uppfattas som tydligare, starkare och mer relevanta.

Digital samhällsbyggnadsprocess

I syfte att förenkla och effektivisera byggprocessen har Länsstyrelsen under året tillsammans med Lantmäteriet genomfört gemensamma informationsmöten med kommunernas plan-, bygg- och kartverksameter. Det har varit viktiga möjligheter för staten att berätta om de uppdrag som pågår inom respektive myndighet, men också en möjlighet för kommuner och stat att delge varandra sina synpunkter kring behov av förändrade arbetssätt som underlag till Lantmäteriets "Färdplan för en digitaliserad samhällsbyggnadsprocess".

Länsstyrelsen utvecklar arbetet med den digitala samhällsbyggnadsprocessen även internt genom införandet av det nya handläggarsystemet Prozesso. På sikt kan det skapa effektivitet och likartad struktur på handläggning, yttranden och beslut från Länsstyrelsen. Införandet hänger ihop med Planeringskatalogen, den digitala plattformen för planeringsunderlag, som

också föranlett intern utveckling och extern likriktning. I en uppstartsfas tar handläggningen längre tid i och med nya arbetssätt och genomgång av planeringsunderlag, men på längre sikt förväntas ökad effektivitet i handlägningsprocesserna samt en mer likartad hantering av ärendegrupper hos Länsstyrelsen.

Översiktsplanering

I syfte att främja en ökad kontinuerlig översiktsplanering slår lagstiftningen fast att alla kommuner senast i september 2024 ska ha antagit en planeringsstrategi. För att ge kommunerna vägledning i framtagandet av dessa har Länsstyrelsen tillsammans med Region Dalarna bjudit in representanter från länets kommuner till fyra fysiska träffar under året inom ramen för Dalalab, ett forum som samlar kommuner och regionala aktörer. I DalaLab har gemensamma utmaningar, och lösningar på dessa, utforskats exempelvis olika planeringsprocessers samspel, hur olika perspektiv beaktats och vad som rymms i begreppet tillgänglighet (rumslig närhet, fysisk mobilitet och digital tillgänglighet). Forumet har lett till ett lärande där teori varvats med praktik och frågan i fokus hela tiden har varit "Hur gör vi"? Länets kommuner har genom DalaLab ökat takten med att ta fram planeringsstrategier. De har också uppskattat det nätverk av berörda samhällsplanerare som uppstått genom träffarna.

Gestaltad livsmiljö

Enligt målen för gestaltad livsmiljö ska arkitektur, form och design bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregerat samhälle. Länsstyrelsen i Dalarnas län är sammankallande i Dalarnas arkitekturråd, vilket är Dalarnas sätt att genomföra aktiviteter, kunskapshöja inom och regionalisera dessa mål i samverkan mellan Länsstyrelsen, Region Dalarna, Länsmuseum och kommunerna, med flera. Under 2023 har rådet bland annat deltagit vid Dalaingenjörs kollo för ungdomar vid byggnadsminnet Malingsbo herrgård. Dalaingenjör är ett utbildningsprojekt med huvudsyfte att främja och stimulera intresset för naturvetenskap och teknik hos ungdomar i åldrarna 15-18 år i hela Dalarnas län. Under kolloet fick ungdomarna möta forskare, innovativa företagare och entreprenörer, som ligger i framkant vad det gäller nytänkande och hållbar utveckling och, parallellt med detta, arbeta praktiskt med byggnadsvård. Genom dessa gemensamma insatser, studiebesök och erfarenhetsutbyten ökar den kollektiva kunskapen kring gestaltungsfrågorna.

Länsstyrelsen har under året besökt Länsstyrelsen i Västernorrland och informerat om Dalarnas arkitekturråds arbetssätt. Sedan tidigare har liknande råd initierats vid Länsstyrelserna i Örebro och Norrbotten, med inspiration från Dalarna.

Förordnanden enligt plan- och bygglagen

Länsstyrelsen har utifrån sitt tillsynsansvar enligt plan- och bygglagen fattat ett förordnandebeslut gällande två områden av riksintresse för kulturmiljövård i en kommun. Detta har medfört att Länsstyrelsen under året överprövat flera ärenden gällande bygglov och planbesked med stöd i förordnandebesluten. Länsstyrelsen har också genomfört träffar och studiebesök tillsammans med

kommunens tjänstepersoner och förtorendevalda för att förklara och förmedla Länsstyrelsens uppdrag och bakgrunden till beslutet. Genom Länsstyrelsens överprövning kan värdena i de riksintressanta kulturmiljöerna bevaras och förnyad handläggning ske med större varsamhet. Genom den dialog som genomförts mellan kommunen och Länsstyrelsen har kommunens tjänstepersoner ökat sin kompetens kring riksintressen för kulturmiljövård.

Bostadsförsörjning

Samverkan

Länsstyrelsen i Dalarnas län har under året samverkat med andra länsstyrelser och ett fylke i två gränsöverskridande bostadsförsörjningsfrågor.

Dels med fjäll-länsstyrelserna Jämtland, Västerbotten och Norrbotten, där vi identifierat flera olika gemensamma utmaningar kopplat till samhällsplanering i fjällen med bostadsförsörjning i fokus. Arbetet har resulterat i delvis gemensamma skrivningar i länens bostadsmarknadsanalyser. Bostadsförsörjning i fjällområdena har även lyfts i samverkan med norska fjällområdet inom Grensekomiteen Innlandet-Dalarnas arbete.

Dels med länsstyrelserna i Värmlands och Örebro län, där vi studerat utmaningarna som finns i före detta bruksorter. Utmaningarna som synliggjorts är kopplade till fastighetslagstiftning och dåligt underhåll av bostäder, social problematik samt brist på kvalitet kopplat till bostäder och omgivande livsmiljöer. Det sistnämnda kopplar an till politiken för gestaltad livsmiljö. Länsstyrelserna har också gjort ett gemensamt kommunbesök med givande dialog i frågorna. Samarbetet har resulterat i delvis gemensamma skrivningar i länens bostadsmarknadsanalyser.

Bostadsmarknadsanalys

I årets bostadsmarknadsanalys konstaterar Länsstyrelsen att kommunerna står inför gemensamma, och skilda, utmaningar med exempelvis minskande eller ökande befolkning. Framtida företagsetableringar och ett osäkert politiskt och ekonomiskt läge i världen medför dessutom både möjligheter och utmaningar för kommunerna. På grund av de skilda förutsättningarna finns det inte en mall för bostadsförsörjning som fungerar för alla kommuner, det som är genomgående lika är att kommunerna måste arbeta samlat och över olika expertisområden. Hela den kommunala förvaltningen behöver samarbeta kring bostadsförsörjningsfrågor för att uppnå en bostadsmarknad där utbudet möter efterfrågan. Länsstyrelsen finns med som ett stöd i detta arbete.

Länsstyrelsen ser också att kommuner med stora turistnäringar har ytterligare utmaningar, i form av säsongsvist hårt tryck på både bostadsmarknad och kommunal service. Det är idag svårt för fjällkommunerna att få fram lämpliga bostäder för alla anställda, vilket kan försvåra vid rekryteringar och det medför också att det är svårt för unga vuxna att ta sig in på bostadsmarknaden. En statlig utredning pågår som väntas föreslå lättnader i PBL kring kraven på studentbostäder, men dessa förslag väntas bara gälla för bostäder som byggs på en universitets- eller högskoleort. Länsstyrelsen anser att det skulle behövas motsvarande lättnader i regelverket gällande bostäder för

säsongsarbetare. Länsstyrelsen har också tagit med frågan i ovanstående samarbete med Norge för att synliggöra problematiken och lyfta förslag på åtgärder.

Ökat bostadsbyggande

Under året har Länsstyrelsen genomfört nio kommunbesök och samverkat utifrån plan- och bygglagen. Inom ramen för dessa besök har ett ökat bostadsbyggande diskuterats med de kommuner som i bostadsmarknadsenkäten angett att de har ett underskott på bostäder. Kommunerna nämner att möjligheten till tidiga- och underhandsdialoger med Länsstyrelsen under planprocessen kan underlätta planläggning och möjliggöra bostadsbyggande. En kommun i länet lyfter också fram att i och med att de har en aktuell översiktplan har de haft möjlighet att söka statsbidrag för bostadsbyggande. Länsstyrelsen

Länsstyrelsen bjuder också in länets bygglovshandläggare till samverkan i byggfrågor två gånger per år. Där har diskussioner om ökat bostadsbyggande också förts.

Utifrån svaren i årets Bostadsmarknadsenkät kan Länsstyrelsen konstatera att ekonomiska förutsättningar är centrala för byggandet. Det har varit högkonjunktur, räntorna har varit låga och det har funnits ett investeringsstöd för byggande av hyres- och studentbostäder. Underskottet i länet handlar främst om för få prisrimliga bostäder som hushåll med låga inkomster har möjlighet att bo i och som samtidigt passar familjestorlek och livssituation. Nybyggda bostäder blir ofta dyrare än många bostäder i det befintliga beståndet och löser inte boende för hushåll med låga inkomster. I och med den lågkonjunktur som vi befinner oss i nu har det faktiska bostadsbyggandet minskat och Länsstyrelsens möjlighet att i dagsläget påverka bostadsbyggandet är marginellt.

Tillsyn

Inom ramen för Länsstyrelsens handläggning av fysiska planer enligt plan- och bygglagen har vi att bevaka ingripandegrunderna, vilket kan medföra ett behov av att ett planförslag för bostadsändamål upphävs. Länsstyrelsen har inte behövt upphäva någon plan under 2023.

Länsstyrelsen erbjuder vägledning och mallar som ett stöd för länets kommunala bygglovshandläggare. Detta underlättar kommunernas arbete och medför i förlängningen en mer effektiv och likartad handläggning gentemot allmänheten.

Bostadsstöd

Enligt förordningen om statligt investeringsstöd för hyresbostäder och bostäder för studerande förbinder sig stödmottagare att följa vissa villkor i 15 år efter att beslut om utbetalning av stöd har fattats. Länsstyrelsen ska följa upp och utöva tillsyn över att dessa villkor följs. Länsstyrelsen i Dalarnas län avser att bedriva tillsyn enligt de nya riktlinjer som tagits fram av den nationella samordningen för energi- och bostadsstöd genom att årligen granska samtliga planerade utbetalningar med hjälp av en fastställd riskanalysmodell. För ärenden som indikerar hög risk för fel enligt modellen kommer en fördjupad granskning att genomföras. Inga platsbesök genomfördes under 2023, då Länsstyrelsen väntar på nationella rutiner som är under framtagande.

Enligt förordningen om stöd för renovering och energieffektivisering i vissa bostadsområden förbinder sig stödmottagare att följa vissa villkor i 10 år efter att beslut om utbetalning av stöd har fattats. Länsstyrelsen ansvarar enligt samma förordning för att följa upp att villkoren för stödet följs och arbetet bedrivs enligt liknande riskanalysmodell som ovan.

Möjligheten att ansöka om bidrag till energiåtgärder för småhus finns sedan halvårsskiftet 2023 och har generat många ansökningar. Länsstyrelsen har dock nödgats avslå ungefär hälften av ansökningarna då de ansökta åtgärderna inte uppfyllt villkoren för stöd. Boverket, som ansvarar för att informera om stödet, har under hösten förtydligat informationen på sin hemsida för att förebygga utsiktslösa ansökningar.

Projekt för Regional vindkraftsanalys

Länsstyrelsen i Dalarnas län har fått i uppdrag av Energimyndigheten att ta fram en regional analys och ett regionalt planeringsunderlag för en hållbar vindkraftsutbyggnad i länet med målet att visa vilka geografiska områden per kommun som kan vara möjliga för utbyggnad för att på det sättet underlätta kommande processer.

Dalarna är tillsammans med Värmland först ut i detta arbete, som är en del av den nationella strategin för hållbar utbyggnad av vindkraft. Uppdraget genomförs utifrån ett metodstöd och ett kartmaterial som har tagits fram av Naturvårdsverket och Energimyndigheten. Under projektet kommer också en förnyad landskapskaraktärsanalys för hela länet att genomföras.

Samverkan i projektet sker internt på Länsstyrelsen men även externt med kommuner, länsstyrelser, Försvarmakten och Energimyndigheten. Projektet leder till en ökad förståelse för arbetsprocesserna inom respektive myndighet och bidrar till kompetensutveckling inom områden som rör landskap och vindkraft.

Länsstyrelsen har inom projektet under året genomfört ytterligare en omgång digitala informationsmöten med samtliga kommuner i Dalarna. Där har vi informerat om vilka kriterier som kommer att användas för analys av tänkbara områden för vindkraft utifrån statliga intressen för naturvård, kulturmiljövård och det rörliga friluftslivet. Mötena har lett fram till en definition av det

planeringsunderlag som väntas bli resultatet av projektet. (Läs mer i kapitlen Energi och klimat och Kulturmiljö).

Resultatbedömning

Vår resultatbedömning för verksamhetsområde hållbar samhällsplanering och boende är: gott.

Motivering

Bedömningen motiveras av att Länsstyrelsen, utifrån målen gällande ökat bostadsbyggande och gestaltad livsmiljö, har prioriterat korta handläggningstider för planärenden samt bostadsförsörjnings- och gestaltungsfrågor. Vi kan konstatera att vi genom samverkan med kommunerna, myndigheter och andra aktörer bidragit till en kunskapsuppbyggnad hos kommunerna och en samsyn bland myndigheterna kring såväl lagstiftning som gestaltning. Detta bedömer vi ökar följsamheten till lagstiftningen och minskar risken för överprövning av såväl detaljplaner som bygglovsärenden. Samtidigt ser Länsstyrelsen att det finns en fortsatt utvecklingspotential i att öka samarbetet gällande Agenda 2030-målen och att det krävs fortsatt fokus på bostadsförsörjningsfrågorna.

Utveckling av området

I relation till tidigare år ser vi en risk för en negativ utveckling inom verksamhetsområdet framöver. Det förklaras av att den allmänna konjunkturen påverkar byggandet och en risk för minskade resurser hos såväl Länsstyrelsen som hos kommunerna.

Energi och klimat

Avsnittet innehåller redovisningar och återrapporteringar enligt:

Uppgift/Uppdrag	Källa till uppgift/uppdrag
3§ p6 Energi och klimat	Länsstyrelseinstruktion
5§ p8 Samordna arbetet på regional nivå med anpassningen till ett förändrat klimat	Länsstyrelseinstruktion

Regleringsbrevsuppdrag som ska redovisas i särskild ordning finns listade i bilaga D. Länsstyrelsegemensamt arbete redovisas samlat i bilaga E.

Verksamhetens uppgifter, uppdrag och mål

Länsstyrelsernas uppgifter och uppdrag inom verksamhetsområdet sammanfattas i nedanstående punkter. Länsstyrelserna ska:

- Samordna och leda arbetet med genomförandet av de regionala energi- och klimatstrategierna samt bidra till samhällets elektrifiering.
- Administrera och vägleda länets aktörer för effektiva klimatinvesteringar genom arbete med Klimatklivet.
- Samordna arbetet på regional nivå med anpassningen till ett förändrat klimat utifrån uppdrag i förordningen om myndigheters klimatanpassningsarbete (2018:1428) samt målen i den nationella strategin för klimatanpassning.

Energipolitiken syftar till att förena ekologisk hållbarhet med konkurrenskraft och försörjningstrygghet. Den ska skapa villkoren för en effektiv och hållbar energianvändning och en kostnadseffektiv svensk energiförsörjning med låg negativ påverkan på hälsa, miljö och klimat samt underlätta omställningen till ett ekologiskt hållbart samhälle. Mål är 50 procent effektivare energianvändning till 2030 jämfört med 2005 och att elproduktionens sammansättning år 2040 är 100 procent fossilfri.

Det övergripande *klimatmålet* innebär att Sverige senast år 2045 inte har några nettoutsläpp av växthusgaser för att därefter uppnå negativa utsläpp.

Regeringens mål för samhällets *anpassning till ett förändrat klimat* är att utveckla ett långsiktigt hållbart och robust samhälle som aktivt möter klimatförändringar genom att minska sårbarheter och ta tillvara möjligheter.

Det finns även andra relevanta mål för verksamhetsområdet, t ex under generationsmålet i miljömålssystemet. I årsredovisningen redovisar vi information av väsentlig betydelse i förhållande till dessa mål.

Regionala prioriteringar och uppdrag

Utifrån uppdraget att leda och samordna det regionala energi- och klimatarbetet har Länsstyrelsen prioriterat att i samarbete med Region Dalarna utveckla det strategiska samverkansorganet Energiintelligent Dalarna.

Inom Klimatklivet har Länsstyrelsen prioriterat att sprida information om investeringsstödet genom olika kommunikationskanaler.

Inom området klimatanpassning har fokus varit kunskapshöjande insatser i syfte att underlätta planering och genomförande av klimatanpassningsåtgärder i länet.

Verksamhetens resultat

Bedömningsgrunder

Nyckeltal: Energi och klimat (42)	År 2023	År 2022	År 2021
Antal årsarbetskrafter totalt	3,2	3,9	6,0
Antal årsarbetskrafter kvinnor	1,5	2,0	3,4
Antal årsarbetskrafter män	1,7	1,9	2,6
Antal ärenden, inkomna och upprättade	73	95	117
Antal beslutade ärenden	78	126	78
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	24	22	60
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr)	8 048	8 809	9 797
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	390	599	300

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP och ärendehandläggningssystemet Platina.

Resultatindikator	Mål	Uppgift eller uppdrag	Källa	Målvärde	År 2023	År 2022	År 2021
Antal inlämnade ansökningar under året inom Klimatklivet per 10 000 invånare (st)	Sveriges klimatmål	Stöd till klimatinvesteringar	Naturvårdsverket ¹⁾	Saknas	1,53	1,9	3,02

1) Naturvårdsverkets ärendehanteringssystem.

Resultatredovisning

Energiintelligent Dalarna

Länsstyrelsen ansvarar tillsammans med Region Dalarna för det strategiska samverkansorganet Energiintelligent Dalarna där det regionala energi- och klimatarbetet leds och samordnas. Under året har organisationen utvecklats. Genomförandet av Dalarnas innovationsstrategi har samordnats med genomförandet av Dalarnas energi- och klimatstrategi i ett Partnerskap för innovation och grön omställning. Arbetet leds av ett energi-, klimat- och innovationsråd. Organisationen innebär ett nytänk som förväntas leda till ännu bättre regional kraftsamling i omställningen.

Dalarnas energi- och klimatstrategi

Inom uppdraget att genomföra den regionala energi- och klimatstrategin har länsstyrelsen samordnat en stor mängd aktörer genom nätverksmöten, nyhetsbrev, web och tematiska möten. Länsstyrelsen har lett arbetet i strategins sju sektorer:

Byggande och boende

Ett nätverk av kommunala och regionala samhällsplanerare har bildats, Hållsam, där energi- och klimatfrågor har en central plats i den fysiska planeringen och där länsstyrelsen genomfört flera kunskapshöjande aktiviteter med samhällsplanerare för att på ett bättre sätt få in elförsörjning i den fysiska planeringen.

Länsstyrelsen har tagit fram ett kunskapsunderlag om Dalarnas byggnadsbestånd samt beräknat potentialer för olika energi- och klimatåtgärder som första steg i framtagning av en färdplan för sektorn. I en process med Byggdialog Dalarna samt bygg- och fastighetsbranschen har åtgärder tagits fram för minskad klimatpåverkan.

Produktion (industri och service)

Under året har vi slutfört en förstudie i resurseffektiv och cirkulär ekonomi i Dalarna. I studien har kretsloppets hela värdekedja för nio centrala materialflöden studerats (textil, plast, byggmaterial, metaller, massor, matrester, rötningsrester, bioråvara och restenergi). För varje område har vi genomfört tankesmedjor med företag och andra organisationer där möjliga åtgärder för en mer hållbar produktion identifierats.

Transporter

Delar av färdplanen för fossilfria och konkurrenskraftiga godstransporter genomförs genom beviljade stöd till laddinfrastruktur och elektrifieringspiloter samt genom ett initiativ att försöka tillskapa mobil laddinfrastruktur till högsåsonger för besöksnäringen.

Jord- och skogsbruk

Länsstyrelsen har lett arbetet med att ta fram en färdplan för minskad klimatpåverkan från jordbruket i Dalarna. Den ingående faktaanalys som gjorts har ökat kunskapen om vilka marktyper och brukningsmetoder som har störst klimatpåverkan samt vilka insatser som behövs för att nå energi- och klimatmålen.

Konsumtion

Länsstyrelsen har under året tagit fram en färdplan för klimatsmart konsumtion, vilken antagits av Dalarnas energi-, klimat- och innovationsråd. Planen har tagits fram samtidigt med framtagande av nya kommunala kretsloppsplaner, vilket gjorts i bred samverkan med närmare 700 deltagare i olika processmöten. Slutsatser från förstudien om cirkulär ekonomi har inarbetats i färdplanens strategiska åtgärder.

Innovation

Länsstyrelsen har genomfört en förstudie ihop med Region Dalarna om hur energi- och klimatfrågor kan integreras i det regionala innovationsarbetet. En ny samverkanmodell har tagits fram där innovation görs till ett avgörande verktyg för genomförandet av energi- och klimatomställningen och där dessa frågor lyfts in i innovationsstrategins alla färdplaner.

Energisystem

Länsstyrelsen har tillsammans med Region Dalarna och andra aktörer fördjupat samarbetet i plattformen "Vindkraftsarena Dalarna" för fler hållbara vindkraftsetableringar. Sveriges första besökspark för vindkraft har skapats, kunskapskonferenser har genomförts och studiebesök för politiker och tjänstepersoner i kommunerna har anordnats.

Som del i den nationella strategin för hållbar vindkraftsutbyggnad har Länsstyrelsen Dalarna i ett pilotprojekt tillsammans med Länsstyrelsen i Värmland, Energimyndigheten, Naturvårdsverket och Försvarmakten arbetat vidare med att ta fram en analys och ett regionalt planeringsunderlag för hållbar utbyggnad av vindkraft. Bra vindlägen har analyserats utifrån statliga och regionala intressen för friluftsliv, naturvård och kulturmiljövård. Metoder för att inkludera Försvarmaktens intressen i planeringsunderlaget har tagits fram och testas nu i skarpt läge. En serie dialogmöten har genomförts med kommunerna för att diskutera analysarbetet och vindkraftens påverkan på landskap och naturupplevelser utifrån en landskapskaraktärsanalys som har tagits fram. Läs mer i kapitel Hållbar samhällsplanering och boende.

Länsstyrelsen har lett samverkansforumet EFFEKT4Dalarna med alla regionala och lokala elnätägare för att tillsammans möta behovet av elektrifiering och trygg robust elförsörjning. Länsstyrelsen tog fram en större projektansökan som beviljades medel för att ihop med High Voltage Valley genomföra framtagna åtgärder i en tidigare förstudie om elförsörjning. Arbetet stärker lokala elnätbolags utvecklingsarbete.

Länsstyrelsen har påbörjat arbetet med att ta fram en regional färdplan för smarta energisystem där det ingår att ta fram prognoser för framtida energi-, el- och effektbehov i Dalarna.

En pilotstudie om möjligheter att korta tillståndstiden för nya elledningar som påbörjades under förra året har fortsatt, vilket resulterat i ännu fler konkreta åtgärdsförslag.

Klimatklivet

Klimatklivet är ett investeringsstöd till lokala och regionala åtgärder som minskar utsläppen av koldioxid och andra gaser som påverkar klimatet. Länsstyrelsen och Naturvårdsverket har tillsammans genomfört en ansökningsomgång för projekt och en utlysning om anbud för publika laddstationer. Resultatet i Dalarna blev 21 ansökningar om projektstöd och 23 anbud för publika laddstationer. Utlysningen har föregåtts av öppna, skriftliga samråd som Länsstyrelsen hanterat. Beslut om stöd väntas från Naturvårdsverket under januari 2024. Sammantaget ligger sökt stöd på strax under 460 miljoner kronor. Projektansökningarna gäller bland annat produktion av biogas, vätgas och mjölmask, olika konverteringar och energieffektiviseringar, biogaslastbilar, samt laddstationer för åkeriernas egna lastbilar. Inkomna anbud för publika laddstationer domineras av normal- och snabbaddning för personbilar.

Många projekt från tidigare år har avslutats eller närmar sig slutförande och arbetet med läges- och slutrapporter har varit omfattande. Länsstyrelsen har verkat för informationsspridning genom vår externa webbplats, sociala medier, informationsmöten, annonser i tidskriften Landsbygdsnytt, digitala nyhetsbrev och pressmeddelanden. Länsstyrelsen har besökt fem stödmottagare på plats för uppföljning och reportage, det senare i syfte att lyfta fram stödets bredd och möjligheter. Reportagen har och kommer att publiceras på Länsstyrelsens webbplats och facebookside.

Klimatanpassning

Under året har fokus i stödet till kommunerna varit kunskapshöjande insatser om planeringsunderlag och klimatanpassning i syfte att underlätta och påskynda genomförandet av klimatanpassningsåtgärder i kommunerna. Exempel på insatser som Länsstyrelsen genomfört är seminarier om väderrelaterade kriser och klimatanpassning som anordnats för länets krisberedskapsnätverk.

Att vi ska stödja kommunerna och bidra till ökad kunskap och planeringsunderlag framgår av Förordning (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete. Nationella expertrådet för klimatanpassning framhåller även i en rapport till Regeringen 2022 att krafttag behövs med fokus flyttad från planering till genomförande så att åtgärder inte skjuts på framtiden.

För att stärka kommunernas planeringsförutsättningar har skyfallskarteringar tagits fram för tre orter i länet. Länsstyrelsen har också tillsammans med

kommun och VA-bolag följt upp hur skyfallskarteringen kan användas i deras verksamheter och bidra till ett robustare samhälle.

Länsstyrelsens arbete med klimatanpassningsperspektivet i planprocessens samråds- och granskningsskeden har fortlöpt för att bidra till en hållbar utveckling inom den fysiska planeringen i länet. Tidiga dialoger och vägledning har bidragit till att klimatanpassning kommit in tidigt i planeringen samt att relevanta planeringsunderlag använts och tagits fram i större exploateringsprojekt i länet. Ett exempel på det är Falu kommuns användning av överlämnade skyfallskarteringar i etableringsarbetet av Dalregementet.

I klimatanpassningsuppdraget har Länsstyrelsen stöttat processer inom översvämningdirektivet samt inom Dalälvens älvgrupp. Bland annat har erfarenheterna från översvämningarna i länet i samband med ovädret Hans och efterföljande höga flöden följts upp med erfarenhetsutbyte och kunskapsinsamling om åtgärdsbehov.

Under året har vi påbörjat en uppföljning av åtgärder utifrån tidigare framtagen klimat- och sårbarhetsanalys inom Länsstyrelsens egen verksamhet, med särskilt fokus på naturförvaltningen. En fallstudie med bedömning av klimatrelaterade påverkansfaktorer och åtgärdsbehov av har gjorts för Säterdalens naturreservat. Fallstudien kommer att användas i arbetet med förvaltningen av naturreservatet och kan underlätta liknande analyser för fler naturreservat.

Vi har fortsatt att samordna stödet till rennäringen och samebyar i ett länsstyrelsegemensamt projekt. Projektets syfte är att stötta samebyarna i att anpassa sin areella näring till ett klimat i förändring. Under året har bland annat ett större kunskapsseminarium genomförts. Det var riktat till myndigheter, kommuner och företag i regionen och fokuserade på hur klimatförändringarna kan påverka renskötseln i Sverige.

Resultatbedömning

Vår resultatbedömning av verksamhetsområdet energi och klimat är sammanlagt: utmärkt.

Motivering

Resultatbedömningen motiveras av den breda samverkan, de många aktiviteter och informationsinsatser som genomförts inom uppdragen och de stora antal ansökningar som inkommit till Klimatklivet.

Inom uppdraget att leda och samordna det regionala energi- och klimatarbetet har organisationen för Energiintelligent Dalarna utvecklats i nära samarbete med Region Dalarna. Exempelvis har Dalarnas innovationsstrategi samordnats med genomförandet av Dalarnas energi- och klimatstrategi i ett partnerskap för innovation och grön omställning. Organisationen innebär en innovationsinriktning som förväntas leda till en ännu bättre regional kraftsamling i omställningen. Resultat som uppnåtts är bättre planering, samordning och ökat engagemang från fler aktörer. Denna positiva utveckling är ett resultat av ett aktivt och långsiktigt arbete.

Utifrån målet med Klimatklivet har Länsstyrelsen under året genomfört den ansökningsomgång som Naturvårdsverket bestämt. Vi kan konstatera att vi fått ett gott resultat då vi mottog 44 ansökningar. Sedan starten 2015 till 2023 ligger Dalarnas på sjätte plats, jämfört med övriga län, både när det gäller inkomna ansökningar och beviljade ansökningar per 10 000 invånare, samt på femte plats när det gäller beviljat stödbelopp per 10 000 invånare.

Länsstyrelsen har fokuserat på att höja kunskapsnivån inom klimatanpassning. Målet är att underlätta planering och genomförande av åtgärder för att anpassa länet till klimatförändringarna. Genom olika informationsinsatser har Länsstyrelsen tillfört kunskap till både kommuner och regionala aktörer. Dessa insatser har fått positiv respons och visat sig vara användbara, särskilt med tanke på sommarens utmaningar som torka och skyfall. Arbetet speglar också det framtida behovet av klimatanpassning i samhället.

Utveckling inom området

Vi ser en positiv utveckling inom verksamhetsområdet jämfört med tidigare år. Dock konstaterar Länsstyrelsen att det finns utmaningar när det gäller arbetet med att följa upp kommuners och regionala sektorsmyndigheters arbete inom klimatanpassning.

Kulturmiljö

Avsnittet innehåller redovisningar och återrapporteringar enligt:

Uppgift/Uppdrag	Källa till uppgift/uppdrag
3§ p7 Kulturmiljö	Länsstyrelseinstruktion
3B4 Gotland, samverkansråd vid Statens kulturråd,	Regleringsbrev

Regleringsbrevsuppdrag som ska redovisas i särskild ordning finns listade i bilaga D.

Verksamhetens uppgifter, uppdrag och mål

Verksamheten består av tillsyn och tillstånd enligt kulturmiljölagen och miljöbalken, samt prövning av kulturmiljöbidrag till vård, information, kunskapsuppbyggnad och tillgänglighetsåtgärder. Kulturmiljöhänsyn tas till stor del i annan lagstiftning än i kulturmiljölagen. Samverkan genom dialog är ett viktigt verktyg för att främja, utveckla och förnya kulturmiljöarbetet i samverkan med länets aktörer.

Varje länsstyrelse har tagit fram en kulturmiljöstrategi där prioriteringar anges.

De fyra nationella kulturmiljömålen är:

- Ett hållbart samhälle med en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas
- Människors delaktighet i kulturmiljöarbetet och möjlighet att förstå och ta ansvar för kulturmiljön
- Ett inkluderande samhälle med kulturmiljön som gemensam källa till kunskap, bildning och upplevelser
- En helhetssyn på förvaltningen av landskapet som innebär att kulturmiljön tas tillvara i samhällsutvecklingen.

Kulturmiljöarbetet utgår också från fyra prioriterade miljö kvalitetsmål: God bebyggd miljö, Levande sjöar och vattendrag, Ett rikt odlingslandskap, Levande skogar.

Verksamhetens resultat

Bedömningsgrunder

Nyckeltal: Kulturmiljö (43)	År 2023	År 2022	År 2021
Antal årsarbetskrafter totalt	10,0	11,2	9,8
Antal årsarbetskrafter kvinnor	7,3	8,5	6,6
Antal årsarbetskrafter män	2,7	2,8	3,2
Antal ärenden, inkomna och upprättade	799	804	954
Antal beslutade ärenden	864	828	915
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	21	39	22
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr)	11 663	12 927	10 438
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	12 365	12 820	10 981

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP och ärendehandläggningssystemet Platina.

Under 2023 har antalet tillfälligt anställda minskat vilket också förklarar minskningen av verksamhetskostnaderna. Under 2022 gjordes en särskild satsning för ärendehandläggning.

Resultatindikator	Mål	Uppgift eller uppdrag	Källa	Målvärde	År 2023	År 2022	År 2021
Antal registrerade fornlämningar, exkl marina lämningar (st)	Ett hållbart samhälle med en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas	Skydd av fornlämningar och deras kulturhistoriska information.	Fornreg ¹⁾	Saknas ²⁾	9 393	9 080	9 002

1) Register, Riksantikvarieämbetet.

2) Länsstyrelsen har inte tagit fram något målvärde för den länsstyrelsegemensamma resultatindikatorn.

Länsstyrelsen har prioriterat handläggningen av inkommande ärenden och lyckats öka handläggningstakten till nästan 110 procent under året trots en minskning av antalet årsarbetskrafter. Antalet äldre ärenden har också minskat.

Resultatredovisning

Tillsyn och tillstånd

Utifrån kulturmiljömålen har Länsstyrelsens inriktning för 2023 varit att bedriva egeninitierad tillsyn vid olika kulturmiljöer och att belysa kulturmiljöfrågan i kommunernas planeringsarbeten. Utfallet visar att vi i högre grad än planerat behövt hantera inkommande ärenden för att uppnå goda handläggningstider. Detta innebär att vi hanterat aktuella frågor, men

saknar den överblick över mer långsiktiga, förebyggande behov och hot som en systematisk tillsyn skulle kunna ge.

Tillsynen, som till övervägande del är ärendestyrd, handlar främst om att följa upp fattade beslut för att förhindra att lagskyddade fornlämningar skadas eller försvinner, att ovarsamma ändringar sker på skyddade byggnadsminnen och kyrkor eller att kulturmiljöfrågan i de enskilda planerna väcks för sent. Tillsyn av kyrkoantikvarisk ersättning genomförs löpande under året.

Tillsynsvägledning i form av information och hänsynsanvisningar ges i viss utsträckning när det gäller skogsbruksärenden och åtgärder på byggnadsminnen.

Länsstyrelsen har inte fornminnesförklarat något objekt i år.

Fokus för det administrativa arbetet inom Världsarvet Falun har varit den 6-åriga periodiska rapporteringen till Unesco.

För att säkerställa att två riksintressanta kulturmiljöer består över tid har Länsstyrelsen beslutat om ett förordnande enligt plan- och bygglagen i en kommun. (Läs mer i kapitel Hållbar samhällsplanering och boende).

Kulturmiljöbidrag

I arbetet med att bidra till de nationella kulturmiljömålen beslutar och utbetalar Länsstyrelsen kulturmiljövårdsanslag som varje år tilldelas länet från Riksantikvarieämbetet. Prövning och utbetalning av bidrag till byggnadsvårdsåtgärder dominerar och en stor andel av bidragsmedlen har använts till tillgängliggörande av kulturmiljöer, exempelvis genom skötsel eller renoveringar, samt förvaltningen av Husbyringen och delar av Världsarvet Falun. Andra betydelsefulla insatser för verksamheten är att bidra eller delta i projekt för riktade insatser i länet, där framtagande av ett kulturmiljöprogram tillsammans med Mora kommun är ett exempel. Uppdraget består också av att samverka i kulturarvsfrågor med en stor mängd regionala aktörer samt olika former av kunskapsfrämjande insatser exempelvis kring medeltida timmerhus eller utredning av kulturreservat.

Anslaget för kulturmiljövård är det effektivaste medlet som länsstyrelserna har för att bedriva vård och utveckling av kulturmiljöer. Genom bidragen kan särskilt värdefulla miljöer vårdas och tillgängliggöras. Pengarna ger inte bara riktning för det antikvariska arbetet utan leder också till samverkan och samarbeten med olika parter, framförallt från fastighetsägarnas sida.

Av de befintliga byggnadsminnena har fokus under året legat på restaurering och informationsinsatser vid 12 olika byggnadsminnen exempelvis Rommehedsläget i Borlänge, Stjärnsunds herrgård i Hedemora, Södra Flenarnas fäbod i Mora och Nya Porfyverket i Älvdalen. Genom insatserna förväntas byggnaderna kunna bevaras och visas för besökare. Arbetet anknyter till kulturmiljömål samt till miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö och sker i nära samverkan med fastighetsägare och förvaltare.

Dalarnas kulturmiljöstrategi

Länsstyrelsens uttalade strategi är att vi ska föra ut kunskapen om kulturmiljöernas värden samt att tillhandahålla verktyg för bevarande till

kommuner och andra viktiga aktörer. Stöden för att kommunerna ska ta fram kulturmiljöprogram är centrala för detta, liksom att delta i tvärsektoriella samråd och driva det nystartade Kulturmiljöform Dalarna där vi samverkar med Region Dalarna och Dalarnas museum. Andra delar är det aktiva arbetet med Världsarvet Falun och Husbyringen, och att vi nu publicerar byggnadsminnen och besöksvärda kulturmiljöer på Länsstyrelsens webbplats.

Länsstyrelsen har utifrån Byggnadsminnesstrategin fortsatt att publicera information om länets byggnadsminnen på Länsstyrelsens webbplats och därtill presenterat byggnadsminnen som besöksmål på länsstyrelsernas besöksmålssida. Några exempel är Tuna Hästbergs gruvor där Äventyrsgruvan verkar, byggnadsminnen och besöksvärda kulturmiljöer i Världsarvet, Husbyringen i Hedemora och Hildasholm i Leksand.

En annan åtgärd kopplad till strategin har varit att påbörja ett informationsmaterial för blivande eller potentiella byggnadsminnesägare. I Dalarnas län finns i dagsläget 102 byggnadsminnen med sammanlagt 570 byggnader och sex statliga byggnadsminnen. Under året har Dikarbacken byggnadsminnesförklarats (kommunalt) och den engelska parken i Grängshammar har, efter restaurering med kulturmiljövårdsmedel, invigts.

En särskilt unik grupp av byggnader som huvudsakligen återfinns i Dalarna är medeltida profana timmerbyggnader. Ett 150-tal härbren, loftbodas och eldhus som är dendrokronologiskt daterade (årsringsdaterade) från år 1238 och fram till medeltidens slut. Det finns också ytterligare, sannolikt medeltida, byggnader som ännu inte daterats. Flertalet av byggnaderna är i enskild ägo och står på privata gårdar. För att uppmärksamma och skydda dem har Länsstyrelsen skickat information med råd om underhåll till samtliga fastighetsägare och sedan tagit en fördjupad kontakt med cirka 60 fastighetsägare och erbjudit byggnadsminnesförklaringar. Av dessa har cirka tio visat intresse och arbetet fortsätter med dem under 2024.

Kulturmiljö i samhällsplaneringen

Kulturmiljöaspekter ingår idag som en del i Länsstyrelsens samlade bedömning av kommunernas fysiska planering och i Länsstyrelsens rådgivning till kommunerna inför utarbetande av planeringsstrategier. Detta är en förutsättning för att kulturvärden ska tas tillvara i samhällsplaneringen och -utvecklingen. (Läs mer i kapitel Hållbar samhällsplanering och boende).

Länsstyrelsen erbjuder kommunerna stöd för att ta fram kunskapsunderlag och utarbeta kulturmiljöprogram. Stödet omfattar en rad insatser som rådgivning om inriktning, metodval och kravställning vid upphandling av konsult samt i genomförandefasen. Därtill kan Länsstyrelsen delta i styrgrupper och bidra ekonomiskt genom kulturmiljövårdsmedel. Några av förutsättningarna för ekonomiskt stöd är att arbetet är politiskt förankrat i kommunledningen och att berörda förvaltningar fortlöpande deltar i arbetsprocessen med konsulten. Detta skapar en bred delaktighet och förståelse för såväl urval och värderingar som anvisningar och rekommendationer. Under 2023 har dialoger förts med flera kommuner och Länsstyrelsen har gett ekonomiska bidrag för påbörjade programarbeten i Borlänge, Falu, Mora, Rättvik och Sätters kommuner.

Dalarnas arkitekturråd

Länsstyrelsen i Dalarnas län leder Dalarnas arkitekturråd som är en samverkansform för att verka för politiken för gestaltad livsmiljö och öka förståelsen för gestaltungsfrågor och behovet av att bevara vårt befintliga byggnadsbestånd och dess kulturmiljövärden. Här deltar Region Dalarna, Dalarnas museum och länets alla kommuner bland annat. Under 2023 har rådet exempelvis medverkat vid ett ungdomskollo vid byggnadsminnet Malingsbo herrgård där ungdomarna bland annat fick arbeta praktiskt med byggnadsvård. Läs mer i kapitel Hållbar samhällsplanering och boende.

Kunskapsuppbyggnad

Kulturmiljö är ett av flera fokusområden i Länsstyrelsens pilotprojekt ”Regional analys för vindkraft i Dalarna” som syftar till att identifiera områden som är lämpliga för vindkraftsetableringar, finansierat av Energimyndigheten. Under året har en landskapskaraktärsanalys påbörjats inom projektet och resultatet kommer att vara till hjälp som planeringsunderlag för kulturmiljö såväl som naturvård. Läs mer i kapitlen Hållbar samhällsplanering och boende och Energi och klimat.

Länsstyrelsen är en viktig aktör i det uppdragsarkeologiska systemet genom att ange inriktning och ramar för arkeologiska undersökningar inför planerade exploateringar. Därigenom ges förutsättningar för att undersökningarna ska ge ny relevant kunskap och bidra till kulturmiljömålen till en samhällsekonomiskt rimlig kostnad. Under 2023 har ett tiotal undersökningar genomförts i länet efter beslut av Länsstyrelsen.

I ett samarbete med Dalarnas museum har Länsstyrelsen under 2023 fortsatt skapa en geografisk databas över alla genomförda arkeologiska undersökningar inom världsarvsområdet, ett Världsarvs-Gis, som nu innehåller cirka 470 undersökningar. Arbetet består i att registrera undersökningar med dess administrativa uppgifter, geografi och resultat och det beräknas vara klart under 2024. GIS-databasen ska underlätta och öka kvaliteten på Länsstyrelsens ärendehantering, ge underlag till Falu kommuns samhällsplanering, fungera som en ingång för forskning samt levandegöra de arkeologiska kunskaperna.

I syfte att förbereda för framtagandet av ett arkeologiskt handlingsprogram har en förstudie genomförts under året. Målet med handlingsprogrammet är att svara på frågorna ”Vad vill vi med arkeologin i länet” och ”Hur kan den arkeologiska uppdragsverksamheten komma länet till nytta”?

Arbetet har fortsatt med framtagande av kulturmiljöunderlag utifrån de prövningsgrupper inom ”Nationella planen för vattenkraft” (NAP) som är aktuella: Hedströmmen, Sikforsån, Övre Svartälven, Oreälven och Siljans biflöden. Arbetet inkluderar kunskapsunderlag och nulägesbeskrivningar samt påbörjan av analysfas. Vi har även upphandlat en konsekvensutredning rörande kulturmiljövärden vid Malingsbo, Hedströmmen.

Kulturmiljöinventeringarna inför återställningen av flottledspåverkade vatten har fortsatt. Under 2023 har vi inventerat sex vattendrag (Unnån, Halgån, Oxnäsån, Brunnvasselån, Hemulån och Skalhusbäcken). Resultaten har sammanställts i rapporter och PM om kulturmiljövärden som kan påverkas av

planerade åtgärder i vattendrag. Dessa i kombination med förslag till kulturmiljöhänsyn används i den fortsatta åtgärds planeringen. Arbetet underlättar den fortsatta omprövningen, bevarar kulturmiljövärden och gör att det finns förutsättningar för ett fortsatt bevarande.

Under 2023 har tre förarbeten för omarrondering varit aktuella, varav ett i Rättviks kommun och två i Falu kommun (totalt cirka 8 800 hektar). I samband med detta har Länsstyrelsen gått igenom befintligt kunskapsunderlag samt ett urval av kulturhistoriska inventeringar. Vi har besökt befintliga registreringar och registrerat nya, tidigare okända lämningar. Tidigare fanns 51 registrerade, kända lämningar inom de aktuella områdena, efter genomförda inventeringar uppskattas antalet till omkring 356. Förutom nyregistreringar omfattar arbetet också en kvalitetssäkring av befintliga registreringar. Arbetet leder därmed till kvalitetshöjda kunskapsunderlag och att fler lämningar lagskyddas inom aktuella områden.

Fäbodrar är en mycket karaktäristisk och uppskattad kulturmiljö i Dalarna. Få fäbodrar är aktiva, en del är helt övergivna men många används som fritidsställen. Länsstyrelsen har under året fortsatt driva ett projekt för att kartlägga och registrera fäbodarna i det nationella Kulturmiljöregistret. Syftet med arbetet har varit att göra dem kända så att hänsyn kan tas vid skogsavverkning och andra skogliga åtgärder. Vi har både gjort nyregistreringar och reviderat äldre registrerade fäbodrar.

Länsstyrelsen har under året startat ett nytt regionalt Kulturmiljöforum. Syftet är att stödja kulturmiljöarbetet i länet, sprida information och höja statusen för kulturmiljöarbetet regionalt. Medverkande i arbetet är kommuner, Länsstyrelsen, Region Dalarna samt Dalarnas museum.

Utmärkning och undanförel

Under 2023 har arbetet med att planera för utmärkning och undanförel under höjd beredskap ökat i omfattning. Länsstyrelsen har i detta arbete ett samordningsansvar och stödjer övriga aktörer i länet. Vi har bjudit in Region Dalarna, museer och arkiv samt Svenska kyrkan för information och diskussion, samt för att ge stöd till det egna arbetet. Länsstyrelsen har också gett förslag på ett antal objekt för utmärkning och har levererat detta till Försvarmakten för godkännande.

Resultatbedömning

Vår resultatbedömningen för verksamhetsområdet kulturmiljö är: gott.

Motivering

Bedömningen motiveras av Länsstyrelsens kulturmiljöengagemang i kommunernas samhällsplanering, utveckling av kulturmiljöer som besöksmål, bevarande av kulturmiljöer samt framtagande och publikgörande av kunskaps- och planeringsunderlag.

Ett av Länsstyrelsens verksamhetsmål utifrån kulturmiljömålen är att bedriva egeninitierad tillsyn vid olika kulturmiljöer. Vi kan konstatera att vi inom detta

område inte når ända fram då vi istället prioriterat korta handläggningstider i ett högt ärendeflöde.

Utveckling inom området

I relation till tidigare år ser vi en positiv utveckling inom området med genomslag för kulturmiljöaspekter i planering och bevarande, medan antalet ärenden är en utmaning att hantera.

Samhällsskydd och beredskap

Avsnittet innehåller redovisningar och återrapporteringar enligt:

Uppgift/Uppdrag	Källa till uppgift/uppdrag
3§ p8 Skydd mot olyckor, krisberedskap, civilt försvar och höjd beredskap	Länsstyrelseinstruktion
7§ Geografiskt områdesansvar m.m.	Länsstyrelseinstruktion
7 a § Civilområdesansvar, utsedda länsstyrelser	Länsstyrelseinstruktion
7 b § Beredskapsmyndighet	Länsstyrelseinstruktion
Hur medel för att förstärka arbetet med civilt försvar har använts (Fö2023/00751)	Övriga uppdrag

Regleringsbrevsuppdrag som ska redovisas i särskild ordning finns listade i bilaga D. Länsstyrelsegemensamt arbete redovisas samlat i bilaga E.

Verksamhetens uppgifter, uppdrag och mål

Verksamhetsområdet omfattar skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar och totalförsvaret. Nedanstående punkter sammanfattar de viktigaste uppgifterna och uppdragen. Länsstyrelserna ska genom sitt geografiska områdesansvar:

- Vara sammanhållande inom krisberedskapen före, under och efter en kris inom sitt geografiska ansvarsområde och verka för en gemensam inriktning och vidta nödvändiga åtgärder.
- Vara länets högsta civila totalförsvarsmyndighet i händelse av höjd beredskap. Detta innefattar bland annat att samordna de civila försvarsåtgärderna och verka för att sådan verksamhet, hos civila myndigheter och andra civila organ som har betydelse för försvarsansträngningarna, bedrivs med enhetlig inriktning. Vidare ska länsstyrelserna i samråd med Försvarsmakten och med den länsstyrelse som är civilområdesansvarig verka för att det civila och det militära försvaret samordnas.
- I samråd med den länsstyrelse som är civilområdesansvarig verka för att länets tillgångar fördelas och utnyttjas så att försvarsansträngningarna främjas.
- Ansvara för räddningstjänst och sanering efter utsläpp av radioaktiva ämnen från kärnteknisk anläggning.
- Ansvara för att ständigt ha en tjänsteman i beredskap och en förmåga att snabbt upprätta en krisledningsorganisation och vid behov en krigsorganisation.
- Ansvara för uppföljning av kommunernas arbete med krisberedskap och civilt försvar.
- Ansvara för att bevaka riskhänsyn i samhällsplaneringen.
- Hantera uppdrag enligt Sevesolagen.

Målet för *Seveso-tillsynen* är att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor samt att säkerställa en nödvändig skyddsnivå ur miljö- och säkerhetssynpunkt. Att säkerställa att den kommunala räddningstjänsten har kunskap, bemanning och beredskap för Seveso-olyckor är också en viktig målsättning.

Målet för *skydd mot olyckor* är att, med hänsyn till de lokala förhållandena, i hela landet ge människors liv, hälsa, egendom och miljö ett tillfredsställande och likvärdigt skydd mot olyckor.

Målen för *samhällets krisberedskap* är att:

- minska risken för olyckor och kriser som hotar vår säkerhet
- värna människors liv och hälsa samt grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter genom att upprätthålla samhällsviktig verksamhet och hindra eller begränsa skador på egendom och miljö när olyckor och krissituationer inträffar.

Mål för *det civila försvaret* är att ha förmåga att:

- värna civilbefolkningen
- säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna
- upprätthålla en nödvändig försörjning
- bidra till det militära försvarets förmåga vid väpnat angrepp eller krig i vår omvärld
- upprätthålla samhällets motståndskraft mot externa påtryckningar och bidra till att stärka försvarsviljan
- bidra till att stärka samhällets förmåga att förebygga och hantera svåra påfrestningar på samhället i fred
- bidra till förmågan att delta i internationella fredsfrämjande och humanitära insatser med tillgängliga resurser.

Målet för *samhällets totalförsvaret* är att ha förmåga att försvara Sverige mot väpnat angrepp och värna vår säkerhet, frihet, självständighet och handlingsfrihet.

Regionala prioriteringar och uppdrag

Under året har Länsstyrelsen i Dalarnas län arbetat med att samordna länets arbete för att stärka de förmågor som krävs för att skydda civilbefolkningen och stödja Försvarsmaktens olika behov i händelse av höjd beredskap. Detta har vi gjort tillsammans med länets civilförsvarsaktörer.

Länsstyrelsen har påbörjat arbetet med att ta fram en flerårig strategi för uppbyggnad av det civila försvaret. Vi har också genomfört ett internt arbete med att utveckla vår egna förmåga att utföra de uppgifter som tillkommer vid höjd beredskap. I detta arbete har vi involverat samtliga avdelningar och genomfört flertalet utbildningstillfällen vilket inneburit en avsevärd resurstillsättning på bred front.

Vi har också vidareutvecklat vår krisledningsorganisation genom övnings- och utbildningsinsatser.

Länsstyrelsen har integrerat klimatanpassningsarbetet organisatoriskt inom ramen för krisberedskapsarbetet och kopplat det till identifiering och hantering av klimatrelaterade risker i samhällsplaneringen.

Verksamhetens resultat

Bedömningsgrunder

Nyckeltal: Samhällsskydd och beredskap (45-46)	År 2023	År 2022	År 2021
Antal årsarbetskrafter totalt	14,0	13,8	15,3
Antal årsarbetskrafter kvinnor	4,5	5,2	6,1
Antal årsarbetskrafter män	9,5	8,6	9,2
Antal ärenden, inkomna och upprättade	290	247	231
Antal beslutade ärenden	228	191	222
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	49	74	51
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr)	20 125	19 387	18 606
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	343	-	-

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP och ärendehandläggningssystemet Platina.

Resultatredovisning

Samordning av det regionala krishanteringsarbetet

Länsstyrelsen har under året genomfört återkommande samordningsträffar, en på våren och en under hösten med samtliga krisberedskapsaktörer i länet. Dessa träffar fungerar som en gemensam plattform för kunskapsinhämtning, erfarenhetsutbyte och dialog mellan aktörerna. Under våren deltog beslutsfattare, politiker och handläggare i föreläsningar, workshops och seminarier där nuläge och kommande arbete inom civilt försvar avhandlades. Höstens konferens riktade sig till handläggare och kriskommunikatörer där fokus låg på de höga flöden och översvämningar som tidigare under hösten drabbat länet. Tillsammans med de veckovis återkommande läges- och samverkanskonferenserna kan vi konstatera att vi uppnått en god effekt på det gemensamma krisberedskapsarbetet och samordningen inom området. De större samordningsträffarna ger deltagarna möjlighet att skapa en samsyn i ansvarsförhållanden och jobba med gemensamma prioriteringar för det fortsatta arbetet kring civil beredskap.

Länsstyrelsen har täta och kontinuerliga kontakter med länets samtliga krisberedskapsaktörer som en naturlig del i att samordna länets krishanteringsarbete.

Länsstyrelsen är sammankallande eller deltar i en rad nätverksträffar i länet i sin samordnande roll. Länssambandsgruppen, räddningstjänsternas

chefskonferenser, kriskommunikatörsnätverket, Dalälvsgruppen och beredskapssamordnarnätverket är exempel på forum där samordning av länets krisberedskapsresurser sker. Nytt för året är krisnätverket för civilsamhällets aktörer som skapats med utgångspunkt i regeringsformens styrning som säger att det allmänna ska verka för att alla människor ska kunna uppnå delaktighet och jämlikhet i samhället, och Länsstyrelsens uppdrag att samordna länets aktörer under kris och höjd beredskap.

Vi har:

- identifierat och bjudit in relevanta aktörer (Svenska kyrkan, Rädda barnen, Funktionsrätt Dalarna, med flera),
- formulerat riktlinjer för nätverkets arbete och
- genomfört kunskapshöjande föreläsningar och övningar.

Genom nätverket har vi stärkt samverkan mellan det offentliga och civila. Vi har ökat vår beredskap och kapacitet för att i händelse av kris eller krig samordna och stötta människor som vill och kan bidra. Samtidigt som vi gett särskilt utsatta människor en röst i krishanteringssystemet.

Utöver detta sker, tillsammans med Länsstyrelsen i Värmland, regelbunden samverkan och samordning över landgräns mot Norge i gränsrådsnätverket Dalarna-Inlandet-Värmland.

Klimatanpassningsarbetet har under 2023 inriktats på samordning, kunskapsspridning och erfarenhetsåterföring vid krisberedskapsträffar. Försommarens torka och foderbrist samt sensommarens höga flöden och översvämningar med dess följdverkningar har varit i fokus. Läs mer i kapitel Energi och klimat.

Samarbetet inom krishantering har skapat förbättrade och snabbare sätt att kommunicera mellan olika aktörer i länet. Dessutom har kunskapen om vilka resurser som finns hos varje aktör breddats. Detta märktes särskilt under arbetet med de höga flödena som drabbade länet i samband med ovädret Hans. Samverkanskonferenser kallades då snabbt samman med hög frekvens, enligt önskemål från aktörerna.

Samordning av det regionala arbetet med civilt försvar

Under årets nätverksträffar med länets civilförsvarsaktörer har vi börjat arbeta med att skapa en plan för hur vi ska bygga upp det civila försvaret i Dalarna. Målet är ge alla inblandade en tydlig riktning i det vidare arbetet för ett tryggt och försvarsberett Dalarna

Länsstyrelsen har gemensamt med några av länets kommuner, Region Dalarna, polisregion Bergslagen, Försvarsmakten och Trafikverket tagit fram ett metodstöd för hantering av värdlandsstödsförfrågningar från Försvarsmakten. Arbetet avslutades i december 2023 och har markant ökat kunskapen och förmågan att stödja Försvarsmaktens behov bland kommuner och andra aktörer som är centrala i uppbyggnaden av det civila försvaret.

I projektet för dricksvattenförsörjning under höjd beredskap har Länsstyrelsen utbildat representanter från alla kommuner i länet samt deras vattenbolag.

Detta har skapat en plattform för samarbete över kommungränserna när det gäller dricksvatten och nödvattenförsörjning, läs mer i kapitel Livsmedelskontroll, djurskydd etc.

Med hjälp av länets FAS-rapportering, förebyggande arbete i samverkan, har Länsstyrelsen fortsatt utveckla lägesbilder som även omfattar sociala risker och social oro med hjälp av länets FAS-rapportering, läs mer i kapitel Folkhälsa, jämställdhet, integration m.m.

Inom ramen för överenskommelsen om kommuners arbete med krisberedskap och civilt försvar har Länsstyrelsen genomfört utbildningsinsatser under vår och höst. Syftet har varit att vidmakthålla förmågan till säkra kommunikationer samt stärka kommunerna och regionen inom signalskyddsområdet. Vi har under året gett stöd till aktörerna i deras signalskyddsverksamhet genom att ge dem utbildning, checklistor och lathundar samt gjort besök på plats ute i länet. Syftet har varit att följa upp administrativa rutiner och säkerhetsskydd kopplat till signalskydd. Stödet har stärkt kompetensen och förmågan att använda tilldelad signalskyddsutrustning.

Under året har ett regionalt nätverk kring informations- och cybersäkerhet bildats. Syftet med nätverket är att dela information och erfarenheter mellan kommuner och regionen för att vi tillsammans bättre ska stå rustade inför cyberattacker och annan informationshotande verksamhet. Nätverket stärker civilförvarsaktörernas samlade krishanteringsförmåga

För att vi under störda förhållanden vid kris och krig ska kunna upprätthålla en säker kommunikation med länets aktörer, har vi utbildat oss till Nyckelansvarig verksamhetsutövare (NaV) och har nu förmågan att producera signalskyddsnycklar lokalt. (LNP, Lokal nyckelproduktion).

Länsstyrelsen har genom interna utbildningsinsatser, bland annat inom informationsklassning, skärpt inpassering samt förbättrad behörighetsstyrning till lokaler och digitala mappar, ökat säkerheten kring vår digitala infrastruktur. Dessutom har detta resulterat i en säkrare hantering, lagring och distribution av våra informationstillgångar.

Skydd av allmänheten vid en kärnteknisk olycka

Då delar av Dalarna numer ingår i planeringszonen för Forsmarks kärnkraftverk har Länsstyrelsen färdigställt ett nytt program för hanterandet av kärnteknisk olycka. Programmet ska användas för krishantering vid kärnteknisk olycka, även vid händelser där räddningstjänst inte råder i Dalarnas län. Programmet innehåller beredskapsplanering med bilagor där bland annat utrymning ingår. Länsstyrelsens mätorganisation har genomfört 7-månaders- mätningar tillsammans med länets mätorganisation. Länsstyrelsen har tillsammans med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och länets kommuner genomfört utbildningar kring bland annat mätplan och mätmetodik. Vi har också deltagit i en övning tillsammans med Länsstyrelsen i Uppsala län och Forsmarks kärnkraftverk med flera för att ytterligare öka kompetensen inom området.

Tjänsteperson i beredskap och krisledningsorganisationen

Enligt förordningen om länsstyrelser krisberedskap och uppgifter inför och vid höjd beredskap, ska länsstyrelsen ha en TiB, tjänsteperson i beredskap, med uppgift att initiera och samordna det inledande arbetet för att upptäcka, verifiera, larma och informera vid allvarliga kriser som berör länet. TiB-organisationen har under året förstärkts med fler medarbetare och genomfört utbildningsinsatser för att stärka kompetensen, vilket lett en mer robust och välutbildad TiB-organisation. Varje vecka används WIS för att hämta in information från länets krishanteringsaktörer som sedan deltar i en regional samverkanskonferens där en gemensam lägesbild tas fram. Lägesbilsarbetet har under året utvecklats för att lägesbilden lättare ska kunna utgöra underlag i den fortsatta hanteringen av en större riskhändelse.

Vi har genomfört båda längre och kortare övningar med vår krisorganisationen för att utveckla förmågan till krisledning vid en större krishändelse. Under året har vi prioriterat att utveckla krisledningsorganisation förmåga att snabbt starta upp sin verksamhet. Vi har även påbörjat en internrekrytering för att ytterligare stärka vår robustheten och fördela insatserna på fler medarbetare.

Uppföljning av kommunernas arbete med krisberedskap och civilt försvar

Som ett led i Länsstyrelsens arbete med att stödja länets kommuner i deras åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap, har Länsstyrelsen under 2023 erbjudit länets kommuner att vid bestämda datum lämna in delar av sina RSA (risk- och sårbarhetsanalyser) för att få hjälp och stöd i framtagandet. På så vis har Länsstyrelsen haft möjlighet att följa med i kommunernas RSA-processer, föreslå förändringar och bekanta oss med deras analyser i ett tidigt skede. Genom det här arbetet har vi hjälpt kommunerna att leva upp till de föreskrivna kraven på deras RSA.

Länsstyrelsen har under 2023 tagit fram en plan för kommande uppföljningar hos länets kommuner för hela mandatperioden. I denna framgår vilka frågeställningar som kommer diskuteras på vilket uppföljningsbesök, vilka datum besöken kommer ske och vilka uppgifter Länsstyrelsen kommer att begära in före besöket. Datum för uppföljningsbesök under 2024 hos alla 15 kommuner är satta och förankrade med kommunerna. Planen har tagits fram i nära samverkan med alla kommuner i länet.

Riskhänsyn i samhällsplaneringen

Enligt Plan och bygglag (2010:900) ska samråd med länsstyrelsen ske i det kommunala arbetet med detalj- och översiktsplaner. Genom deltagande i Länsstyrelsens ärendeberedning kring kommunala detalj- och översiktsplaner har riskhänsyn i samhällsplaneringen när det gäller människors hälsa eller säkerhet, risk för olyckor, översvämning eller erosion följts upp.

Tillsyn enligt Sevesolagstiftningen

Tillsyn av Sevesoklassade verksamheter, både i högre och lägre klass, har genomförts enligt tillsynsplan och tillsynsprogram. Tillsynen har fokuserat på anläggningsspecifika risker i enlighet med vägledning från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Tillsynen visar att länets verksamhetsutövare har god kontroll på riskerna, dock har ett flertal mindre brister noterats. Likt föregående år saknas ofta en flerårig plan för att öva olika riskscenarion i verksamheternas interna planer för räddningsinsatser. Samtidigt har flera verksamheter påbörjat arbetet med att systematiskt planera övningar. Tillsyn är ett av de viktigaste verktygen för att säkerställa att Sevesolagstiftningens syfte efterlevs och att Agenda 2030-målen "Hållbara industrier" samt "Hållbara städer och samhällen" uppfylls.

Länsstyrelsen har också hanterat flera nya verksamheter, en omklassning av en verksamhet från Seveso högre till lägre samt en verksamhet som hanterar kemikalier utan att inneha nödvändiga tillstånd. I samband med händelsestyrd tillsyn på sistnämnda verksamhet samordnade Länsstyrelsen sig med Arbetsmiljöverket och Räddningstjänsten. Att Räddningstjänsten har kunskap om vilka kemikalier som lagras hos en verksamhet är en viktig förutsättning för säker och rätt hantering i händelse av olycka. Händelsestyrd tillsyn har inneburit att mer tid avsatts för sevesotillsyn än under ett genomsnittligt år.

Resultatbedömning

Vår resultatbedömning för verksamhetsområdet samhällsskydd och beredskap är: gott.

Motivering

Utifrån målen för krisberedskap, skydd mot olyckor och civilt försvar har vi under året planerat aktiviteter i olika omfattning inom samtliga målområden. Vi kan konstatera att vi i stort lyckas med att bedriva verksamheten i riktning mot målen. Våra insatser med att bland annat att samordna kommunal räddningstjänst i olika beredskapsforum och övningar, riskhantering i fysisk planering och övningar inom krisberedskapen har vi följt målen för krisberedskap och skydd mot olyckor.

I våra aktiviteter har vi utgått från de värden vi ska skydda. Inom det civila försvaret har vi bland annat samordnat frivilliga, påbörjat planering för gränsbevakning och utrymning för att skydda civilbefolkningen. Vi har även fortsatt planera för samhällsviktig verksamhet och samordnat dricksvattenplaner för att säkerställa samhällsfunktioner och försörjning.

För att bidra till att stärka det militära försvaret har vi genomfört flera aktiviteter tillsammans med Försvarmakten, bland annat inom områdena världlandsstöd och understöd. Vi har också utvecklat omvärldsbevakningen och förmågan att upptäcka avvikelser för att stärka motståndskraften mot externa påtryckningar.

Händelser som påverkat både länet och landet, som torka, höjd terrorhotnivå, höga flöden och svinpest, har delvis lett till att vissa aktiviteter har fått lägre

prioritet. Detta för att resurser ska kunna riktas mot hantering av uppkomna krisituationer och samhällsstörningar. Samtidigt har erfarenheten från hanteringen av dessa påfrestningar stärkt förmågan till samverkan och ledning i länet. Merparten av de planerade aktiviteterna har också genomförts, trots flera större händelser som har påverkat Dalarna.

Utveckling inom området

Vi märker en positiv utveckling inom verksamhetsområdet jämfört med tidigare år. Det beror på att flera aktiviteter har genomförts för att nå de nationella målen inom det civila försvaret och att Länsstyrelsens interna arbete med krigsorganisation och stab har utvecklats.

Naturvård och miljöskydd

Avsnittet innehåller redovisningar och åiterrapporteringar enligt:

Uppgift/Uppdrag	Källa till uppgift/uppdrag
3§ p9 Naturvård, samt miljö- och hälsoskydd	Länsstyrelseinstruktion
6§ Verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljö kvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och ska vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling	Länsstyrelseinstruktion
14§ Miljöprövningsdelegation	Länsstyrelseinstruktion
15§ Vattendelegation	Länsstyrelseinstruktion
19§ Fjälldelegation	Länsstyrelseinstruktion
1A4 Översyn bevarandeplaner Natura 2000-områden	Regleringsbrev
1A5 Strandskyddstillsyn och tillsynsvägledning m.m.	Regleringsbrev
1A6 PFAS - övervakning, inventering och kartläggning m.m.	Regleringsbrev
1A7 Föreordnade områden	Regleringsbrev
1A8 Ingen övergödning - miljö kvalitetsmålet	Regleringsbrev
1A9 Dricksvatten enligt EU-direktiv	Regleringsbrev
1A11 Nationella och regionala skogsprogram	Regleringsbrev
1B1 Naturvård - regional samordning och ledning	Regleringsbrev
1B2 Restaurering ängs- och betesmarker - nationellt program	Regleringsbrev
1D3 Berörda län, en hållbar rennärning och en gynnsam bevarandestatus för stora rovdjur	Regleringsbrev

Regleringsbrevsuppdrag som ska redovisas i särskild ordning finns listade i bilaga D. Länsstyrelse gemensamt arbete redovisas samlat i bilaga E.

Verksamhetens uppgifter, uppdrag och mål

Följande punkter sammanfattar delar av uppgifterna och uppdragen inom verksamhetsområdet. Länsstyrelserna ska:

- Samordna det regionala miljömålsarbetet, utarbeta åtgärdsprogram samt följa upp och redovisa det regionala läget för miljömålen. De ska också utarbeta miljöövervakningsprogram och genomföra miljöövervakning.
- Samordna och stimulera arbetet med de nationella friluftslivsmålen samt samordna, stimulera och lämna bidrag till lokala naturvårdssatsningar och vattenvårdsprojekt.
- Skydda områden och arter genom bland annat beslut om områdesskydd samt utarbetande av förvaltningsplaner och åtgärdsprogram.
- Bevaka och förvalta naturvärden i skyddade områden.
- Besluta om tillstånd och dispenser för naturskydd, skydd för djur och växtarter, terrängkörning och vilthägn samt ansvara för samråd enligt 12 kap 6 § miljöbalken.
- Ansvara för prövning och tillsyn av vattenverksamhet och markavvattning.
- Samordna vattenförvaltningsarbetet genom de fem vattenmyndigheterna.

- Ansvara för samråd, yttranden och tillstånd för mineralfyndigheter, miljöfarlig verksamhet, kemiska produkter och avfall.
- Planera och genomföra tillsyn och ansvara för regional samordning och tillsynsvägledning samt vidareförmedling av statliga bidrag.
- Samordna, följa upp och utvärdera kommunernas tillsynsverksamhet inom miljö- och hälsoskydd.
- Kartlägga, undersöka, utreda och riskklassa förorenade områden.
- Genomföra restaurering av försurade, näringsrika och värdefulla vatten.

Generationsmålet är det övergripande målet för *miljöpolitiken* och beskriver att vi till nästa generation ska lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. De 16 miljö kvalitetsmålen beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till.

Utöver *miljömålen* och dess preciseringar är nedanstående nationella mål av väsentlig betydelse för länsstyrelsernas miljöarbete:

- Alla miljöfarliga verksamheter med tillstånd enligt Miljöskyddslagen ska vara omprövade enligt Miljöbalken.
- Tillsyn ska ske i sådan omfattning att den bidrar till att regelefterlevnaden överlag är god och att alla inkommande ärenden handläggs med tillfredsställande kvalitet.
- En effektiv och enhetlig miljötillsyn är avgörande för att säkerställa att en hållbar utveckling främjas som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö.
- Tillsynsvägledande myndigheter ska aktivt verka för samordning och samverkan i frågor om tillsynsvägledning. Länsstyrelserna ska ge tillsynsvägledning i länet.
- Det övergripande målet för friluftslivspolitikerna är att stödja människors möjligheter att vistas i naturen och utöva friluftsliv med allemansrätten som grund.
- Samtliga omprövningar av vattenkraft ska genomföras under 2022-2042.

Verksamhetens resultat

Bedömningsgrunder

Nyckeltal: Naturvård och miljöskydd (50–58)	År 2023	År 2022	År 2021
Antal årsarbetskrafter totalt	94,6	104,3	90,4
Antal årsarbetskrafter kvinnor	51,5	57,8	48,6
Antal årsarbetskrafter män	43,1	46,5	41,8
Antal ärenden, inkomna och upprättade	3 266	3 393	3 869
Antal beslutade ärenden	3 262	3 275	3 785
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	152	124	150
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr)	134 328	150 037	120 135
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	44 841	39 703	43 745

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP och ärendehandläggningssystemet Platina.

Antalet årsarbetskrafter inom naturvård har minskat som en konsekvens av den minskade medelstilledningen. Det är främst genom att vakanser inte tillsätts samt en minskning av säsongsarbetare. Inom miljöskydd har antalet årsarbetskrafter minskat något då projektanställningar i det närmaste upphört på grund av minskad medelstilledning.

Kostnaderna har minskat främst inom naturvård i relation till den minskade medelstilledningen. Även inom miljöskydd finns en viss nedgång.

Inom förorenade områden har antalet bidragsutbetalningarna ökat vilket ligger i linje med det regleringsbrevsuppdrag och den satsning som finns på området.

Resultatindikator	Mål	Uppgift eller uppdrag	Källa	Målvärde	År 2023	År 2022	År 2021
Antal miljöfarliga verksamheter där ursprungstillståndet är från Miljöskyddslagen (st)	Alla miljöfarliga verksamheter med tillstånd enligt Miljöskyddslagen ska vara omprövade enligt Miljöbalken	Miljöprövning	NikITA1)	0	7 (Lst är tillsynsmyndighet, totalt 47 i länet)	7	6
Areal strikt skyddad natur (nationalparker (NP), naturreservat (NR), naturvårdsavtal (NVA), biotopskyddsområden (BSO)) (ha)	Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, Storslagen fjällmiljö, Ett rikt växt- och djurliv	Verka för att miljömålen nås (6§ länsstyrelseinstruktionen)	NVR (Naturvårdsregistret)2)	Saknas	337 198	334 939	334 413

1) Ärendesystem, Länsstyrelsen

2) Utdrag från Naturvårdsverkets system

Resultatindikatorn areal strikt skyddad natur visar en ökning utifrån att fyra nya områden samt en utökning av ett befintligt naturreservat beslutats under året.

Resultatredovisning

Samordning av det regionala miljömålsarbetet

Länsstyrelsen har genomfört den regionala årliga uppföljningen av miljö kvalitetsmålen för 2023. Den pekar likt tidigare år på förlust av biologisk mångfald och funktionella ekosystem. Uppföljningen utgör ett viktigt underlag som visar vilka styrmedel som leder till ökat åtgärdsarbete och var Dalarnas läns miljöarbete behöver intensifieras för att nå målen.

Länsstyrelsen sammankallar länets kommuner i det så kallade miljöstrategiska nätverket. I nätverket samlas kommunernas miljö- och hållbarhetsstrategier och Länsstyrelsen för att stödja varandra och utbyta erfarenheter. I miljöstrategiska nätverket är Länsstyrelsen länken mellan de nationella myndigheterna och de lokala aktörerna i det strategiska miljöarbetet.

2023 stod Länsstyrelsen i Dalarnas län värd för den nationella konferensen Miljömålsdagarna. Konferensen anordnades i samarbete med Naturvårdsverket och temat var "Landskap rustade för framtiden." Deltagarna fick bland annat testa en spelifierad workshop där problemlösning gjordes tillsammans med unga. Temat för workshopen var naturbaserade lösningar, klimatanpassning och medborgardialog. Detta resulterade i ett fortsatt arbete med spelifierad medborgardialog med målgruppen unga.

Länsstyrelsen arbete med miljö kvalitetsmålen och Miljömålsdagarna har fått god spridning i media under året.

Miljöövervakning

På grund av minskade externa anslag har endast delar av det fastställda regionala miljöövervakningsprogrammet gällande 2021 – 2026 kunnat genomföras. Länsstyrelsen har därför prioriterat fortsatt övervakning av långa tidsserier vars huvudsyfte är att följa långsiktiga förändringar av både terrester- och vattenmiljö. Resultaten från detta arbete kommer att sammanställas i slutet av programperioden.

Terrester miljöövervakning

I år har övervakning inom fjällområdet främst genomförts inom delprogrammen fjällvegetations- och fjällfågelinventering. De gjorda prioriteringarna är utifrån att de sydligt belägna fjällen bedöms viktiga. Länsstyrelsen har även prioriterat övervakning av havsörnar i länet.

Några insatser som prioriterades ner under 2023 är trädgränsövervakning samt uppföljning av skador på fjälleder på grund av terrängkörning. Länsstyrelsen har dragit ned på inventeringsinsatser som utförts i samverkan med ideella föreningar och en planerad rapport om övervakning av värdefulla skogsbiotoper är pausad.

Miljöövervakning luft och vatten

Länsstyrelsen har, tillsammans med bland andra Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten, deltagit i det nationella arbetet med översyn av den akvatiska miljöövervakningen och handlingsplanen "Full koll på våra vatten". Länsstyrelsen har bidragit med expertis kring miljögifter och regionala tillsynsfrågor. Arbetet har resulterat i en bättre förståelse för myndigheternas olika roller och en större förståelse för Länsstyrelsens arbete och behov av resurser.

Under 2023 har Länsstyrelsen prioriterats bort grundvattenprovtagning liksom ett projekt som skulle undersöka om luftutsläppen av miljögifter från industrier kan utgöra en risk för människors hälsa i industritäta tätorter.

Vattenförvaltning och dricksvattendirektivet

Länsstyrelsen har en samordnare som samlat det interna arbetet med åtgärder enligt Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram i en genomförandeplan där arbetssätt och ansvar för olika åtgärder beskrivs. Syftet med genomförandeplanen är att integrera åtgärdsarbetet i Länsstyrelsens vardagliga arbete på ett konstruktivt sätt.

Arbetet med dricksvattendirektivet är kraftigt försenat på grund av en försenad lagrådsremiss och kommer att fortsätt genomföras under kommande år. Länsstyrelsen har medverkat i ett pilotprojekt, samordnat av Vattenmyndigheterna, för att utveckla arbetssätt för riskbedömning enligt dricksvattendirektivet. Syftet med projektet är att ta fram möjliga vägval för det kommande arbetet när det gäller avgränsning av tillrinningsområde, identifiering av föroreningskällor och faror, riskbedömning samt möjliga riskhanteringsåtgärder. Detta delprojekt kommer att fortsätta under 2024 och resultatet kommer sammanställas i en slutrapport.

Friluftsliv

Länsstyrelsens arbete med friluftslivssamordning har utifrån tillgängliga personella resurser skett i mindre utsträckning än planerat. Detta gäller i synnerhet kontakter och nätverkande med kommunala friluftslivssamordnare. Vi har tillsammans med Visit Dalarna formaliserat ett samarbete kring regional ledsamordning i syfte att ge stöd och hjälp åt Dalarnas kommuner och destinationer i deras arbetet med vandringsleder. Vidare har Länsstyrelsen under innevarande år, på uppdrag av Naturvårdsverket, utrett möjligheten att utveckla nya vandringsleder i fjällnära skyddade områden. Arbetet med regional ledsamordning och ledutveckling är relevant för flera av friluftslivsmålen då det syftar till att tillgängliggöra natur, stärka engagemang och samverkan för friluftslivet och bidra till en hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling. Ett fortsatt samarbete mellan Länsstyrelsen, enskilda kommuner och föreningar kring planering av ledskötsel, tillsyn och skyltning bidrar också till uppfyllnad av dessa mål. Ett annat arbete är Länsstyrelsens lansering och distribution av utflyktsguiden "50 naturpärlor i Dalarna" i syfte att göra länets naturreservat attraktiva för friluftsliv och rekreation.

Lokala naturvårdssatsningar (LONA)

Av tidigare beviljade LONA-projekt har sju slutredovisat sina resultat under året. Det handlar bland annat om ett projekt för ledanläggningar längs Vildmarksleden i Falu kommun, restaurering av Disponentparken i Grängesberg samt leder och information vid Ljusbodarnas fäbod i Leksands kommun. Slutredovisade projekt 2023 har hittills erhållit totalt 168 000 kr i slututbetalningar. Länsstyrelsen har inte utlyst nya projektmedel eftersom inga nya medel för LONA-satsningar aviserats i budgeten.

Länsstyrelsen i Dalarnas län tilldelades cirka 2,5 miljon kronor för LONA-våtmark 2023. Fyra nya våtmarksprojekt har beviljats med startår 2023 varav ett är en fortsättning på projektet vid Södra Lundviken i Orsa där en fågelvåtmark skapas. Under året har 11 avslutade våtmarksprojekt slutredovisats och dessa har erhållit knappt 1,3 miljoner kronor i

slututbetalningar. Utbetalningar till pågående projekt är hittills knappt 900 000 kronor. Inom våtmarks-LONA pågår för närvarande 22 projekt varav 19 handlar om åtgärder och 3 gäller förberedelser.

Lokala vattenvårdsprojekt (LOVA)

Länsstyrelsen tilldelades cirka fem miljoner kronor för lokala vattenvårdsprojekt (LOVA) och vid årets slut kommer nästan hela summan ha delats ut till olika externa och interna projekt. Drygt hälften av medlen har tilldelats kommuner och fiskevårdsområdesföreningar och resterande har använts i ett länsstyrelseprojekt som genomförts i nära samverkan med boende runt en sjö med övergödningsproblematik.

Länsstyrelsen har under flera år arbetat tillsammans med kommuner och allmänhet kring sjöar med övergödningsproblematik. Dessa projekt är ofta komplexa och kräver omfattande utredningar inför valet av lämplig åtgärd, varför Länsstyrelsen har valt att ta ett stort ansvar i åtgärdsarbetet. Denna insats har nu äntligen resulterat i att åtgärder kan genomföras efter en lång period av utredningsarbete.

Förvaltning av skyddade områden

Länsstyrelsens förvaltning av skyddad natur förenar många uppdrag inom naturvården. Förutom biologisk skötsel innefattar uppdraget att göra områden tillgängliga för friluftsliv. Det handlar om byggnationer och skötsel av anläggningar och att bistå med naturinformation, naturvägledning och olika former av tillsyn av skyddad natur. Uppdraget omfattar också förvaltning av Naturvårdsverkets fastigheter inom skyddade områden. Ett omfattande arbete med anpassning av förvaltningen till en mindre skala efter rådande budget har skett under året. Bland annat har vi minskat arealen bete och slåtter, skötsel av leder och friluftslivsanordningar liksom arbete med naturinformation. Arbetet med gränsmarkering har i stort sett pausats. Verksamheten redovisas i sin helhet i särskild ordning till Naturvårdsverket.

Från årets verksamhet kan ändå nämnas Länsstyrelsens arbete med återvätningsprojekt inom 4 naturreservat och två rikkärr, där det lagts igen totalt 12 kilometer diken med effekten att vattenståndet höjts på cirka 20 hektar tidigare dikad myr. Länsstyrelsen har också fräst 25 hektar strandäng vid Limsjön i Leksand, vilket gynnar vadarfåglar och ger ett bättre bete för de nötkreatur som betar där. Länsstyrelsen har också byggt 4 kilometer viltstängsel i naturreservatet i Hån. På naturum Dalarna i Siljansnäs har ca 70 000 besökare tagit del av naturinformation och naturvägledning. Naturum Fulufjället har haft ca 30 000 besökare under året och till Nationalpark Fulufjället har vi tagit emot ca 90 000 besökare med extrem tyngdpunkt på sommarmånaderna juli-augusti och stor andel utländska gäster. Under året har också LIFE 2 Taiga, ett av EU medfinansierat projekt med naturvårdsbränningar och restaurering av brandpräglad skog påbörjats. Inom ramen för detta projekt har två naturvårdsbränningar i Haftahedarna och Långhedsberg på sammanlagt 50 hektar genomförts. Ett antal akuta och kostnadskrävande åtgärder har tillkommit under året till följd av översvämningar och erosion i samband med sommarens och höstens stora regnmängder. Bland annat har 220 meter väg återställts i Säterdalen. I norra

Dalarnas fjälltrakter har fokus legat på att fortsatt underhålla och delvis förnya byggnader, leder, broar, skyltning och vägar inom såväl skogs- som fjällreservat. I viss mån har produktionstakten reducerats något då vi inte har engagerat lokala entreprenörer, i samma omfattning som planerat, med hänsyn tagen till reducerad budget. Vidare har våra två fiskecamper, Rörsjöarna och Hävlingen, hållit öppet i oförändrad omfattning varav den förstnämnda fortsatt drivs av en arrendator. Avseende övriga uthyrningsobjekt i skyddad natur kan vi se en ökad utnyttjandegrad tack vare väl iordningsställda objekt och ökad marknadsföring.

Skyddad natur

I länet skyddas främst skog, såväl nedanför som ovanför den fjällnära gränsen. Ofta ingår våtmarker som bildar skog-myrmosaiker. Länsstyrelsen gör prioriteringar av objekt med stöd av den regionala strategin för formellt skydd av skog. Ett tungt vägande skäl är markägarnas frivillighet att bilda ett formellt skydd. Under 2023 fattades fyra beslut och ett befintligt reservat utökades.

För 2023 var ambitionerna att fatta reservatsbeslut högre än vad som har åstadkommit. Skäl till detta är att de medarbetare som arbetar med att fatta reservatsbeslut engagerats i andra, prioriterade arbetsuppgifter, vars omfattning har varit svåra att förutse. Under året har en stor ökning av samråd och prövningar från skogsbruket skett som en följd av att Skogsstyrelsen förändrat sin ärendehantering. Det handlar om när en åtgärd ligger nära Natura2000-områden och det uppstår frågor om en prövning krävs av åtgärden utifrån Natura2000-områdets naturvärden. Likaså har arbetet med artskydd varit omfattande. Länet har handlagt flera artskyddsdispenser varav de flesta nu ligger hos Mark- och miljööverdomstolen för avgörande. Medarbetare inom områdesskydd är också engagerade i att ta fram regionala listor över de arter som bedöms ska prioriteras i ärendehandläggningen av artskyddet. Det finns också ett behov av att revidera såväl gamla reservatsbeslut som skötselplaner.

I en av länets värdetrakter, Gåsberget, belägen i de nordligaste delarna av Rättvik, pågår ett omfattande samverkansarbete mellan stora skogsbolag, Skogsstyrelsen, Länsstyrelsen och forskare. Under året har ett slutseminarium hållits för det omfattande analysarbetet av naturtyper, arter och strukturer som genomförts. Efter det har en praktisk samverkan startat med syfte att ta fram åtgärder för att förstärka den biologiska mångfalden i trakten. Länsstyrelsen bedömer arbetet som framgångsrikt i hur ett samverkansarbete kan utföras. Analysarbetet visar vilka områden som är viktiga för att upprätthålla en grön infrastruktur för arter. Med den kunskapen som utgångspunkt kan behov bedömas av avsättningar för skydd eller skötsel samt vilka områden som hänsynsfullt kan brukas.

Länsstyrelsen har under året arbetat med att revidera bevarandeplanen för N2000-områden som berörs av den nationella omprövningen av vattenkraften (NAP). Revidering pågår för sex områden som berörs av prövningsgrupperna Siljan, mindre biflöden och Kolbäckån nedre. Några nya bevarandeplaner har därför inte fastställts ännu.

Åtgärdsprogram hotade arter

Prioriterade insatser under året har varit åtgärder för att främja sandödlor och att koordinera det nationella arbetet för skötsel av rikkärr.

Länsstyrelsen har även prioriterat inventering av flodpärlmusslor och besökt åtta mindre vattendrag samt Fulans huvudfåra, vilket är en större insats än tidigare år.

Medarbetare som arbetar med åtgärdsprogramarbetet har under året varit engagerade i att förmedla restaureringsstöd för ängs- och betesmarker samt hamling av träd.

Den slåtterverksamhet som tidigare år utförts på ängsmarker med höga biologiska värden har minskat betydligt. Skälet till detta är lägre medelstilledning jämfört med tidigare år.

Tillstånd och dispenser

Inom verksamhetsområdet tillstånd och dispenser i skyddad natur märks en ökning av ärenden. 2023 inkom 301 ärenden, vilket är en ökning med 24 procent jämfört med de senaste tre åren. En del av ökningen är förfrågningar från skogsbruket som handlar om en åtgärd utanför ett Natura2000-område ska hanteras som en prövning.

Övriga prövningar som är omfattande är stora exploateringar och sportevenemang i och i närheten av skyddad fjällmiljö.

De kumulativa effekterna av anspråken i den känsliga fjällnaturen gör att prövningarna ökar i komplexitet. Hänsyn ska tas såväl till enskilda arter, naturtyper, rennäring och allemansrättsligt friluftsliv.

Samrådsärenden

Handläggning av samrådsärenden enligt 12 kap §6 miljöbalken är något som resulterar i en stor mängd ärenden. En informationsinsats har gjorts till verksamhetsutövare i syfte att effektivisera Länsstyrelsens arbete. Med vägledning till Länsstyrelsens digitala underlag kan verksamhetsutövare avgöra om samråd krävs, alternativt lämna in kompletta samrådshandlingar. Informationsinsatsen togs emot med intresse av berörda verksamhetsutövare. Länsstyrelsens bedömning är att en viss minskning av ärenden skett av det slag där Länsstyrelsen inte har haft några villkor att förelägga om.

Tillsyn inom skyddad natur

Länsstyrelsen har genomfört uppföljande tillsyn efter de större sportevenemang som genomförts inom skyddade naturområden. Dialog med arrangörer förs för att rättelse av skador och förebyggande insatser ska kunna göras. Exempelvis har arrangörer i samverkan med fjällförvaltningen utfört förstärkningar av leder där slitage av lopp uppstått. Tillsynen ger Länsstyrelsen information om arrangemangens påverkan på naturen som sedan nyttjas i kommande års villkorsförelägganden. I norra delen av länet har tillsyn av

terrängkörning utförts i skyddade områden gemensamt med Polisen i viss omfattning. Vi har iakttagit en försiktigt positiv utveckling av ökat hänsynstagande och efterlevnad av regler vilket även har bekräftats av såväl Polis som lokalbefolkning. Vidare har vi utfört fisketillsyn i prioriterade vatten inom våra skyddade områden.

Tillsyn av vilthägn

Miljösamverkan Sverige har tagit fram en handläggningsrutin för tillsyn av vilthägn. Denna rutin har varit av betydelse för att tillsynsarbetet nu blivit utfört i länets vilthägn. Det har rört hägn vars tillstånd löpt ut och som inte varit föremål för tillsyn sedan länge.

Tillsyn och tillsynsvägledning strandskydd

Länsstyrelsen har fortsatt den omfattande tillsynen av strandskydd inom ett landskapsbildsskyddsområde i Avesta kommun vilken startade 2022. Insatsen har resulterat i polisanmälningar, förelägganden och dispensgivning i efterhand. Inom länet bedömer Länsstyrelsen att det finns ett fortsatt behov av fler liknande tillsynsinsatser.

Tillsynsvägledning till kommuner görs i form av direktkontakter med kommunernas handläggare. Kommunernas tjänstepersoner söker frekvent stöd från Länsstyrelsen. Länsstyrelsen har även erbjudit riktade insatser där Länsstyrelsen blivit uppmärksammad på att brott mot strandskyddslagstiftningen görs. Det finns ett bedömt behov av mer tillsynsvägledning till samtliga kommuner utifrån den mängd dispensärenden som tas in för prövning. Det har även uttryckts som ett önskemål från ett antal kommuner. Länsstyrelsen har valt att prioritera handläggning av ärenden och har haft svårt att möta behovet utifrån rådande personalsituation med hög frånvaro.

Prövning och tillsyn av vattenverksamhet

Handläggningen av vattenverksamhetsärenden har under året drabbats av flera vakanser. Som en konsekvens av detta har den egeninitierade tillsynen nedprioriterats jämfört med plan. Fokus har i stället lagts på handläggning av inkommande ärenden och Länsstyrelsen har i huvudsak kunnat handlägga dessa inom målen för handläggningstider.

Tillsyn av dammsäkerhet följer framtaget tillsynsprogram. Under hösten har Länsstyrelsen prioriterat ned delar av den planerade dammsäkerhetstillsynen på grund av en vakans och fokus har legat på ett antal dammar kopplade till sensommarens och höstens höga flöden i länets vattendrag. Dammsäkerheten vid dammsäkerhetsklassade dammar bedöms inte ha påverkats. Dammsäkerhetstillsynen är delvis integrerad i Länsstyrelsens arbete med höga flöden. Vi bedömer att detta leder till en tydligare kommunikation med verksamhetsutövare, ett bättre koordinerat arbete internt och ett större helhetsperspektiv inom områdena dammsäkerhet och höga flöden. I huvudsak genomförs detta gemensamma arbete inom Älvgruppen för Dalälven. Länsstyrelsen har medverkat i nationella tillsynsprojekt och tillsynsträffar. Vi bedömer att tillsynen mellan länen blir mer likvärdig, samtidigt som

kunskapsnivån hos tillsynshandläggare och verksamhetsutövare blir bättre. Tillsynen har resulterat i en fortsatt god dialog med dammägare och säkerhetsnivån för dammsäkerhetsklassade dammar bedöms generellt vara god i länet. Inga allvarliga tillbud har inträffa, läs mer i kapitlet Samhällsskydd och beredskap

Arbetet med den nationella planen för vattenkraft, NAP, har fortsatt om än i mindre omfattning med anledning av förskjutningen av tidplanen. Länsstyrelsen har medverkat i samverkansprocesser där annan länsstyrelse formellt driver samverkan men där aktuell prövningsgrupp innehåller dammar och kraftverk i Dalarna. Under året har samverkan fortsatt i de två prövningsgrupper i länet där Länsstyrelsen leder samverkansprocessen; Siljan med biflöden och Oreälven. Vi bedömer att dialogen med verksamhetsutövarna i länet i inledningsvis har fungerat bra. En handläggare från Dalarna medverkar i den nationella NAP-gruppen där syftet är att säkerställa att samverkan sker på ett enhetligt sätt. Arbetet bedrivs bland annat genom temamöten med erfarenhetsutbyte och kunskapshöjning för handläggare på länsstyrelserna.

Prövning och tillsyn av miljöfarlig verksamhet

Prövning av miljöfarlig verksamhet

Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Dalarnas län handlägger ärenden i Dalarnas och Gävleborgs län och har fortsatt bra handläggningstider, där 91 % av ärendena uppfyller målet om max 180 dagar från komplett ärende till beslut. De två ärenden som tagit längre tid gäller vindkraft och innehåller många sakägare/många motstående intressen.

Under 2023 har Länsstyrelsen haft avstämningar med Länsstyrelsen i Gävleborgs län för att bland annat hitta en gemensam syn på genomförande av samråd. En ny mall för bättre och mer enhetliga samråd mellan länen har tagits fram. För samtliga delmoment i miljöprövningen har Länsstyrelsen tagit fram interna mål för handläggningstider. Detta har medfört större fokus på handläggningstiden under prövningen, vilket bidragit till kortare handläggningstider, särskilt gällande helprövningar. Länsstyrelsen har även infört en rutin för tydlig återkoppling till verksamhetsutövaren i prövningens olika delmoment och, om möjligt, en uppskattning av tiden. Detta medför att sökanden under hela processen har vetskap om hur ärendet fortlöper.

Den gröna omställningen har medfört att antalet vindkraftsprövningar har ökat markant under året. Vindkraftsprövningarna är resurskrävande då dessa i princip alltid är föremål för målkonflikter och opinion. Det ökade antalet vindkraftsprövningar kan därför komma att kräva prioritering av resurser, med risk för längre handläggningstider för övriga ärenden. Länsstyrelsen ser även en ökning av ansökningar gällande nya branscher kopplade till den gröna omställningen och dataservicehallar som en konsekvens av digitaliseringen samt har haft inledande diskussioner om frivilliga prövningar av större solcellanläggningar

Miljöprövningsdelegationerna har gemensamma nätverksträffar för samtliga ordföranden och sakkunniga. Dessa genomförs regelbundet med fokus på sakfrågor, handlägningsfrågor och arbetssätt i syfte att minska skillnaderna och hitta goda exempel. Arbetet har bland annat resulterat i beslutsstöd vilket säkerställer likvärdiga bedömningar och beslut hos miljöprövningsdelegationerna. Under 2023 har beslutsstöd för förbränningsanläggningar tagits fram där handläggare från länsstyrelsen i Dalarnas län varit drivande.

Tillsyn miljöfarlig verksamhet

Den planerade tillsynen av miljöfarliga verksamheter har genomförts i enlighet med årets tillsynsplan. Majoriteten har varit fysiska besök. Vi kan konstatera ett ökat antal inkommande tillståndsärenden och en dubblering av antalet anmälningssärenden. Ökningen bedöms vara en kombination av att fossila bränslen ska ersättas, att anpassningar av processer krävs på grund av en föränderlig omvärld, exempelvis har konflikter i andra länder krävt förändrade leverantörer /förändrade insatsråvaror, och att riktad tillsyn inom specifika områden föranleder behov av anmälningsskyldiga åtgärder. Den gröna omställningen, liksom komplexa ärenden, ställer stora krav på Länsstyrelsens förmåga att göra avvägningar mellan målkonflikter.

I länet sker både nyetablering och utveckling av befintliga större verksamheter. Länsstyrelsen har för vissa större etableringar valt att arbeta i projektform för att effektivisera handläggningstiden. Länsstyrelsen prioriterar också att erbjuda tidiga dialoger med verksamhetsutövare. Vi bedömer att dessa åtgärder har effektiviserat och förkortat handläggningstiderna eftersom ansökningshandlingarna varit mer kompletta redan från början samt att Länsstyrelsen haft en beredskap att påbörja handläggningen direkt när ärendet inkommit från företaget i fråga och/eller Mark- och miljödomstolen. Under året har Länsstyrelsen hanterat ärenden inom bland annat gruv- och stålindustrin på detta sätt.

Länsstyrelsen följer den nationella tillsynsstrategin och har under året arbetat med en översyn av gamla tillstånd, beslutade enligt miljöskyddslagen, för miljöfarliga verksamheter. Vi har tagit fram en prioriteringsordning, utifrån befintlig miljöpåverkan, för omprövning av dessa tillstånd som syftar till att industrierna ska ha moderna miljövillkor. I tillsynen har en prioritering varit att följa upp energiplaner och energikartläggningar och i samarbete med Miljöprövningsdelegationen har nya energivillkor utformats.

I arbetet med att nå målet "Giftfri Miljö" har Länsstyrelsen prioriterat tillsyn över utvecklingen av en omfattande verksamhet där omgivande mark och vatten ska saneras från kemikalier, ett kostsamt och resurskrävande arbete. Marken ska framöver nyttjas till en ny industrietablering.

I flera delar av länet, framför allt i fjällområden, finns ett stort intresse för att bygga fritidsboenden. Det ställer stora krav på hållbara lösningar för dricksvatten- och avloppsförsörjning. För att möjliggöra expansionen har Länsstyrelsen prioriterat att genomföra flera möten med berörda kommuner för att ge råd, stöd och information i utformningen av VA-lösningar. Den nya lagstiftningen kring hållbara vattentjänster är en viktig del i detta arbete och

Länsstyrelsen har under året granskat flera vattentjänstplaner som kommunerna tagit fram.

Under året har några kommuner lämnat tillbaka, av Länsstyrelsen tidigare delegerade, tillsynsobjekt enligt miljöbalken, såväl vindkraftparker som täkter. Detta är en utveckling som Länsstyrelsen bedömer kommer att fortsätta framöver. Återlämnad tillsyn är en stor utmaning för Länsstyrelsen att hantera då resurser inte tillförs samtidigt.

Länsstyrelsen och länets kommuner ingår sedan 2020 i regional miljösamverkan "Mitt miljösamverkan" tillsammans med Uppsala och Västmanlands län. Samverkan sker även med Arbetsmiljömedicin i Uppsala. Detta leder till ökad kompetens samt en likriktad och effektivare tillsyn då utbildningar och tillsynsprojekt kan samordnas, kunskapsutbyte sker mellan handläggare i olika län och samma underlagsmaterial används vid tillsyn i hela området.

Samverkansträffar för miljö- och hälsoskyddsinspektörer i Dalarna har genomförts inom några sakområden, ibland även med deltagande av inspektörer från Gävleborg, Uppsala och Västmanlands län. Länsstyrelsen informerar om aktuella ämnen och kommunerna ges möjlighet att dela erfarenheter med varandra. Utvärdering av träffarna visar att kommunerna har fått en ökad kunskap i hur tillsyn kan utföras på ett effektivt sätt.

I och med ovanstående prioriteringar har tillsyn på vissa industrier med mindre miljöpåverkan skjutits fram och samverkansträffar för kommunernas miljöinspektörer inom vissa sakområden utgått.

Avfallsbrottslighet

Länsstyrelsen ska arbeta mot brottslighet inom avfallsområdet genom samverkan med andra myndigheter och ge stöd och vägledning till kommunerna. Därför valde Länsstyrelsen att under 2023 använda Naturvårdsverkets avfallsregister som underlag inför tillsynsbesök. Detta har ökat den interna kunskapen om hur avfallsregistret kan nyttjas i tillsyn och i ett långsiktigt perspektiv kommer detta att stärka arbetet med kontroll av avfallsflöden.

Under 2023 har Länsstyrelsen samlat tolv av länets kommuner vid olika tillfällen för att i mindre grupperingar samverka kring arbetet mot avfallsbrottslighet. Under hösten arrangerade Länsstyrelsen tillsammans med länsstyrelserna i Västmanland, Uppsala och Gävleborg ett välbesökt digitalt seminarium där Naturvårdsverket presenterade sin vägledning om arbetet mot avfallsbrottslighet. Vägledningsinsatserna har resulterat i ökade förutsättningar för en likartad och effektiv tillsyn och utvärderingar visar att det finns en ökad kunskap om hur arbetet mot avfallsbrottslighet kan bedrivas.

Uppföljning av kommunernas tillsynsverksamhet

Länsstyrelsen följer upp tre till fyra kommuner per år vilket gör att samtliga länets kommuner besöks inom en fyraårsperiod. Miljösamverkan Sveriges material används som underlag. Materialet är ett viktigt stöd vid besöken då

det både effektiviserar och likriktar uppföljningen. Fokus på besöken läggs på att ge stöd och råd till hur kommunerna kan utveckla och effektivisera sin tillsyn, bland annat genom att dela goda erfarenheter med andra kommuner. Länet består av många små kommuner där kompetensförsörjning är en stor utmaning varför Länsstyrelsen uppmanar kommunerna att ingå samverkansavtal med varandra för att effektivisera handläggningen och minska sårbarheten i organisationerna. Två kommuner i länet har ingått samverkansavtal under 2023.

Länsstyrelsen ser fortsatt stora utmaningar hos kommunerna; En kombination av svårigheter att rekrytera miljöhandläggare, resursbrist, omfattande lagstiftning och stor klagomålshantering som inte kan avgiftsfinansieras. Konsekvensen kan bli att kommuner lämnar eller överväger att lämna tillbaka tillsyn över miljöfarliga verksamheter till Länsstyrelsen, läs mer under Tillsyn miljöfarlig verksamhet ovan.

Förorenade områden

Länsstyrelsen har under året arbetat med att öka åtgärdstakten genom att upprätta ett flertal ansvarsutredningar för att möjliggöra efterbehandling, dels via tillsyn och dels via statliga medel där ansvar saknas. Länsstyrelsen har lagt mycket resurser på ärenden relaterade till gruv- och metallindustri, sågverk, papper- och massaindustri samt deponier för att åstadkomma undersökningar och åtgärder finansierade av ansvariga företag där (del)ansvar finns.

Länsstyrelsen har också arbetat för att ansökningar om statliga medel för efterbehandling där ansvar saknas ska lämnas in, exempelvis genom lösning av huvudmannafrågan. Länsstyrelsen har bland annat hållit en grundläggande utbildning för kommuner för att öka kunskapen och få kommunerna ta på sig ansvaret att vara huvudmän.

Länsstyrelsens arbete har fokuserats kring de mest prioriterade objekten, det vill säga framförallt objekt i riskklass 1, men även i klass 2 i syfte att möjliggöra efterbehandling. Länsstyrelsen har även medvetet arbetat för att få en geografisk spridning av pågående åtgärder, från undersökningar till efterbehandling.

Mycket resurser har prioriterats till avvecklingen av en massaindustri och nyetableringen av en batterifabrik i Borlänge.

Arbetet med åtgärder på ett stort förorenat område vid en tidigare massaindustri i Ludvika kommun har fortsatt. Genom samverkan med Sveriges geologiska undersökning (SGU), Naturvårdsverket och kommunen har marksaneringen som påbörjades 2021 fortsatt där saneringen av ett delområde är klar och saneringen på ytterligare ett delområde är påbörjad.

Länsstyrelsen har även samarbetat med SGU gällande ett metallverk i Avesta där bidragsfinansierade åtgärdsförberedelser pågår inför kommande efterbehandlingsåtgärder.

En nedlagd garveriverksamhet i Malung har, efter att ett flertal åtgärdsförberedande utredningar genomförts, kommit ett steg närmare åtgärd när en ansökan om tillstånd enligt 9 kap och 11 kap miljöbalken nu lämnats till Mark- och Miljödömsstolen.

Åtgärdsarbete har även startat vid ett gammalt gruvindustriområde i Smedjebacken.

Under året har Länsstyrelsen genom att arbeta med tillsyn och tillsynsvägledning gentemot kommunerna underlättat fortsatt arbete med efterbehandling eftersom kommunerna har tillsynsansvaret för flera prioriterade objekt. Länsstyrelsen har även förmedlat information och exempel på tillsynsarbete mellan kommuner för att stödja dem i deras arbete. Länsstyrelsen har också prioriterat tid för tillsynsväglednings- och utbildningsinsatser inom det regionala samarbetet med Mälardalen och Gotland samt deltagit i det nationella arbetet inom området. Genom dessa åtgärder bedömer Länsstyrelsen att vi har bidragit till ökad kompetens inom tillsyn hos länets kommuner.

Länsstyrelsen har påbörjat ett intensivt arbete med kartläggning och inventering av områden potentiellt förorenade av PFAS. Vi har fått bidrag för verifierande provtagning av PFAS och efter prioritering av potentiella PFAS-förorenade områden kommer provtagning att pågå under 2024 och 2025. Länsstyrelsen tar sedan tidigare hänsyn till PFAS i tillsynsarbetet enligt miljöbalken och i tillsynsvägledning samt även vid granskning av detaljplaner och yttranden i 12:6 samråd.

Restaurering av vatten

Tack vare den långsiktiga tilldelningen av medel för restaurering har verksamheten på Länsstyrelsen i Dalarnas län vuxit och utvecklats under de senaste åren, vilket också gör att vi har en god beredskap inför framtida insatser som följer av den nya restaureringslagen.

Länsstyrelsen har, i samarbete med markägare, genomfört restaureringar i delar av vattendragen Aspvasslan och Halgån. Enligt ursprunglig planering skulle fler vattendrag åtgärdats men på grund av för höga vattenflöden från augusti så kunde övriga inte genomföras. Då prioriterades i stället att genomföra inventeringar och utredningar inför kommande restaureringsprojekt i bland annat Fulan, Rotälven och Pajsoån. Inventeringar av kulturmiljöer längs planerade åtgärdsobjekt genomförs kontinuerligt för att säkerställa att både målen för natur- och kulturmiljö uppnås. Läs också i kapitel 18, Kulturmiljö.

Länsstyrelsen arbetar även med rådgivning och stöd till andra aktörer i länet som restaurerar vattendrag. Det är främst kommuner och fiskevårdsområdesföreningar som genom konsulter genomför restaureringsåtgärder. Länsstyrelsens ambition är att genom stöd och råd kunna bidra till att dessa genomförs med hög kvalitet och här finns en utvecklingspotential då Länsstyrelsen ser ett ökande behov.

Effekterna av arbetet är att dessa tidigare flottledsskadade vattendrag kan uppnå miljökvalitetsnormen för vatten enligt vattenförvaltningen. Restaurerade vattendrag kommer också att få en högre biodiversitet, vilket är viktigt för att klara utmaningar kopplade till ett förändrat klimat. De kommer dessutom att bidra till en högre resiliens mot översvämningar och skogsbränder i dessa områden.

Inventering av stora rovdjur

Länsstyrelsen har inventerat alla fem stora rovdjur; björn, varg, lo, kungsörn och järv. Inventeringen ger en bra bild av rovdjursförekomst i länet och är nödvändig information inför beslut om skydds jakt och licensjakt.

Användningen av viltkamera för inventering har ökat som ett resultat av bland annat snöbrist. Länsstyrelsen har under året endast i begränsad utsträckning haft tillgång till timpersonal för inventering av stora rovdjur. Skälet är att naturvårdsavdelningen haft mindre medel att fördela under året, och därav inte kunnat stötta det externa anslaget som tidigare år. Av samma anledning har resurserna till Länsstyrelsens kontorspersonal minskat vilket ställt krav på prioritering och effektivisering.

Länsstyrelsen har deltagit i ett utvecklingsprojekt kring inventering av skogsjärv som finansierats av Naturvårdsverket. I projektet fann man 59 unika individer under den senaste inventeringssäsongen. Flest järv-DNA hittades i västra delarna av länet med högst täthet i norra Dalarna. Länsstyrelsen har också initierat ett samarbetsprojekt med Jägarförbundet om inventering av varg som är finansierat av Världsnaturfonden, WWF. Arbetet startade under hösten och pågår hela inventeringssäsongen.

Resultatbedömning

Vår resultatbedömning för verksamhetsområdet naturvård och miljöskydd är: gott.

Motivering

Miljökvalitetsmål och generationsmålet

Vår resultatbedömning för verksamhetsområdet miljökvalitetsmål och generationsmålet är: utmärkt.

Bedömningen motiveras med att den årliga regionala miljömålsuppföljningen samt två indikatoruppdateringar genomfördes inom angiven tid med bred förankring såväl inom myndigheten som externt hos kommuner och Skogsstyrelsen. Utvärderingen av den nationella konferensen Miljömålsdagarna, som genomfördes i Dalarna, visade att deltagarna i stor utsträckning ansåg att de fått ny kunskap, nya perspektiv och utökat sitt kontaktnät. Vissa delar av konferensen har också resulterat i vidare arbete som kommer att användas i ett framtida åtgärdsprogram för miljömålen. Bland annat har metoder för att inkludera unga tagits fram för att öka deras engagemang i samhällsutvecklingen. Dessa har testats vid två tillfällen, dels vid konferensen Miljömålsdagarna och dels vid en workshop med två gymnasieklasser från Borlänge. Ungdomarna själva angav vid dessa tillfällen att det var engagerande metoder för att diskutera samhällsfrågor.

Kommunikation och spridning av miljökvalitetsmålen har ökat under året. Det har skett dels genom medial uppmärksamhet, dels mer samarbete med kommunernas miljöstrategier i det så kallade Miljöstrategiska nätverket för att gemensamt hitta fokusområden för ökad genomslagskraft i miljöarbetet.

Terrester miljöövervakning

Vår resultatbedömning för verksamhetsområdet terrester miljöövervakning är: gott.

För de insatser som kunnat prioriteras under året är bedömningen utmärkt. Bedömningen dras dock ned av att det av länsstyrelsen beslutade programmet för perioden inte kan följas helt på grund av medelsbrist.

Miljöövervakning luft och vatten

Vår resultatbedömning för verksamhetsområdet miljöövervakning luft och vatten är: gott.

Bedömningen motiveras med att vi givet de ekonomiska förutsättningarna och utifrån målsättningen att genomföra det regionala övervakningsprogrammet har lyckats göra kloka prioriteringar av insatser och genomfört dessa. I relation till tidigare år ser vi en negativ utveckling inom verksamhetsområdet då anslagen minskar trots att kraven på en ändamålsenligt miljöövervakning ökar inom exempelvis vattenförvaltningsområdet.

Vattenförvaltning och dricksvattendirektivet

Vår resultatbedömning för verksamhetsområdet vattenförvaltning och dricksvattendirektiv är: gott.

Bedömningen motiveras med att vi har utökat den interna samordningen av åtgärdsarbetet på Länsstyrelsen vilket förväntas bidra till ett mer effektivt genomförande av Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram. Vi har bidragit till att utveckla det nationella arbetet med miljöövervakning av miljögifter som kommer att vara till nytta även för övriga länsstyrelser. Det finns utvecklingspotential för arbetet med dricksvattendirektivet men vi ser en positiv utveckling framför oss, då vi under året rekryterat personal med hög kompetens för att genomföra uppdraget.

Friluftsliv

Vår resultatbedömning för verksamhetsområdet friluftsliv är: gott.

Vi har prioriterat arbete med regional ledsamordning och ledutveckling samt slutförande av satsningen ”50 naturpärlor i Dalarna” i syfte att göra länets naturreservat kända och attraktiva för friluftsliv och rekreation. Arbetet med kontakter och nätverkande gentemot länets kommuner har dock varit otillfredsställande.

Lokala naturvårdssatsningar

Vår resultatbedömning för verksamhetsområdet lokala naturvårdssatsningar är: gott.

Det pågår ett stort arbete med att genomföra och avsluta projekt såväl inom LONA ordinarie som inom LONA våtmark. Våtmarksarbetet är stabilt i länet. Dock var omfattningen av nya ansökningar inom LONA våtmark i år något färre än tidigare år.

Lokala vattenvårdsprojekt

Vår resultatbedömning för verksamhetsområdet lokala vattenvårdsprojekt är: utmärkt.

Bedömningen motiveras med att vi har lyckats omsätta huvuddelen av tilldelat anslag till lokala vattenvårdsprojekt. Flera av de externa LOVA-projekten kommer att bidra till målet om "Ingen övergödning" genom åtgärder som fosfordammar, dagvattenåtgärder eller insatser mot internbelastning. Vi ser en positiv utveckling inom verksamhetsområdet då den fleråriga tilldelningen av LOVA-medel har medfört att länets kommuner och fiskevårdsområdesföreningar kunnat etablera rutiner för att söka dessa medel. Detta har även skapat förutsättningar för att genomföra fleråriga, mer komplexa vattenvårdsprojekt.

Förvaltning av skyddade områden

Vår resultatbedömning för verksamhetsområdet skyddade områden är: otillfredsställande.

Arbetet inom flera projektområden av förvaltningen har bantats, dragits ned till ett minimum eller i stort sett pausats. Exempel på sådana områden är skötsel av gräsmarker, skötsel av leder och friluftslivsanordningar, arbete med naturinformation och arbete med gränsmarkering.

Skyddad natur

Vår resultatbedömning för hela verksamhetsområdet skyddad natur är: gott.

Vi ser behov av att utveckla rutiner för att möta krav på snabbt fattade beslut så fort markåtkomst är säkrad. Satta mål om antal fattade naturreservatsbeslut nås inte.

Samarbetsformer inom värdetrakten Gåsberget i norra Rättvik har utförts utmärkt och kommer att användas som en modell för fortsatt samverkan på landskapsnivå där så bedöms lämpligt.

Arbetet med revideringen av bevarandeplaner för Natura2000-omåden som berörs av nationella omprövningen av vattenkraft är gott, trots att vi ligger litet efter vår planering. Vi bedömer att målsättningen att revidering ska vara avslutad i god tid innan prövning kommer att uppfyllas eftersom de första prövningsgrupperna i länet står på tur först 2026.

Åtgärdsprogram hotade arter

Vår resultatbedömning för verksamhetsområdet åtgärdsprogram hotade arter är: gott.

Prioriterade insatser har varit nationell koordinering av rikkärrsskötsel och insatser för sandödlan i länet. Dessa insatser bedömer vi som gott.

Inventeringar av sandödlor på de platser där de förekommer har ökat vår kunskap om deras utveckling och vilka åtgärder som krävs för en positiv utveckling av arten.

Även arbetet med flodpärlmusslan har prioriterats och bedöms som gott. Det finns dock utvecklingsbehov att inkludera även andra vattenlevande ÅGP-arter i länets arbete.

Arbetet med att förmedla restaureringsstöd till betesmarker, ängar och träd i behov av hamling bedöms som gott utifrån det tidsperspektiv till verksamhetsplanering som gavs.

Under 2023 har insatserna för att hävda värdefulla ängsmarker i länet minskat, i linje med tilldelad budget. Även uppföljande inventeringar av hotade arter, bidrag till åtgärder för värdefulla träd och övriga skötselinsatser för hotade arter utanför skyddade områden har minskat. Länsstyrelsen bedömer det utförda arbetet inom uppdraget är gott i förhållande till tilldelad budget.

Tillstånd och dispenser i skyddad natur

Vår resultatbedömning för verksamhetsområdet tillstånd och dispenser i skyddad natur är: utmärkt.

Länsstyrelsen har handlagt 98 procent inom den handläggningstid som är satt som mål för ärendeslaget.

Samrådsärenden

Vår resultatbedömning för verksamhetsområdet samråd enligt 12 kap §6 miljöbalken är: gott.

Under början av året var inflödet av samrådsärenden hög och därför även arbetsbelastningen på medarbetarna. Den övervägande delen av samråden mynnar dock inte ut i förelägganden utan med beslutet att åtgärden ska utföras enligt den beskrivning den sökande lämnat in. Genom den informationsinsats som Länsstyrelsen genomfört har mängden samråd minskat. Detta är en lyckad effektivisering såväl för myndigheten som för verksamhetsutövare utan att det sker på bekostnad av naturvärden. Länsstyrelsens bedömning är att den information som vi tillhandahåller ger verksamhetsutövarna den kunskap de behöver för att tillräcklig god hänsyn tas vid åtgärder.

Tillsyn inom skyddad natur

Vår resultatbedömning för verksamhetsområdet tillsyn inom skyddad natur är: gott.

Länsstyrelsen har prioriterat strandskyddstillsyn inom landskapsskyddsområde och tillsyn efter stora idrottsevenemang inom skyddad fjällmiljö. Insatserna inom dessa två områden har resulterat i förelägganden om rättelser. Det finns dock behov av ytterligare insatser när det gäller tillsyn inom skyddad natur, exempelvis överträdelser som sker mot de föreskrifter som råder inom skyddad natur.

Tillstånd och tillsyn av vattenverksamhet

Vår resultatbedömning för verksamhetsområdet tillstånd och tillsyn av vattenverksamhet är: gott.

Bedömningen motiveras med att vi på grund av vakanser tvingats nedprioritera den egeninitierade tillsynen till förmån för handläggning av inkommande ärenden där vi kan konstatera målen för handläggningstider i stort sett upprätthållits. Vi kan också konstatera att arbetet med den nationella omprövningsplanen för dammar och kraftverk genomförts på ett bra sätt och att dialogen med verksamhetsutövarna fungerar bra. I relation till tidigare år ser vi en positiv utveckling och ser fram emot ett nytt år med mer fullständig bemanning.

Tillstånd och tillsyn av miljöfarlig verksamhet

Vår resultatbedömning för verksamhetsområdet tillstånd och tillsyn av miljöfarlig verksamhet, avfallsbrottslighet samt uppföljning av kommunernas tillsynsverksamhet är: gott.

Bedömningen motiveras med att majoriteten av planerade vägledande insatser inom tillsyn har genomförts enligt plan. Länsstyrelsen har även kunnat hantera ett ökat antal ärenden, etableringar och förändringar på ett tillfredsställande sätt. Prövningen vid miljöprövningsdelegationen fungerar utmärkt och handläggningstiderna är i nationell jämförelse mycket goda. Detta beror bland annat på de redovisade åtgärderna för att ytterligare förbättra prövningsprocessen.

Flera aktiviteter inom avfallsbrottslighet har genomförts.

I relation till tidigare år ser vi en stor utmaning i att kommunerna lämnar tillbaka tillsynsansvar utan att resurser tillförs samtidigt.

Förorenade områden

Vår resultatbedömning för verksamhetsområdet förorenade områden är: utmärkt.

Bedömningen motiveras med att arbetet har utifrån målen bedrivits på bred front, allt från att initiera arbetet med nya områden till åtgärder på redan undersökta. Länsstyrelsen fokuserar på att den som är ansvarig för förorening ska bekosta åtgärderna. I relation till tidigare år ser vi en positiv utveckling inom verksamhetsområdet, bland annat för att vi lagt extra resurser på tillsyn av industrier i drift då det är effektivt att åtgärda föroreningar i samband med ombyggnationer och nyetableringar.

Restaurering av vatten

Vår resultatbedömning för verksamhetsområdet restaurering av vatten är: gott, även om alla restaureringsåtgärder inte kunnat genomföras enligt plan på grund av höga flöden. Länsstyrelsen har dock prioriterat om arbetet under året till insatser som kommer till nytta i framtida projekt.

Bedömningen motiveras med att det finns en utvecklingspotential och ett ökande behov när det gäller stöd och råd till andra aktörer som genomför vattendragsrestaureringar i länet. I relation till tidigare år ser vi en positiv

utveckling inom verksamhetsområdet tack vare den långsiktiga tilldelningen av medel för restaurering.

Inventering av stora rovdjur

Vår resultatbedömning för verksamheten inventering av stora rovdjur är: gott.

Det har varit färre inventeringstimmar i fält under 2023, vilket påverkar resultatet. Inventeringen är viktig då den ligger till grund för beslut om skydds jakt, licensjakt och bedömningen av bevarandestatus hos rovdjuren. En robust inventering är också väsentlig för allmänhetens förtroende för förvaltningen.

Utveckling inom området

Trenden är svagt positiv hos flera uppdrag, främst bland verksamhet kopplad till vatten och miljöskydd. Inom naturvård är trenden däremot vikande inom flera områden, bland annat förvaltning av skyddade områden och åtgärdsprogrammet för hotade arter.

Areella näringar

Avsnittet innehåller redovisningar och återrapporteringar enligt:

Uppgift/Uppdrag	Källa till uppgift/uppdrag
3§ p10 Lantbruk och landsbygd	Länsstyrelseinstruktion
3§ p11 Fiske	Länsstyrelseinstruktion
4§ p1 Tillsyn över att fastighetsinnehav avvecklas enligt 18 kap. 7§ ärvdabalken	Länsstyrelseinstruktion
4§ p3 I utpekade län göra utredningar om allmänna fiskeintresset enligt 22 kap. miljöbalken	Länsstyrelseinstruktion
16§ Delegation för rennärringsfrågor	Länsstyrelseinstruktion
1A2 Livsmedelsstrategi – bidra till ökad livsmedelsproduktion	Regleringsbrev
1A10 Effektivisering och handläggning jordbrukspolitiken 2023-2027 m.m.	Regleringsbrev
1D2 Berörda län, markärenden ovanför odlingsgränsen	Regleringsbrev
1D4 Berörda län, långsiktigt hållbar rennäring	Regleringsbrev
1D5 Jämtland, renbetesavtal	Regleringsbrev

Regleringsbrevsuppdrag som ska redovisas i särskild ordning finns listade i bilaga D.

Verksamhetens uppgifter, uppdrag och mål

Följande punkter sammanfattar delar av uppgifterna och uppdragen inom verksamhetsområdet. Länsstyrelserna ska:

- Besluta om och kontrollera jordbrukarstöd till jordbruksföretagare inom strategisk plan för ny jordbrukspolitik.
- Kontrollera vissa andra stödformer till jordbrukare som Jordbruksverket handlägger, till exempel stöd för djuromsorg.
- Besluta olika projekt- och investeringsstöd inom strategisk plan för nya jordbrukspolitik.
- Inom ramen för landsbygdsprogrammet besluta olika landsbygdsstöd som företagsstöd, miljöinvesteringar och projektstöd och arbeta med samarbetsprojekt kopplat till livsmedelsstrategin.
- Erbjuder kompetensutveckling, information och rådgivning till lantbrukare och företagare på landsbygden.
- Ansvara för ängs- och betesmarksinventering.
- Ansvara för behörighetsutbildningar för att yrkesmässigt använda växtskyddsmedel utomhus.
- Ansvara för tillsyn av flyghavre och vissa skadegörare.
- Ansvara för regionalt genomförande av de fiskeripolitiska målen för yrkesfiske och vattenbruk samt hållbar förvaltning och skydd av fiskbestånd.
- Ansvara handläggning av jordförvärsärenden vid köp av jord- och skogsbruksfastigheter.

- Förordna fisketillsynspersoner och ansvara för olika fiskevårdsåtgärder.
- Handlägga stöd inom Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden (EHFVF).

Målet för areella näringar, landsbygd och livsmedel är att insatserna ska bidra till goda förutsättningar för arbete, tillväxt och välfärd i alla delar av landet. De gröna näringarna ska vara livskraftiga och bidra till klimatomställningen och att naturresurserna används hållbart.

Riksdagen har även beslutat om ett övergripande mål för *livsmedelskedjan*:

- En konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet. Produktionsökningen, både konventionell och ekologisk, bör svara mot konsumenternas efterfrågan. En produktionsökning skulle kunna bidra till en ökad självförsörjningsgrad av livsmedel. Sårbarheten i livsmedelskedjan ska minska.

Det övergripande målet för *fiskepolitiken* är att bidra till livskraftiga fisk- och skaldjursbestånd, ett hållbart fiske och hälsosamma ekosystem samt att stärka måluppfyllnaden i Maritima strategin och Livsmedelsstrategin.

Verksamhetens resultat

Bedömningsgrunder

Nyckeltal: Areella näringar (60–62)	År 2023	År 2022	År 2021
Antal årsarbetskrafter totalt	34,4	35,3	30,7
Antal årsarbetskrafter kvinnor	17,2	18,2	17,3
Antal årsarbetskrafter män	17,2	17,1	13,4
Antal ärenden, inkomna och upprättade	7 541	7 849	7 471
Antal beslutade ärenden	5 385	11 780	7 372
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	84	252	2 863
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr)	93 051	51 656	69 633
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	1 483	716	307

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP, ärendehandläggningssystemet Platina och Jordbruksverket.

Verksamhetskostnader har från år 2022 till 2023 ökat med 41,4 miljoner kronor. Förändringen förklaras främst av att antalet fastighetsaffärer ökat med 64 st (249 %) jämfört med föregående år och att kostnader för anskaffning av fastigheterna redovisas i samband med avyttringen.

Resultatindikator	Mål	Uppgift eller uppdrag	Källa	Målvärde	År 2023	År 2022	År 2021
Andel ekologisk brukad jordbruksmark (%)	En konkurrenskraftig livsmedelskedja	Jordbrukarstöd Kompetensutveckling och rådgivning	Jordbruksverket ¹⁾	30	*	30,6 % **	30,8 %
Areal betesmarker och slåtterängar (ha)	Miljömål Ett rikt odlingslandskap	Jordbrukarstöd Miljöersättningar Kompetensutveckling och rådgivning	Jordbruksverket ¹⁾	Saknas ³⁾	10 360 ha	10 256 ha	10 458 ha
Sammanlagda antalet renar i vinterhjord i förhållande till högsta tillåtna antalet (%)***	En hållbar rennäring i balans med betesmarkernas produktionsförmåga	Rennäring	Samebyarnas årliga renlängder och fastställda högsta renantal ²⁾	-	-	-	-

* Det saknas färdig statistik för 2023 när det gäller ekologiskt brukad mark.

** I föregående årsredovisning saknades färdig statistik för år 2022. Siffrorna i årsredovisning 2022 skiljer sig därför åt jämfört med årsredovisning 2023.

*** Redovisas endast av Norrbotten, Västerbotten och Jämtland. Uppgiften om antalet renar i vinterhjord avser resultatet från den senaste renräkningen. Renräkningen sker årligen under perioden oktober – februari och redovisas till länsstyrelsen senast 1 juli innevarande år.

- 1) Jordbruksverkets statistikdatabas
- 2) Länsstyrelsens register
- 3) Länsstyrelsen har inte tagit fram något målvärde för den länsstyrelsegemensamma resultatindikatorn

Resultatredovisning

Beslut och kontroll av jordbrukarstöd

Resultatet av kontroll- och utbetalningsarbetet visar att Länsstyrelsen ligger i fas med uppdrag i planen (Styr- och uppföljningssystem i samverkan) förutom när det gäller utbetalningarna i de ekologiska stöden som för innevarande år betalas ut under kvartal 1 2024 enligt direktiv från Jordbruksverket. För övrigt har Länsstyrelsen en god resultatuppfyllnad under året.

Under 2022 arbetade Länsstyrelsen i kapp en historiskt upparbetad skuld av sent hanterade ansökningar och avslutar därmed programperioden med en handläggning som är i balans. Detta möjliggjorde att verksamheten under 2023 även kunnat bidra till att andra län arbetat ikapp sina upplupna ärendehögar. Bedömningen är därmed att arbetet med jordbrukarstöden positivt bidrar och har god effekt på jordbrukets fortlevnad och utveckling i länet. Detta är väsentligt ur både ett lönsamhetsperspektiv och ett beredskapsperspektiv.

Projekt- och investeringsstöd inom strategisk plan för nya jordbrukspolitiken

Det har varit ett försiktigt söktryck under året vilket bedöms böttna i en investeringsrädsla kopplad till det generella ekonomiska läget, med höjda räntor och hög inflation. Länsstyrelsen har påbörjat hanteringen av en strategisk plan. Den budget som fördelats till 2023 kommer inte att beslutas upp fullt ut utan kommer till del skjutas till kommande år 2024–2027. För att främja en ökad användning av resurser avser Länsstyrelsen att kommunicera med näringslivet angående möjligheten att erhålla investeringsstöd. Det bör dock noteras att Länsstyrelsen har begränsat inflytande över frågan, då det ekonomiska läget i hög grad påverkar näringslivets vilja och möjligheter att investera.

Landsbygdsprogrammet

Under året har Länsstyrelsen i stor utsträckning avslutat handläggningen och fattat beslut om de återstående ansökningarna inom landsbygdsprogrammet. Vid årsskiftet var de i all väsentlighet färdigbeslutade. En mycket liten del av de tilldelade budgetmedlen för åren 2015–2022 kvarstår efter alla beslut fattats, så måluppfyllelsen var mycket god. Fortsatta utbetalningar sker i minskande grad till och med 2025.

Livsmedelsstrategin

Länsstyrelsens kunskapshöjande insatser har haft ett högt deltagande i aktiviteter som är arrangerade av olika projekt kopplade till livsmedelsstrategins genomförande. I projektet ”En stärkt livsmedelskedja” har Länsstyrelsen haft ett nära samarbete med aktörer inom det så kallade FRODA-nätverket (Food Region of Dalarna Assembly). Samarbetet handlar om att få in mer resurser till arbetet genom samverkan och klusteruppbyggnad. Det har resulterat i finansiering av Dalarnas kompetenscenter och finansiering av innovationsarbete riktat mot livsmedelsbranschen. Det sistnämnda genom finansiering av resurser på Dalarna Science Park. Nätverket består bland annat av representanter för Lantbrukarnas Riksförbund, Region Dalarna, Dalarna Science Park, Dalarnas kompetenscenter för livsmedelsbranschen och Lokal mat. Projektet har nyttjat analys och samverkat genom ”SAMLA Sverige”. Det är ett nationellt nätverk med forskningsinstitut och andra aktörer med en koordinerande roll för livsmedelsstrategiskt arbete mot företag. SAMLA Sverige sammanställer den kunskap som idag finns i Sverige kring innovationsstöd till livsmedelsbranschens företag på ett ställe. Länsstyrelsen samverkan sker också med Tillväxtverket som har tagit en mer aktiv roll i att samla koordinatörer för livsmedelsstrategiarbetet. Ett konkret resultat av detta samverkansprojekt är bland annat att ett nätverk för kommunala kostchefer har etablerats.

För att stärka verksamheten inom Dalarnas kompetenscenter, som är ett virtuellt center för olika former av eftergymnasiala utbildningar, mot livsmedelsbranschen, har kunskapshöjande insatser skett. Detta genom utbyten av två studiebesök av lärare och skollädares från Norge för att

jämföra utbildningar. Norge har stor erfarenhet av utbildning inom jordbruk i skogsområden. Det har också skett ett deltagande i EU CAP Network (Europeiskt nätverk för landsbygdsutveckling) för att ta del av erfarenheter från andra länders utmaningar och verksamheter. Deltagandet handlar om kunskapsutbyte mellan länder som har liknande utmaningar med glest befolkade områden och högländ. Resultatet kommer att presenteras i mars 2024 som en rapport med exempel på åtgärder för att stärka produktionen.

Ovanstående arbete har resulterat i en gemensam planering för de fortsatta årens samarbeten. En detaljerad tidslinje har tagits fram för 2024 tillsammans med inriktningar för det kommande arbetet för resterande del av EU:s programperiod.

Inom ramen för Länsstyrelsens projekt "Nya jobb inom livsmedelskedjan" har vi under året arrangerat 9 kurser inom bland annat inredning av gårdsbutik, affärsplan, prissättning, och grundläggande livsmedelshygien. Informationsinsatser har skett genom 8 digitala lunchföreläsningar med målgruppen företag inom mat och turism. Dessa har genomförts tillsammans med Länsstyrelsen i Gävleborgs län och teman har varit bland annat storytelling, sociala medier, och att gå från hobby till företag.

Genom aktiviteterna har kunskapen höjts hos målgruppen avseende företagsutveckling, marknadsföring, ekonomi och livsmedelskunskap vilket skapar förutsättningar för nya jobb och uppfyllande av livsmedelsstrategin.

Kompetensutveckling och rådgivning

Länsstyrelsen är projektägare tillsammans med Jordbruksverket och Lantbrukarnas Riksförbund för projektet "Greppa näringen". Projektet erbjuder kostnadsfri rådgivning samt kurser till lantbrukare med målen att minska utsläppet av klimatgaser, minska övergödning och främja en säker användning av växtskyddsmedel. Länsstyrelsen ansvarar för att genomföra kurser och rådgivning genom att upphandla externa konsulter som föreläsare och rådgivare.

Under året har 22 rådgivningstillfällen inom "Greppa näringen" genomförts, vilket är ett lågt antal då målet var att genomföra 40 rådgivningar under 2023. Den låga genomförandegraden beror delvis på bristen på rådgivare inom området i vår region.

Under året har 10 kurstillfällen genomförts med 232 deltagare. Deltagarna har varit aktiva jordbrukare och hästhållare i Dalarna. Kurserna har bland annat haft fokus på effektiv grovfoderproduktion, miljövänlig hästhållning samt regenerativt jordbruk.

Länsstyrelsen driver också kompetensutvecklingsprojektet "Ekologisk produktion" där 8 aktiviteter med fokus på bland annat grönsaksproduktion i fält och i växthus har genomförts. Kurserna har genomförts i samarbete med Länsstyrelsen i Gävleborgs län och samlat 109 deltagare från bägge länen.

Vi bedömer att kunskapen har höjts hos deltagarna på kurser och rådgivning inom "Greppa näringen" och "Ekologisk produktion". Detta kommer att bidra till länets arbete med att nå miljömålen samt att livsmedelsstrategins mål kan uppfyllas.

Ängs- och betesmarker

Länsstyrelsens projekt inom "Ett rikt odlingslandskap" har under 2023 erbjudit kurser och rådgivningar för att öka kunskapen om mångfalden som finns i länets slåtter- och betesmarker. Boken "Ängssvampar i Dalarna – Fältguide för svampar i magra gräsmarker" har getts ut i två upplagor under året. Hittills har boken nått ut till 500 intresserade.

Under året har vi även genomfört kurser riktade till nya och blivande fårägare. Syftet har varit att öka kompetensen så att fler vågar skaffa får och därmed få fler mular som betar i länets betesmarker samtidigt som självförsörjningsgraden i länet stärks. Dalarna behöver fler betesdjur spritt över länet och kunskapsnivån behöver höjas. Kursen har 20 deltagare och fortsätter under 2024.

Under året har Länsstyrelsen inventerat 60 slåtter- och betesmarker inom ramen för Jordbruksverkets Ängs- och betesmarksinventering. Syftet med inventeringen är att resultatet ska registreras i Jordbruksverkets databas TUVÅ. Där framgår var markerna finns och vilka speciella naturvärden och kulturlämningar som finns. För elfte gången utsåg vi även priset till Årets ängsbrukare. Prisutdelning kommer att ske under 2024.

Länsstyrelsen gjorde även akuta insatser med fokus på grovfoder- och ströbrist till följd av extremvädret. Insatserna bestod av föreläsningar och digitala informationsträffar kopplade till foder- och ströbristen. Teman var "Regler och information kring import av foder", "Undvika spridning av invasiva arter" och "EU-stöd kopplat till djur och arealer". Det var djurslagsspecifika träffar på tema lamm, häst och nöt. Intresset var stort och blev medialt. Träffarna lockade 235 personer och de inspelade föreläsningarna delades till ett antal personer efter föreläsningarna.

Tillsyn av flyghavre och skadegörare

Inga fall av flyghavre har uppmärksammats under året. Senaste fallet var 2022. Ett fall av potatiskräfta i Älvdalens kommun har konstaterats under året. Kontrollansvarig från Länsstyrelsen var på plats och samlade in gröda för testning. Jordbruksverket övertog, enligt gällande rutiner, därefter arbetet med att säkra korrekt hantering och isolering av smittan.

Förvaltning och skydd av fiskbestånd

Länsstyrelsen har sedan många år prioriterat rådgivning till fiskevårdsområdesföreningar, framförallt genom deltagande i medlemsmöten. Länsstyrelsen vill med information om hållbar fiskförvaltning och stimulans till lokala insatser öka åtgärdstakten när det gäller restaurering av akvatiska livsmiljöer i länet. Länsstyrelsen arbetar också med Havs- och vattenmyndighetens nationella mål om en hållbar fiskeförvaltning genom att försöka fasa ut utsättning av fisk, som riskerar att skada de naturliga fiskpopulationerna och sprida smitta, till förmån för restaurering och andra åtgärder som gynnar den befintliga fiskfaunan. (Läs även i kapitel Naturvård och miljöskydd).

Siljansbygdens förvaltningsråd arbetar för en gemensam förvaltning av de hotade stammarna av Siljans- och Hansjööring, två nationellt värdefulla öringsstammar. Vårt samarbetet med Siljansbygdens förvaltningsråd har utvecklats särskilt gott under året något som förhoppningsvis kommer att leda till gemensamma fiskeregler i hela Siljan.

Vi kan konstatera att våra informations- och rådgivningsinsatser är viktiga då flera fiskevårdsområdesföreningar i samband med dessa påtalar att de har förtroende för Länsstyrelsens arbete och vårt deltagande på möten efterfrågas ofta. Vi ser därför en fortsatt positiv utveckling inom området.

Länsstyrelsen deltar på olika sätt i arbetet med åtgärder runt Siljan, Österdalälven och Oreälven för att stärka länets skyddsvärda fiskbestånd. Genom tillsyn av "siljansdomarna" bidrar vi för att återfå ett naturligt, reproducerande öringsbestånd. Länsstyrelsen har arbetat extra mycket med rådgivning gällande utplantering av rom i Rotälven och uppföljning av romutsättningar. Vi har även bistått med rådgivning vid vattenkraftbolagens byggnation av fiskvandring svägar i Österdalälven. Länsstyrelsen deltar också i arbetet med att åstadkomma fria vandring svägar i Limån, ett biflöde till Siljan, tillsammans med kraftverksägare och kommun.

2023 drabbades tre av fiskodlingarna i Siljan och Österdalälven av sjukdomen Bacterial Kidney Disease (BKD). Sjukdomen är relativt ofarlig för fiskarna i odlingen men kan slå hårt mot de vilda fiskbestånden. Öring har visat sig särskilt känslig för BKD och om den drabbas kan det påverka Siljans- och Hansjööringsbestånden negativt. Länsstyrelsen har bistått Statens veterinäranstalt (SVA) med att fånga in vild fisk för analys. Hittills har ingen smitta påvisats hos den vilda fisken i Siljan.

Under året har sex utbildningar av fisketillsyningsmän genomförts och Länsstyrelsen har medverkat på fyra av dessa. Länsstyrelsens roll är att säkerställa att utbildningen ger deltagarna de kunskaper som krävs för att kunna utöva tillsyn varför Länsstyrelsen prioriterar att delta vid några utbildningstillfällen per år. Länsstyrelsen har förordnat knappt 40 fisketillsyningsmän under året och totalt finns nu 487 stycken i länet. Operativ fisketillsyn om totalt 444 timmar har genomförts i länets fjällreservat, vilket är en ökning från tidigare år.

Handläggning av jordförvärvsärenden

Länsstyrelsen har granskat de ansökningar om förvärvstillstånd som mottagits under året. Antalet ansökningar, 439 för 2023, ligger på en normal nivå för länet. Handläggningstiderna håller sig väl inom de fastställda målen för denna typ av ärende. Vi försöker ha en tidig dialog med förvärvare och mäklare i länet och bedömer att detta minskar risken för avslag och överprövningar. Läs mer i kapitel Regional utveckling och infrastrukturplanering.

Tillsyn över att fastighetsinnehav avvecklas enligt 18 kap. 7 § ärvdabalken

Länsstyrelsen har skickat information till nyregistrerade dödsbon och till ett antal äldre dödsbon. Länsstyrelsen har förelagt ett äldre dödsbo att avveckla

fastighetsinnehavet. Nyregistrerade dödsbon avvecklar i stort sitt fastighetsinnehav enligt regelverket, men det återstår fortfarande en stor mängd äldre dödsbon med oklara ägarförhållanden som kräver stora resurser att utreda och i många av dessa fall saknas ekonomiskt incitament då fastigheterna ofta är små med låga taxeringsvärden.

Resultatbedömning

Vår resultatbedömning för verksamhetsområdet areella näringar är: utmärkt.

Motivering

Bedömningen är utmärkt eftersom måluppfyllelsen generellt sett är god. Dessutom har de tidigare årens uppbyggda ärendehögar hanterats effektivt. Det är tydligt att antalet ärenden äldre än 2 år har minskat avsevärt, från 2 863 stycken år 2021 till 284 stycken år 2022. Nu, efter 2023, har antalet ytterligare minskat till 84 stycken, och de flesta av dessa är relaterade till tekniska systemfel. Att prioritera att ta itu med historiskt höga arbetsbelastningar har varit ett uttalat mål för verksamhetsåret.

Utveckling inom området

Vår bedömning är att utvecklingen inom området är positivt. Året 2023 har varit särskilt utmanande då det har inneburit avslutet av det gamla Landsbygdsprogrammet samtidigt som den nya Strategiska Planen har hanterats. Denna dubbla arbetsbörda förväntas minska i påverkan under 2024, och efter halvårsskiftet 2025 kommer verksamheten endast att fokusera på den nya Strategiska Planen, vilket förväntas lätta på arbetsbördan.

Folkhälsa, jämställdhet, integration m.m.

Avsnittet innehåller redovisningar och återrapporteringar enligt:

Uppgift/Uppdrag	Källa till uppgift/uppdrag
3§ p12 Folkhälsa	Länsstyrelseinstruktion
3§ p13 Jämställdhet	Länsstyrelseinstruktion
3§ p14 Integration	Länsstyrelseinstruktion
13 a§ Länsstyrelsen Östergötland, nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck.	Länsstyrelseinstruktion
1A12 Mänskliga rättigheter och icke-diskriminering	Regleringsbrev
1B3 Berörda län, hantering, konsultationer samiska folket	Regleringsbrev
1B4 Webbplatsen informationsverige.se	Regleringsbrev
3B16 Anvisningsmodell för ensamkommande barn och anvisning av nyanlända	Regleringsbrev

Regleringsbrevsuppdrag som ska redovisas i särskild ordning finns listade i bilaga D.

Verksamhetens uppgifter, uppdrag och mål

Uppgifter och uppdrag inom verksamhetsområdet omfattar områdena folkhälsa, jämställdhet, mänskliga rättigheter och integration. Nedanstående punkter sammanfattar uppgifterna och uppdragen. Länsstyrelserna ska:

- Samordna och utveckla det förebyggande arbetet mot alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel (ANDTS) i länet. Länsstyrelserna har även ett regionalt tillsynsansvar inom alkohol och tobak.
- Samordna och ge stöd inom jämställdhetsområdet genom att kartlägga och följa utvecklingen av jämställdhet i länet.
- Ansvara för att den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor får genomslag i länen.
- Samverka och samordna arbetet med mänskliga rättigheter inklusive stöd till andra aktörer som arbetar med mänskliga rättigheter inom områdena barnets rättigheter och barnkonventionen, funktionshinder, nationella minoriteter och minoritetsspråk samt rasism i arbetslivet.
- Samordna och samverka när det gäller att driva och delta i planering, organisering, genomförande och uppföljning av integrationsinsatser.
- Bevilja statsbidrag till kommuner för personligt ombud.
- Ansvara för att utveckla det brottsförebyggande arbetet på regional nivå.

Följande punkter sammanfattar målen inom verksamhetsområdet.

- Det övergripande målet för folkhälsopolitiken är att skapa samhällsliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation.

- Målet för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken (ANDT) är ett samhälle fritt från narkotika och dopning, minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och ett minskat tobaksbruk.
- Målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Det finns också sex jämställdhetspolitiska delmål.
- Målet för politiken för mänskliga rättigheter är att säkerställa full respekt för Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter.
- Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas.
- Målet för politik mot diskriminering är ett samhälle fritt från diskriminering.
- Det övergripande målet för integrationspolitiken är lika rättigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund.
- Målet för samhällets insatser mot spelberoende är att minska skadeverkningarna av överdrivet spelande.
- Målet för kriminalpolitiken är att minska brottsligheten och att öka människors trygghet och verksamheten omfattar även brottsförebyggande arbete.

Regionala prioriteringar och uppdrag

Prioriteringar inom social hållbarhet

I Länsstyrelsens verksamhetsplan för 2023-2025 är två av myndighetens strategiska mål "Ett tryggt och försvarsförberett Dalarna" samt "Hållbar samhällsutveckling i hela Dalarna". Inom dessa två mål ryms skrivningar om att Dalarna ska vara tryggt och inkluderande, främja social hållbarhet och verka för mångfald och samspel inom och mellan samhällets olika delar. Under 2022 genomfördes en nulägesanalys för Agenda 2030 där en tydlig utmaning för länet kring mål 1 Ingen fattigdom pekades ut. Med våra strategiska mål och nulägesanalysen som bakgrund har Länsstyrelsens uppdrag inom social hållbarhet gjort en prioritering om att gemensamt arbeta mot de globala målen Ingen fattigdom (mål 1) och Minskad ojämlikhet (mål 10). De gemensamma prioriteringarna har lett till att den interna samverkan inom social hållbarhet kraftigt stärkts under 2023, läs mer om detta under resultatredovisningen Förebyggande arbete i samverkan (FAS).

Verksamhetens resultat

Bedömningsgrunder

Nyckeltal: Folkhälsa, Jämställdhet, integration m.m. (70, 80–85)	År 2023	År 2022	År 2021
Antal årsarbetskrafter totalt	11,8	10,5	10,0
Antal årsarbetskrafter kvinnor	9,0	6,5	7,0
Antal årsarbetskrafter män	2,8	4,0	3,0
Antal ärenden, inkomna och upprättade	213	82	208
Antal beslutade ärenden	76	78	48
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	122	10	16
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr)	15 407	13 829	14 303
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	11 877	11 831	10 757

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP och ärendehandläggningssystemet Platina.

Antalet inkomna ärenden och ej beslutade ärenden äldre än två år – är ärenden som gäller tillståndsbeslut för alkohol, samt ansökningar i samband med utlysning av Statsmedel. På grund av tjänstegap har särskilt ärenden om tillståndsbeslut för alkohol inte kunnat avslutas.

Ökningen av verksamhetskostnader beror på nytillkomna uppdrag, vilket också förklarar ökningen av antal årsarbetskrafter totalt.

Resultatredovisning

Förebyggande arbete i samverkan

Länsstyrelsernas uppdrag inom social hållbarhet, det vill säga de uppdrag som faller in under jämställdhet, folkhälsa, mänskliga rättigheter och integration, har under året arbetat med att stärka den interna samverkan. Detta har gjorts genom att samordna nämnda uppdrag och uppgifter under gemensamma prioriteringar (globala målen 1 och 10) och arbetssätt (upprättandet av en arbetsgrupp). En intern samverkan som går under namnet Förebyggande arbete i samverkan – social hållbarhet (FAS) har under året resulterat i gemensamma insatser och en gemensam kommunikationsplattform – FAS-nyhetsbrev. Genom nyhetsbrevet har vi nått ut till nyckelpersoner inom kommun, region och civilsamhälle med bland annat aktuell forskning, kommande utlysningar och utbildningar samt spridit nationell och regional information om uppdragen. Nyhetsbrevet bidrar till att skapa en sammanhållen och informativ kommunikationskanal om ämnesområdet social hållbarhet från Länsstyrelsen ut till länets aktörer.

Ett gemensamt arbete inom FAS har under året varit en projektansökan som ledde till beviljade medel av länsstyrelsernas nationella uppdrag i mänskliga rättigheter och barnets rättigheter. Projektet syftar till att kartlägga den multidimensionella fattigdomen hos barn och unga i Dalarna. Projektet löper

under tre år och vi har under året genomfört projektets första etapp som varit att samla in och analysera regionala data om barn och unga som lever i ekonomisk utsatthet.

Under året har FAS-arbetsgruppen genomfört två gemensamma konferenser. Härigenom har vi kunnat sprida kunskap inom bland annat jämställdhet, mäns våld mot kvinnor, folkhälsa och rättighetsarbetet. Länsstyrelsen har även spridit goda exempel om utrikesfödda kvinnors etablering på arbetsmarknaden och identifierat utmaningar specifikt för Dalarna. Exempelvis har utrikesfödda kvinnor idag en högre arbetslöshet än utrikesödda män, vilket är en förändring jämfört med tidigare år då förhållandena var det omvända. Kunskaperna har direkt använts i myndighetens jämställdhetsstrategiarbetet och spridits som lärande exempel. Folkhälsa,- och rättighetskonferensen resulterade i att deltagarna fick ökade kunskaper om bland annat nationella mål, regional statistik samt hur vi omsätter teori till praktik.

Folkhälsa

Vårt folkhälsoarbete konkretiserar och realiserar många av målsättningarna i Agenda 2030, däribland målen om god hälsa och välbefinnande och ökad jämlikhet samt målen i Dalastrategin, exempelvis målet om en inkluderande, jämlik och jämställd region med god hälsa. Länsstyrelsen har bland annat genomfört en länsdialog med länets kommuner och representanter från civilsamhälle i syfte att identifiera aktörer, förutsättningar och behov samt utveckla dialogen och lärandet för länets aktörer. Dialogen har bidragit till att aktörerna påbörjat, eller utvecklat redan pågående, processer och samverkan i det strategiska folkhälsoarbetet i länet. Ett exempel på detta är det läroprojekt som beskrivs i stycket nedan. På nationell nivå kommer Folkhälsomyndigheten, i enlighet med sitt regeringsuppdrag, göra en nationell sammanställning av det som framkommit i dialogerna. Detta i syfte att ge en nationell bild över de strukturella förutsättningarna som finns för folkhälsoarbetet i hela landet och påvisa eventuella skillnader.

Tillsammans med Region Dalarna har Länsstyrelsen fortsatt sin samverkan kring en gemensam struktur för att implementera målen i Dalastrategin och förtydliga styrning och ledning för en jämlik hälsa i hela Dalarna. Arbetet har bland annat skett inom DalaLab som är ett forum för ett hållbart Dalarna. I DalaLab samlas kommuner och regionala aktörer kring gemensamma utmaningar och arbetar tillsammans för ett hållbart Dalarna med utvecklingskraft i alla delar av länet. Inom ramen för DalaLab driver Länsstyrelsen och Region Dalarna läroprojektet "Att styra och leda för jämlika livsvillkor". I läroprojektet deltar representanter från sju av länets kommuner tillsammans med flera strategier från Länsstyrelsen och Region Dalarna. Läroprojektet har fram till nu bidragit till ett fördjupat erfarenhetsutbyte, stöd och lärande mellan deltagarna, ökad samsyn om gemensamma utmaningar och utvecklingsmöjligheter kring styrning och ledning för jämlika livsvillkor. Det har dessutom gett ökad kunskap om skillnader i livsvillkor i Dalarnas kommuner, orsaker och konsekvenser för samhället, vilka krav det ställer på samhällsstyrningen och hur dessa kan mötas. Ambitionen framåt är att bygga en regional samordnad stödstruktur för det lokala tvärssektoriella arbetet för en god och jämlik hälsa i ett hållbart Dalarna.

Tillsyn alkohol och tobak

Länsstyrelsen har under 2023 utfört tillsyn avseende alkohol- och tobakshandläggning i fyra av länets kommuner. Tillsyn beträffande rökfria miljöer har utförts hos två kommuner. De kommuner där tillsyn utförts valdes utifrån ett antal olika faktorer. Bland dessa hör prioriteringar i Länsstyrelsens verksamhetsplan för området samt kommunernas egen möjlighet att delta vid inspektion. I och med att Länsstyrelsen samordnar miljö- och alkohol/-tobakstillsyn så har även det påverkat vilka kommuner som tillsynats under året. Resultaten har återkopplats till respektive kommun och kommer att ligga till grund för 2024 års utbildningar.

Under året har det genomförts ett flertal utbildningar för kommunala politiker samt alkohol- och tobakshandläggare. Utbildningarna för handläggare har varit både fördjupningsutbildningar och grundläggande utbildningar. Några gånger har Länsstyrelsen genomfört utbildningarna själva och vid andra tillfällen har vi tillsammans med andra länsstyrelser anordnat utbildningar som hållits av andra, exempelvis Konsumentverket och Skatteverket.

Vi har även genomfört två nätverksträffar för kommunala alkoholhandläggare. Under träffarna redogjordes bland annat för nya domar kopplade till området. Inom ramen för Länsstyrelsens rådgivande uppdrag har vi svarat på inskickade juridiska frågor från kommunerna. Från oktober gav vi även stöd till Länsstyrelsen i Värmlands län då de tillfälligt stod utan handläggare.

Sammantaget har alla dessa insatser har höjt kommunernas kompetens på området och även indirekt verksamhetsutövarnas, krogar och butiker, vilket i sin tur har en positiv effekt på folkhälsan.

Arbete mot alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel

Länsstyrelsens uppdrag inom alkohol-, narkotika-, dopnings-, tobaks- och spelområdet (ANDTS) är att sprida regeringens nationella ANDTS-strategi i länet, att stödja regional samverkan och kunskapsbaserat arbete.

Länsstyrelsen i Dalarnas län har under året tillhandhållit ett gemensamt nätverk för kommunala ANDTS- och brottsförebyggande samordnare samt kommunpolisier. Frågorna är nära sammankopplade och många kommunala samordnare har ansvar för båda uppdragen. Nätverket ska utvärderas i slutet på året, och har haft ett högt deltagande. Effekter som redan observerats:

- uppdragen ANDTS, brottsförebyggande och brottsförebyggande föräldraskapsstöd förstärker varandra,
- nätverket bidrar till ett bättre och mer samordnat kommunstöd,
- ett effektivare arbetssätt,
- ökad kännedom av länets behov,
- en plattform för kunskapshöjande insatser och erfarenhetsutbyte.

Under 2023 har Länsstyrelsen fortsatt kartläggningen av narkotikasituationen i krogmiljöer. Resultatet som visade på ett behov av att öka det förebyggande

arbetet mot narkotika på krogen har presenterats för de branscher som deltagit i kartläggningen: kommun, krog- och restaurangverksamhet, polis och ordningsvakter. Kartläggningen har resulterat i att Länsstyrelsen, polisen och sex av länets kommuner är intresserade av att börja arbeta med den evidensbaserade metoden "Krogar mot knark". Länsstyrelsen undersöker nu intresset bland krogägare och förutsatt att intresse finns kommer arbetet att starta upp under 2024. Effekten hittills är vi ser bättre förutsättningar när det gäller att arbeta systematiskt, evidensbaserat, långsiktigt och över kommungränserna med narkotikapreventivt arbete i krogmiljön.

Brottsförebyggande

Genom nätverksträffar med det nationella nätverket för det brottsförebyggande arbetet har det identifierats gemensamma fokusområden. Några av dessa är kommuner mot brott, fördjupad samverkan med Brottsförebyggande rådet och uppdrag i nationella arbetsgrupper. Utifrån dessa har det bland annat utformats ett metodstöd för det lokala brottsförebyggande arbetet i kommunerna. Exempel på detta är mall för utformandet av lägesbild, utbildning för lokala brottsförebyggande råd och en konferens om möjligheter och utmaningar med implementeringen av lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbetet. Detta arbete har gett goda resultat avseende Länsstyrelsens uppdrag att erbjuda ett samordnat, behovsanpassat och praktiktäna stöd till kommunerna i det brottsförebyggande arbetet.

Länsstyrelsen skapade inför 2023 ett nätverk med relevanta funktioner från Länsstyrelsen, kommunerna och polisen i syfte att främja samverkan och skapa förutsättningar för att erbjuda ett mer praktiktäna stöd. Fokus under 2023 har varit att stödja kommunerna i framtagandet av lokala lägesbilder genom föreläsningar kring metod och struktur. Arbetet i de olika nätverken har resulterat i en god grundläggande samverkansstruktur för det brottsförebyggande arbetet i länet samt skapat en arena för kunskapshöjande insatser och erfarenhetsutbyte.

Länsstyrelsen har under året fortsatt att sammanställa lägesrapporteringar en gång i månaden från kommunerna. På så vis ökar kunskapen om brott, ordningsstörningar och andra sociala risker på lokal och regional nivå. Detta arbete ger goda förutsättningar att tidigt upptäcka avvikelser från normalbilden.

Länsstyrelsen har arrangerat mer specifika stödinsatser och samverkansmöten för att bemöta olika behov inom till exempel skola, föreningsliv och näringsliv. Detta har resulterat i främjandet av kunskaps- och problembaserat brottsförebyggande arbete samt, i en del fall, fortlöpande samarbeten.

Jämställdhet

Länsstyrelsen har under året utvecklat samverkan med aktörer i länet kopplat till arbetet med jämställdhet. Med utgångspunkt i uppdraget att ta fram nya länsstrategier för jämställdhet har informationsspridning, förankring och etablering av kontakter hos länets kommuner, myndigheter, civilsamhällesorganisationer samt näringsliv varit centrala delar. Dialog- och arbetsmöten har resulterat i ökad kunskap hos aktörer om länsstyrelsens arbete med

jämställdhet (jämställdhetsintegrering), ökad samsyn kring de jämställdhetsutmaningar länet står inför, samt vilket stöd Länsstyrelsen kan bidra med.

Länsstrategin ”Jämställdhet i Dalarna 2024–2028” kommer lanseras under våren 2024. Strategin kompletterar den under innevarande år framtagna strategin mot våld. Tillsammans utgör de två övergripande styrdokument för arbete för ett jämställt Dalarna och ett Dalarna fritt från våld.

Länsstyrelsen har fördjupat samverkan med Region Dalarna i arbetet med jämställdhetsstatistik genom rapporten ”Kvinnor och män i Dalarna”. Detta har bidragit till ett effektivare arbetssätt där mätning samt redovisning av nyckeltal kopplat till jämställdhet kommer att ske gemensamt. Utvecklingen av de jämställdhetspolitiska målen i länet kommer således bli lättare att följa upp.

Utifrån det nationella fokusområdet ”Utrikes födda kvinnors etablering på arbetsmarknaden” har Länsstyrelsen arrangerat kompetenshöjande insatser. Goda exempel och erfarenheter från utrikes födda kvinnor i länet har presenterats och spridits under en konferens på temat. Deltagare var yrkesverksamma från kommun och region.

Hedersrelaterat våld

I arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck (HRV) har Länsstyrelsen under sommaren beviljats fortsatt medel för att driva projektet ”Utveckling av regionalt, kommun- och myndighetsgemensamt resurscentra (RC) mot hedersrelaterat våld i Dalarna”. Målet med RC-satsningen är att utveckla en samverkansmodell för barn och vuxna som är utsatta, eller riskerar att utsättas, för hedersrelaterat våld och förtryck. Det omfattar även barn-äktenskap, tvångsäktenskap samt könsstympning av flickor och kvinnor. Syftet är att utsatta ska ha jämlik tillgång till anpassat och specialiserat stöd, samt hjälp av god kvalitet oavsett vistelseort i landet.

I samarbete med Nationellt Centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck har Länsstyrelsen under hösten erbjudit kompetenshöjande insatser i form av utbildningsdagar för yrkesverksamma inom socialtjänsten, rättsväsendet, skola och förskola samt hälso- och sjukvården vilket resulterat i att kunskapen om HRV höjts i länet.

Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer

Länsstyrelsen har under våren lanserat den nya länsstrategin ”Ett Dalarna fritt från våld 2023–2028.” Strategin belyser grundläggande förutsättningar för ett hållbart samhälle där demokrati, jämställdhet och mänskliga rättigheter är centrala. Syftet med strategin är att främja det regionala och lokala arbetet med att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer, samt främja samverkan bland berörda aktörer. Strategin har antagits av bland andra: länets kommuner, Polisen i Dalarna, Region Dalarna, Åklagarkammaren i Falun, Högskolan Dalarna och Arbetsförmedlingen.

Till strategin har vi kopplat Länsstyrelsens genomförandeplan 2023–2025 Ett Dalarna fritt från våld, 2023–2025.

Under hösten arrangerades en länskonferens för att påbörja utrullningen av strategin i länet. Flera aktörer tar nu fram eller reviderar egna handlingsplaner som bidrar till uppfyllelse av strategins målsättningar.

Länsstyrelsen leder och administrerar den regionala organisationsstrukturen som består av styrgrupp, arbetsgrupper och lokala samverkansgrupper. Arbetsgruppen "våldsutövare" har under våren tagit fram en intervjuguide för behovsinventering av länets arbete med våldsutövare. Intervjuer har påbörjats och fortsätter under hösten och fortsätter våren 2024. Resultatet kommer sammanställas i en rapport som ska ligga till grund för det fortsatta arbetet.

Länsstyrelsen har under året prioriterat området "våldsutövare" och beviljat medel till Ludvika kommun för ett pilotprojekt av metoden Möta pappor/-föräldrar med våldsproblematik (MPV). MPV är en samtalsmetod, utvecklad för att användas i barnvårdsutredningar. Målgruppen är föräldrar som utövar våld mot sin partner och därmed exponerar sitt barn för våld, eller som utövar våld direkt mot barnet. Länsstyrelsens roll är att stödja och bidra till bland annat effektiva metoder, arbetssätt och kunskapsstöd i regionala och lokala verksamheter samt utbildning och kompetensutveckling i länet. Länsstyrelsen följer upp projektet och har en dialog med socialtjänstens utvecklingscentrum i Dalarna vid högskolan Dalarna (SUD) gällande följeforskning och implementering. Erfarenheterna från projektet ska i slutändan spridas till övriga kommuner.

Länsstyrelsen har i samverkan med bland annat länsstyrelserna i region mitt, som består av Dalarna, Örebro, Uppsala, Västmanland och Värmlands län, anordnat riktade utbildningar till yrkesverksamma och genomfört en rad kompetenshöjande insatser till olika målgrupper. Vi har spridit nationella kampanjer i länet och särskilt uppmärksammat barn som lever i familjer där det förekommer våld, missbruk och psykisk ohälsa under "Uppmärksamhetsveckan". Under kampanjen "En vecka fri från våld" har intersektionella perspektiv lyfts med fokus på våldsutsatthet bland personer med funktionsnedsättning, hedersrelaterat våld och förtryck och sexuell exploatering. Utvärderingar visar att samtliga aktiviteter har lett till ökad kunskap hos yrkesverksamma och ökad förståelse för komplexitet som kännetecknar området mäns våld mot kvinnor.

Prostitution och människohandel

Prostitution och människohandel är ett av delområdena i länsstrategin Ett Dalarna fritt från våld. Den är kopplad till Länsstyrelsens regionala uppdrag att förebygga och bekämpa prostitution och människohandel. Under 2023 har Länsstyrelsen och regionkoordinatorerna, som arbetar på uppdrag av Jämställdhetsmyndigheten och länsstyrelserna, fokuserat på att utveckla samverkan mellan olika verksamheter i länet. Vi har haft ett särskilt samarbete med människohandelsgruppen på polisen i Falun. Regionkoordinatorerna har varit engagerade i samtliga länsgruppsträffar för att dels dela med sig av sitt uppdrag, dels lyfta arbetet med sexuell exploatering. Det har öppnat upp för dialog mellan olika verksamheter och vi ser ett behov av att koppla samman arbetet med uppdragen "våld i nära relation" med "människohandel" även under 2024.

Integration

Asylsökande

I och med det fortsatta mottagande av skyddsbehövande från Ukraina har strukturer för information skett inom länsstyrelsens ordinarie nätverk för integration. Övrig samverkan och kommunikation kring asylmottagandet har i huvudsak samordnats genom integrationsnätverket fyra gånger samt inom resursnätverket för ensamkommande barn och vid länstalsprocessen. Länsstyrelsen har i handläggningen säkerställt en ändamålsenlig spridning av insatser i länet för att nå så många så möjligt. Arbetet har därför också samordnats utvecklingsmedlen inom integration. Insatserna har följts upp genom projektbesök fysiskt och digitalt. Länsstyrelsen för dialog under beredningen och vid uppföljning för att säkerställa att aktiviteterna gjorts tillgängliga för både kvinnor och män. Länsstyrelsen har framgångsrikt underrättat Migrationsverket om vilka insatser som bedrivs i länet för målgruppen generellt.

Nyanländas etablering

Länstalsfördelningsprocessen har genomförts i stort samförstånd mellan kommunerna. Arbetet ska enligt regleringsbrevet ske via dialog och möjliggöra omfördelning av anvisningandelar för ensamkommande barn och av fördelningstalen per kommun för nyanlända och personer med tillfälligt skydd. Arbetet har resulterat i en viss omfördelning gällande nyanlända, detta för att bättre möta kommunernas önskemål och behov. Ett ökat förtroende och tillit kommuner emellan har haft en positiv påverkan på samverkan.

Vi har kontinuerligt via kommunikativa insatser såsom mail, nyhetsbrev och föredragningar på nätverksträffar medverkat till att särskilt kommuner fått uppdaterad omvärldsbevakning. Exempel på detta är Migrationsverkets fyra prognoser, samt bevakning och spridning av andra aktörers kompetenshöjande insatser inom området integration. Länsstyrelsen ska och har lyckats sprida projekt Yrkesväg till länets övriga kommuner, vilket lett till ökat erfarenhetsutbyte och kunskap. En effekt från det kan vara att antalet kommuner i länet utanför Yrkesväg som sedan deltog på Finansiell samverkan (FINSAMS) infoträff om den danska metoden Beskæftigelses Indikator Projektet (BIP), en metod som används inom Yrkesväg för att öka progressionen hos deltagarna.

Målet ”ett högt mottagande” har tidigare arbetats in i Länsstyrelsens risk- och sårbarhetsanalyser som ett eget scenario. Detta har enligt Länsstyrelsens kännedom tillämpats i sex kommuner, vi har dock bara fått svar från 12 av 15 kommuner. Ytterligare två av dem har använt scenariot som ett diskussionsunderlag för åtgärdsarbete.

Genomförandet av kompetenshöjande insatser i samverkan med andra har stärkt kunskapen om demografiska utmaningar i Dalarna och bidragit till en politisk förståelse för området. Tillsammans med Region Dalarna, Högskolan Dalarna, Hedemora kommun och Uppsala Universitet och med 90 deltagare

genomfördes "En dag om Dalarnas framtid" för att sprida forskningsprojektet *Mathilde* om migrations påverkan på landsbygden. Policyrekommendationer kopplade till Dalakontexten presenterades. Från workshoparna identifierades behov av stöddokument för det kommunala strategiarbetet något som planeras tas fram under 2024. Vi deltar också i en dialog om att etablera ett regionalt kompetensråd i länet tillsammans med bland annat Region Dalarna och Svenskt Näringsliv, Mellansvenska Handelskammaren och Företagarna. En projektansökan har formulerats av Region Dalarna för ett branschöver-skridande råd för kompetensförsörjning där Länsstyrelsen planerar ingå.

Länsstyrelsen etablerade under året ett krisnätverk för civilsamhällets aktörer. Detta nätverk kommer inkluderas i arbetet med projekt "Tillsammans för ett effektivare mottagande" och "ideellt flyktingstöd", läs mer i kapitel Samhällsskydd och beredskap.

Länsstyrelsen har även arbetat med att stödja insatser för att utveckla det lokala integrations- och mottagningsarbetet. Vi agerar projektägare, främjare, styrgruppsmedlem och ger även ekonomiskt stöd. Under året har arbetet möjliggjort att projektansökningar med budget strax under 80 MKR nått Dalarnas län. Cirka 10 miljoner kronor består av Länsstyrelsen egna verksamhet var av cirka 8 MKR är bidrag. Vi blev beviljade medel från Asyl-, migrations- och integrationsfonden (AMIF) som projektägare för ett treårigt projekt "Tillsammans för ett effektivare mottagare" med tre (Säter, Smedjebacken, Vansbro) dalakommuner. Budgeten är på cirka 13,5 MKR och Länsstyrelsen medfinansierar med 1,9 miljoner kronor i egen tid och beviljades 7,7 miljoner kronor. Vi är också delprojektägare i ett treårigt projekt Yrkesväg som medfinansieras av AMIF-fonden. Fyra dalkommuner (Mora, Orsa, Älvdalen och Hedmora) är med och med en total budget nationellt på 123 MKR varav 24,8 miljoner kronor har nått Dalarna. Vi medfinansierar 0,4 miljoner kronor i egen tid och beviljades 0,6 miljoner kronor. Vi är finansiärer till en projektinkubator hos Falun-Borlänge regionen och deltagit i flera framtaganden av projektansökningar. Två av dessa är Lyftkraft som riktar sig till hela Dalarna med en budget på 22,3 miljoner kronor, och Ungkraft där Gagnef, Borlänge, Säter och Falun deltar. Båda beviljades av Europeiska Socialfonden (ESF) och Länsstyrelsen deltar i Stryrgruppen.

Länsstyrelsen har verkat för kompetensutveckling hos samhällskommunikatörerna som bedriver samhällsorientering (SO). Dessa har också syftat till att främja en likvärdig SO av god kvalitet i hela landet. Samverkan har också resulterat i rapporten "Samhällsorientering med boken 'Om Sverige'" gjord av Högskolan Dalarna om SO-arbete i samverkan och i digitala lärmiljöer. Rapporten baseras på en fallstudie av ett samverkansprojekt med 7 kommuner som beviljats medel av Länsstyrelsen och där vi suttit i styrgruppen. Vi har bidragit till att sprida rapporten nationellt för att öka kunskapen om lösningar på aktuella utmaningar. Regional samverkan inom SO är ett utvecklingsområde och en kartläggning påbörjades för att identifiera behov i länet och ge Länsstyrelsen förutsättningar att stötta kommunerna på bästa sätt.

Ensamkommande barn

I frågor kring ensamkommande barn har Länsstyrelsen samverkat med Länsstyrelsen i Värmland och Örebro län. Det har skett genom kompetensutveckling av aktörer genom "Resursnätverk för mottagande och etablering av ensamkommande barn och unga". Inom nätverket har vi nått så väl kommuner som civilsamhället och statliga aktörer. Majoriteten av nätverksdeltagarna uppgav att de har svårt att bistå barnet i kontakterna med Migrationsverket eftersom de själva saknar kunskap. Fokus för 2023 har därför varit att skapa klarhet kring Migrationsverkets arbete med målgruppen.

Statsbidrag inom flyktingmottagande

Länsstyrelsen har handlagt inkomna ansökningar och beslutat om medel enligt 37 §, 37 a § i förordningen (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar samt för tidiga insatser enligt samma förordning (2001:1122) eller enligt lag (1994:137). Inom ramen för statsmedelshanteringen har tio nya projekt om totalt 5,76 miljoner kronor kommit länet till gagn. Årets regionala prioritering har varit att motverka fattigdom i enlighet med mål 1 i Agenda 2030 och verksamhetsplaneringen. De prioriterade projekten bidrar till ökade möjligheter för målgrupperna att tillgodogöra sig sina mänskliga rättigheter såsom rätten till arbete, utbildning och en tillräcklig eller tillfredsställande levnadsstandard. Insatser som beviljats medel enligt 37 § bedöms även i enlighet med regleringsbrevet kunna stärka samverkan i syfte att öka beredskap och mottagningskapacitet. Dessa insatser är: *Tillsammans för jobb och integration- satsning för att få fler nyanlända kvinnor i arbete*, i Borlänge kommun och *Tillsammans för jobb och integration- satsning för att få fler nyanlända kvinnor i arbete*, i Falu kommun samt Orsa kommuns *Förstärkt föräldrastöd i samverkan 2.0*.

Mänskliga rättigheter

Länsstyrelsen har under året arbetat med att stärka stödet till länets aktörer i arbetet med att respektera det mänskliga rättigheterna. Särskilt fokus har legat på att utsatta grupper och deras möjlighet att göra sin röst hörd och få sin behov beaktade vid beslutsfattande. Konkret har detta lett till upprättandet av ett regionalt krisnätverk för civilsamhällesaktörer, läs mer om detta under kap 19 Samordning av det regionala krishanteringsarbetet.

Länsstyrelsens uppdrag i mänskliga rättigheter har under året även samverkat med integrationsuppdraget och tagit fram en introduktionsutbildning om praktisk tillämpning av de horisontella principerna i projektansökningar hos projektägare. Syftet är att stötta länets utvecklingsaktörer både att göra bättre analyser redan i projektansökan och att sedan tillämpa de horisontella principerna under projektets genomförande. Under året har även Länsstyrelsens uppdrag i mänskliga rättigheter anordnat en intern utställning med koppling till förintelsens minnesdag.

Barnets rättigheter

Länsstyrelsen har i uppdrag att stödja kommuner och regioner i arbetet med att säkerställa den praktiska tillämpningen av barnets rättigheter. Under året

har Länsstyrelsen arbetat med att utveckla det stödet. Likt uppdraget med mänskliga rättigheter har fokus under året legat på att stärka utsatta gruppers möjlighet att göra sina röster hörda och deras behov beaktade vid beslutsfattande. En viktig del av detta är det regionala krisnätverk som upprättats för civilsamhälleaktörer och där barnrättsfrågorna ingår som en viktig del.

Under året har Länsstyrelsen även anordnat en barnrättsstrategutbildning för länets aktörer. Att starta och systematisera en barnrättsstrategutbildning i länet tjänar både syftet att kommun och region stärker sin förmåga att tillämpa barnets rättigheter i sina verksamheter samt att det bidrar till upprättande av ett barnrättsnätverk i länet vilket Dalarna tidigare saknat. I denna utbildning deltar representanter från myndigheten, regionen, kommunerna och civilsamhället.

Utöver detta genomförs även ett särskilt arbete i projektform för att ta fram och analysera regionala rättighetsdata fokuserat på specifikt barn och unga som lever i ekonomisk utsatthet. (Läs mer i detta kapitel under rubriken Förebyggande arbete i samverkan).

Nationella minoriteter

Länsstyrelsens uppdrag om nationella minoriteter utgår från den nationella minoritetspolitiken och dess övergripande nationella mål om att ge skydd för de nationella minoriteterna och stärka deras möjligheter till inflytande, samt stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande. I uppdraget ingår även att stödja kommuner med tillämpningen av minoritetslagstiftningen.

Under året har Länsstyrelsen, förutom löpande kommunikationsinsatser, satsat på att fördjupa samverkan med de berörda aktörerna i länet genom att samarrangera minoritetskonferensen, och dels kunskapshöjande insatser.

Årets huvudaktivitet var en konferens som samordnades tillsammans med Region Dalarna och hade ungas delaktighet och inflytande som fokus samt hur vi kan stödja kommunerna i deras minoritetspolitiska arbete i enlighet med regleringsbrevet. Konferensen bedöms ha uppnått sitt kunskapshöjande syfte kring nationella minoriteter generellt och om ungas situation. Samtidigt gav den möjlighet till delaktighet och inflytande för unga från minoriteterna. Deltagarantalet var relativt stort, cirka 60 personer deltog, och konferensen nådde tjänstepersoner från kommun, region, myndigheter och civilsamhället. Vår bedömning var att konferensen ökade intresset för frågorna i stort och har möjliggjort och underlättat samverkan mellan de olika berörda aktörerna. För Länsstyrelsens del har samverkan med framför allt Region Dalarna fördjupats och gett upphov till idéer för nya gemensamma aktiviteter under kommande verksamhetsår. Länsstyrelsen kommer att fortsätta att förstärka samverkan med Regionen och länsnätverket och undersöker möjligheten att erbjuda kommuner kompetenshöjande insatser.

Funktionshindersområdet

Länsstyrelsens arbete med funktionshinderspolitiken har, liksom tidigare år, utgått från den behovskartläggning som gjordes för uppdraget 2018. Den har gett oss en grundstruktur för hur stödet till kommuner och regioner ska se ut. Under året har Länsstyrelsens arbetet inom uppdraget fokuserat på folkhälso-

och rättighetsperspektiven, delaktighet och tillgänglighet. Länsstyrelsen har även bidragit till att skapa förutsättningar för en stärkt strategisk styrning, det vill säga att strategier och planer tas fram som inkluderar målen i funktionshinderspolitiken, genom att höja kunskapen hos tjänstepersoner och politiker. Detta genom utbildningar, konferenser samt riktade insatser inom specifika frågor som exempelvis våld mot funktionsnedsatta. Ytterligare en viktig del i uppdraget är dialog och samråd med länets funktionsrättsrörelse, som bland annat har skett genom länsstyrelsen krisnätverk för civilsamhället.

I samverkan med folkhälsouppdraget genomfördes en länsdialog där delar av syftet var att följa upp kartläggningen 2018, som del av en nationell uppföljande kartläggning. Detta gjordes för att få en aktuell bild över arbetet med funktionshinderspolitiken i länet och för att synliggöra de framsteg som gjorts men också det arbete som är kvar att göra. Rapporten visar att det har gjorts förflyttningar i rätt riktning under de år som Länsstyrelsen haft uppdraget. Till exempel att Länsstyrelsen internt har ökat samverkan mellan flera närliggande uppdrag inom social hållbarhet vilket har inneburit ett ökat genomslag för funktionshinderuppdraget ut i länet. Tillsammans med vår samverkan med Region Dalarna ser vi att det har varit en framgångsfaktor när det gäller att stödja kommunerna i genomförandet av funktionshinderspolitiken. Samtidigt finns det kvarstående utmaningar för kommuner och region som vi behöver arbeta vidare med.

Personligt ombud

Länsstyrelsens uppdrag om personligt ombud redovisas i särskild ordning till Socialstyrelsen. Sammanfattningsvis har Länsstyrelsen fördelat statsbidrag till två verksamheter med personligt ombud i länets samtliga 15 kommuner. Länsstyrelsen har deltagit vid kommunernas ledningsgruppsmöten. Vidare har Länsstyrelsen bidragit till att arrangera Socialstyrelsens seminarium för ledningsgrupper som hölls under året. Insatserna kan antas ha bidragit till förbättrad regional efterlevnad av FN:s konvention om rättigheter för personer med psykisk funktionsnedsättning och psykisk ohälsa.

Resultatbedömning

Vår resultatbedömning för verksamhetsområdet folkhälsa, jämställdhet, integration och mänskliga rättigheter är: utmärkt.

Motivering

Folkhälsa

Vår resultatbedömning för verksamhetsområdet folkhälsa är: utmärkt

Resultatbedömningen motiveras av årets förbättrade samverkansstrukturer med länets aktörer, ett väl utvecklat kartläggnings- och lägesbilsarbete samt att Länsstyrelsen under året med gott resultat bistått med rådgivning och kunskapshöjande insatser inom folkhälsoområdet. Utifrån uppdragets verksamhetsmål om att utveckla arbetet har vi prioriterat att främja den tvärsektoriella samverkan och stärkt länets förmåga att arbeta och fatta kunskapsbaserade beslut. En förklaring till årets goda resultat är den stärkta

interna samverkan mellan uppdragen samt ett målinriktat och väl prioriterat externt arbete.

Jämställdhet

Vår resultatbedömning för verksamhetsområdet jämställdhet är: utmärkt

Resultatbedömningen motiveras av ett lyckat förankrings- och strategiarbete som under året stärkt såväl samverkan som engagemang för frågorna bland länets offentliga och civila aktörer. Utifrån de mål som formulerats i uppdragens verksamhetsplanering och utifrån de fyra regionala mål som finns i länsstrategin "Ett Dalarna fritt från våld" kan vi nu konstatera att vi lyckats med såväl strategiarbetet som att genomföra våra planerade kunskapshöjande insatser. Inom vissa av verksamhetsområdets delområden föreligger dock utvecklingsbehov. Exempel på detta är att stöd och processledning i samverkan mellan olika aktörer, främst inom polis och socialtjänst, behöver utvecklas. Vi behöver även se över möjligheter att skapa nätverk med de aktörer som arbetar operativt.

Integration

Vår resultatbedömning för verksamhetsområdet integration är: utmärkt

Genom samverkan med övriga statsmedel och dialog med Migrationsverket har vi säkerställt att en maximal mängd asylsökande nås av de beviljade statsmedlen. Under året har vi fokuserat på strukturella påverkansinsatser. Vi har stöttat samverkan och långsiktighet i mottagandet genom att skapa ett krisnätverk för civilsamhället och ett kompetensråd. Dessutom har vi främjat deltagande i nationella utbildningar för samhällsorientering för samhällskommunikatörer i Dalarna.

Inom området för samhällsorientering har vi stöttat genomförandet av fyra projekt i länet med en total omsättning på 80 miljoner kronor, inklusive "Yrkesväg" och "Tillsammans för ett effektivare mottagande". Ett av projekten har redan förstärkt den organisatorisk förmågan och beredskapen i fyra kommuner. Den återkoppling som vi får från kommunerna visar att vår information, våra forum för erfarenhetsutbyte och vår roll som regional samordnare har stärkt flyktingmottagandet och utvecklingsarbetet i länet.

Mänskliga rättigheter

Vår resultatbedömning för verksamhetsområdet mänskliga rättigheter är: utmärkt.

Resultatbedömningen motiveras av att uppdragen inom verksamhetsområdet lyckats med att nå uppsatta verksamhetsmål: utveckla samverkan internt och externt i länet, samt att vi tagit viktiga steg framåt mot att utveckla länets arbete med mänskliga rättigheter. Exempel på detta är det regionala krisnätverket och uppstarten av en barnrättsstrategutbildning.

Utvecklingsbehov finns i vissa delar av uppdragen, där tidigare avsaknad av strukturer och arbetssätt för frågor inom länet har komplicerat det externa arbetet

Utveckling inom området

Vi ser en positiv utveckling inom verksamhetsområdet. Den regionala samverkan och samordningen, stödet till kommuner, samt hanteringen av statsmedel har förbättrats och är i linje med regleringsbrevets formulering. Årets insatser förväntas öka kapaciteten och beredskapen på lång sikt. Inom folkhälsa och jämställdhet har det skett positiva förändringar jämfört med tidigare år. Den förbättrade tvärsektoriella samverkan inom folkhälsa och det nya folkhälsouppdraget för länsstyrelserna har skapat goda förutsättningar. Inom jämställdhetsområdet har ökad prioritering och tidigare arbete med förankring nu resulterat i ett brett engagemang från relevanta aktörer.

Övrig redovisning

Avsnittet innehåller redovisningar och återrapporteringar enligt:

Uppgift/Uppdrag	Källa till uppgift/uppdrag
2 kap. 4 § förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag	Övriga uppdrag
3 kap. 1 § förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag	Övriga uppdrag
3 kap. 2 § förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag	Övriga uppdrag
Rapportering inom regional utvecklings- och landsbygdspolitik	Tillväxtverket

Regleringsbrevsuppdrag som ska redovisas i särskild ordning finns listade i bilaga D.

Avsnittet innehåller information som Länsstyrelsen bedömer är av väsentlig betydelse för regeringens uppföljning och prövning enligt 2 kap. 4 § förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag samt uppgifter enligt 3 kap. 1§ och 2§ i samma förordning.

Information av väsentlig betydelse

Omfattande vattenskada

Vid årskiftet 2022/2023 drabbades Länsstyrelsens i Dalarna län av en omfattande vattenskada i ett av Länsstyrelsens kontorshus i samband med byte av ett ventilationsaggregat. Ett vattenrör läckte under natten vilket ledde till betydande fukt- och vattenskador på samtliga fyra våningsplan. Huset evakuerade och reparationsarbeten påbörjades omedelbart och fortsatte större delen av året.

I slutet av november fick Länsstyrelse åter tillträde till lokalerna. Vattenskadan medförde att ett femtioal medarbetare stod utan ordinarie arbetsplats under den pågående återställningen. Genom att upplåta gemensamma lokalytor i de andra förhyrda lokalytorna, maximera nyttjandet av öppna kontorslandskap samt en ökad grad av distansarbete kunde ändå den löpande verksamheten genomföras.

De olägenheter och störningar som uppstod och som pågått under under 2023 utgjordes främst av ökad belastning i att leda och styra verksamheten samt en ökad stress kopplad till att ett antal av våra medarbetare fick sina arbetsplatser förstörda. Sammanfattningsvis kan vi ändå konstatera att uppdragen och uppgifter i all väsentlighet genomförts enligt planerad omfattning. De ekonomiska konsekvenserna bestod bland annat av förstörda kontorsmöbler och arbetsmaterial samt att Länsstyrelsen tvingades hyra lokaler för

magasinerings under återställandetiden. Hyreskostnaderna har reducerats i relation till den skadade ytan vilket sammantaget medförde att myndigheten inte drabbades av några merkostnader.

Utrymning på grund av pulverbrev

Länsstyrelsen i Dalarnas län har vid ett tillfälle under året, ungefär samtidigt som många andra länsstyrelser utsattes för detsamma, fått ett brev med pulverinnehåll som hade kunnat innehålla farligt ämne. Detta ledde till att myndigheten under en dag fick utrymmas. Förutom det negativa i effektförluster i verksamheten, samhällets användning av räddningsresurser och många medarbetares oro och funderingar kring hotbild och utsattheten i rollen som tjänsteperson, anser Länsstyrelsen att detta är ett systemhot och angrepp på demokratin.

Länsstyrelsen i Dalarnas län hade vid tillfället en beredskapsinstruktion för denna typ av händelse. Instruktionen följdes och fungerade i stort väl, samtidigt som förbättringsområden noterats och tas om hand.

Samverkan med Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och mellan länsstyrelserna har efterföljt händelserna, liksom interna utvärderingar och åtgärdshanteringar för att ha en fortsatt robust organisation i denna typ av händelser.

Höjd beredskap och länsstyrelsens grundorganisation

Länsstyrelsernas funktion som högsta civila totalförsvarsmyndighet inom sina geografiska områden är av största vikt för Sveriges förmåga att säkra medborgarnas liv och hälsa, upprätthålla samhällets funktioner och stärka nationens motståndskraft.

Länsstyrelserna har också en centrala roll när det gäller att leda det civila försvaret under höjd beredskap, samordna samhällets aktörer och resurser. Vid händelse av kris och höjd beredskap är det till oss som myndigheter, kommuner, näringslivsaktörer och civilsamhällsorganisationer vänder sig för ledning och samordning.

För att kunna agera effektivt i händelse av höjd beredskap behöver länsstyrelsen en stark och väldimensionerad grundorganisation. Vi konstaterar att vår kapacitet att upprätthålla och anpassa vår verksamhet till de uppgifter som uppstår vid höjd beredskap riskerar att försvagas om länsstyrelsernas uppdrag och personalstyrka krymper. En minskning av resurser och medarbetare under fredstid påverkar vår förmåga att utföra våra uppgifter inom det civila försvaret.

Sammanställning av väsentliga uppgifter

Sammanställningarna är gjorda enligt 2 kap. 4 § förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

Belopp angivna i tkr.

Sammanställning väsentliga övriga uppgifter	År 2023	År 2022	År 2021	År 2020	År 2019
Beviljad Låneram i Riksgälden	15 000	15 000	14 000	12 800	13 500
Utnyttjad Låneram i Riksgälden	14 278	12 859	10 590	11 959	7 778
Beviljad Räntekontokredit i Riksgälden	10 000	10 000	10 000	10 000	9 000
Utnyttjad Räntekontokredit i Riksgälden	0	0	0	0	0
Ränteintäkter Räntekonto	1 986	638	0	0	12
Räntekostnader Räntekonto	0	0	-2	-2	-141
Budget Avgiftsintäkter som disponeras	1 830	1 830	1 830	1 780	980
Utfall Avgiftsintäkter som disponeras	16 173	1 587	1 450	1 480	1 816
Utfall enligt resultaträkning Intäkter av avgifter och andra ersättningar som disponeras	161 419	31 109	56 204	13 296	14 899
Budget Avgiftsintäkter som inte disponeras	13 100	13 100	12 800	12 600	10 325
Utfall Avgiftsintäkter som inte disponeras	8 487	8 695	9 501	8 965	11 419
Antal årsarbetskrafter ¹⁾	250	273	273	241	236
Medeltal anställda ²⁾	280	300	298	266	267
Driftkostnad per årsarbetskraft	1 390	1 216	1 200	1 097	1 081
Årets kapitalförändring	90 161	10 061	-4 411	-6 748	8 721
Balanserad kapitalförändring	37 752	30 603	43 623	50 370	41 649

¹⁾ Med årsarbetskrafter avses antal anställda personer omräknat till heltidsarbetande. Sammanlagd arbetad tid divideras med en länsstyrelsegenomsnittlig möjlig arbetstid på 1710 timmar.

²⁾ Medeltal anställda beräknas som samtliga månadsanställda reducerat med anställningsperiod samt tjänstledighet om 100%. Därutöver räknas timanställdas anställningsomfattning utifrån antalet genomförda arbetstimmar under anställningsperioden.

Sammanställning väsentliga uppgifter anslagskredit	År 2023	År 2022	År 2021	År 2020	År 2019
Beviljad Anslagskredit: Utgiftsområde 01 Rikets styrelse 01 05 001 016 Länsstyrelserna m.m. (ramanslag)	4 012	3 952	3 955	3 607	3 617
Utnyttjad Anslagskredit: Utgiftsområde 01 Rikets styrelse 01 05 001 016 Länsstyrelserna m.m. (ramanslag)	0	0	0	0	0

Sammanställning väsentliga uppgifter anslagskredit	År 2023	År 2022	År 2021	År 2020	År 2019
Beviljad Anslagskredit: Utgiftsområde 09 Hälsovård, sjukvård och social omsorg 09 05 002 005 Barnets rättigheter (ramanslag)	0	0	0	0	0
Utnyttjad Anslagskredit: Utgiftsområde 09 Hälsovård, sjukvård och social omsorg 09 05 002 005 Barnets rättigheter (ramanslag)	0	0	0	0	0
Beviljad Anslagskredit: Utgiftsområde 19 Regional tillväxt 19 01 001 016 Regionala utvecklingsåtgärder (ramanslag)	8	55	70	120	389
Utnyttjad Anslagskredit: Utgiftsområde 19 Regional tillväxt 19 01 001 016 Regionala utvecklingsåtgärder (ramanslag)	0	0	0	0	190
Beviljad Anslagskredit: Utgiftsområde 22 Kommunikationer 22 02 003 002 Grundläggande betaltjänster (ramanslag)	0	0	0	0	0
Utnyttjad Anslagskredit: Utgiftsområde 22 Kommunikationer 22 02 003 002 Grundläggande betaltjänster (ramanslag)	0	0	0	0	0
Beviljad Anslagskredit: Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel 23 01 020 002 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m. (ramanslag)	0	723	423	0	0
Utnyttjad Anslagskredit: Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel 23 01 020 002 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m. (ramanslag)	0	0	30	0	0

Sammanställning väsentliga uppgifter anslagssparande	År 2023	År 2022	År 2021	År 2020	År 2019
Summa anslagssparande: Utgiftsområde 01 Rikets styrelse 01 05 001 016 Länsstyrelserna m.m. (ramanslag)	4 020	3 584	4 105	1 710	465
Summa anslagssparande: Utgiftsområde 09 Hälsovård, sjukvård och social omsorg 09 05 002 005 Barnets rättigheter (ramanslag)	0	21	0	0	0
Summa anslagssparande: Utgiftsområde 19 Regional tillväxt 19 01 001 016 Regionala utvecklingsåtgärder (ramanslag)	38	521	10	2 676	0
Summa anslagssparande: Utgiftsområde 22 Kommunikationer 22 02 003 002 Grundläggande betaltjänster (ramanslag)	0	0	0	0	0
Summa anslagssparande: Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel 23 01 020 002 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m. (ramanslag)	6 203	7 079	0	0	0

Sammanställning väsentliga uppgifter tilldelade bemyndigande/åtaganden inom bemyndigande	År 2023	År 2022	År 2021	År 2020	År 2019
Tilldelade bemyndigande: Utgiftsområde 19 Regional tillväxt 19 01 001 016 Regionala utvecklingsåtgärder (ramanslag)	0	400	600	6 000	10 000
Åtaganden inom bemyndigande: Utgiftsområde 19 Regional tillväxt 19 01 001 016 Regionala utvecklingsåtgärder (ramanslag)	0	60	600	2 288	3 540

Kommentar till tabellerna

Ökningen av avgiftsintäkter som disponeras förklaras av ändrad klassificering av ersättning för fastighetsförvaltning.

Ökat utfall enligt resultaträkning Intäkter av avgifter och andra ersättningar som disponeras förklaras främst av av ökat antal fastighetsaffärer, kopplat till Jordfonden och till del av ändrad klassificering av ersättning för fastighetsförvaltning.

Avgiftsbelagd verksamhet

Avgiftsbelagd verksamhet redovisas i enlighet med 3 kap. 2 § förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag. Tabellerna i avsnittet visar intäkter, kostnader och utfall för länsstyrelsens avgiftsbelagda verksamhet, enligt den indelningen för åiterrapportering som framgår av budgeten för avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna disponeras i regleringsbrevet

Belopp angivna i tkr.

Avgifter – Offentligrättsliga avgifter

Verksamhet	År 2021: Ack. utfall	År 2022: Utfall intäkter	År 2022: Utfall kostnader	År 2022: Netto utfall	År 2023: Budget intäkter	År 2023: Utfall intäkter	År 2023: Budget kostnader	År 2023: Utfall kostnader	År 2023: Netto budget	År 2023: Netto utfall	År 2023: Ack. utfall
Registreringsavgift för jaktområden	66	32	-194	-161	15	18	-15	-2	0	16	-80
Djur och lantbruk (avgift för extra kontroller m.m.)	-46	251	-149	101	300	202	-300	-196	0	7	62
Delgivning	0	27	-34	-7	30	35	-70	-53	-40	-18	-26
Övrig offentligrättslig verksamhet	262	1 023	-1 247	-221	800	1 094	-800	-671	0	423	463
Summa offentligrättsliga avgifter	281	1336	-1 625	-289	1 145	1 349	-1 185	-922	-40	428	420

Avgifter – Uppdragsverksamhet

Verksamhet	År 2021: Ack. utfall	År 2022: Utfall intäkter	År 2022: Utfall kostnader	År 2022: Netto utfall	År 2023: Budget intäkter	År 2023: Utfall intäkter	År 2023: Budget kostnader	År 2023: Utfall kostnader	År 2023: Netto budget	År 2023: Netto utfall	År 2023: Ack. utfall
Resurssamordning	-42	206	-164	42	650	400	-650	-400	0	0	0
Övrig uppdragsverksamhet	343	45	-39	5	35	14 424	-35	-10 848	0	3 577	3 924
Summa avgift uppdragsverksamhet	300	251	-203	48	685	14 824	-685	-11 248	0	3 577	3 924

Kommentar till tabellerna

Överskott inom övrig offentligrättslig verksamhet förklaras av lägre kostnader för personal inom dammtillsyn.

Överskott inom övrig uppdragsverksamhet beror på ändrad klassificering av ersättning för fastighetsförvaltning.

Året i siffror

Avsnittet innehåller redovisningar och återsrapporteringar enligt:

Uppdrag/Uppgift	Källa till uppgift/uppdrag
3 kap. 2§ förordning om årsredovisning och budgetunderlag	Övriga uppdrag
2 kap. 4§ förordning om årsredovisning och budgetunderlag	Övriga uppdrag
2.1 Årsredovisning i enhetlig struktur, redovisning av statistik m.m.	Regleringsbrev

Regleringsbrevsuppdrag som ska redovisas i särskild ordning finns listade i bilaga D.

Tabell A – Verksamhetskostnader 2021–2023

Belopp angivna i tkr.

Verksamhetsområde	År 2023	År 2022	År 2021
20–21 (exkl. 201) Övrig förvaltning ¹⁾	16 293	19 034	22 638
201 Allmänna val	170	2 616	189
25 Trafikföreskrifter	1 021	967	1 051
28 Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	10 963	10 061	9 398
30 Regional tillväxt	7 566	12 257	17 431
34 Infrastrukturplanering	4 669	4 712	4 440
40 Hållbar samhällsplanering och boende	10 197	8 329	6 737
41 Stöd till boende och energiåtgärder	1 901	1 702	5 661
42 Energi och klimat	6 884	7 613	8 357
43 Kulturmiljö	8 651	9 920	7 993
45 Samhällsskydd och beredskap	15 102	15 098	14 213
46 Civilområde	0	2	-
50 Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	15 250	15 257	15 482
51 Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	54 134	70 756	51 146
52 Prövning och tillsyn för skydd av naturen	3 411	3 580	3 191
53 Vattenverksamhet och vattenförvaltning	10 053	11 580	9 776
54 Mineralfyndigheter	32	16	78
55 Miljöfarlig verksamhet	11 162	11 283	9 713
56 Övrigt miljö- och hälsoskydd	400	315	390
57 Förorenade områden, efterbehandling	4 611	4 357	3 424
58 Restaurering	5 320	4 943	3 813
60 Lantbruk och landsbygd	78 412	39 385	57 942
61 Rennäring och fjällförvaltning (enbart Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län)	6	-1	0
62 Fiske	3 509	2 776	3 744
70 Folkhälsa	3 166	2 852	2 124
80 Jämställdhet	2 641	2 553	2 328
81 Nationella minoriteter	5	21	100
82 Mänskliga rättigheter	3 441	3 454	4 726
85 Integration	2 195	1 891	2 269
10 Myndighetsövergripande verksamhet	19 282	18 154	14 571
11 Administration och intern service	52 677	49 122	48 086
99 Resurssamverkan ²⁾	513	659	370

Verksamhetsområde	År 2023	År 2022	År 2021
20–85 Summa produktion	281 166	267 326	268 354
10–85 Summa verksamhetskostnad exkl. resurssamverkan	353 125	334 601	331 012
10–99 Total verksamhetskostnad ³⁾	353 638	335 260	331 382

¹⁾ Eftersom allmänna val har inkorporerats i 3 § (3 § p. 1) i förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion och därmed jämföras med övriga uppgifter, urskiljs VÅS 201 Allmänna val från Övrig förvaltning (VÅS 20–21) fr o m 2018.

²⁾ Den del av kostnader för resurssamverkan som inte avser den egna länsstyrelsen redovisas på denna rad. Länsstyrelsens egen andel redovisas under relevant verksamhetskod, oftast adm. och intern service (11).

³⁾ Totalsumma verksamhetskostnader ska stämma överens med verksamhetskostnader enligt resultaträkningar.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP.

Kommentar till Tabell A

Verksamhetskostnader för 2023 uppgick till 353,6 miljoner kronor vilket är en ökning om 18,4 miljoner kronor eller 5,5%.

Större kostnadsförändringar för övriga verksamheter än nedan angivna verksamhetsområden redovisas i respektive verksamhetsavsnitt.

För verksamhetsområde 511 (skydd av områden och arter) syns en tydlig kostnadsminskning jämfört med 2022. Antalet medarbetare är lägre jämfört med 2022. Projektanställningar har i det närmast upphört på grund av lägre medelstilldelning.

53 Vattenverksamhet och vattenförvaltning, verksamhetskostnaderna har minskat beror på vakanser inom vattenverksamhet.

57 Förorenade områden, efterbehandling ökar i enlighet med den satsning som finns på området.

Kostnadsökningarna för verksamhet 58 och 62 speglar den ökade satsningen på restaurering av vattenmiljöer och fiskevårdande åtgärder då Länsstyrelsens anställt personal och även genomfört fler åtgärder

Kostnaderna för verksamheten för administration och service (verksamhetsområde 11) har ökat med 3,6 miljoner kronor och uppgick till 52,7 miljoner kronor. Kostnadsökningen består främst av ökade personalkostnader till följd av ett antal rekryteringar, avskrivningar för lokaler till följd av ny entré och högre räntor.

Kostnaderna för myndighetsövergripande verksamhet (verksamhetsområde 10) uppgick till 19,3 miljoner kronor vilket är en ökning jämfört med 2022 med drygt 1,1 miljoner kronor. Ökningen består i huvudsak av personalkostnader.

Tabell B1, B2 - Verksamhets- kostnader och myndighets- gemensam verksamhet

Belopp angivna i tkr.

Tabell B1 – Verksamhetskostnader 2023

Verksamhetsområde	Kostnad exkl. OH (tkr)	Kostnad exkl. OH (%)	OH- kostnad (tkr)	OH- kostnad (%)	Kostnad inkl. OH (tkr)	Kostnad inkl. OH (%)
20-21 (exkl. 201) Övrig förvaltning ¹⁾	16 293	4,61%	5 660	7,88%	21 953	6,22%
201 Allmänna val	170	0,05%	67	0,09%	237	0,07%
25 Trafikföreskrifter	1 021	0,29%	416	0,58%	1 437	0,41%
28 Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	10 963	3,10%	4 017	5,59%	14 980	4,24%
30 Regional tillväxt	7 566	2,14%	2 306	3,21%	9 872	2,80%
34 Infrastrukturplanering	4 669	1,32%	819	1,14%	5 487	1,55%
40 Hållbar samhällsplanering och boende	10 197	2,89%	3 550	4,94%	13 747	3,89%
41 Stöd till boende och energiåtgärder	1 901	0,54%	769	1,07%	2 670	0,76%
42 Energi och klimat	6 884	1,95%	1 164	1,62%	8 048	2,28%
43 Kulturmiljö	8 651	2,45%	3 012	4,19%	11 663	3,30%
45 Samhällsskydd och beredskap	15 102	4,28%	5 023	6,99%	20 125	5,70%
46 Civilområde	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
50 Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	15 250	4,32%	4 141	5,76%	19 392	5,49%
51 Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	54 134	15,33%	13 215	18,39%	67 348	19,08%
52 Prövning och tillsyn för skydd av naturen	3 411	0,97%	1 394	1,94%	4 805	1,36%
53 Vattenverksamhet och vattenförvaltning	10 053	2,85%	3 674	5,11%	13 726	3,89%
54 Mineralfyndigheter	32	0,01%	13	0,02%	46	0,01%
55 Miljöfarlig verksamhet	11 162	3,16%	4 375	6,09%	15 537	4,40%
56 Övrigt miljö- och hälsoskydd	400	0,11%	159	0,22%	560	0,16%

Verksamhetsområde	Kostnad exkl. OH (tkr)	Kostnad exkl. OH (%)	OH- kostnad (tkr)	OH- kostnad (%)	Kostnad inkl. OH (tkr)	Kostnad inkl. OH (%)
57 Föreningade områden, efterbehandling	4 611	1,31%	1 715	2,39%	6 326	1,79%
58 Restaurering	5 320	1,51%	1 269	1,77%	6 589	1,87%
60 Lantbruk och landsbygd	78 412	22,21%	10 150	14,13%	88 562	25,09%
61 Rennäring och fjällförvaltning (enbart Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län)	6	0,00%	2	0,00%	8	0,00%
62 Fiske	3 509	0,99%	972	1,35%	4 481	1,27%
70 Folkhälsa	3 166	0,90%	1 224	1,70%	4 390	1,24%
80 Jämställdhet	2 641	0,75%	960	1,34%	3 601	1,02%
81 Nationella minoriteter	5	0,00%	2	0,00%	7	0,00%
82 Mänskliga rättigheter	3 441	0,97%	898	1,25%	4 339	1,23%
85 Integration	2 195	0,62%	874	1,22%	3 070	0,87%
10 Myndighetsövergripande verksamhet	19 282	5,46%				
11 Administration och intern service	52 677	14,92%				
99 Resurssamverkan ²⁾	513		118		631	
20–85 Summa produktion	281 166	79,62%	71 841	100,00%	353 007	100,00%
20–85 varav personalkostnad kontoklass 4	174 448					
10–85 Summa verksamhetskostnad exkl. resurssamverkan	353 125	100,00%			353 007	100,00%
10–99 Total verksamhetskostnad³⁾	353 638				353 638	

¹⁾ Eftersom allmänna val har inkorporerats i 3 § (3 § p. 1) i förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion och därmed jämställs med övriga uppgifter, urskiljs VÅS 201 Allmänna val från Övrig förvaltning (VÅS 20–21).

²⁾ Den del av kostnader för resurssamverkan som inte avser den egna länsstyrelsen redovisas på denna rad. Länsstyrelsens egen andel redovisas under relevant verksamhetskod, oftast adm. och intern service (11).

³⁾ Totalsumma verksamhetskostnader skall överensstämma med verksamhetskostnaderna enligt resultaträkningen.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP

Tabell B2 – Myndighetsgemensam verksamhet 2023

Myndighetsgemensam verksamhet	Kostnad exkl. OH (tkr)	Kostnad exkl. OH(%)
113-115 Samkostnad nivå 1 - Utrustning och gem service, lokaler och IT-verksamhet ¹⁾	40 268	23,08%
110-112, 116-119 Samkostnad nivå 2 - Ekonomi- och personaladministration ¹⁾	12 409	7,11%
100-109 Samkostnad nivå 3 - Myndighetsövergripande verksamhet/ledningsfunktion ¹⁾	19 282	11,05%

¹⁾ Summan på nivå 1–3 ska överensstämma med summan av Myndighetsövergripande verksamhet och Administration och intern service. Den procentuella fördelningen skall visa resp. nivåns andel av personalkostnaderna vht 2–8 (kkl 4).

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP

Kommentar till Tabell B1, B2

Se kommentarer under tabell A och i respektive verksamhetsområde.

Tabell C – Årsarbetskrafter (ÅA) 2021-2023

Verksamhetsområde	2023 ÅA totalt	2023 ÅA kvinnor	2023 ÅA män	2022 ÅA totalt	2021 ÅA totalt
20-21 (exkl. 201) Övrig förvaltning ¹⁾	16,8	10,2	6,6	21,7	28,3
201 Allmänna val	0,2	0,2	0,1	3,9	0,2
25 Trafikföreskrifter	1,6	0,0	1,5	1,5	1,6
28 Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	12,4	11,0	1,4	12,0	11,4
30 Regional tillväxt	6,3	3,3	3,0	10,6	19,7
34 Infrastrukturplanering	2,3	1,3	1,0	2,8	2,7
40 Hållbar samhällsplanering och boende	9,6	5,3	4,4	10,0	8,8
41 Stöd till boende och energiåtgärder	2,5	1,4	1,1	2,5	9,4
42 Energi och klimat	3,2	1,5	1,7	3,9	6,0
43 Kulturmiljö	10,0	7,3	2,7	11,2	9,8
45 Samhällsskydd och beredskap	14,0	4,5	9,5	13,8	15,3
46 Civilområde	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
50 Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	11,0	6,3	4,7	10,7	11,9
51 Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	44,1	18,7	25,4	53,4	43,1
52 Prövning och tillsyn för skydd av naturen	4,7	3,2	1,5	5,2	4,6
53 Vattenverksamhet och vattenförvaltning	11,3	5,0	6,3	12,7	11,7
54 Mineralfyndigheter	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
55 Miljöfarlig verksamhet	13,4	11,8	1,5	13,8	12,5
56 Övrigt miljö- och hälsoskydd	0,4	0,4	0,1	0,4	0,5
57 Förorenade områden, efterbehandling	5,3	5,3	0,0	4,6	3,3
58 Restaurering	4,3	0,7	3,6	3,5	2,7
60 Lantbruk och landsbygd	30,9	16,7	14,2	32,0	27,3
61 Rennäring och fjällförvaltning (enbart Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
62 Fiske	3,5	0,5	3,0	3,3	3,4
70 Folkhälsa	3,7	2,3	1,3	3,2	2,9
80 Jämställdhet	2,7	2,5	0,2	2,5	1,9
81 Nationella minoriteter	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
82 Mänskliga rättigheter	2,6	2,1	0,5	2,3	2,1
85 Integration	2,8	2,1	0,7	2,4	3,0
10 Myndighetsövergripande verksamhet	12,6	8,0	4,5	11,9	10,3
11 Administration och intern service	17,8	10,9	6,9	16,1	18,2

Verksamhetsområde	2023 ÅA totalt	2023 ÅA kvinnor	2023 ÅA män	2022 ÅA totalt	2021 ÅA totalt
99 Resurssamverkan	0,4	0,2	0,2	0,5	0,3
20–85 Summa årsarbetskrafter produktion	219,7	123,4	96,3	244,1	244,4
10–85 Summa årsarbetskrafter exkl. resurssamverkan	250,0	142,4	107,7	272,1	272,9
10–99 Summa årsarbetskrafter totalt	250,4	142,6	107,9	272,6	273,2

¹⁾ Eftersom allmänna val har inkorporerats i 3 § (3 § p. 1) i förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion och därmed jämföras med övriga uppgifter, urskiljs VÅS 201 Allmänna val från Övrig förvaltning (VÅS 20-21).

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP.

Kommentar till Tabell C

Se kommentar under respektive verksamhetsavsnitt.

Tabell D - Representation

Nyckeltal	År 2023 totalt (tkr)	År 2023 per ÅA (kr)	År 2022 totalt (tkr)	År 2022 per ÅA (kr)	År 2021 totalt (tkr)	År 2021 per ÅA (kr)
Intern representation	282	1 126	94	343	53	195
Extern representation	520	2 078	170	622	70	258

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP

Kommentar till Tabell D

Kostnaden för externa representation uppgick under 2023 till 520 tkr vilket i jämförelse med 2022 är en ökning med 350 tkr. Nivån och ökningen av den externa representationen förklaras dels av att länets landshövding under hela året verkat i sitt ordinarie ämbete dels att förutsättningar för att utöva representation jämfört med tidigare år förbättrats genom ökade möjligheter till fysiska möten mellan länsstyrelsen och andra statliga myndigheter, företag, kommuner och andra organisationer. Utfallet av den interna representationen uppgick till 282 tkr vilket är 188 högre än föregående år. Den interna representationen utgjordes av främst av aktiviteter som riktat till samtliga medarbetare (exempelvis gemensam julunch och personaldag).

Tabell E - Lokaler

Nyckeltal ¹⁾	Lokal	År 2023	År 2022	År 2021
Lokalkostnader (tkr), VÅS 103 ²⁾	Residens	1 679	1 456	1 417
Lokalyta (m ²)	Residens	1 670	1 660	1 660
Lokalkostnad per m ² (kr)	Residens	1 005	877	853
Lokalkostnader (tkr), VÅS 113 ³⁾	Lokaler, övriga ³⁾	14 053	12 848	13 031
Lokalyta (m ²)	Lokaler, övriga	8 144	8 144	8 144
Lokalkostnad per m ² (kr)	Lokaler, övriga	1 726	1 578	1 600
Lokalkostnader per årsarbetskraft (tkr)	Lokaler, övriga	56	47	48
Lokalyta per årsarbetskraft (m ²)	Lokaler, övriga	33	30	30
Kontorslokalyta (m ²) ⁴⁾	Kontorslokaler	7 281	7 281	7 281
Kontorslokalyta per årsarbetskraft (m ²)	Kontorslokaler	29	27	27
Lokalkostnader (tkr)	Lokaler totalt	15 732	14 304	14 448

¹⁾ Urvalen för lokalkostnaderna som redovisas i denna tabell är inte desamma som de urval som görs för de lokalkostnader som redovisas i resultaträkningen. Dessa tabeller har inte samma definition.

²⁾ Residensets lokalkostnader redovisas under VÅS 103 Servicestöd till ledningen.

³⁾ Med lokaler, övriga avses samtliga utrymmen förutom residenset som kontorslokaler, förråd, källare och garage. Med lokalkostnader avses hyra, lokalvård, larm och bevakningskostnader, avskrivningskostnader m.m. Dessa kostnader redovisas under VÅS 113 Lokaler.

⁴⁾ Med kontorslokaler avses ytor ovan mark som kontorsrum, biytor som korridorer, toaletter, trapphus, närarkiv, närförråd etc.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP

Kommentar till Tabell E

Lokalkostnad för residenset, VÅS 103, har ökat med 225 tkr varav 144 tkr beror på nytt hyresavtal med Statens Fastighetsverk.

Ökningen för lokalkostnader VÅS 113, 1 205 tkr, består till största del, 837 tkr, av ökade avskrivningskostnader kopplade till ny entré för kontoret i Falun.

Lokalyta per årsarbetskraft har ökat pga av att antalet årsarbetskrafter under året minskat med 22,2 st.

På grund av vattenskada i en del av kontorslokalerna i Falun har hyran under 2023 reducerats med 2 529 tkr. Direkta kostnader till följd av vattenskadan är 1 092 tkr för bland annat lokalhyra vid magasinering av möbler och annan egendom samt utrangering av förstörda inventarier. Hyresreduktioner från fastighetsägaren gör att de direkta kostnaderna inte påverkar årets totala lokalkostnader negativt. Läs mer om vattenskadan i avsnitt Information av väsentlig betydelse.

Tabell F - Redovisning av ärenden 2023

(samtliga ärenden oavsett databas)

Verksamhetsområde	Ingående balans	Antal inkomna ärenden	Antal uppräta ärenden	Antal beslutade ärenden	Utgående balans	Antal ej beslutade ärenden, äldre än två år
10-11 Myndighetsövergripande, administration och intern service	129	270	298	579	118	12
20-21 (exkl. 201) Övrig förvaltning	852	6232	865	6772	1177	79
201 Allmänna val	4	87	0	90	1	0
25 Trafikföreskrifter	62	195	31	238	50	0
28 Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	176	1085	577	1633	205	6
30 Regional tillväxt	54	12	2	38	30	13
34 Infrastrukturplanering	7	25	1	25	8	2
40 Hållbar samhällsplanering och boende	84	1213	12	1226	83	0
41 Stöd till boende och energiåtgärder	31	539	0	410	160	0
42 Energi och klimat	125	53	20	78	120	24
43 Kulturmiljö	257	759	40	864	192	21
45 Samhällsskydd och beredskap	202	166	124	228	264	49
46 Civilområde	0	0	0	0	0	0
50 Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	114	178	23	253	62	11
51 Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	313	351	182	518	328	106
52 Prövning och tillsyn för skydd av naturen	135	1112	90	1220	117	5
53 Vattenverksamhet och vattenförvaltning	142	320	45	363	144	21
54 Mineralfyndigheter	1	35	0	26	10	0
55 Miljöfarlig verksamhet	123	534	173	678	152	5

Verksamhetsområde	Ingående balans	Antal inkomna ärenden	Antal uppräta ärenden	Antal beslutade ärenden	Utgående balans	Antal ej beslutade ärenden, äldre än två år
56 Övrigt miljö- och hälsoskydd	5	112	3	114	6	0
57 Förorenade områden, efterbehandling	46	62	15	67	56	3
58 Restaurering	7	19	12	23	15	1
60 Lantbruk och landsbygd ¹⁾	636	6 925	403	5 168	2 541	81
61 Rennäring och fjällförvaltning (enbart Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län)	2	0	0	0	2	2
62 Fiske	18	208	5	217	14	1
70 Folkhälsa	126	12	142	13	267	106
80 Jämställdhet	13	5	7	13	12	3
81 Nationella minoriteter	0	2	0	2	0	0
82 Mänskliga rättigheter	23	6	5	13	21	12
85 Integration	11	22	12	35	10	1
10–85 Totalt antal ärenden	3 698	20 539	3 087	20 904	6 165	564

¹⁾ Under 2023 har huvuddelen av länsstyrelsens arbete hanterat stöd i den nya strategiska planen för ny jordbrukspolitik där jordbrukarstöd och projekt- och investeringsstöd hanteras i Jordbruksverkets it-system. I den ingående balansen ingår dock jordbrukarstöd och landsbygdsstöd från ÅR 2022 och tidigare. Helt rättvisande statistik över handlagda ärenden inom området jordbrukarstöd (601) är inte möjliga att hämta ut i sin helhet. Statistik för ansökan om åtaganden och några få mindre stödformer ingår inte. För landsbygdsstöden (602) och projekt- och investeringsstöden (603) redovisas komplett ärendestatistik av både ansökningar om stöd och utbetalningar. Det som redovisas här är den ärendestatistik som hämtas från Länsstyrelsens ärendehandläggningssystem Platina summerat med ärenden från Jordbruksverkets it-system, BLIS.

Källa: Ärendehandläggningssystemet Platina och Jordbruksverket.

Kommentar till Tabell F

Sett över hela Länsstyrelsen har antalet ärenden i balans ökat från 3 689 till 6 165. Ökningen märks främst inom 20-21 övrig förvaltning, 41 stöd till boende och energigtägar och 60 landbruk och landsbygd. Framförallt volymerna under 60 arbetades ner under 2022 men har åter ökat.

Antal ärenden äldre än 2 år har likt förra året en fortsatt positiv trend och har minskat från 653 till 564.

I en särskild redovning till Justitiekanslern redogörs för alla ärenden som är äldre än tre år.

Tabell G – Överklagade beslut 2023

Verksamhetsområde	Antal överklagade beslut ¹⁾	Antal beslut ²⁾	Andel överklagade beslut ³⁾ (%)
10-11 Myndighetsövergripande, administration och intern service	4	579	0,7
20-21 (exkl. 201) Övrig förvaltning	31	6178	0,5
201 Allmänna val	2	90	2,2
25 Trafikföreskrifter	13	238	5,5
28 Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	15	1633	0,9
30 Regional tillväxt	0	38	0,0
34 Infrastrukturplanering	0	25	0,0
40 Hållbar samhällsplanering och boende	80	1226	6,5
41 Stöd till boende och energiåtgärder	9	328	2,7
42 Energi och klimat	0	78	0,0
43 Kulturmiljö	4	864	0,5
45 Samhällsskydd och beredskap	0	228	0,0
46 Civilområde	0	0	0,0
50 Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	23	253	9,1
51 Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	10	518	1,9
52 Prövning och tillsyn för skydd av naturen	29	1220	2,4
53 Vattenverksamhet och vattenförvaltning	3	363	0,8
54 Mineralfyndigheter	0	26	0,0
55 Miljöfarlig verksamhet	17	678	2,5
56 Övrigt miljö- och hälsoskydd	0	114	0,0
57 Förorenade områden, efterbehandling	1	67	1,5
58 Restaurering	0	23	0,0
60 Lantbruk och landsbygd	11	795	1,4
61 Rennäring och fjällförvaltning (enbart Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län)	0	0	0,0
62 Fiske	1	217	0,5
70 Folkhälsa	0	13	0,0
80 Jämställdhet	0	13	0,0
81 Nationella minoriteter	0	2	0,0
82 Mänskliga rättigheter	0	13	0,0
85 Integration	0	35	0,0
10-85 Totalt antal ärenden	253	15 855	1,6

¹⁾ Avser beslut som överklagats till högre instans 2023, oavsett vilket år som beslutet är fattat.

²⁾ Avser beslut som fattats av länsstyrelsen under 2023.

³⁾ Avser antalet överklagade beslut under 2023 dividerat med antalet beslut under 2023.

Källa: Ärendehandläggningssystemet Platina.

Kommentar till Tabell G

Sett över hela Länsstyrelsen har 253 av 15 855 beslut överklagats, vilket motsvarar 1,6 procent. Detta är en ökning med från 1,4 procent år 2022 och 1,1 procent år 2021. Överlag bör 1,6 procent att betraktas som en låg andel överklagade ärenden.

Notera att ärenden avseende jordbrukarstöd och stöd inom landsbygdsprogrammet inte ingår i underlaget.

Vissa ärendeslag har dock en högre andel överklaganden. Alla ärendeslag med över fem procent kommenteras särskilt nedan.

25 Trafikföreskrifter, 13 av 258 beslut motsvarande 5,5 procent överklagades. Jämfört med förra året, 7,6 procent är det en något lägre andel. De beslut som överklagas avser i huvudsak förslag på trafikföreskrifter som avslagits.

40 Hållbar samhällsplanering och boende, 80 av 1 226 beslut motsvarande 6,5 procent överklagades. Framförallt frågor rörande bygglov, som ofta är en ekonomiskt viktigt och betydelsefullt beslut tenderar att ha en högre andel överklaganden. Andelen är oförändrad mot tidigare år och får anses normal för ärendeslaget.

50 Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd, 23 av 253 beslut motsvarande 9,1 procent överklagades. Överklagandefrekvensen har ökat från 5,1 procent föregående år, vilket motsvarar 7 fler ärenden. Överklagandefrekvensen är normal för aktuellt ärendeslag. Krav på åtgärder inom miljöbalken kan ha ekonomiskt betydelse för fastighetsärgare. Ärendegruppen innefattar även beslut från Miljöprövningsdelegationen rörande tillstånd och tillståndändringar för miljöfarlig verksamhet.

Tabell H - Överklagade beslut som ändrats i högre instans 2023

Verksamhetsområde	Antal överklagade beslut med dom i högre instans ¹⁾	varav antal ändrade beslut i högre instans ²⁾	Andel ändrade beslut (%) ³⁾
10-11 Myndighetsövergripande, administration och intern service	3	2	66,7
20-21 (exkl. 201) Övrig förvaltning	22	5	22,7
201 Allmänna val	0	0	0,0
25 Trafikföreskrifter	14	1	7,1
28 Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	18	4	22,2
30 Regional tillväxt	0	0	0,0
34 Infrastrukturplanering	0	0	0,0
40 Hållbar samhällsplanering och boende	74	12	16,2
41 Stöd till boende och energiåtgärder	4	0	0,0
42 Energi och klimat	0	0	0,0
43 Kulturmiljö	1	1	100,0
45 Samhällsskydd och beredskap	1	1	100,0
46 Civilområde	0	0	0,0
50 Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	23	6	26,1
51 Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	10	2	20,0
52 Prövning och tillsyn för skydd av naturen	20	5	25,0
53 Vattenverksamhet och vattenförvaltning	5	2	40,0
54 Mineralfyndigheter	1	0	0,0
55 Miljöfarlig verksamhet	15	7	46,7
56 Övrigt miljö- och hälsoskydd	1	1	100,0
57 Förorenade områden, efterbehandling	0	0	0,0
58 Restaurering	0	0	0,0
60 Lantbruk och landsbygd	17	5	29,4
61 Rennäring och fjällförvaltning (enbart Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län)	0	0	0,0
62 Fiske	2	2	100,0
70 Folkhälsa	0	0	0,0
80 Jämställdhet	0	0	0,0

Verksamhetsområde	Antal överklagade beslut med dom i högre instans ¹⁾	varav antal ändrade beslut i högre instans ²⁾	Andel ändrade beslut (%) ³⁾
81 Nationella minoriteter	0	0	0,0
82 Mänskliga rättigheter	0	0	0,0
85 Integration	0	0	0,0
10-85 Totalt antal ärenden	231	56	24,2

¹⁾ Avser antalet beslut som överklagats i högre instans vars domar/beslut inkommit till länsstyrelsen under 2023.

²⁾ Avser beslut som ändrats under 2023 på grund av domar/beslut i högre instans.

³⁾ Antal ändrade beslut i högre instans under 2023 dividerat med antal beslut som överklagats till högre instans med dom/beslut under 2023.

Källa: Ärendehandläggningssystemet Platina.

Kommentar till Tabell H

Sett över hela Länsstyrelsen har 56 av 231 ärenden ändrats efter överklagande, vilket motsvarar en ändringsfrekvens på 24,2 procent. För år 2022 var frekvensen 17,7 procent och år 2021, 25,7 procent. Notera att i underlaget för denna bedömning ingår inte ärenden om jordbrukarstöd eller stöd enligt landsbygdsprogrammet.

Andelen ändrade beslut är inte anmärkningsvärd ett till att det endast rör de beslut som överklagats, vilka enligt tabell G motsvarar 1,5 procent av samtliga beslut. Att en andel de överklagade besluten ändras är en naturlig del av att praxis utvecklas och att talan i ärenden kan ändras under processens gång. I de fall ändringen berott på fel i handläggningen på Länsstyrelsen eller på felaktiga analyser av rättsläget har detta följts upp på aktuell avdelning för att höja kvalitén på den fortsatta handläggningen.

Nedan ges förklaringar till de ärendeslag som har över tio procent i ändringsfrekvens, med undantag för de ärendeslag där antalet överklagade ärenden understiger tio stycken (underlaget är då för litet för att ge en rättvisande bild).

Verksamhetsområde 20-21 (exkl 201) Övrig förvaltning, 5 av 22 beslut, motsvarande 22,7 procent ändrades. Merparten av besluten rör jaktfrågor och beslut från viltfårdsföreningar som överklagats. Ett beslut ändrades endast i del och avslogs i övrigt. Det ändrade beslut som inte rörde jakt och viltvård rörde en begravningstvist där Länsstyrelsen meddelade avslag men istället borde avvisat ärendet.

Verksamhetsområde 28 Livsmedelkontroll, djurskydd, och allmänna veterinära frågor, 4 av 18 beslut, motsvarande 22,2 procent ändrades. I två av besluten upphävdes djurförbudet, i ett av besluten tidsbegränsades djurförbudet till fem år och i sista beslutet ändrades djurförbudet till att endast avse ett djurslag.

Verksamhetsområde 40 Hållbar samhällsplanering och boende, 12 av 74 beslut, motsvarande 16,2 procent ändrades. Området innefattar i huvudsak överklagade beslut inom Plan- och bygglagen. De ändrade besluten innefattar domar där antingen rättsutveckling av vissa frågor skett genom eller efter

beslutet, där Länsstyrelsens prövning borde landat i en annan bedömning av rättsläget eller ärenden där vi borde gjort en annan förvaltningsrättslig bedömning.

Verksamhetsområde 50 Övergripande och gemensamt för naturnård och miljöskydd, 6 av 23 beslut, motsvarande 26,1 procent ändrades. Besluten avser överklagade beslut enligt miljöbalken m.fl författningar. I ett ärende gjorde överinstans en annan tekniskt bedömning kring tillåtlig mängd zinkhalt som var godtagbar. I ett annat fall tillämpade Länsstyrelsen försiktighetsprincipen men där ytterligare utredning i högre instans visade att risken var liten varpå tillstånd kunde ges. Övriga beslut har handlat om ärenden som borde återförvisats istället för avslagits eller där Länsstyrelsens avgörande endast ändrats i del. Exempelvis verkställighetsdatum för avhjälpande åtgärder.

Verksamhetsområde 51 Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden, 2 av 10 beslut ändrades. De ändrade besluten avser ett upphävande av strandskydd som återförvisades för kompletterande utredning samt ett föreläggande om att ta bort bryggflotte som ändrades i högre instans.

Verksamhetsområde 52 Prövning och tillsyn för skydd av naturen, 5 av 20 beslut, motsvarande 25 procent ändrades. Besluten avser i huvudsak beslut om överprövning av kommunal strandskyddsdispens. Tre av rör strandskyddsdispens där önskad åtgärd inte bedömts utöka hemfridszonen mer än obetydligt. Ett beslut upphävdes då en väg bedömdes vara avskiljande samt ett beslut rörande skogsfrödling som återförvisades för vidare utredning enligt artskyddsförordningen.

Verksamhetsområde 55 Miljöfarlig verksamhet, 7 av 15 beslut, motsvarande 46,7 procent ändrades. Två av besluten avser tillsyn av eller anmälan om ändring i miljöfarlig verksamhet. Fem beslut avser tillståndsprövning eller villkorsändringar från Miljöprövningsdelegationen som ändrats i del, helhet eller i något fall återförvisats av olika anledningar.

Verksamhetsområde 60 Lantbruk och landsbygd, 5 av 17 beslut, motsvarande 29,4 procent ändrades. Besluten avser stöd till jordbruket enligt EG:s förordningar. Ändrade besluten beror i huvudsak på detaljer i ansökningsprocessen. Vilket också följts upp med överinstans under året.

62 Fiske Ett ärende förbud till utplantering av fisk i vatten som rinner in i Norge där endast Havs- och vattenmyndigheten har möjlighet att lämna dispens till utsättning, vilket de gjorde. Det andra rör ett odlingstillstånd för fiskodling där Länsstyrelsen och Jordbruksverket nekat tillstånd och Förvaltningsrätten i Falun ändrade beslutet. Här behövs praxis för vad Länsstyrelsen ska ta hänsyn till i bedömningen.

Tabell I - Handläggningstider

VÄS och ärendeslag med gemensamma mål	Mål dagar 2021–2023	Utfall (%) 2023	Utfall (%) 2022	Utfall (%) 2021	Medel-antal dagar 2023	Medel-antal dagar 2022	Medel-antal dagar 2021
202 Anmälan om svenskt medborgarskap ¹⁾	45	96	100	100	12	8	8
204 Begravningsfrågor ¹⁾	45	99	100	98	7	7	9
212 Auktorisation av bevakningsföretag ¹⁾	180	100	100	0	138	175	238
282 Ansökan om tillstånd enligt 6 kap 4§ djurskyddslagen ²⁾	90	100	100	100	7	1	1
282 Ansökan om förprovning djurstall ²⁾	56	100	100	100	1	1	1
282 Anmälningssärenden djurskydd	90	88	82	70	41	48	89
40321 Överklagande av lov, förhandsbesked	150	98	80	7	86	102	294
40322 Överklagande av bygglov för bostäder, dock ej fritidsbostäder	120	100	100	96	56	54	69
4034 Överklagande av kommuns beslut enligt plan- och bygglagen	180	82	69	17	127	141	359
505 Överklagade kommunala beslut miljöbalken m.fl. föfattn.	180	60	68	22	172	150	277
525 Samråd enligt 12 kap. 6§ miljöbalken	42	68	78	75	46	35	40
526 Granskning av kommunal strandskyddsdispens ³⁾	21	99	98	99	8	9	8
551 Prövning miljöfarlig verksamhet 9 kap. miljöbalken - Ansökan om tillstånd (konc) ^{2, 4)}	180	92	86	71	123	115	136
555 Anmälan ändring tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet	75	96	89	79	35	41	87
562 Prövning av avfall och producentansvar	40	97	95	89	12	13	16
566 Tillsyn av avfall och producentansvar	30	100	89	75	5	14	17
602 Ansökan om stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder – företagsstöd ^{5,6)}	180	7	50	0	613	152	1092
602 Ansökan om stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder – projektstöd ^{5, 6)}	180	31	92	13	591	114	457
602 Ansökan om stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder – miljöinvesteringar ^{5, 6)}	180	88	79	65	116	126	160

VÄS och ärendeslag med gemensamma mål	Mål dagar 2021–2023	Utfall (%) 2023	Utfall (%) 2022	Utfall (%) 2021	Medel-antal dagar 2023	Medel-antal dagar 2022	Medel-antal dagar 2021
622 Ansökan om stöd från Fiskerifonden - företagsstöd ^{5, 6)}	180	0	0	0	0	0	0
622 Ansökan om stöd från Fiskerifonden - projektstöd ^{5, 6)}	180	0	0	0	0	0	0
602 Ansökan om utbetalning av stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder-företagsstöd ^{6, 7)}	120	93	96	81	65	53	84
602 Ansökan om utbetalning av stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder – projektstöd ^{6, 7)}	120	74	85	46	96	70	249
602 Ansökan om utbetalning av stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder – miljöinvesteringar ^{6, 7)}	120	67	100	60	90	55	110
622 Ansökan om utbetalning av stöd från Fiskerifonden – företagsstöd ^{6, 7)}	120	0	0	0	0	0	0
622 Ansökan om utbetalning av stöd från Fiskerifonden – projektstöd ^{6, 7)}	120	0	0	0	0	0	0
623 Ansökan tillstånd flyttning och utplantering av fisk	30	84	66	88	23	34	15
623 Ansökan om förordnande som fisketillsynsman	40	97	78	64	18	40	37

¹⁾ Ärendeslaget är koncentrerat till länsstyrelserna i Stockholms, Östergötlands, Skåne, Västra Götalands, Dalarnas, Västernorrlands och Norrbottens län.

²⁾ Målet är satt från komplett ansökan.

³⁾ Enligt 19 kap 3 b § miljöbalken.

⁴⁾ Ärendeslaget är koncentrerat till länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Östergötlands, Kalmar, Skåne, Hallands, Västra Götalands, Örebro, Dalarnas, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län.

⁵⁾ Handläggningstid, ansökan om stöd: Mätning från att ansökan kom in till Länsstyrelsen fram till att Länsstyrelsen har fattat beslut om stöd. Målsättning för handläggningstiderna gäller för alla ansökningar oberoende av vilket år de kom in. 90% av ansökningarna om stöd ska vara beslutade inom 6 månader.

⁶⁾ Målet enligt SUSS PoF (Styr- och Uppföljningssystem i Samverkan för LB/Fiskestöden) Hämtas från Jordbruksverkets uppföljningsverktyg BLIS.

⁷⁾ Handläggningstid, ansökan om utbetalning: Mätning från att ansökan om utbetalning kom in till Länsstyrelsen fram till beslut. Målsättning för handläggningstiderna gäller för alla ansökningar oberoende av vilket år de kom in. 90% av ansökningarna om utbetalning ska vara beslutade inom 4 månader.

Källa: Ärendehanteringssystemet Platina och Jordbruksverket.

Kommentar till Tabell I

De flesta ärendeslag uppfyller i godtagbar utsträckning ställda krav på handläggningstid. De ärendeslag där måluppfyllnaden understiger 75 procent anges nedan med möjliga förklaringar till den bristande måluppfyllelsen.

VÄS 505, Överklagade kommunala beslut miljöbalken m.fl. författningar. Minskning med 8 procentenheter jämfört med förra året. Medel för antal dagar ligger fortfarande under mål. Vissa ärenden tar av olika omständigheter lite längre tid.

VÄS 525, Samråd enligt 12 kap. 6§ miljöbalken. Minskning med 10 procentenheter jämfört med förra året. Medel för antal dagar ligger nära måluppfyllelse och resultatet bedöms inte avvika nämnvärt från tidigare år.

VÄS 602, Ansökan om stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder – företagsstöd och projektstöd. Ärendena handläggs enligt Jordbruksverkets föreskrifter och avslutas inte förrän åtgärderna vidtagits och utbetalning skett. Föreskrifter som ändrats under året bedöms förkorta handläggningstiderna på sikt men sannolikt syns inte fullt genomslag förrän år 2025.

VÄS 602, Ansökan om utbetalning av stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder – projektstöd och miljöinvesteringar. Utfall på 74 respektive 67 procent och medel-antal dagar är 24-30 dagar under utsatt mål. Vissa ärenden tar av olika omständigheter lite längre tid.

Ansökan om stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder – företagsstöd

Ansökan om stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder – projektstöd

Ansökan om utbetalning av stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder – projektstöd

Ansökan om utbetalning av stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder – miljöinvesteringar

För verksamheter inom 551, 555, 562, 566 finns en positiv trend som beror på att tydliga prioriteringar i kombination med att rutiner skapats för handläggning.

623 Länsstyrelsen inväntade vägledning från Havs- och vattenmyndigheten under 2022 och början av 2023 gällande tolkning ny lagstiftning. Därför blev ett antal ärenden liggande under en längre tid. Efter förtydligandet från HaV har Länsstyrelsen klarat angivna handläggningstider.

Finansiell redovisning

Avsnittet innehåller redovisningar och återrapporteringar enligt:

Uppdrag/Uppgift	Källa till uppgift/uppdrag
7 kap. 2 § förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag	Övriga uppdrag

Resultaträkning

Resultaträkning (belopp i tkr)	2023	2022	Not
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag	153 954	153 374	1
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	161 419	31 109	2
Intäkter av bidrag	116 755	157 542	3
Finansiella intäkter	2 029	656	4
Summa	434 156	342 681	
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	-204 258	-210 263	5
Kostnader för lokaler	-17 235	-17 492	
Övriga driftkostnader	-126 479	-103 667	6
Finansiella kostnader	-514	-89	7
Avskrivningar och nedskrivningar	-5 152	-3 749	8
Summa	-353 638	-335 260	
Verksamhetsutfall	80 517	7 421	
Uppbördsverksamhet			
Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras	8 487	8 695	9
Medel som tillförts statens budget från uppbördsverksamhet	-8 487	-8 695	10
Saldo	0	0	
Transfereringar			
Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag	4 227	4 141	11
Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag	217 771	186 073	12
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	48 105	27 511	13
Finansiella intäkter	340	88	14
Finansiella kostnader	0	0	
Avsättning till/upplösning av fonder m.m. för transfereringsändamål	189	2 003	15
Lämnade bidrag	-260 989	-217 175	16
Saldo	9 644	2 640	
Årets kapitalförändring	90 161	10 061	17

Balansräkning

Tillgångar (belopp i tkr)	2023-12-31	2022-12-31	Not
Immateriella anläggningstillgångar			
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	0	0	
Summa	0	0	18
Materiella anläggningstillgångar			
Förbättringsutgifter på annans fastighet	8 235	7 891	
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	8 296	8 078	
Summa	16 531	15 969	19
Varulager m.m.			
Fastigheter	193 819	157 625	
Summa	193 819	157 625	20
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar	1 623	1 689	
Fordringar hos andra myndigheter	27 948	17 018	21
Övriga kortfristiga fordringar	44 384	32 859	22
Summa	73 956	51 566	
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	3 665	3 781	
Upplupna bidragsintäkter	17 693	20 193	
Övriga upplupna intäkter	258	296	
Summa	21 616	24 270	23
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket	-75 282	-92 700	
Summa	-75 282	-92 700	24
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	70 828	76 996	25
Övriga tillgodohavanden i Riksgäldskontoret	11 103	9 676	26
Kassa och bank	11 439	11 808	27
Summa	93 371	98 481	
Summa tillgångar	324 011	255 210	

Kapital och skulder (belopp i tkr)	2023-12-31	2022-12-31	Not
Myndighetskapital			
Statskapital	14 285	11 373	
Balanserad kapitalförändring	37 752	30 603	
Kapitalförändring enligt resultaträkningen	90 161	10 061	
Summa	142 198	52 037	28
Fonder			
Fonder	11 190	11 379	
Summa	11 190	11 379	15
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	857	665	29
Övriga avsättningar	1 739	1 342	30
Summa	2 596	2 007	
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	14 278	12 859	31
Räntekontokredit i Riksgäldskontoret	0	0	32
Kortfristiga skulder till andra myndigheter	18 973	26 169	33
Leverantörsskulder	10 257	11 962	
Övriga kortfristiga skulder	8 676	9 464	34
Depositioner	11 103	9 676	35
Summa	63 286	70 130	
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	16 915	15 638	
Oförbrukade bidrag	87 826	104 018	
Summa	104 741	119 656	36
Summa kapital och skulder	324 011	255 210	

Poster inom linjen

Ansvarsförbindelse (tkr)	2023	2022
Ombyggnadstillägg vid ej förlängt hyresavtal	10 000	10 000

Kommentar till ansvarsförbindelse

Under 2018 tecknades ett nytt hyreskontrakt efter ombyggnation av de befintliga lokalerna som Länsstyrelsen hyr. Ombyggnationen slutfördes 2019. Av hyreskontraktet framgår att i det fall Länsstyrelsen vid avtalstidens slut inte förlänger avtalet förbinder sig Länsstyrelsen att betala ett ombyggnadstillägg om 10 miljoner kronor. Förlängs avtalet utgår inget ombyggnadstillägg. Länsstyrelsen redovisar detta åtagande som en ansvarsförbindelse efter bedömning att nuvarande lokaler i Falun kommer utgöra hemvist för verksamheten under lång tid framöver. Därmed anses risken att behöva infria denna förpliktelse ytterst liten.

Anslagsredovisning

Redovisning mot anslag

Belopp i tkr.

Anslag	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enligt regleringsbrev	Omdisponerat anslagsbelopp	Utnyttjad del av medgivet överskrådande	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överföringsbelopp	NOT
Utgiftsområde 1 Rikets styrelse 01 02 001 016 Länsstyrelserna m.m. (ramanslag)	3 584	133 680	0	0	0	137 264	-133 244	4 020	37
Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg 09 05 002 005 Barnets rättigheter (ramanslag)	21	5 000	0	0	-21	5 000	-5 000	0	38
Utgiftsområde 19 Regional tillväxt 19 01 001 016 Regionala utvecklingsåtgärder (ramanslag)	521	168	0	0	-521	168	-130	38	39
Utgiftsområde 22 Kommunikationer 22 02 003 002 Grundläggande betaltjänster (ramanslag)	0	2 000	0	0	0	2 000	-2 000	0	40
Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel 23 01 020 002 Stöd till jordbrukets rationalisering (ramanslag)	7 079	24 116	0	0	-7 079	24 116	-17 913	6 203	41
Summa	11 205	164 964	0	0	-7 621	168 548	-158 288	10 261	

Redovisning mot inkomsttitel

Belopp i tkr.

Inkomsttitel	Beräknat belopp	Inkomster	NOT
2391 Ränteinkomster på markförvärv för jordbrukets rationalisering	0	36	
2511 Expeditions- och ansökningsavgifter	2 000	2 233	
2537 Miljöskyddsavgift Tåktavgift	7 200	7 927	
2552 01 Stiftelser, tillsynsavgift	300	322	
2552 02 Stiftelser, registerhållningsavgift	500	487	
2552 03 Avgifter enligt avfallsförordningen	100	96	
2714 01 Sanktionsavgifter	2 500	1 046	
2811 03 Jordfonden (Lst i Dalarna)	500	-3 961	
2811 9 Övriga inkomster	0	299	
Summa	13 100	8 487	9

Redovisning av beställningsbemyndiganden

Belopp i tkr.

Anslag / Anslagsbenämning	Tilldelat bemyndigande	Ingående åtaganden 2023	Utestående åtaganden 2023	Utestående åtagandenas fördelning 2024	NOT
19 01 001 016 Regionala utvecklingsåtgärder	0	60	0	0	39

Tilläggsupplysningar och noter

Allmänt

Belopp redovisas i tusentals kronor (tkr) där annat inte anges. De flesta belopp i resultatredovisning och de finansiella delarna är framtagna med hjälp av ett länsstyrelsegemensamt rapportpaket i Excel. Det innebär att talen innehåller decimaler, vilket ger avrundningsdifferenser.

Länsstyrelsens redovisning följer god redovisningssed enligt 6 § förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring. Brytdatum, det datum då löpande bokföring på räkenskapsåret avslutas, är den 5 januari 2024.

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag (FÅB) samt Ekonomistyrningsverkets föreskrifter och allmänna råd till förordningen.

Med årsarbetskrafter avses antalet anställda personer omräknat till heltidsarbetande. Sammanlagd arbetad tid divideras med en länsstyrelsegenomsnittlig möjlig arbetstid = 1 710 timmar. Medeltal anställda beräknas som samtliga månadsanställda reducerat med anställningsperiod samt tjänstledighet om 100 %. Därutöver räknas timanställdas anställningsomfattning utifrån antalet genomförda arbetstimmar under anställningsperioden.

Avvikelser från generella ekonomiadministrativa regler

I regleringsbrevet 2023 har regeringen beslutat om följande undantag från det ekonomiadministrativa regelverket:

- ”Bestämmelsen i 3 kap. 1 § andra stycket förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag om att resultatredovisningen ska omfatta antalet och styckkostnaden för handläggningen av ärendeslag som omfattar ett stort antal ärenden, ska inte tillämpas på länsstyrelserna.”
- ”Med undantag från vad som gäller enligt 3 kap. 1 § tredje stycket och 3 kap. 2 § förordningen om årsredovisning och budgetunderlag, ska verksamhetskostnader och årsarbetskrafter redovisas i en för länsstyrelserna enhetlig struktur efter närmare anvisningar från Länsstyrelsen i Örebro län.”

Redovisnings- och värderingsprinciper

Periodavgränsningsposter

Inkomna fakturor t.o.m. brytdag har bokförts. Fakturor som erhålls efter brytdagen redovisas som periodavgränsningspost. Beloppsgränsen för periodavgränsningsposter har fastställts till 50 tkr.

Löpande under året periodiseras förutbetalda kostnader som hyror med mera för att kostnaden ska belasta rätt period. Skulder till personalen i form av kompledighet och semesterlöner redovisas månadsvis och värderas i samband med bokslut.

Erhållna bidrag som inte förbrukats periodiseras och redovisas som oförbrukade bidrag. Kostnader motsvarande bidragsbelopp som ännu inte erhållits, periodiseras och redovisas som upplupna bidragsintäkter.

Anläggningstillgångar

Tillgångar med en ekonomisk livslängd om minst 3 år och ett anskaffningsvärde på minst ett halvt basbelopp redovisas som anläggningstillgångar. Immateriella anläggningstillgångar vid anskaffningsvärde på minst 100 tkr och för förbättringsutgifter på annans fastighet på minst 50 tkr och markanläggningar som klassas som infrastrukturella tillgångar (naturmiljötillgång) på minst 250 tkr

Stationära och bärbara persondatorer kostnadsförs direkt på grund av den tekniska utvecklingen och prisnivån samt för bärbara datorer eftersom de utsätts för extra stort slitage.

På anskaffningsvärdet görs linjär avskrivning månadsvis.

Tillgångstyp	Avskrivningsplan
Immateriella anläggningstillgångar	5 år
Markanläggningar	Respektive komponents nyttjande period
Förbättringsutgift på annans fastighet	Högst 7 år
Maskiner	5 år
It-teknisk utrustning	3 år
Leasingavtal	3 år
Bilar och transportmedel	5 år
Konst	Ingen avskrivning
Övriga inventarier	5 år
Pågående nyanläggningar	Avskrivning startas vid färdigställning och inplacering i anläggningsgrupp

Jordfonden

Jordfondens fastigheter värderas till inköpspris, med justering för gjorda åtgärder. Enligt regleringsbrev 2023 avseende utgiftsområde 23 anslag 1:20 anslagspost 2 villkor 6 ska vinst vid försäljning återinvesteras i Jordfonden.

Lånefordringar

Länsstyrelsen gör bedömning av nedskrivningsbehov inför årsbokslut.

Värdering av fordringar och skulder

Fordringar har tagits upp till det belopp som efter individuell prövning beräknas bli betalt. Fordringar och skulder i utländsk valuta har värderats till balansdagens kurs.

Lönegarantifordran värderegleras kollektivt med 86 procent, vilket motsvarar det erfarenhetsmässiga sambandet mellan utbetalningar och utdelningar.

Stora genomslag i den finansiella redovisningen

Verksamhetens intäkter och kostnader

Till följd av ett ökat antal fastighetsaffärer och ökat värde på skogsmark, kopplat till Jordfonden, har högre intäkter redovisats 2023. Samma förklaring gäller för redovisning av kostnader.

Transfereringar

Ökade bidrag inom lönegarantiverksamhet och förorenade områden förklarar ökningen av transfereringar 2023.

Uppgifter om rådsledamöter enligt 7 kap. 2 § förordningen om årsredovisning och budgetunderlag

Redovisning av skattepliktiga ersättningar och andra förmåner till rådsledamöter och ledande befattningshavare samt uppgift om uppdrag som styrelse- eller rådsledamot i andra statliga myndigheter samt uppdrag som styrelseledamot i aktiebolag.

Namn	Ersättning kronor	Andra uppdrag
Landshövding		
Helena Höj	1 476 467	Enskilda Högskolan Stockholm AB
Länsråd t.o.m 2023-08-20		
Camilla Fagerberg Littorin	855 915	Inga övriga uppdrag
Tillförordnad Länsråd fr.o.m 2023-08-21		
Björn Forsberg	901 782	Inga övriga uppdrag
Insynsråd		
Anders Ahlgren	3 800	Gagnline Affärsutveckling AB, Almi Företagspartner GävleDala AB, Promål AB, Dala Energi AB
Anna Ehrenberg	0	Vetenskapligt råd Statens beredning för medicinsk och social utvärdering, Vetenskapligt råd för Svensk sjuksköterskeförening
Christina Eriksson	0	Inga övriga uppdrag
Marie Louise Erbing Falkland	0	Outokumpu PressPlate AB, Outokumpu Prefab AB, IVL Svenska Miljöinstitutet AB
Thomas Agneteg	0	Inga övriga uppdrag
Martin Moraeus	0	Dalarnas försäkringsbolag, Lantbrukarnas Riksförbund - förening u.p.a, Orsa Besparingskog
Roza Güclü Hedin	4 350	Inga övriga uppdrag

Noter till resultaträkning

Not 1 Intäkter av anslag

Not 1 Intäkter av anslag (tkr)	2023	2022
01 05 001 016 Länsstyrelserna m.m. (ramanslag)	133 138	132 950
09 05 002 005 Barnets rättigheter (ramanslag)	1 939	1 457
19 01 001 016 Regionala utvecklingsåtgärder (ramanslag)	130	460
22 02 003 002 Grundläggande betaltjänster (ramanslag)	2 000	2 000
23 01 020 002 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m. (ramanslag)	16 747	16 508
Summa intäkter av anslag	153 954	153 374

Kommentar till Not 1

Skillnaden mellan summan av intäkter av anslag samt medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag i resultaträkningen och utgifter i anslagsredovisningen beror på anslagsavräknad semesterlöneskuld intjänad till och med 2008 enligt övergångsbestämmelsen till 16 § anslagsförordningen.

Not 2 Intäkter av avgifter och andra ersättningar

Not 2 Intäkter av avgifter och andra ersättningar (tkr)	2023	2022
Offentligrättsliga avgifter	8 411	5 057
Försäljning enligt 4 § Avgiftsförordningen	24 436	16 034
Intäkter av andra ersättningar	128 572	10 018
Summa	161 419	31 109
Varav intäkter av avgifter enligt 4 § Avgiftsförordningen består av		
Intäkter uthyrning	1 402	1 212
Intäkter utbildning/konferenser	831	849
Intäkter konsultuppdrag	17 035	10 744
Intäkter övriga 4 § avgifter	5 168	3 230
Summa	24 436	16 034

Kommentar till Not 2

Den i separat tabell redovisad avgiftsbelagd verksamhet är inte jämförbar med denna not. Den separata tabellen avser enbart sådan verksamhet som ska ge ett årligt resultat. Övriga intäkter av avgifter har inte motsvarande kostnader och uppvisar inte något resultat utan ingår bl.a. i anslagsredovisningen, älgvårdsfond och externa medel gentemot andra myndigheter.

Ökningen inom Intäkter av andra ersättningar utgörs till störst del av att antalet fastighetsaffärer, kopplat till Jordfonden, ökat jämfört med föregående år. Försäljningar kopplade till Jordfonden bruttoredovisas i resultaträkningen.

Ökningen inom Offentligrättsliga avgifter utgörs till störst del av ökade intäkter av provisioner i samband med den stora försäljningen av fastigheter kopplade till Jordfonden.

Ökningen inom Intäkter konsultuppdrag utgörs av ändrad klassificering av ersättning för fastighetsförvaltning.

Not 3 Intäkter av bidrag

Not 3 Intäkter av bidrag (tkr)	2023	2022
Bidrag från statliga myndigheter	118 162	155 235
<i>varav</i>		
Naturvårdsverket	44 101	64 188
Länsstyrelsen i Örebro län	34 004	44 108
Havs- och vattenmyndigheten	11 882	11 286
Statens Jordbruksverk	8 966	7 968
Kammarkollegiet	4 461	4 220
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	3 723	4 575
Post- och telestyrelsen	3 141	3 044
Riksantikvarieämbetet	2 045	3 433
Länsstyrelsen i Östergötlands län	1 949	1 834
Tillväxtverket	1 702	3 647
Länsstyrelsen i Västmanlands län	1 688	210
Övriga motparter	500	6 724
Bidrag från övriga	-1 407	2 306
Summa	116 755	157 542

Kommentar till Not 3

Posten Övriga motparter år 2022 är inte jämförbar med ÅR 2022.

Minskningen av intäkter av bidrag år 2023 beror till störst del på minskade bidrag från Naturvårdsverket till följd av minskade anslag och till del även ändrad klassificering av ersättning för fastighetsförvaltning samt minskade bidrag från Länsstyrelsen i Örebro län.

Not 4 Finansiella intäkter

Not 4 Finansiella intäkter (tkr)	2023	2022
Räntekonto i Riksgälden	1 986	638
Övriga finansiella intäkter	43	18
Summa	2 029	656

Kommentar till Not 4

Ökade ränteintäkter på räntekonto i Riksgälden till följd av höjda räntor år 2023.

Not 5 Kostnader för personal

Not 5 Kostnader för personal (tkr)	2023	2022
Lönekostnader, exkl. arbetsgivaravgifter, pensionspremier och andra avgifter enligt lag och avtal	-133 903	-139 829
varav Lönekostnader för insynsråd och ej anställd personal (uppdragstagare)	-527	-738
Arbetsgivaravgifter, pensionspremier samt övriga kostnader för personal	-70 355	-70 434
Summa	-204 258	-210 263

Kommentar till Not 5

Minskade lönekostnader år 2023 förklaras till stor del av minskat antal anställda till följd av lägre finansiering från bland annat Naturvårdsverket och avvecklad verksamhet relaterad till covid-19.

Kostnaderna för pensionspremier har ökat år 2023 varför summan för Arbetsgivaravgifter, pensionspremier samt övriga kostnader för personal inte minskat trots minskade lönekostnader.

Not 6 Övriga driftskostnader

Not 6 Övriga driftskostnader (tkr)	2023	2022
Övriga driftskostnader	-126 479	-103 667

Kommentar till Not 6

Ökningen utgörs till störst del av att antalet fastighetsaffärer, kopplat till Jordfonden, ökat jämfört med föregående år. Försäljningar kopplade till Jordfonden bruttoredovisas i resultaträkningen.

Not 7 Finansiella kostnader

Not 7 Finansiella kostnader (tkr)	2023	2022
Räntekostnader i Riksgälden	-461	-78
Övriga finansiella kostnader	-53	-11
Summa	-514	-89

Kommentar till Not 7

Ökade räntekostnader i Riksgälden till följd av höjda räntor 2023 samt en ökad upplåning.

Not 8 Avskrivningar och nedskrivningar

Not 8 Avskrivningar och nedskrivningar (tkr)	2023	2022
Avskrivningar och nedskrivningar	-5 152	-3 749

Kommentar till Not 8

Ökade avskrivningar år 2023 beror till störst del på ombyggnation av länsstyrelsens entré vilken togs i bruk i februari 2023.

NOT 9 Avgifter med mera som inte disponeras, inkomsttitel och verksamhet

Not 9 Avgifter m.m. som inte disponeras, inkomsttitel och verksamhet (tkr)	Intäkter 2021	+/- 2022	Budget intäkter 2023	Intäkter 2023	Kostnader 2023	+/- 2023	Akkumulerat +/- utgående 2023
Avgifter med bestämt ekonomiskt mål¹⁾							
2511 Expeditions- och ansökningsavgifter	2 212	321	2 000	2 233	-1 968	265	587
2537 Miljöskyddsavgifter	7 246	3 597	7 200	7 927	-4 173	3 754	7 351
2552 Övriga offentligrättsliga avgifter	942	-255	900	905	-1 234	-328	-583
- varav avgifter enligt stiftelseförordning	819	-298	800	809	-1 162	-353	-651
- varav avgifter enligt avfallsförordningen	123	44	100	96	-72	24	68
Övriga intäkter som inte disponeras och inte har bestämt ekonomiskt mål	-898			-2 470			
- varav 2391 Ränteinkomster på markförvärv för jordbrukets rationalisering	2		0	36			
- varav 2714 Sanktionsavgifter enligt arbetsmiljölagen	2 150		2 500	1 046			
- varav 2714 Särskild avgift enligt utlänningslagen	0		0	0			
- varav 2811 Jordfonden (Lst Dalarna)	-3 231		500	-3 852			
- varav 2811 Övriga inkomster	181		0	299			
Summa avgifter redovisade mot inkomsttitel	9 501		13 100	8 596			

1) Tidigare har länsstyrelserna haft ett undantag i regleringsbrevet enligt 6 kap 1 § förordningen om årsredovisning och budgetunderlag från att redovisa kostnaderna för avgiftsbelagd verksamhet i vilken intäkterna inte får disponeras. Från och med regleringsbrevet 2022 är undantaget borttaget. Inga jämförelsetal avseende kostnader för året 2021 kan tas fram. Som en följd av det ändras notens uppställning till att omfatta intäkter för år 2021 samt nettoutfall år 2022. År 2023 redovisas både kostnader och intäkter. Ackumulerat utfall avser åren 2022 och 2023.

Kommentar till Not 9

Uppgifterna speglar tabell 6.2 i Regleringsbrev för budgetåret 2023 avseende länsstyrelserna. Noten är uppdelad på avgifter med bestämt respektive inte bestämt ekonomiskt mål.

Minskning av intäkter jämfört med budget för 2811 Jordfonden förklaras av att driftsinkomster understiger driftskostnader varmed ett underskott om 3 852 tkr redovisas.

Minskning av intäkter jämfört med budget för 2714 Sanktionsavgifter enligt arbetsmiljölagen förklaras av minskat antal ärenden gällande verkställande av sanktionsavgift från Arbetsmiljöverket.

Not 10 Medel som tillförts statens budget från uppbördsverksamhet

Not 10 Medel som tillförts statens budget från uppbördsverksamhet (tkr)	2023	2022
Medel som tillförts statens budget från uppbördsverksamhet	-8 487	-8 695

Not 11 Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag

Not 11 Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag (tkr)	2023	2022
19 01 001 016 Regionala utvecklingsåtgärder (ramanslag)	0	119
09 05 002 005 Barnets rättigheter (ramanslag)	3 061	3 522
23 01 020 002 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m. (ramanslag)	1 166	500
Summa	4 227	4 141

Not 12 Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag

Not 12 Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag (tkr)	2023	2022
Från myndighet		
Kammarkollegiet	154 023	129 634
Naturvårdsverket	34 000	22 030
Riksantikvarieämbetet	12 365	12 820
Havs- och vattenmyndigheten	11 289	14 147
Socialstyrelsen	4 738	4 871
Länsstyrelsen i Örebro län	559	260
Länsstyrelsen i Västernorrlands län	317	3
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	200	0
Länsstyrelsen i Jönköpings län	171	414
Statens Energimyndighet	60	554
Post- och telestyrelsen	50	734
Verket för innovationssystem	0	482
Statens Jordbruksverk	0	100
Universitets- och högskolerådet	0	26
Summa	217 771	186 073

Kommentar till Not 12

Ökningen av medel från Kammarkollegiet förklaras främst av ökat antal konkurser, jämfört med 2022, som resulterat i fler utbetalningar inom lönegarantiverksamheten.

Ökningen av medel från Naturvårdsverket förklaras främst av utbetalda bidrag i projekt inom efterbehandling av förorenade områden.

Not 13 Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag

Not 13 Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag (tkr)	2023	2022
Lönegaranti konkurser	30 776	14 671
Lönegaranti rekonstruktioner	12 535	4 986
Bygdemedel	4 192	3 856
Världsnaturfonden WWF	238	0
Älgvårdsfonden	168	-402
Samtliga kommuner i Dalarnas län	120	4 399

Not 13 Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag (tkr)	2023	2022
Karlskoga Energi	77	0
Summa	48 105	27 511

Kommentar till Not 13

Medlen har i huvudsak finansierat utbetalningar inom lönegarantiverksamheten.

Ökningen av utbetalda lönegarantimedel beror främst på ökat antal konkurser.

Not 14 Finansiella intäkter

Not 14 Finansiella intäkter (tkr)	2023	2022
Finansiella intäkter i transfereringsverksamhet	340	88

Kommentar till Not 14

Avser ränta på särskilda bankmedel (bygdemedel).

Not 15 Avsättning till/upplösning av fonder med mera för transfereringsändamål

Not 15 Avsättning till/upplösning av fonder med mera för transfereringsändamål (tkr)	2023	2022
Ingående balans	11 379	13 382
Årets förändring	-189	-2 003
Utgående balans	11 190	11 379
Älgvårdsfonden		
Ingående balans	-413	79
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	168	-402
Lämnade bidrag	0	-90
Utgående balans	-246	-413
Bygdemedel		
Ingående balans	11 792	13 303
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	4 192	3 856
Finansiella intäkter	340	88
Lämnade bidrag	-4 888	-5 455
Utgående balans	11 435	11 792

Not 16 Lämnade bidrag

Not 16 Lämnade bidrag (tkr)	2023	2022
Lämnade bidrag till den offentliga sektorn	-60 172	-52 514
Lämnade bidrag till övriga samt periodiseringar	-200 817	-164 662
Summa Lämnade bidrag	-260 989	-217 175
Inom verksamhetsområden:		
Lönegaranti	-183 754	-143 625
Efterbehandling av förorenade områden	-29 360	-16 254
Frågor inom mänskliga rättigheter	-10 249	-8 367
Byggnadsvård	-8 318	-8 622
Kalkning av försurade vatten	-7 753	-7 812
Miljömål	-5 806	-11 771
Deponering, administration och fördelning av medel, allmänna arvsfonden m.m.	-4 888	-5 455
Kulturhistoriskt värdefulla miljöer	-2 539	-1 795
Fornminnes- och kulturlandskapsvård	-1 492	-2 279
Allmänt och övergripande inom mänskliga rättigheter	-1 487	-3 050
Jordbruksfastigheter	-1 166	-500
Jakt och viltvård	-999	-851
Restaurering av vatten som inte kalkas	-824	-1 127
Dricksvattenförsörjning	-580	-1 828
Skydd av områden och arter (exkl. vattenskyddsområden och kulturresevat)	-354	-165
Klimatanpassning	-330	-100
Fiskevård och fritidsfiske	-285	-216
Riskhantering och säkerhet	-200	0
Jämställdhetsfrågor	-154	0
Övning och utbildning	-143	0
Förvaltning och skötsel av skyddade områden	-126	-168
Kompetensutveckling inom vattenverksamhet	-61	0
Ökat genomslag för energi- och klimatmålen inom sakområden	-60	-499
Kommunikationsplanering	-50	-734
Tillsynsvägledning	-43	-277
Allmänt och övergripande inom fiske	-32	0
Integrationsfrågor	-31	-414
Fornminnen	-15	-124
Regional projektverksamhet	0	-601
Allmänt och övergripande inom naturvård och miljöskydd	0	-273
Livsmedelskontroll	0	-140
Allmänt och övergripande inom regional tillväxt	0	-100

Not 16 Lämnade bidrag (tkr)	2023	2022
Kompetensutveckling inom gemensamt för naturvård och miljöskydd	0	-26
Förvaltning av kvalitén på vattenmiljön	0	-1
Allmänt och övergripande inom folkhälsa	43	0
Miljöövervakning	68	0
	-260 989	-217 175

Kommentar till Not 16

Ökning inom Lönegaranti beror främst på ökat antal konkurser år 2023.

Ökningen av medel inom Efterbehandling av förorenade områden förklaras främst av utbetalda bidrag i projekt inom området.

Not 17 Årets Kapitalförändring

Not 17 Årets kapitalförändring (tkr)	2023	2022
Verksamhetsutfall		
Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan	4 004	-241
Avslutade externa medel och ANL RTA	-373	4 500
Avsl externa medel och ANL SCR	-609	310
Semesterlöne- och löneskuld	116	139
Årets minskning av semesterlöneskulden från 2008 som finansieras av anslag	-106	-127
Övriga periodiserade kostnader RTA	0	-71
Övriga periodiserade kostnader SCR	77 595	2 912
Summa Verksamhetsutfall	80 626	7 421
Uppbörd		
Övriga periodiserade kostnader SCR	-109	0
Transfereringar		
Lönegaranti konkurser	6 052	1 697
Lönegaranti rekonstruktioner	3 592	943
Summa transfereringar	9 644	2 640
Summa årets kapitalförändring	90 161	10 061

Kommentar till Not 17

Ökningen av Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan förklaras av att ersättning från Naturvårdsverket för fastighetsförvaltning flyttats till avgiftsfinansierad verksamhet.

Ökningen av Övriga periodiserade kostnader SCR förklaras av att antalet fastighetsaffärer, kopplat till Jordfonden, ökat jämfört med föregående år. Försäljningar kopplade till Jordfonden bruttoredo visas i resultaträkningen och vinsten/förlusten redovisas mot statskapitalet.

Ökningen inom Transfereringar, Lönegaranti, förklaras av större utdelningar från företag i konkurs och rekonstruktion.

Noter till balansräkning

Not 18 Immateriella anläggningstillgångar

Not 18 Immateriella anläggningstillgångar (tkr)	2023-12-31	2022-12-31
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar		
Ingående anskaffningsvärde	246	264
Årets försäljning, utrangering	0	-18
Utgående anskaffningsvärde	246	246
Ingående avskrivningar	-246	-264
Årets försäljning, utrangering	0	18
Utgående avskrivningar	-246	-246
Bokfört värde	0	0
Bokfört värde immateriella anläggningstillgångar	0	0

Not 19 Materiella anläggningstillgångar

Not 19 Materiella anläggningstillgångar (tkr)	2023-12-31	2022-12-31
Förbättringsutgifter på annans fastighet		
Ingående anskaffningsvärde	12 137	7 800
Årets anskaffning	2 257	4 337
Årets försäljning, utrangering	-303	0
Utgående anskaffningsvärde	14 090	12 137
Ingående avskrivningar	-4 245	-3 170
Årets avskrivningar	-1 913	-1 075
Årets försäljning, utrangering	303	0
Utgående avskrivningar	-5 855	-4 245
Bokfört värde	8 235	7 891
Maskiner, inventarier, installationer mm.		
Ingående anskaffningsvärde	27 446	23 114
Årets anskaffning	3 501	4 721
Årets försäljning, utrangering	-948	-2 288
Utgående anskaffningsvärde	29 999	25 547
Ingående avskrivningar	-19 368	-17 085
Årets avskrivningar	-3 239	-2 673

Not 19 Materiella anläggningstillgångar (tkr)	2023-12-31	2022-12-31
Årets försäljning, utrantering	905	2 288
Utgående avskrivningar	-21 702	-17 470
Bokfört värde	8 296	8 078
Bokfört värde materiella anläggningstillgångar	16 531	15 969

Kommentar till Not 19

Utgående anskaffningar och utgående avskrivningar per 2022-12-31 stämmer ej mot ingående anskaffningar och ingående avskrivningar per 2023-12-31 på grund av rättning av transaktioner bokförda mot fel s-kod.

Not 20 Varulager med mera

Not 20 Varulager m.m. (tkr)	2023-12-31	2022-12-31
Jordfondsfastigheter Areal, ha:		
Jordbruksmark	233	248
Produktiv skogsmark	7 906	8 677
Bokfört värde	193 819	157 625
Bedömt värde	408 432	358 374

Kommentar till Not 20

Fastighetsinnehavet består av ett stort antal fastigheter lokaliserade till omarronderingsområden, där bytesprojekt pågår eller är planerade. Fastigheternas marknadsvärde ovan har bedömts av Länsstyrelsens avdelning för Hållbar utveckling, enheten för Landsbygd, mark och företagsutveckling. Sedan 2014 har principen vid reavinstberäkning gällande äldre fastigheter (anskaffade före 1991) ändrats till att från försäljningsvärdet dra ett schabloniserat anskaffningsvärde vid varje försäljning istället för att redovisa vinsten först när hela det aktuella området visat ett överskott.

Det ökade bokförda värdet beror på att Länsstyrelsen i Dalarnas län får återinvestera vinster från Jordfonden. Vinsterna samt det ökade bedömda värdet är en följd av prisökningar på skogsmark.

Not 21 Fordringar hos andra myndigheter

Not 21 Fordringar hos andra myndigheter (tkr)	2023-12-31	2022-12-31
Diverse fordringar andra myndigheter	26 030	13 570
Mervärdesskatt	1 918	3 447
Summa	27 948	17 018

Kommentar till Not 21

Diverse fordringar andra myndigheter avser främst rekvisition till Kammarkollegiet avseende lönegarantier där ökningen år 2023 förklaras av ett större antal utbetalningar inom lönegarantiverksamheten i december år 2023 jämfört med år 2022 till följd av ett ökat antal konkurser.

Not 22 Övriga kortfristiga fordringar

Not 22 Övriga kortfristiga fordringar (tkr)	2023-12-31	2022-12-31
Lönegarantifordringar	42 165	32 504
Uppbördsfordringar	197	347
Övriga kortfristiga fordringar	2 022	8
Summa	44 384	32 859

Kommentar till Not 22

Lönegarantifordringar består av statens fordran på företag som genomgått en rekonstruktion eller gått i konkurs. Fordran värderegleras utifrån historiska utdelningar och återbetalningar de senaste fem åren 2019-2023.

Värderegleringen uppgår till 86%, vilket bedöms ge en rättvisande bild av aktuella fordringar. Värderegleringen är en modell som i stor utsträckning tillämpas i enlighet för alla sju län som handlägger lönegarantiärenden.

Ökning inom Lönegarantifordringar beror främst på ett ökat antal konkurser år 2023.

Not 23 Periodavgränsningsposter

Not 23 Periodavgränsningsposter (tkr)	2023-12-31	2022-12-31
Förutbetalda kostnader		
Förutbetalda hyror	2 489	3 494
Övriga förutbetalda kostnader	1 177	287
Summa förutbetalda kostnader	3 665	3 781
Upplupna bidragsintäkter		
Upplupna bidragsintäkter från andra myndigheter	17 397	19 385
<i>varav</i>		
<i>Statens Jordbruksverk</i>	15 310	15 294
<i>Kammarkollegiet</i>	1 418	1 056
<i>Riksantikvarieämbetet</i>	363	215
<i>Tillväxtverket</i>	91	1 157
<i>Länsstyrelsen i Värmlands län</i>	70	97
<i>Länsstyrelsen i Örebro län</i>	58	0
<i>Naturvårdsverket</i>	37	25

Not 23 Periodavgränsningsposter (tkr)	2023-12-31	2022-12-31
<i>Länsstyrelsen i Västra Götalands län</i>	29	1
<i>Övriga motparter</i>	20	1 540
Upplupna bidragsintäkter från ickestatliga organisationer eller privatpersoner	296	808
Totala upplupna bidragsintäkter	17 693	20 193
Övriga upplupna intäkter	258	296
Summa periodavgränsningsposter	21 616	24 270

Kommentar till Not 23

Posten övriga motparter år 2022 är inte jämförbar med ÅR 2022.

Not 24 Avräkning med statsverket

Not 24 Avräkning med statsverket (tkr)	2023-12-31	2022-12-31
Uppbörd		
Ingående balans	-169	-1 267
Redovisat mot inkomstitel (-)	-8 487	-8 695
Uppbördsmedel som betalats till icke räntebärande flöde (+)	8 907	9 793
Fordringar/skulder avseende uppboörd	251	-169
Anslag i icke räntebärande flöde		
Ingående balans	5 596	2 173
Redovisat mot anslag (+)	25 043	24 565
Medel hänförliga till transfereringar med mera som betalats till icke räntebärande flöde (-)	-27 236	-21 142
Fordringar avseende anslag i icke räntebärande flöde	3 403	5 596
Anslag i räntebärande flöde		
Ingående balans	-3 584	-4 105
Redovisat mot anslag (+)	133 244	133 077
Anslagsmedel som tillförts räntekonto (-)	-133 680	-132 709
Återbetalning av anslagsmedel (+)	0	153
Skulder avseende anslag i räntebärande flöde	-4 020	-3 584
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag		
Ingående balans	135	263
Redovisat mot anslag under året enligt undantagsregeln	-106	-127
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag	29	135
Övriga skulder på statens centralkonto		
Ingående balans	-94 678	-77 215

Not 24 Avräkning med statsverket (tkr)	2023-12-31	2022-12-31
Inbetalningar i icke räntebärande flöde (+)	434 423	346 987
Utbetalningar i icke räntebärande flöde (-)	-433 019	-375 799
Betalningar hänförliga till anslag och inkomsttitlar (+/-)	18 329	11 349
Skulder på statens centralkonto	-74 945	-94 678
Summa utgående balans avräkning med statsverket	-75 282	-92 700

Not 25 Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret

Not 25 Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret (tkr)	2023-12-31	2022-12-31
Räntekonto i Riksgälden	70 828	76 996

Not 26 Övriga tillgodohavanden i Riksgäldskontoret

Not 26 Övriga tillgodohavanden i Riksgäldskontoret (tkr)	2023-12-31	2022-12-31
Övriga tillgodohavanden i Riksgälden Deponeringar	11 103	9 676

Kommentar till Not 26

Ökat saldo år 2023 beror främst på flera större deponeringar som gjorts under år 2023.

Not 27 Kassa och bank

Not 27 Kassa och bank (tkr)	2023-12-31	2022-12-31
Bank A	11 435	11 807
Valutakonto ERUF	3	0
Kassa	1	1
Summa	11 439	11 808

Kommentar till Not 27

Behållning på bankkontot utgörs av Vattenregleringsfonder (Bygdemedel).

Behållning på valutakontot utgörs av ränta utbetald till kontot sista bankdagen år 2023.

Not 28 Förändring av myndighetskapitalet

Not 28 Förändring av myndighetskapitalet (tkr)	Statskapital	Donationskapital	Balanserad kapitalförändring, anslagsfinansierad verksamhet	Balanserad kapitalförändring, avgiftsbelagd verksamhet	Balanserad kapitalförändring, bidragsfinansierad verksamhet	Kapitalförändring enligt resultaträkning	Summa
Utgående balans 2022	11 373	0	180	558	29 864	10 061	52 037
<i>varav</i>							
Ej lånefinansierad anläggningstillgång	2 764	0	0	0	0	0	2 764
Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan	0	0	0	582	0	-241	340
Avslutade externa medel och ANL RTA	0	0	0	0	0	4 500	4 500
Semesterlöne- och löneskuld	0	0	0	-23	0	11	-12
Övriga periodiserade kostnader RTA	0	0	71	0	0	-71	0
Lönegaranti konkurser	0	0	0	0	36 180	1 697	37 877
Lönegaranti rekonstruktioner	0	0	0	0	-6 316	943	-5 373
Avsl externa medel och ANL SCR	0	0	0	0	0	310	310
Övriga periodiserade kostnader SCR	8 609	0	109	0	0	2 912	11 630
Ingående balans 2023	11 373	0	180	558	29 864	10 061	52 037
Föregående års kapitalförändring	0	0	2 841	-230	7 450	-10 061	0
Årets förändring							
<i>varav</i>							
Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan	0	0	0	0	0	4 004	4 004
Avslutade externa medel och ANL RTA	0	0	0	0	0	-373	-373
Semesterlöne- och löneskuld	0	0	0	0	0	9	9
Lönegaranti konkurser	0	0	0	0	0	6 052	6 052
Lönegaranti rekonstruktioner	0	0	0	0	0	3 592	3 592
Avsl externa medel och ANL SCR	0	0	0	0	0	-609	-609
Övriga periodiserade kostnader SCR	2 912	0	-2 912	0	0	77 486	77 486
Summa årets förändring	2 912	0	-2 912	0	0	90 161	90 161
Utgående balans 2022	14 285	0	180	328	37 314	90 161	142 198

Kommentar till Not 28

Ökningen inom Övriga periodiserade kostnader SCR år 2023 förklaras av att antalet fastighetsaffärer, kopplat till Jordfonden, ökat jämfört med föregående år. Försäljningar kopplade till Jordfonden bruttoredo visas i resultaträkningen och vinsten/förlusten redovisas mot statskapitalet.

Ökningen inom Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan år 2023 beror på ändrad klassificering av ersättning från Naturvårdsverket för fastighetsförvaltning som flyttats till avgiftsfinansierad verksamhet.

Ökningen inom Lönegaranti år 2023 förklaras främst av ett ökat antal konkurser.

Not 29 Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser

Not 29 Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser (tkr)	2023-12-31	2022-12-31
Ingående avsättningar	665	816
Årets pensionskostnader	489	198
Årets pensionsutbetalningar	-297	-349
Utgående avsättning	857	665

Not 30 Övriga Avsättningar

Not 30 Övriga Avsättningar (tkr)	2023-12-31	2022-12-31
Lokalt omställningsarbete ingående balans	1 342	1 247
Lokalt omställningsarbete årets förändring	397	95
Lokalt omställningsarbete utgående balans	1 739	1 342
Summa övriga avsättningar	1 739	1 342

Kommentar till Not 30

Under året avsatta medel har i sin helhet fonderats för att täcka kommande insatser. Avsatta medel beräknas att förbrukas under de närmaste räkenskapsåren.

Not 31 Lån i Riksgäldskontoret

Not 31 Lån i Riksgäldskontoret (tkr)	2023-12-31	2022-12-31
Ingående balans	12 859	10 590
Under året upptagna lån	6 245	6 005
Årets amorteringar	-4 826	-3 736
Utgående balans	14 278	12 859
Beviljad låneram	15 000	15 000

Kommentar till Not 31

Utgående balans avviker år 2023 med 2 254 tkr jämfört med bokfört värde på materiella anläggningstillgångar på grund av förbättringsutgift på annans fastighet som finansieras av Myndigheten för Samhällsskydd och beredskap.

Not 32 Räntekontokredit i Riksgäldskontoret

Not 32 Räntekontokredit i Riksgäldskontoret (tkr)	2023-12-31	2022-12-31
Beviljad kreditram	10 000	10 000

Not 33 Kortfristiga skulder till andra myndigheter

Not 33 Kortfristiga skulder till andra myndigheter (tkr)	2023-12-31	2022-12-31
Diverse skulder inkl. leverantörsskulder	9 767	18 591
Lagstadgade arbetsgivaravgifter	8 794	6 189
Mervärdesskatt	411	1 389
Summa	18 973	26 169

Kommentar till Not 33

Lagstadgade arbetsgivaravgifter innefattar både anställd personal samt lönegaranti.

Not 34 Övriga kortfristiga skulder

Not 34 Övriga kortfristiga skulder (tkr)	2023-12-31	2022-12-31
Personalens källskatt	2 853	3 149
Övriga kortfristiga skulder	5 823	6 314
<i>Övriga kortfristiga skulder består av</i>		
<i>Preliminärskatt lönegaranti</i>	4 647	2 137
<i>Transfereringar under utbetalning</i>	0	40
<i>Övrigt</i>	1 176	4 137
Summa	8 676	9 464

Not 35 Depositioner

Not 35 Depositioner (tkr)	2023-12-31	2022-12-31
Depositioner	11 103	9 676

Kommentar till Not 35

Bedömd del av posten som regleras efter mer än 12 månader är ca 3 500 tkr.

Not 36 Periodavgränsningsposter

Not 36 Periodavgränsningsposter (tkr)	2023-12-31	2022-12-31
Upplupna kostnader - Upplupna löner, arvoden inkl social avg	2 761	560
Upplupna kostnader - Upplupna semesterlöner inkl social avg	13 176	13 985
Upplupna kostnader - Övriga upplupna kostnader	978	1 094
Summa upplupna kostnader	16 915	15 638
Oförbrukade bidrag från annan myndighet	83 592	102 944
<i>varav</i>		
Naturvårdsverket	48 509	62 716
Länsstyrelsen i Örebro län	8 487	11 077
Havs- och vattenmyndigheten	6 947	11 680
Statens jordbruksverk	4 909	4 945
Riksantikvarieämbetet	3 498	2 918
Migrationsverket	3 388	0
Länsstyrelsen i Västmanlands län	3 010	4 698
Länsstyrelsen i Östergötlands län	2 257	2 420
Post- och telestyrelsen	1 455	1 072
Trafikverket	436	321
Kammarkollegiet	376	433
Länsstyrelsen i Gävleborgs län	169	0
Övriga motparter	150	665
Oförbrukade bidrag från annan myndighet planeras att användas inom tre månader	2 176	5 391
Oförbrukade bidrag från annan myndighet planeras att användas mellan mer än tre månader till ett år	27 252	49 704
Oförbrukade bidrag från annan myndighet planeras att användas mellan mer än ett år till tre år	26 507	43 957
Oförbrukade bidrag från annan myndighet planeras att användas mer än tre år	27 657	3 892
Oförbrukade bidrag från ickestatliga organisationer eller privatpersoner	4 234	1 074
<i>varav finansiering genom EU-fonder</i>	0	0
Summa oförbrukade bidrag	87 826	104 018
Summa periodavgränsningsposter	104 741	119 656

Kommentar till Not 36

Ökningen inom Upplupna kostnader - Upplupna löner, arvoden inkl social avg förklaras av uppbokad lön för perioden oktober-december 2023 som utbetalas retroaktivt i februari 2024.

Posten övriga motparter år 2022 är inte jämförbar med ÅR 2022.

Oförbrukade bidrag har minskat år 2023 i jämförelse med år 2022 främst beroende på mindre tilldelning av bidrag från Naturvårdverket vilket resulterat i att en större del av bidraget förbrukats. Det har också gjort större utbetalningar i projekt inom Miljötillsyn och efterbehandling där Naturvårdverket finansierar.

Förändringen av Oförbrukade bidrag från annan myndighet planeras att användas mer än tre år beror på att ett större projekt inom efterbehandling av miljöfarlig verksamhet bedöms ta längre tid än vad som angivits i föregående års årsredovisning.

Noter till anslagsredovisning

Not 37 Anslag 01 05 001 016

Länsstyrelserna m.m. (ramanslag)

Villkor för anslag	Belopp (tkr)	Utfall (tkr)
Anslagskredit	4 012	0
Anslagsbehållning som disponeras, 3 %	4 010	4 020
Kredit på räntekonto	10 000	0
Låneram för anläggningstillgångar	15 000	14 278

Kommentar till Not 37

Av redovisat anslagssparande om 4 020 tkr får Länsstyrelsen i Dalarnas län, enligt regleringsbrev 2023, behålla 4 010 tkr.

Not 38 Anslag 09 05 002 005

Barnets rättigheter (ramanslag)

Villkor för anslag	Belopp (tkr)	Utfall (tkr)
Anslagskredit	0	0
Anslagsbehållning som disponeras	Inget	0

Kommentar till Not 38

5 000 000 kronor får användas av Länsstyrelsen i Dalarnas län i enlighet med uppdrag i länsstyrelsernas regleringsbrev för budgetåret 2023 om att fortsatt utveckla länsstyrelsernas tillämpning av barnets rättigheter samt stödja kommuner och regioner i arbetet med att säkerställa tillämpningen av barnets rättigheter (A2019/01274). Länsstyrelsen i Dalarnas län får fördela medel till övriga länsstyrelser.

Not 39 Anslag 19 01 001 016

Regionala utvecklingsåtgärder (ramanslag)

Villkor för anslag	Belopp (tkr)	Utfall (tkr)
Anslagskredit	8	0
Anslagsbehållning som disponeras	Inget	38
Uppföljning och utvärdering	68	68
Beställningsbemyndigande	0	0

Kommentar till Not 39

Av redovisat anslagssparande om 38 tkr får Länsstyrelsen i Dalarnas län, enligt regleringsbrev 2023, behålla 0 kr.

År 2023 har Länsstyrelsen i Dalarnas län ej ingått nya åtaganden inom anslaget vilket resulterat i att anslaget ej förbrukats i sin helhet.

Not 40 Anslag 22 02 003 002 Grundläggande betaltjänster (ramanslag)

Villkor för anslag	Belopp (tkr)	Utfall (tkr)
Anslagskredit	0	0
Anslagsbehållning som disponeras	Inget	0

Kommentar till Not 40

Anslagsposten får användas för utgifter för bevakning av att det finns grundläggande betaltjänster som svarar mot samhällets behov. Anslaget får vidare användas för de uppgifter som länsstyrelserna ska utföra enligt 2 och 3 §§ förordningen (2017:869) om bevakning av grundläggande betaltjänster samt länsstyrelsernas regleringsbrev vad gäller grundläggande betaltjänster.

Not 41 Anslag 23 01 020 002 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m. (ramanslag)

Villkor för anslag	Belopp (tkr)	Utfall (tkr)
Anslagskredit	0	0
Anslagsbehållning som disponeras	Inget	6 203

Kommentar till Not 41

Anslaget disponeras av Länsstyrelsen i Dalarnas län och ska fördelas ut efter behov till länsstyrelserna i Västra Götalands och Värmlands län. Länsstyrelsen i Dalarnas län ska redovisa anslagspostens användning till Jordbruksverket. Länsstyrelsernas kostnader avseende de med anslaget avsedda ändamålen ska belasta anslaget.

Anslaget disponeras för bidrag till yttre rationalisering enligt förordningen (1978:250) om statligt stöd till jordbrukets rationalisering.

Bidrag får beviljas till genomgripande omarrondering (genomgripande strukturrationalisering) men även till successiv omarrondering. Anslaget ska i första hand disponeras för projekt i Dalarnas län.

Beträffande stöd till företag får medlen disponeras i enlighet med villkoren i 1 kap. och artikel 15 och 53 i kommissionens förordning (EU) nr 2022/2472.

Stöd får inte betalas ut till ett företag som är föremål för ett oreglerat återbetalningskrav till följd av ett tidigare kommissionsbeslut som förklarar ett stöd olagligt och oförenligt med den inre marknaden.

Jordfonden förvaltas av Jordbruksverket enligt förordningen (1989:281) om Jordfonden. Jordfonden får användas för inlösen av fastigheter enligt jordförvärvslagen (1979:230) och förvärv av fastigheter i enlighet med förordningen om Jordfonden. Försäljningsinkomster från jordfondsfastigheter efter reduktion av kostnader som är hänförliga till inkomstens förvärvande ska återinvesteras i Jordfonden. Övriga inkomster från jordfondsfastigheter efter reduktion av kostnader som är direkt hänförliga till inkomstens förvärvande ska redovisas mot inkomsttitel 2811 Övriga inkomster av statlig verksamhet. Länsstyrelserna ska löpande lämna uppgifter till Jordbruksverket om fastighetsförsäljningar.

Av redovisat anslagssparande om 6 203 tkr får Länsstyrelsen i Dalarnas län, enligt regleringsbrev 2023, behålla 0 kr.

Covid19-pandemin har försenat arbetet med att öka omfattningen av arbetet med omarrondering i länet vilket resulterat i att anslaget ej förbrukats i sin helhet.

Landshövdingens underskrift av årsredovisningen

Årsredovisningen är beslutad den 21 februari 2024.

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Falun den 21 februari 2024

Helena Höj

Landshövding

Bilagor

Bilaga A. Paragrafer i Förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion, som redovisas i årsredovisningen

Paragraf	Uppgift / Uppdrag	Avsnitt i årsredovisning	Länsstyrelse
1§	Länsstyrelsens ansvar för statlig förvaltning i länet	Om länsstyrelsen	Alla län
2§ p1	Verka för att nationella mål får genomslag	Övergripande om nationella mål, samverkan, tillsyn, länets utveckling och Agenda 2030	Alla län
2§ p2	Arbeta sektorsövergripande och samordna olika samhällsintressen och statliga insatser	Övergripande om nationella mål, samverkan, tillsyn, länets utveckling och Agenda 2030	Alla län
2§ p3	Främja länets utveckling och följa tillståndet	Övergripande om nationella mål, samverkan, tillsyn, länets utveckling och Agenda 2030	Alla län
2§ p4	Främja samverkan i länet	Övergripande om nationella mål, samverkan, tillsyn, länets utveckling och Agenda 2030	Alla län
2§ p5	Ansvara för ålagda tillsynsuppgifter	Övergripande om nationella mål, samverkan, tillsyn, länets utveckling och Agenda 2030	Alla län
2§p6	Vid behov bistå regeringen och Regeringskansliet inom länet	Övergripande om nationella mål, samverkan, tillsyn, länets utveckling och Agenda 2030	Alla län
3§ p1	De allmänna valen	Övrig förvaltnings och trafikföreskrifter	Alla län
3§ p2	Livsmedelskontroll, djurskydd, allmänna veterinära frågor samt ledning och samordning av åtgärder mot djursjukdomar	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	Alla län

Paragraf	Uppgift / Uppdrag	Avsnitt i årsredovisning	Länsstyrelse
3§ p3	Regional tillväxt	Regional tillväxt och infrastrukturplanering	Alla län
3§ p4	Infrastrukturplanering	Regional tillväxt och infrastrukturplanering	Alla län
3§ p5	Hållbar samhällsplanering och boende	Hållbar samhällsplanering och boende	Alla län
3§ p6	Energi och klimat	Energi och klimat	Alla län
3§ p7	Kulturmiljö	Kulturmiljö	Alla län
3§ p8	Skydd mot olyckor, krisberedskap, civilt försvar och höjd beredskap	Samhällsskydd och beredskap	Alla län
3§ p9	Naturvård, samt miljö- och hälsoskydd	Naturvård och miljöskydd	Alla län
3§ p10	Lantbruk och landsbygd	Areella näringar	Alla län
3§ p11	Fiske	Areella näringar	Alla län
3§ p12	Folkhälsa	Folkhälsa, jämställdhet, integration mm.	Alla län
3§ p13	Jämställdhet	Folkhälsa, jämställdhet, integration mm.	Alla län
3§ p14	Integration	Folkhälsa, jämställdhet, integration mm.	Alla län
4§ p1	Tillsyn över att fastighetsinnehav avvecklas enligt 18 kap. 7§ ärvdabalken	Areella näringar	Alla län
4§ p2	Barentssamarbetet i Västerbottens och Norrbottens län	Regional tillväxt och infrastrukturplanering	Västerbotten, Norrbotten
4§ p3	I utpekade län göra de utredningar om det allmänna fiskeintresset som begärs av andra myndigheter i ansökningsmål enligt 22 kap. miljöbalken	Areella näringar	Norrbotten, Västernorrland, Västra Götaland
4§ p4	Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, uppgifter som framgår av förordningen (2022:1379) om förvaltning av program för vissa EU-fonder	Regional tillväxt och infrastrukturplanering	Jämtland, Västerbotten, Norrbotten
4§ p5	Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, behörig myndighet enligt lagen (2017:244) om kontroller och inspektioner på plats av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning m.m.	Regional tillväxt och infrastrukturplanering	Jämtland, Västerbotten, Norrbotten
4§ p6	Dalarnas, Värmlands och Västra Götalands län, uppgifter som följer av jordförvärvslagen (1979:230) och jordförvärvsförordningen (2005:522) m.m.	Regional tillväxt och infrastrukturplanering	Dalarna, Värmland, Västra Götaland
4 a§	Utföra de uppgifter som en medlemsstat ska utföra vid Europeiska kommissionens samordning av revisioner enligt artikel 124 m.m.	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	Alla län

Paragraf	Uppgift / Uppdrag	Avsnitt i årsredovisning	Länsstyrelse
5§ p1	Integrering av jämställdhetsperspektiv	Integrering av tvärssektoriella frågor	Alla län
5§ p2	Individbaserad statistik med kön som fördelningsgrund	Integrering av tvärssektoriella frågor	Alla län
5§ p3	Vid beslut och andra åtgärder som kan röra barn, analysera konsekvenserna och ta särskild hänsyn till barns bästa	Integrering av tvärssektoriella frågor	Alla län
5§ p4	Verka för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning	Integrering av tvärssektoriella frågor	Alla län
5§ p5	Integrera mänskliga rättigheter genom att belysa, analysera och beakta dem, särskilt skyddet mot diskriminering	Integrering av tvärssektoriella frågor	Alla län
5§ p6	Beakta folkhälsomålet i arbetet med bl.a. regional tillväxt, samhällsplanering, krishantering samt alkohol och tobak	Integrering av tvärssektoriella frågor	Alla län
5§ p7	Verka för att förenkla för företag	Integrering av tvärssektoriella frågor	Alla län
5§ p8	Samordna arbetet på regional nivå med anpassningen till ett förändrat klimat	Energi och klimat	Alla län
5§ p9	Verka för att behovet av bostäder tillgodoses	Hållbar samhällsplanering och boende	Alla län
6§	Verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljö kvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och ska vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling	Övergripande om nationella mål, samverkan, tillsyn, länets utveckling och Agenda 2030 Naturvård och miljöskydd	Alla län
7§	Geografiskt områdesansvar m.m.	Samhällsskydd och beredskap	Alla län
7 a§	Länsstyrelserna i Norrbottens, Örebro, Stockholms, Östergötlands, Västra Götalands och Skåne län ska vara civilområdesansvariga länsstyrelser enligt förordningen (2022:525) m.m.	Samhällsskydd och beredskap	Norrbotten, Örebro, Stockholm, Östergötland, Västra Götaland, Skåne
7 b§	Beredskapsmyndighet	Samhällsskydd och beredskap	Alla län
13 a§	Vid Länsstyrelsen i Östergötlands län ska finnas ett nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck.	Folkhälsa, jämställdhet, integration mm.	Östergötland

Paragraf	Uppgift / Uppdrag	Avsnitt i årsredovisning	Länsstyrelse
14§	Miljöprövningsdelegation	Naturvård och miljöskydd	Stockholm, Uppsala, Östergötland, Kalmar, Skåne, Halland, Västra Götaland, Örebro, Dalarna, Västernorrland, Västerbotten, Norrbotten
15§	Vattendelegation	Naturvård och miljöskydd	Norrbotten, Västernorrland, Västmanland, Kalmar, Västra Götaland
16§	Delegation för rennärlingsfrågor	Areella näringar	Norrbotten, Västerbotten, Jämtland
17§	Kampsportsdelegation	Övrig förvaltning och trafikföreskrifter	Örebro
18§	Viltförvaltningsdelegation enligt förordning (2009:1474)	Övrig förvaltning och trafikföreskrifter	Alla län
19§	Fjälldelegation	Naturvård och miljöskydd	Dalarna, Jämtland, Västerbotten, Norrbotten

Bilaga B. Regleringsbrevsuppdrag som redovisas i årsredovisningen

Bilagan innehåller återrapporteringar och uppdrag som redovisas i årsredovisningen och som framgår i länsstyrelsernas regleringsbrev 2023.

Uppdrag i regleringsbrev 2023	Område i regleringsbrev	Avsnitt i årsredovisning	Länsstyrelse
1A1 Främja arbetet med Agenda 2030	Mål och återrapporteringskrav / A. Nationella mål	Övergripande om nationella mål, samverkan, tillsyn, länets utveckling och Agenda 2030	Alla län
1A2 Livsmedelsstrategi – bidra till ökad livsmedelsproduktion	Mål och återrapporteringskrav / A. Nationella mål	Areella näringar	Alla län
1A3 Tillsyn hyresbostäder, studentbostäder m.m.	Mål och återrapporteringskrav / A. Nationella mål	Hållbar samhällsplanering och boende	Alla län
1A4 Översyn bevarandeplaner Natura 2000-områden	Mål och återrapporteringskrav / A. Nationella mål	Naturvård och miljöskydd	Alla län
1A5 Strandskyddstillsyn och tillsynsvägledning m.m.	Mål och återrapporteringskrav / A. Nationella mål	Naturvård och miljöskydd	Alla län
1A6 PFAS - övervakning, inventering och kartläggning m.m.	Mål och återrapporteringskrav / A. Nationella mål	Naturvård och miljöskydd	Alla län
1A7 Förorenade områden	Mål och återrapporteringskrav / A. Nationella mål	Naturvård och miljöskydd	Alla län
1A8 Ingen övergödning - miljö kvalitetsmålet	Mål och återrapporteringskrav / A. Nationella mål	Naturvård och miljöskydd	Alla län
1A9 Dricksvatten enligt EU-direktiv	Mål och återrapporteringskrav / A. Nationella mål	Naturvård och miljöskydd	Alla län
1A10 Effektivisering och handläggning jordbrukspolitiken 2023-2027 m.m.	Mål och återrapporteringskrav / A. Nationella mål	Areella näringar	Alla län
1A11 Nationella och regionala skogsprogram	Mål och återrapporteringskrav / A. Nationella mål	Naturvård och miljöskydd	Alla län

Uppdrag i regleringsbrev 2023	Område i regleringsbrev	Avsnitt i årsredovisning	Länsstyrelse
1A12 Mänskliga rättigheter och icke-diskriminering	Mål och återrapporteringskrav / A. Nationella mål	Folkhälsa, jämställdhet, integration mm.	Alla län
1B1 Naturvård - regional samordning och ledning	Mål och återrapporteringskrav / B. Sektorsövergripande och samordnande	Naturvård och miljöskydd	Alla län
1B2 Restaurering ängs- och betesmarker - nationellt program	Mål och återrapporteringskrav / B. Sektorsövergripande och samordnande	Naturvård och miljöskydd	Alla län
1B3 Hantering, konsultationer samiska folket	Mål och återrapporteringskrav / B. Sektorsövergripande och samordnande	Folkhälsa, jämställdhet, integration mm.	Jämtland, Västerbotten och Norrbotten
1B4 Webbplatsen informationsverige.se	Mål och återrapporteringskrav / B. Sektorsövergripande och samordnande	Folkhälsa, jämställdhet, integration mm.	Västra Götaland
1C1 Förenkla för företag åtgärder	Mål och återrapporteringskrav / C. Främjande av länets utveckling	Integrering av tvärspektoriella frågor	Alla län
1C2 Regional utvecklingspolitik och den sammanhållna landsbygdspolitiken	Mål och återrapporteringskrav / C. Främjande av länets utveckling	Regional tillväxt och infrastrukturplanering	Alla län
1C3 Mål i regionala utvecklingsstrategin m.m.	Mål och återrapporteringskrav / C. Främjande av länets utveckling	Regional tillväxt och infrastrukturplanering	Berörda län
1C4 Bredband tillgång, utbyggnad och samverkan m.m.	Mål och återrapporteringskrav / C. Främjande av länets utveckling	Regional tillväxt och infrastrukturplanering	Alla län
1C5 Ökat bostadsbyggande, samverkan kommuner m.m.	Mål och återrapporteringskrav / C. Främjande av länets utveckling	Hållbar samhällsplanering och boende	Alla län
1C6 Planeringsstöd större industrietableringar	Mål och återrapporteringskrav / C. Främjande av länets utveckling	Hållbar samhällsplanering och boende	Norrbotten och Västerbotten
1C8 Regional förvaltningsplan skarv, behov och ev. åtgärder	Mål och återrapporteringskrav / C. Främjande av länets utveckling	Övrig förvaltning och trafikföreskrifter	Alla län

Uppdrag i regleringsbrev 2023	Område i regleringsbrev	Avsnitt i årsredovisning	Länsstyrelse
1D1 Kontrollplan för livsmedelskedjan m.m.	Mål och återrapporteringskrav / D. Tillsyn	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	Alla län
1D2 Markärenden ovanför odlingsgränsen	Mål och återrapporteringskrav / D. Tillsyn	Areella näringar	Jämtland, Västerbotten och Norrbotten
1D3 En hållbar rennäring och en gynnsam bevarandestatus för stora rovdjur	Mål och återrapporteringskrav / D. Tillsyn	Naturvård och miljöskydd	Dalarna, Västernorrland, Jämtland, Västerbotten och Norrbotten
1D4 Långsiktigt hållbar rennäring	Mål och återrapporteringskrav / D. Tillsyn	Areella näringar	Berörda län
1D5 Renbetesavtal	Mål och återrapporteringskrav / D. Tillsyn	Areella näringar	Jämtland
1D6 Tillsyn och prövning effektivitet, enhetlighet och handläggningstider	Mål och återrapporteringskrav / D. Tillsyn	Övergripande om nationella mål, samverkan, tillsyn, länets utveckling och Agenda 2030	Alla län
2.1 Årsredovisning i enhetlig struktur, redovisning av statistik m.m.	Organisationsstyrning	Året i siffror	Alla län
3B4 Samverkansråd vid Statens kulturråd	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	Kulturmiljö	Gotland
3B16 Anvisningsmodell för ensamkommande barn och anvisning av nyanlända	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	Folkhälsa, jämställdhet, integration mm.	Alla län

Bilaga C. Övriga uppdrag, förordningar med mera. som redovisas i årsredovisningen

Bilagan innehåller exempel på regeringsuppdrag och hänvisningar till paragrafer i förordningar i vilka det uttryckligen framgår att återrapportering/redovisning ska ske i årsredovisningen.

Uppdrag/Förordning	Område	Avsnitt i årsredovisning
2 kap. 4 § förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag	Förhållanden av väsentlig betydelse för regeringens uppföljning och prövning av verksamheten	Övrig redovisning
3 kap. 1 § förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag	Information av väsentlig betydelse	Övrig redovisning
3 kap. 2 § förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag	Avgiftsfinansierad verksamhet	Övrig redovisning
3 kap. 3 § förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag	Kompetensförsörjning	Arbetsmiljö och medarbetare
7 kap. 2 § förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag	Skattepliktig ersättning till ledamöter i styrelse, råd utsett av regeringen och myndighetens ledande befattningshavare	Finansiell redovisning
7 kap. 3 § förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag	Frånvaro på grund av sjukdom	Arbetsmiljö och medarbetare
Hur medel för att förstärka arbetet med civilt försvar har använts (Fö2023/00751)	Anvisningar för det civila försvar för försvarsbeslutsperioden 2021-2025	Samhällsskydd och beredskap

Bilaga D. Regleringsbrevsuppdrag som redovisas i särskild ordning

Bilagan innehåller regleringsbrevsuppdrag i länsstyrelsernas regleringsbrev 2023 som redovisas i särskild ordning.

Uppdrag i regleringsbrev 2023	Område	Rapporteringsdatum	Rapportering till
2.2 Underlag till tabeller i årsredovisningen	Organisationsstyrning	2024-02-22	Lst Örebro
3A1 Minskat och förenklat uppgiftslämnande	Uppdrag / A. Nationella mål	2024-03-25	Klimat- och näringslivsdepartementet, Lst Kronoberg samordnar
3A2 Energi- och klimatpolitiska målen	Uppdrag / A. Nationella mål	2024-02-16	Lst Dalarna redovisar till Klimat- och näringslivsdepartementet
3A3 Skydda dricksvattenförsörjningen m.m.	Uppdrag / A. Nationella mål	2024-03-01	Lst Kalmar redovisar till Klimat- och näringslivsdepartementet
3A4 Regionala analyser och kunskapsunderlag kemikalier dricksvatten m.m.	Uppdrag / A. Nationella mål	2024-03-31	Redovisas till Klimat- och näringslivsdepartementet Lst Västernorrland samordnar
3A5 Kontinuitetsplanering dricksvattenförsörjning, utbildning och stöd m.m.	Uppdrag / A. Nationella mål	2023-05-10 2024-01-31	Delredovisning muntlig Slutredovisning till Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet Lst Jönköping samordnar
3A6 Åtgärder för havs- och vattenmiljö	Uppdrag / A. Nationella mål	2024-02-15	Lst Västernorrland redovisar till Havs- och vattenmyndigheten (kopia till Klimat- och näringslivsdepartementet)
3A7 Restaurering och anläggning av våtmarker	Uppdrag / A. Nationella mål	2024-02-15	Lst Gotland redovisar till Klimat- och näringslivsdepartementet
3A8 Skydd, skötsel och förvaltning av värdefulla naturområden m.m.	Uppdrag / A. Nationella mål	2024-02-15	Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten (kopia till Klimat- och näringslivsdepartementet)
3A9 Kompensationsåtgärder mot övergödning – underlag och styrmedel	Uppdrag / A. Nationella mål	2023-10-01 2024-09-25	Gäller Lst vattenmyndigheter Delredovisning Slutredovisning till Klimat- och näringslivsdepartementet Lst Västmanland samordnar
3A10 Uppgifter om strandskyddsbeslut	Uppdrag / A. Nationella mål	2024-02-15	Naturvårdsverket (kopia till Klimat- och näringslivsdepartementet)
3A11 Kostnader för hantering av EU-stöden	Uppdrag / A. Nationella mål	2023-03-01	Statens jordbruksverk (kopia till Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet)

Uppdrag i regleringsbrev 2023	Område	Rapporteringsdatum	Rapportering till
3A12 Föregående års fisketillsyn	Uppdrag / A. Nationella mål	2024-03-15	Havs- och vattenmyndigheten (kopia till Landsbygds- och infrastrukturdepartementet)
3A13 Insatser samverkan enligt förordningen om vattenverksamheter m.m.	Uppdrag / A. Nationella	2024-03-15	LST Jönköping redovisar samlat till Klimat- och näringslivsdepartementet
3B1 Statlig närvaro och service i länet	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2023-10-31	Finansdepartementet, Lst Örebro samordnar
3B2 Planering bostadsförsörjning - råd, information och underlag	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2024-06-15	Bostadsmarknadsanalys till Boverket enligt 2 § förordningen (2011:1160)
3B3 Inriktningsmål för överklagade kommunala beslut om lov	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2024-02-29	Boverket (kopia till Landsbygds- och infrastrukturdepartementet)
3B5 Kyrkliga kulturarvet och den kyrkoantikvariska ersättningen	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2023-05-02	Riksantikvarieämbetet (kopia till Kulturdepartementet)
3B6 Försvarssekretess i samhällsplaneringsfrågor	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2023-06-16	Försvarsdepartementet Lst Västra Götaland samordnar
3B7 Regionala arbetet med friluftspolitiken	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2024-02-15	Naturvårdsverket (kopia till Klimat- och näringslivsdepartementet)
3B8 Minska spridning av granbarkborrar från skyddade områden	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2023-12-01	Landsbygds- och infrastrukturdepartementet Lst Kronoberg samordnar
3B9 Verka för minoritetspolitikens fastställda mål	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2024-03-31	Gäller endast Lst Stockholm som redovisar till Kulturdepartementet
3B10 Tillämpning av lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2023-11-14	Alla län redovisar till Lst Stockholm och Sametinget (kopia till Kulturdepartementet)
3B11 Aktiviteter på demokratiområdet	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2024-03-15	Lst Jönköping redovisar till Kulturdepartementet
3B12 Tillämpningen av barns rättigheter	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2024-03-31	Socialdepartementet, Lst Dalarna samordnar
3B13 Föräldraskapsstöd - utsatta områden, bekämpa och förebygga kriminalitet barn och unga m.m.	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2024-03-01	Berörda Lst till Socialdepartementet Redovisas årligen 2024-2027
3B14 Mänskliga rättigheter samordning	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2024-03-01	Gäller endast Lst Dalarna som redovisar till Arbetsmarknadsdepartementet

Uppdrag i regleringsbrev 2023	Område	Rapporteringsdatum	Rapportering till
3B15 Jämställdhetspolitiska målen och länsstrategier 2024-2027	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2025-03-01 2028-03-01	Delredovisning Slutredovisning Jämställdhetsmyndigheten (kopia till Arbetsmarknadsdepartementet)
3B17 Nyanlända m. fl., lägesbilder boende och skola	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2024-03-01	Justitiedepartementet Lst Västerorrland samordnar
3B18 Mottagande ensamkommande barn, asylsökande m.fl. (2016:1363)	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2024-03-01	Justitiedepartementet Lst Västerorrland samordnar
3B19 Insatser för asylsökande m.fl. enligt förordningen (2016:1363 och 2016:1364)	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2024-03-01	Justitiedepartementet Lst Västerorrland samordnare
3B20 Statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar (2010:1122)	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2024-03-01	Justitiedepartementet Lst Västerorrland samordnare
3B21 Resultat statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar enligt 37 a §	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2024-03-01	Justitiedepartementet Lst Västerorrland samordnare
3B22 Redovisning om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2024-03-01	Justitiedepartementet Lst Västerorrland samordnare
3C1 Redovisa den svenska beslutade och utbetalda medfinansieringen av territoriella program Nord m.fl.	Uppdrag / C. Främjande av länets utveckling	2023-03-31	Gäller endast Lst Jämtland, Norrbotten och Västerbotten som redovisar till Tillväxtverket (kopia till Landsbygds- och infrastrukturdepartementet)
3C2 Redovisa beslutade och utbetalade EU-medel för territoriella program Nord m. fl.	Uppdrag / C. Främjande av länets utveckling	2023-03-31	Gäller endast Lst Jämtland, Norrbotten och Västerbotten som redovisar till Tillväxtverket (kopia till Landsbygds- och infrastrukturdepartementet)
3C3 Redovisa den svenska beslutade och utbetalda medfinansieringen av territoriella program Aurora m.fl.	Uppdrag / C. Främjande av länets utveckling	2023-03-31	Gäller endast Lst Jämtland och Norrbotten som redovisar till Tillväxtverket (kopia till Landsbygds- och infrastrukturdepartementet)
3C4 Redovisa beslutade och utbetalade EU-medel för territoriella program Aurora m. fl.	Uppdrag / C. Främjande av länets utveckling	2023-03-31	Gäller endast Lst Jämtland, Norrbotten och Västerbotten som redovisar till Tillväxtverket (kopia till Landsbygds- och infrastrukturdepartementet)
3C5 Lämna utgiftsprognoser anslag 1:1 m.m.	Uppdrag / C. Främjande av länets utveckling	-	Gäller berörda län som redovisar till Tillväxtverket

Uppdrag i regleringsbrev 2023	Område	Rapporteringsdatum	Rapportering till
3C6 Regionala resurscentra hedersrelaterat våld m.m.	Uppdrag / C. Främjande av länets utveckling	2023-03-01 2024-03-01	Gäller enbart Lst Östergötland som redovisar till Arbetsmarknadsdepartementet Redovisas årligen
3C7 Mäns våld mot kvinnor inkl. kommunernas regionkoordinatorer mot prostitution och människohandel	Uppdrag / C. Främjande av länets utveckling	2023-03-01 2024-03-01	Redovisas till Arbetsmarknadsdepartementet Redovisas årligen
3C8 Förvaltningsanslag som har använts till arbetet mot mäns våld mot kvinnor	Uppdrag / C. Främjande av länets utveckling	2023-03-01 2024-03-01	Redovisas till Arbetsmarknadsdepartementet Redovisas årligen
3C9 Överföra kunskap och rutiner, telefonlinje beteende	Uppdrag / C. Främjande av länets utveckling	2023-10-01	Gäller endast Lst Stockholm som redovisar muntligt till Arbetsmarknadsdepartementet
3C10 Kunskapshöjande insatser och främja erfarenhetsutbyte, barnrätt och våld i nära relationer	Uppdrag / C. Främjande av länets utveckling	2024-04-30	Samlad delredovisning till Arbetsmarknadsdepartementet. LST Östergötlands län samordnar uppdraget och redovisningen.
3D1 Redovisa uppgifter från byggnadsnämnderna, tillämpning PBL flytt byggnader	Uppdrag / D. Tillsyn	2024-02-15	Boverket (kopia till Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet)
3D2 Uppföljning av byggnadsnämndernas tillsynsarbete – hissar och kompetensförsörjning	Uppdrag / D. Tillsyn	2024-02-15	Boverket (kopia till Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet)
3D3 Tillsynsutveckling enligt miljöbalken	Uppdrag / D. Tillsyn	2024-02-15	Naturvårdsverket (kopia till Klimat- och näringslivsdepartementet)
3D4 Prövning enligt miljöbalken	Uppdrag / D. Tillsyn	2024-03-31	Klimat- och näringslivsdepartementet Lst Västernorrland samordnar
3D5 Uppgifter - inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt	Uppdrag / D. Tillsyn	2023-11-30	Klimat- och näringslivsdepartementet Lst Skåne samordnar
3D6 Ersättning för skada av vilt på annat än renar, fisk och fiskeredskap	Uppdrag / D. Tillsyn	2023-03-15	Naturvårdsverket
3E1 Redovisa prognoser	Uppdrag / E. Övriga uppdrag	2023-02-06 2023-04-25 2023-07-28 2023-10-23	Hermes
3E2 Kartläggning dispositionsrätter och fördelningsnycklar m.m.	Uppdrag / E. Övriga uppdrag	2023-09-23	Finansdepartementet, Lst Örebro samordnar

Uppdrag i regleringsbrev 2023	Område	Rapporteringsdatum	Rapportering till
3E3 Åtgärder för att öka säkerheten i digital infrastruktur	Uppdrag / E. Övriga uppdrag	2023-12-31	Finansdepartementet, Lst Västra Götaland samordnar
3E4 Utveckla arbetet med en god förvaltningskultur	Uppdrag / E. Övriga uppdrag	2023-09-15	Finansdepartementet, Lst Västmanland samordnar
3E5 Systematisk användning och analys av data och statistik	Uppdrag / E. Övriga uppdrag	2023-06-15	Finansdepartementet, Lst Stockholm samordnar

Bilaga E. Länsstyrelsegemensam resultatredovisning av uppdrag som genomförs samordnat

IT-avdelningen

Länsstyrelsernas IT-avdelning är en nationell verksamhet som arbetar med länsstyrelsegemensamt perspektiv. IT-avdelningen levererar och utvecklar IT-tjänster till alla länsstyrelser. Länsstyrelsen i Västra Götaland är världän för IT-avdelningen.

Utvecklingsprogrammet för förstärkt digital motståndskraft är uppstartat under året med målet att genomföra regeringsuppdraget förstärkt säkerhet i länsstyrelsernas digitala infrastruktur.

IT-avdelningen har bidragit till länens riskmedvetenhet och kontinuitetsarbete genom omvärldsbevakning och kompetenshöjande insatser.

Länsstyrelsernas IT-avdelning har bidragit i den länsstyrelsegemensamma portföljstyrningen i förvaltning och projekt inom bland annat digitalisering av samhällsbyggnadsprocessen och att ta fram ett nytt system för vatteninformation. IT-avdelningen har bidragit i Projektet Digital Samverkan som är ett länsstyrelsegemensamt projekt som går ut på att etablera en eller flera lämpliga och användarvänliga tjänster för att kunna samverka digitalt inom länsstyrelsen och med andra myndigheter och externa parter.

Telefonistorganisation

Funktionens uppdrag är att hantera samtal för 20 länsstyrelser genom vår gemensamma växel och En väg in (EVI) Kundsupport för jordbrukarstöd. Den övergripande inriktningen för telefonistorganisationen är att bedriva verksamheten med balans mellan kostnadseffektivitet, kvalitet och god service. Världän för telefonistorganisationen är Länsstyrelsen i Kronobergs län.

Telefonistorganisationen har under året levererat god service bland annat genom en hög tillgänglighet. Vi har besvarat fler samtal även under perioder när vi haft en lägre inkommande trafik. En stor mängd samtal har exempelvis

handlat om energieffektiveringsstöd och varningsmottagare för invånare i kärnkraftslänet.

Telefonisterna i växeln har under året tagit emot hotfulla samtal med hot som var riktade mot telefonisten själv och mot vårt län men även samtal där hoten varit riktade mot andra län. Denna typ av samtal har inte förekommit innan och är en eskalering av det stegvis förändrade samtalsklimatet vi över tid uppmärksammat.

Under 2023 år påbörjade en ny programperiod för jordbrukarstöden. Det i kombination med perioder av torka, stora mängder regn och en ny typ av digital markuppföljning bidrog till en periodvis ökad mängd inkommande samtal för EVI kundsupporten för jordbrukarstöd.

Verksamheten arbetar för att kunna erbjuda länet en bredare service. Ett verksamhetsanpassat stödsystem som möjliggör utvecklingen är under produktion.

Samordnad löneservice

Funktionens uppdrag är att hantera löner för 22 myndigheter, 21 länsstyrelser samt Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF. Till och med september hanterade Löneservice även lönerna för Brottsförebyggande rådet. Löneservice huvuduppgift är att hantera löneutbetalningarna och leveranser inom utsatta tider för uppdragsgivarna med hög kvalitet och med god service. Vårdlän för Löneservice är Länsstyrelsen i Kronobergs län.

Under 2023 har Löneservice i snitt hanterat 7 700 löner per månad för länsstyrelserna. Samma siffror för år 2022 är 7 900 löner per månad. Skillnaden beror dels på att 2022 var det valår och antalet anställda ökar tillfälligt. Uppsägningar och varsel på flera länsstyrelser har en viss påverkan redan nu.

Samordningen bidrar till en enhetlig och kostnadseffektiv hantering av löneutbetalningarna. Samordningen av lönehanteringen underlättar även i kontakt med andra myndigheter till vilka rapportering ska ske, exempelvis pensionsuppgifter, statistik och skatteuppgifter som rapporteras varje månad. Samarbetet i länsstyrelsernas nationella arbete blir enklare avseende lönerelaterade frågor och rutiner.

Under 2023 har Löneservice deltagit aktivt i projektet för anslutning till Statens servicecenters, SSC, lönetjänst. SSC har presenterat en förförstudie innehållande en utredning av införande av nytt systemstöd. Förstudiens krav och kriterier har analyserats av länsstyrelserna för att kunna fatta beslut om kravuppfyllnad.

Ekonomiadministration LstEA

LstEA har i uppdrag att effektivisera och samordna ekonomiadministration och redovisningsmodell så att länsstyrelsernas ekonomiska information är enhetlig, jämförbar och rättvisande. Vårdlän för ekonomiadministrationen är Länsstyrelsen i Örebro län.

LstEA har under året arbetat med att bland annat stödja och effektivisera arbetet för länsstyrelserna gällande ekonomi- och administration. LstEA har

uppdaterat ekonomi- och lönehandboken, flera manualer samt hanterat drygt 1 000 supportfrågor genom LstEA support.

LstEA har under 2023 gjort drygt 30-tal utsökningar ur ekonomisystemet för länsstyrelsernas räkning och på sätt effektiviserat hanteringen och kvalitén för dessa förfrågningar, såväl interna som externa.

VÄS-förvaltningen har under året arbetat med att utveckla verksamhets- och ärendestrukturen (VÄS), vilket resulterat i en nytt VÄS-dokument.

ÅR-mallgruppen ha under året förvaltat och utvecklat den länsstyrelsegemensamma årsredovisningsmallen som ligger till grund för länsstyrelsernas årsredovisning.

Med frågeställningen om hur länsstyrelserna kan göra leverantörsbetalningarna mer säkra har LstEA gjort en förstudie och ett förslag som delgetts till alla länsstyrelser.

LstEA har under året haft en del fokus på att utveckla länsstyrelsernas arbete med e-handeln genom support, utformande av workshops, en nätverksdag samt ett strategidokument.

Dataskydd och informationssäkerhet

Safirs uppdrag är att främja informationssäkerhet och dataskydd både i det länsstyrelsegemensamma perspektivet och inom varje länsstyrelse. I funktionen ingår sedan tidigare befattningen dataskyddsombud och från 2023 den länsstyrelsegemensamma informationssäkerhetssamordnaren. Vårdlän för Safir är Länsstyrelsen i Stockholms län.

Tillsammans med förvaltningsorganisationen, Gemensamma kansliet och IT-avdelningen arbetar Safir systematiskt och riskbaserat med ständiga förbättringar i hanteringen av länsstyrelsernas information. Samverkan med IT:s säkerhetsenhet har fördjupats inom ramen för Utvecklingsprogrammet för stärkt digital motståndskraft. Vi har även haft god samverkan bland annat med det nystartade servicechefsnätverket.

Under året har vi genomfört en särskild insats för ökad och likartad förståelse om begreppet informationssäkerhet och de faktiska uppgifter som följer av detta för länsstyrelsernas del. Vårt uppdrag från länsrådsgrupp 7 att ta fram en styrmodell för hantering av risker i de länsstyrelsegemensamma portföljerna är genomfört och beslutat. Även i år har Safir varit en drivande aktör och expertstöd för hur de 21 länsstyrelserna på ett säkert och effektivt sätt ska kravställa, anskaffa och hantera digitala arbetsredskap och "molntjänster".

En effekt av det länsstyrelsegemensamma arbetet med informationssäkerhet och dataskydd är att vi har höjt säkerhetskulturen genom ökad medvetenhet hos medarbetarna och framförallt hos de grupper som arbetar direkt med informationssäkerhetsfrågor.

Gemensamma kansliet

Gemensamma kansliet är en av länsstyrelsernas gemensamma stödverksamheter, som har i uppgift att stärka och stödja det länsstyrelsegemensamma utvecklings- och förvaltningsarbetet kopplat till

digitalisering. Vårdlän för Gemensamma kansliet är Länsstyrelsen i Västmanlands län.

Gemensamma kansliet har under året samordnat och hanterat finansiella medel för den länsstyrelsegemensamma utvecklings- respektive förvaltningsportföljen. Det handlar bland annat om att medel ska betalas ut till respektive länsstyrelse för nedlagd arbetad tid i det gemensamma utvecklings- och förvaltningsarbetet. Den ekonomiska hanteringen mellan länsstyrelserna är en förutsättning för att kunna arbeta gemensamt med utveckling och förvaltning och ha ekonomi i balans. Det har bidragit till att respektive länsstyrelse kan upprätthålla god redovisningssed, i den finansiella redovisningen.

Gemensamma kansliet har i uppdrag att stödja ledningarna i länsrådsgrupp 2 och 7 samt länsrådsmötet. Kansliet ger också stöd till Landshövdinge-IT (LH-IT) och presidiet för Länsråds- och Landshövdingemöte (LR-LH). I stort handlar det om att ta fram verksamhetsanalyser och beslutsunderlag, att samordna och administrera möten samt ansvara för att sammanställa uppföljningen av de länsstyrelsegemensamma stödfunktionerna. Stödet har bidragit till att arbetet i grupperna har kunnat bedrivas på ett effektivt sätt.

Under året har Gemensamma kansliet utvecklat och förvaltat strukturer, processer och modeller för det länsstyrelsegemensamma utvecklingsarbetet och lyft behov av utveckling av dessa till berörd länsrådsgrupp. Detta innebär att stödja i processer, rutiner och modeller för projektledare och styrgrupper, analysera och bereda behov av gemensam nyutveckling och ansvara för länsstyrelsens gemensamma verksamhetsarkitektur. Gemensamma kansliet samordnar också länsstyrelsernas deltagande och arbete inom eSam (e-samverkansprogrammet).

Sammantaget har detta uppdrag genomförts enligt plan och med bland annat följande resultat:

- Tillsammans med IT och den länsstyrelsegemensamma stödfunktionen för informationssäkerhet och dataskydd genomfört ett utvecklingsarbete med syfte att stärkt länsstyrelsernas förmåga att driva utveckling ur ett helhetsperspektiv, förbättrat resursnyttjandet och bidragit till ökad transparens
- Ökad samverkan mellan länen genom att samordna ett forum för verksamhetsutvecklare med fokus på processbaserad verksamhetsutveckling. I dagsläget finns 12 länsstyrelser representerade.
- Bidragit i arbetet med att effektivisera länsstyrelsernas prövning och tillsyn
- Tillsammans med IT drivit ett utvecklingsuppdrag i syfte att identifierat eventuella behov av anpassningar av länsstyrelsernas förvaltningsmodell.

Gemensamma kansliet har utvecklat och förvaltat strukturer, processer och modeller för länsstyrelsegemensamma förvaltningsområden samt stöttat dem i arbetet. Arbetet innebär också att etablera nya förvaltningsområden samt planera och samordna gemensamma möten och konferenser för områdenas ledning.

Sammantaget har uppdraget genomförts enligt plan och med bland annat följande resultat:

- Etablerat ett nytt gemensamt förvaltningsområde
- Etablerat en ny struktur inom ett befintligt förvaltningsområde
- Ökat kunskapen om länsstyrelsernas gemensamma förvaltningsmodell genom att genomföra utbildningar och konferenser för objektägare och förvaltningsledare
- Genomfört ett utvecklingsarbete i syfte att förbättra de gemensamma strukturerna för kommunikation, information och uppföljning.

Länsstyrelsernas gemensamma arbete med könsuppdelad statistik

Individbaserad statistik redovisas inte genomgående könsuppdelat vid länsstyrelsen. Motiveringen till det är bland annat att länsstyrelserna saknar systemstöd som möjliggör uppdelning av ärendestatistik efter kön. En stor del av länsstyrelsernas ärenden berör inte enskilda individer, det vill säga saknar uppgifter som kan relateras till kön. Det i kombination med krav på hantering av personuppgifter, ekonomiska resurser och nödvändiga prioriteringar av nya uppdrag i samband med större samhällsstörningar är exempel på förklaringar till varför arbetet med att vidareutveckla länsstyrelsernas könsuppdelade statistik inte har kunnat prioriteras.

Det finns ett behov av och relevans att kunna följa upp kön i delar av länsstyrelsernas ärendehantering. Därför har ett beslut fattats om att länsstyrelserna gemensamt ska driva ett nationellt utvecklingsprojekt för att vidareutveckla statistik och systemstöd för redovisning av könsuppdelade uppgifter. Arbetet under 2023 har resulterat i att länsstyrelserna gemensamt har identifierat ett antal ärendegrupper där det finns personnummer registrerade och som är bra exempel att utgå ifrån i det fortsatta utvecklingsarbetet. Detta underlag blir en gemensam utgångspunkt i det fortsatta arbetet med att skapa bättre förutsättningar för att hantera könsuppdelad statistik i länsstyrelsernas gemensamma ärendehanteringssystem.

Exempel på ärendegrupper som har identifierats är

- personal i bevakningsföretag
- tillsyn över hund och katt
- bidrag till förvaltning av värdefulla kulturmiljöer
- samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken
- tillstånd för förvärv av lantbruksfastighet.

Länsstyrelsernas gemensamma arbete med Agenda 2030

Det länsstyrelsegemensamma arbetet med Agenda 2030 har som syfte att stödja länsstyrelserna i arbetet med regleringsbrevsuppdrag 1A1 avseende Agenda 2030 och fylla rollen som en regional samordnare. Arbetet har resulterat i fördjupad kunskap om agendans koppling till länsstyrelsernas verksamhet, spridning av goda exempel och tvärsektoriella arbetssätt, samt bättre omvärldsbevakning. Exempel på prestationer:

- Länsstyrelserna ingår i myndighetsnätverket GD-forum Agenda 2030. Länsstyrelsen är sedan 2022 samordnare för GD-forum; dels Lilla GD-gruppen, där landshövdingen i Värmland är ordförande, dels den Operativa gruppen, som består av tjänstepersoner.
- Medverkan i FN:s högnivåmöte i New York 9–19 juli. Inför mötet bidrog länsstyrelserna med ett flertal exempel på hållbarhetsarbete vilka användes och refererades till av den svenska delegationen. Medarrangör av aktivitet vid expertmöte för EU:s rådsarbetsgrupp för hållbar utveckling under Sveriges ordförandeskap.
- Extern samverkan med bland annat Nationella samordnaren för Agenda 2030 och Rådet för främjande av kommunala analyser (RKA). Medverkan i RKA:s översyn av nyckeltal för Agenda 2030.
- Fördjupningar inom det länsstyrelsegemensamma Agenda 2030-arbetet; hur Agenda 2030 beaktas i beslut och processer, data/analys, kommunikation samt transformativ implementering dvs. hur myndigheten kan hantera komplexa hållbarhetsutmaningar. Möten med alla länsstyrelser, chefsnätverk och länsråd.
- Nyhetsbrev om Agenda 2030 och gemensam samverkansytan för Agenda 2030.

Bedömningen är att resultatet är gott och i allt väsentligt uppnår målet för det länsstyrelsegemensamma arbetet.

Länsstyrelsernas gemensamma arbete med miljömålen (RUS)

Regional Utveckling och Samverkan i miljömålssystemet (RUS) är länsstyrelsegemensamt samverkansorgan som finansieras genom anslag 1:2 Miljöövervakning m.m. RUS samordnar och utvecklar miljömålsuppföljningen, bidrar till att åtgärdsarbetet intensifieras och följs upp samt förstärker länkarna mellan nationell, regional och lokal nivå. Arbetet bedrivs utifrån en verksamhetsplan med mål för perioden 2022-2024. Målen handlar om att utveckla miljömålsuppföljning och utvärdering, miljöinformationsförsörjning samt stöd i åtgärdsarbetet för att nå miljömålen.

I RUS styrgrupp ingår berörda chefsnätverk på länsstyrelserna, Havs- och vattenmyndigheten, Skogsstyrelsen samt Naturvårdsverket och SKR som adjungerade. I RUS arbetsgrupp ingår medarbetare från flera länsstyrelser. Exempel på prestationer:

- Påbörjat arbete med hur miljömålsuppdraget kan stärkas med bland annat en workshop.
- Samordnat, publicerat och analyserat regional årlig uppföljning av miljömålen som underlag för nationell uppföljning och regionalt kunskapsunderlag.
- Inom projekten miljöövervakning som underlag till miljömålsuppföljning, strategisk samhällsplanering som bidrar till miljö- och klimatmålen och cirkulär ekonomi i växtodling publicerat slutrapporter och kommunicerat resultaten.

- Genomfört sju webinarier om hållbar konsumtion och cirkulär ekonomi för länsstyrelser, regioner och kommuner.
- Genomfört workshopar om synergier mellan miljömål, klimatanpassning samt energi och klimat.
- Tagit fram vägledning för etappmål och regionala åtgärdsprogram för miljömålen. Medverkat i förvaltning av Åtgärdswebb för miljömålen.
- Samordnat, medverkat i och kommunicerat arbete med Miljömålsrådet och Agenda 2030.
- Medarrangerat miljömålsdagarna i Borlänge och årligt möte för länsstyrelsernas miljömålsuppdrag.

Bedömningen är att RUS aktiviteter under året i allt väsentligt bidragit till de uppsatta målen för 2022-2024.

Länsstyrelsernas gemensamma arbete med energi och klimat (LEKS)

Länsstyrelsernas energi- och klimatsamordning (LEKS) har som uppdrag att stödja, effektivisera och bidra till att utveckla länsstyrelsernas arbete med energiomställning och minskad klimatpåverkan. Genom dialog med Regeringskansliet om uppdrag och finansiering, samt en ledningskonferens med temat Energiutbyggnad med miljö i fokus, har LEKS stöttat länsledningarna i att leda den regionala energi- och klimatomställningen.

Under 2023 har LEKS utvecklat investeringsstöden Klimatklivet (stöd, utbildningar, rutiner, IT-utveckling, kommunikation) tillsammans med Naturvårdsverket och Elektrifieringspiloter (stöd, mallar och rutiner) tillsammans med Energimyndigheten. Detta har varit en förutsättning för att länsstyrelserna kunnat genomföra sina uppdrag med anpassning till de nya förordningarna. LEKS bedömning är att samordningen har bidragit till en mer enhetlig, rättssäker och kostnadseffektiv hantering av stöden.

LEKS har erbjudit länsstyrelserna forum för erfarenhetsutbyte och kompetenshöjning i genomförande av energi- och klimatstrategier, energibesparingsuppdraget (Fi2022/02571) samt områden som robusta energisystem, effektiv energianvändning och regeringsremisser. LEKS bedömning är att detta tillsammans med gemensamt kommunikationsmaterial, som omvärldsbevakning och sammanställning av aktuella stödmedel, har underlättat, effektiviserat och utvecklat länsstyrelsernas regionala arbete med uppfyllandet av de nationella energi och klimatmålen.

Dialoger och samarbeten med andra länsstyrelsenätverk under året bedöms ha stöttat olika sakområden med energi- och klimatintegrering samt hantering av målkonflikter. Dialoger och samarbeten som skett med andra myndigheter, externa nätverk, arbetsgrupper bedöms bidra till ett samordnat och effektivt arbete med gemensamma frågor.

Länsstyrelsernas gemensamma arbete med civilområden

De civilområdessansvariga länsstyrelserna har ett geografiskt områdesansvar för sitt område när det gäller civilt försvar. Civilområdesansvariga länsstyrelser

har uppgifter inför och vid fredstida kriser som handlar om att verka för länsöverskridande samordning av länsstyrelsernas planering och förberedelser inom civilområdet samt att ha en förmåga att utgöra en gemensam stödfunktion för länsstyrelserna vid hantering av fredstida krissituationer som berör flera län inom civilområdet. Civilområdesansvariga länsstyrelser får under vissa omständigheter ta över ansvaret för kommunal räddningstjänst inom sitt civilområde.

Civilområdesansvariga länsstyrelsernas uppgifter inför höjd beredskap fokuserar bland annat på planering mellan statliga myndigheter och Försvarmakten och på att stödja länsstyrelsernas planering och förberedelser inom respektive län. Ytterligare ett uppdrag rör förberedelser av civila aspekter av värdlandsstöd.

Civilområdesansvariga länsstyrelser är högsta civila totalförsvarsmyndighet inom respektive civilområde och ska vid höjd beredskap bland annat samordna de civila försvarsåtgärderna och den civila delen av värdlandsstödet samt verka för att det civila och militära försvaret samordnas. De ska vidare ansvara för att en samlad lägesbild sammanställs och hålla regeringen informerad om händelseutvecklingen samt ge länsstyrelserna inom civilområdet vägledning i fråga om inriktning och prioritering.

Civilområdesansvariga länsstyrelser har under 2023 bemannat kanslierna i respektive civilområde, utvecklat strukturer för samverkan mellan civilområden, strukturer för samverkan med bland andra Försvarmakten inom civilområden och strukturer för samverkan mellan civilområden och sektorsansvariga beredskapsmyndigheter. Länsöverskridande samordning av länsstyrelsernas planering och förberedelser är påbörjad under 2023. En gemensam plan för övertagande av kommunal räddningstjänst är framtagen och implementeringen är påbörjad i respektive civilområde. De civilområdesansvariga länsstyrelserna har etablerat en grundläggande förmåga att kunna vara ett stöd till berörda länsstyrelser vid fredstida kriser.

Civilområdesansvariga länsstyrelsernas geografiska områdesansvar för civilt försvar inför och vid höjd beredskap är klarlagt och deltagit i övningar kopplat till rapportering vid höjd beredskap. En struktur för krigsorganisation håller på att tas fram.

Vidare har civilområdesansvariga länsstyrelser fattat beslut om implementering av enhetliga former för gemensam beredskapsplanering.

Under 2023 har en särskild satsning genomförts avseende civila aspekter av värdlandsstöd och tillsammans med Försvarmakten har en riktad utbildningsinsats genomförts gentemot berörda länsstyrelser, regioner och utvalda kommuner. Därefter har planering av värdlandsstöd initierats. Civilområdesansvariga länsstyrelser har även arbetat tillsammans med MSB i framtagandet av en nationell strategi för civilt värdlandsstöd.

Länsstyrelsernas gemensamma arbete med uppdrag "Rätt att försvara" – beakta jämställdhet och mänskliga rättigheter i krisledning

Länsstyrelsen Kronoberg har under 2023 samordnat uppdrag C8 "Rätt att försvara". Till uppdraget har en styrgrupp och en verkställande grupp varit kopplade.

Uppdraget syftar till att säkerställa att jämställdhetsperspektiv och frågor om mänskliga rättigheter beaktas i alla relevanta delar av krisledningen, både i fredstida kriser och under höjd beredskap.

Uppdraget har tydliggjorts i en projektplan där målet satts till att stärka länsstyrelsernas beredskapsorganisationer och dess olika funktioner (L1-L9, stabschefer, TiB samt myndighetsledning) i att efterfråga information, analysera underlag och fatta beslut som säkerställer att jämställdhet och mänskliga rättigheter beaktas i alla relevanta delar i hanteringen av händelser, med hänsyn till aktuella kriser, erfarenheter och behov för länsstyrelserna och deras samarbetspartners. Detta görs genom att ta fram funktionsanpassade beslutsstöd, utbildningsinsatser samt övningsunderlag inom området samt vid behov andra relevanta insatser. Projektet ska vidare implementeras på ett sätt som gör att insatserna blir förenliga och skapar synergier med andra länsstyrelsegemensamma arbetsgrupper och samordningsprocesser inom såväl krishantering, jämställdhet som mänskliga rättigheter.

I arbetet med uppdraget har följande produkter tagits fram:

- Funktionsspecifika stödmaterial för L1-L9, stabschefer samt myndighetsledning. Detta material innehåller även en kunskapsdel om mänskliga rättigheter och jämställdhet i kris- och krigsledningsarbetet.
- Övningsmaterial kopplat till de funktionsspecifika stödmaterialen
- Rekommendationer

Arbetet har genomförts i bred samverkan såväl internt som externt.

Länsstyrelsen i Kronobergs län gör den sammantagna bedömningen att syfte och mål för uppdraget är uppfyllt. Projektet har bidragit till att stärka förutsättningarna för länsstyrelsernas förmåga att värna civilbefolkningen i kris- och krigsledningsarbetet och i förlängningen att stärka försvarsviljan samt samhällets motståndskraft. De framtagna stödmaterialen bedöms bidra till att öka länsstyrelsernas förmåga att efterfråga information, analysera underlag och fatta beslut som säkerställer att jämställdhet och mänskliga rättigheter beaktas i alla relevanta delar i hanteringen av händelser. Vidare har uppdraget bidragit till att skapa synergier mellan olika nätverk och sakområden inom länsstyrelsernas verksamheter och genom detta skapat förutsättningar för en fortsatt utveckling efter projektets avslut.

Arbetet med att utveckla effektivitet och enhetlighet i tillsyns- respektive prövningsverksamhet

Uppdraget har omfattat inventering, sammanställning och analys inom följande tre frågeställningar:

- Hur har länsstyrelserna utvecklat arbetet med att tillämpa länsstyrelsegemensamma arbetsmetoder?
- Hur har samarbetet vid arbetstoppar utökats?
- Har vidtagna åtgärder inom områden där gemensamma arbetsmetoder tillämpats bidragit till kortare handläggningstider?

Länsstyrelsernas strategi för arbetet med att utveckla effektivitet och enhetlighet i tillsyns- respektive prövningsverksamhet är att:

- Integrera utvecklingen i ordinarie verksamhet och inom befintliga ramar
 - Utvecklingen ska ske behovsdrivet
 - Samverkan mellan länsstyrelserna ska vara förstahandsval vid utveckling
- Nyutveckling sker i de allra flesta fall genom länsstyrelsegemensamma utvecklingsprojekt med deltagare från olika länsstyrelser. Följande nyutveckling har genomförts under året för en mer effektiv och enhetlig tillsyn respektive prövning:
- Gemensamma arbetsmetoder inom området djurhållning. Mer säker, effektiv och likriktad hantering av djurärenden kopplat till områdena djurskydd och tillsynslagen. Länsstyrelsen handlägger ca 40 000 ärenden varje år.
 - Gemensamt IT-stöd och arbetssätt för handläggning vid prövning och tillsyn inom området samhällsplanering. Fokus under året har varit detaljplaner.

Ständiga förbättringar bedriver länsstyrelserna bland annat inom respektive områdes förvaltningsobjekt, samverkansorgan eller via verksamhetsnätverk. Följande delar har förbättrats under året och bidrar till en mer effektiv och enhetlig tillsyn och prövning:

- E-tjänster
- Samarbetsytor
- Arbetsrutiner/arbetsinstruktioner
- Dokument-/rapportmallar
- Bedömningsstöd/bedömningsverktyg
- Flödesscheman
- Analysverktyg
- Dialoger/samsynsdiskussioner
- Fältstöd/fältapplikationer
- Vidareutveckling av gemensam verksamhetsprocess, bedriva tillsyn inom alkohol, tobak och tobaksfria nikotinprodukter

Länsstyrelsens strategi för arbetet med att utveckla effektivitet och enhetlighet har, tillsammans med en ny prioriteringsmodell, ökat länsstyrelsernas förmåga

att samordna och prioritera gemensamma utvecklingsbehov inom tillsyn och prövning. Fullt implementerade förväntas årets utvecklingsinsatser bidra till;

- Förenkling för intressenten
- Effektivare arbetssätt
- Mer likriktade bedömningar

Arbetet med processkartläggningar och utveckling av E-tjänster har bidragit till att synliggöra hinder för ett effektivt arbetssätt, skillnader i bedömningar samt kunskap om kommande behov av utveckling. Tillämpning av fältstöd effektiviserar insamlande av data i samband med verksamhetsutövande i fält. Under arbetets gång har det kollegiala samarbetet stärkts.

Det är för tidigt att se vilka effekter vidtagna åtgärder (nyutveckling och ständiga förbättringar) har på handläggningstid, men bedömningen är att de kommer bidra till kortare handläggningstid på sikt.

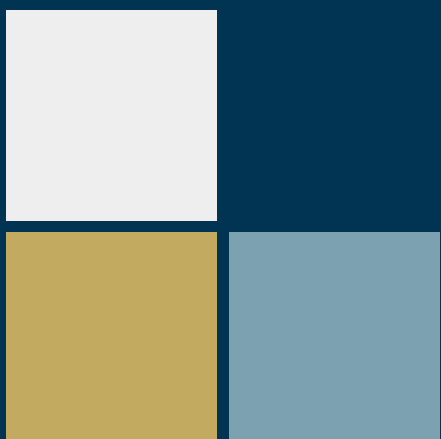
Att hjälpa varandra med kompetensförsörjning under en uppkommen arbetstopp är ett effektivt sätt att förvalta gemensamma resurser samt attrahera, bibehålla och utveckla kompetens. Nya rekommendationer från Arbetsgivarverket och formerna för personallån har hanterats i utvecklingsarbetet.

För att underlätta samarbetet med in- och utlån av personal i samband med en arbetstopp har länsstyrelserna under 2023 tagit fram gemensam stöddokumentation. Stöddokumentationen består av:

- Överenskommelse om personallån mellan länsstyrelser
- Överenskommelse om personallån med andra myndigheter
- Mall vid beslut av personallån
- Frågor och svar (FAQ) att publicera på länsstyrelsens intranät
- Gemensamt informationsmaterial till lednings- och samverkansgrupper

Med årets insatser har länsstyrelsekollektivet bättre förutsättningar att hantera arbetstoppar på ett mer frekvent, smidigt och effektivt sätt. Genomförda utvecklingsinsatser bidrar till:

- Enhetliga generella principer för personallån
- Ökad transparens kring de förutsättningar och krav som gäller vid in- och utlån
- Ökad förmåga att följa upp hur många in- och utlån som genomförs under ett år
- Minskad administrativ börda

Länsstyrelsen
Dalarnas län